

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vesienhoidon järjestämisestä, laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja laiksi vesilain muuttamisesta sekä maasta toiseen ulottuvien vesistöjen sekä kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn vuoden 1992 yleissopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki vesienhoidon järjestämisestä. Ympäristönsuojelulakia ja vesilakia ehdotetaan muutettaviksi. Ehdotetuilla laeilla pantaisiin täytäntöön yhteisön vesipolitiikan puitteista annetun direktiivin velvoitteet. Vesienhoidon järjestämisestä ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön myös Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission piirissä tehdyn, maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelua ja käyttöä koskevan yleissopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan edellyttämät toimet.

Ehdotettu laki vesienhoidon järjestämisestä sisältäisi perussäännökset vesienhoidon järjestämisestä ja sen edellyttämistä menettelyistä. Lain toimeenpanosta annettaisiin yksityiskohtaiset säännökset asetuksella. Direktiivin edellyttämällä tavalla laissa säädettäisiin vesienhoitoalueista, viranomaisten yhteistyöstä, kansainvälisestä yhteistyöstä, vesien tilaan vaikuttavien tekijöiden selvittämisestä, vesien tilan yleisistä tavoitteista, seurannasta, vesien ominaispiirteiden tarkastelusta, vesien luokittelusta, vesien hoidon suunnittelusta sekä kansalaisten ja eri tahojen osallistumisesta suunnitteluun.

Vesienhoidon toimien yleisenä tavoitteena olisi suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä siten, että pintavesien ja pohjavesien tila ei heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä. Pintavedet eroteltaisiin ominaispiirteiden perusteella luontaisiin tyypeihin ja veden kemiallisen ja ekologisen tilan perusteella luokkaan, joka ilmaisee veden tilan verrattuna sen luonnontilaan. Pinta- ja pohjavesiin kohdistuva ihmisen aiheuttama kuormitus ja vesistön muuttaminen selvitettäisiin. Vesienhoitoalueilla laadittaisiin vesienhoitosuunni-

telmia ja niiden toimenpideohjelmiä. Niissä esitettäisiin myös erityiset terveyttä koskevat näkökohdat. Vesienhoitosuunnitelman osana esitettäisiin myös ympäristöselostus, josta säädetään tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä. Pääasiallinen vastuu suunnittelusta ja seurannasta olisi alueellisilla ympäristökeskuksilla ja terveystieteiden osalta kuntien terveysviranomaisilla. Ensimmäinen yhteensovitettu vesienhoitosuunnitelma on julkaistava viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2009.

Vesienhoitoalueilla laaditut ehdotukset hyväksyttäisiin valtioneuvostossa. Vesienhoitosuunnitelmat tulisi ottaa soveltuvin osin huomioon viranomaisten toiminnassa. Vesienhoitosuunnitelman tavoitteet eivät aiheuttaisi suoria velvoitteita toiminnan harjoittajille tai kansalaisille. Tavoitteet tulisivat sitoviksi erityisesti muun lainsäädännön, lupapäätösten ja mahdollisesti annettavien paikallisten ympäristönsuojelumääräysten kautta.

Ympäristönsuojelulakia muutettaisiin tämentämällä eräitä lain säännöksiä, jotka ovat tarpeen vesienhoidon järjestämisestä ehdotetun lain vuoksi. Muutokset liittyisivät vesien tilan seurannan järjestämiseen ottamalla huomioon toiminnanharjoittajien suorittama vesien tarkkailu sekä vesienhoitosuunnitelman vaikutukseen lupaharkinnassa. Kuntien ympäristönsuojelumääräyksiä käyttöä vesientilan parantamiseksi korostettaisiin. Vesipolitiikan puittedirektiivin edellyttämä vaarallisten aineiden eli niin sanottujen priorteettiaineiden sääntelyjärjestelmä pantaisiin täytäntöön ympäristönsuojelulaille ja sen molla annettavilla valtioneuvoston asetuksilla.

Tähän liittyen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään tehtävän merkinnän sääntelyä tarkennettaisiin tietojen saamiseksi näiden aineiden käytöstä.

Myös ehdotetut vesilain muutokset ovat tarpeen vesienhoidon järjestämisestä ehdotetun lain vuoksi. Muutokset koskisivat vesienhoitosuunnitelman huomioon ottamista lupaharkinnassa. Muilta osin direktiivin toimeenpanemiseksi tarvittavia säännöksiä vesilakiin selvitetään edelleen vesilakitoimikunnassa.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan. Esitykseen sisältyy lakiehdotus pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Pöytäkirjan tarkoituksena on edistää kaikilla soveltuvilla tasoilla yksilöiden ja yhteisöjen terveyttä ja hyvinvointia kestävä kehityksen mukaisesti kehittämällä vesitaloutta. Pöytäkirjan mukaan sopimuspuolien tulee

laatia ja julkaista kansallisia sekä paikallisia tavoitteita, jotka on saavutettava tai ylläpidettävä vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi. Sopimuspuolten on myös huolehdittava kansalaisten osallistumismahdollisuuksista.

Direktiivi tuli saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä 22 päivänä joulukuuta 2003.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Pöytäkirjan voimaansaattamislaki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan. Pöytäkirja tulee kansainvälisesti voimaan 90 päivän kuluttua siitä päivästä, kun kuusitoista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjaa on talletettu Yhdistyneille Kansakunnille.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	3
YLEISPERUSTELUT.....	5
1. Johdanto.....	5
2. Nykytila.....	5
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
2.1.1. Lainsäädäntö ja hallinto	5
2.1.2. Vesiensuojelun suunnittelu	6
2.1.3. Vesiensuojelun tavoitteet vuoteen 2005	7
2.1.4. Pohjavesien suojelu.....	7
2.1.5. Vesien tila ja seuranta	8
2.1.6. Talousveden jakelu, laatu ja valvonta.....	9
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö	9
2.2.1. Yhteisön vesilainsäädäntö	9
Yleistä	9
Vesipolitiikan puitedirektiivi	10
Puitedirektiivin soveltamisala ja ympäristötavoitteet	11
Tavoitteiden täytäntöönpano ja ohjaukset.....	12
Erityistoimenpiteitä.....	13
Jäsenvaltion ja yhteisön keskinäinen suhde.....	14
2.2.2. Lainsäädäntö eräissä yhteisön jäsenmaissa	14
Ruotsi	14
Saksa	16
Ranska.....	18
2.2.3. Vesiensuojelua koskevat kansainväliset sopimukset	20
Yleistä	20
Vesivaroja ja terveyttä koskeva pöytäkirja	20
2.3. Nykytilan arviointi.....	21
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	21
4. Esityksen vaikutukset	24
4.1. Taloudelliset vaikutukset	24
4.1.1. Vaikutukset hallintoon.....	24
4.1.2. Vaikutukset toiminnan harjoittajiin.....	24
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	25
4.3. Ympäristövaikutukset	25
4.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan.....	26
5. Asian valmistelu.....	26
5.1. Esityksen valmistelu	26
5.2. Vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan valmistelu.....	27
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	28

1.	Vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan sisältö ja sen suhde Suomen lain- säädäntöön.....	28
2.	Lakiehdotusten perustelut.....	38
2.1.	Laki vesienhoidon järjestämisestä.....	38
	1 luku. Yleiset säännökset	38
	2 luku. Vesien tila.....	41
	3 luku. Vesienhoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma	44
	4 luku. Ympäristötavoitteet vesienhoitosuunnitelmassa.....	48
	5 luku. Erinäiset säännökset	50
2.2.	Ympäristönsuojelulaki	51
2.3.	Vesilaki	52
	2 luku. Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön.....	52
	16 luku. Hakemusasioiden käsittely ympäristölupavirastossa.....	53
2.4.	Laki maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suo- jelusta ja käytöstä tehdyn vuoden 1992 yleissopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaatt- tamisesta.....	53
3.	Voimaantulo.....	54
4.	Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	54
LAKIEHDOTUKSET		60
	vesienhoidon järjestämisestä	60
	ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	67
	vesilain 2 ja 16 luvun muuttamisesta.....	69
	maasta toiseen ulottuvien vesistöjen sekä kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn vuoden 1992 yleissopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 70	
LIITE		71
RINNAKKAISTEKSTIT		71
	ympäristönsuojelulain muuttamisesta.....	71
	vesilain 2 ja 16 luvun muuttamisesta.....	74
ASETUSLUONNOKSET		77
	vesienhoitoalueista ja alueilla tehtävistä selvityksistä.....	77

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Hallituksen esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön sekä vesipolitiikan puitteista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY (jäljempänä vesipolitiikan puitedirektiivi) että Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) Euroopan talouskomission (ECE) piirissä maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn yleissopimuksen (SopS 71/1996) vesivarjoja ja terveyttä koskeva pöytäkirja. Hallituksen esitys on valmisteltu siten, että kyse on ensisijassa direktiivin täytäntöönpanosta ehdotetulla lailla vesienhoidon järjestämisestä, jonka suunnittelujärjestelmään yhdistetään myös vesivarjoja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan edellyttämät toimet.

Ehdotettu vesienhoidon järjestämistä koskeva laki luo puitteet vesienhoidon suunnittelulle. Lain perusteella voidaan aloittaa eri toimet direktiivin täytäntöön panemiseksi ottaen samalla huomioon vesivarjoja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan vaatimukset. Ehdotettu laki koskisi Ahvenanmaan maakuntaa vain lain vesivarjoja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan täytäntöönpanon osalta. Vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanosta Ahvenanmaa huolehtisi itsenäisesti.

Direktiivin valmisteluun liittyen eduskunnan ympäristövaliokunta antoi 6 päivänä kesäkuuta 2000 lausunnon (5/2000 vp), jonka mukaan toiminnanharjoittajia oikeudellisesti sitovat vaatimukset ja normit on annettava lainsäädännössä ja lainsäädäntöön perustuvissa luvissa, ei oikeudellisesti sitovissa suunnitelmissa ja ohjelmissa.

Ehdotetun järjestelmän toimivuutta ja lainsäädännön riittävyttä seurataan ja kehitetään tarpeen mukaan.

Vesivarjoja ja terveyttä koskeva pöytäkirja hyväksyttiin Lontoossa 17 päivänä kesäkuuta 1999. Sopimuksen allekirjoitti 35 maata, joista 11 on huhtikuuhun 2004 mennessä ratifioinut pöytäkirjan.

Pöytäkirjan tavoitteena on saada aikaan ihmisten terveyden kannalta hyvä vesien ja vesihuollon tila. Tähän pyritään yhteistyöllä

vesien käytöstä ja hoidosta, terveyden edistämisestä ja ympäristönsuojelusta vastaavien tahojen kesken kehittämällä vesihuoltoa ja suojelemalla vesiekosysteemejä sekä ehkäisemällä, rajoittamalla ja vähentämällä vedestä aiheutuvia sairauksia. Pöytäkirja on erityisen merkittävä Itä-Euroopan ja Keski-Aasian maille, joissa vesien aiheuttamia vakavia terveysongelmia on huomattavasti enemmän kuin muualla Euroopan alueella.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1. Lainsäädäntö ja hallinto

Keskeisimmät vesiasioita sääntelevät lait ovat vesilaki (264/1961) ja ympäristönsuojelulaki (86/2000). Vesilaissa säädetään vesivarjojen ja vesialueiden käytöstä ja hoidosta ja ympäristönsuojelulaissa pinta- ja pohjavesien suojelemisesta pilaantumista aiheuttavalta toiminnalta. Muita vesiasioissa merkityksellisiä säädöksiä ovat vesihuoltolaki (119/2001), joka sääntelee vesihuoltoa ja vesihuoltolaitostoimintaa, terveydensuojelulaki (763/1994), jossa säädetään talousveden ja uimaveden laadusta, luonnonsuojelulaki (1096/1996), jossa on säännökset vesiluontotyyppien ja vedessä elävien lajien suojelusta, sekä patoturvallisuuslaki (413/1984). Hankkeisiin, joista saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, sovelletaan lisäksi ympäristövaikutusten arviointimenetelystä annettua lakia (468/1994).

Vesialueiden omistus perustuu Suomessa yksityisomistukseen. Käytännössä se on pääasiassa yhteistä, osakkuuteen pohjautuvaa yksityisomistusta. Tämän vuoksi vesilainsäädäntöön on jo varhain sisällytetty erilaisia oikeusturvajärjestelyjä. Vesistöihin ja pohjavesivaroihin ja niiden tilaan vaikuttavat toimenpiteet ja rakenteet ovat yleensä luvanvaraisia. Vesivarjojen erilaiset käyttötarpeet ja suojelunäkökohdat sovitetaan yhteen tapauskohtaisesti luvissa ottaen huomioon myös oikeusturvanäkökohdat.

Euroopan unionin (EU) jäsenenä Suomea

sitovat myös yhteisön vesialan säädökset. Liittyessään Euroopan talousalueeseen (ETA) Suomen tuli saattaa EU:n direktiivit osaksi kansallista lainsäädäntöä. EU:ssa oli yhteensä noin kaksikymmentä erilaista vesiensuojeluun liittyvää direktiiviä, joista osassa säänneltiin vesien laatua, osassa päästöjä ja osassa toiminnallisia vaatimuksia.

Direktiivit on toimeenpantu pääosin valtioneuvoston päätöksillä. Osa päätöksistä on annettu vesilain perusteella ennen ympäristönsuojelulain voimaantuloa. Näiden päätösten muuttamisesta uuden lainsäädännön mukaisiksi on laadittu asetusehdotukset.

Neuvoston direktiivi ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi 96/61/EY; IPPC toimeenpantiin yhdistämällä ympäristön pilaantumista aiheuttavan toiminnan lupamenettelyt ympäristönsuojelulaille. Vesilain siirrettiin vesien pilaantumista koskevat säännökset ympäristönsuojelulakiin. Vesilaki koskee edelleen niin sanottuja vesitaloushankkeita, kuten veden ottoa, vesistöön rakentamista ja säännöstelyä ja niihin liittyviä lupamenettelyjä.

Vesitalousasioiden ja ympäristönsuojelulain mukaisten asioiden päätöksentekomenettelyt yhdistyvät hankkeissa, joissa tarvitaan molempien lakien mukaista lupaa. Pilaantumisen torjuntaan sovelletaan tällöin ympäristönsuojelulakia. Vastaavasti vesilain oltuaan pohjaveden muuttamiskieltoon liittyy viittaus päästöistä aiheutuvaan pilaantumisen ehkäisemiseen, josta säädetään ympäristönsuojelulaissa. Lupakäsittelyn yhteydessä kaikilla hankkeen vaikutuspiirissä olevilla on mahdollisuus lausua mielipiteensä asiasta.

Valtion ympäristöhallinto on ympäristöministeriön ohjauksessa. Ympäristöministeriö vastaa ympäristöpolitiikasta ja ympäristölainsäädännön valmistelusta. Vesiasioissa ympäristöhallinnon ohjaus jakautuu kahdelle ministeriölle. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa alueellisia ympäristökeskuksia ja Suomen ympäristökeskusta vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyvissä tehtävissä.

Lupaviranomaisia ovat ympäristölupavirastot, alueelliset ympäristökeskukset ja kuntien ympäristöviranomaiset. Merkittävimmät ympäristöluvat ja vesilain mukaiset luvat käsittelee ympäristölupavirasto. Ympäristölupavirastoja on kolme ja alueellisia ympäristökes-

kuksia kolmetoista. Kuntien ja kuntayhtymien ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee lähinnä paikallisten hankkeiden ympäristöluvat.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisesti valtakunnallisiin alueidenkäyttövoitteisiin, maakuntakaavoihin ja yleiskaavoihin sisältyy myös vesien suojelun ja vesivarojen käytön ohjausta.

Suomen vesiensuojelujärjestelmä on arvioitu kansainvälisissä vertailuissa hyvin toimivaksi. Tapauskohtainen lupaharkinta on osoittanut toimivuutensa Suomen runsaslukuisessa vesiympäristössä.

Vesistöjen tilan parantamiseen pyritään monilla eri toimilla ja eri toimijoiden yhteistyönä. Yksittäisten järvien kunnostustoimet edellyttävät vesialueiden omistajien, kuntien ja ympäristöhallinnon yhteistyötä. Osa kunnostustoimista voi edellyttää vesilain mukaista lupaa ja osa sopimuksia vesialueiden omistajien kanssa. Kunnostushankkeita on käynnistetty vapaaehtoisesti myös ympäristöhallinnon tuella. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säännöksiä, joiden perusteella voitaisiin suoranaisesti velvoittaa yksittäisen vesialueen tilan parantamiseen.

Maatalouden vesiensuojelutoimien tehostaminen perustuu tärkeältä osin EU:n osarahoittamaan maatalouden ympäristötukijärjestelmän toteuttamiseen. Yli 90 prosenttia viljelijöistä ja peltoalasta on ollut vuodesta 2000 lähtien maatalouden ympäristötuen piirissä. Metsätalouden vesiensuojelua on parannettu metsätalouden rahoituspäätöksien vesiensuojeluehdoilla.

2.1.2. Vesiensuojelun suunnittelu

Ympäristöhallinto laatii alueellisia vesiensuojelun suunnitelmia yhteistyössä alueellisten ja paikallisten viranomaisten ja toiminnan harjoittajien kanssa. Ensimmäiset laajat vesien käytön kokonaissuunnitelmat laadittiin 1970-luvulla. Kokonaissuunnittelualueita oli yhteensä 19. Kokonaissuunnittelusta luovuttiin 1980-luvulla, sillä se osoittautui raskaaksi ja vaikeasti ajantasalla pidettäväksi. Suunnitelmiin kootut perustiedot vesistöistä ovat edelleen hyödynnettävissä.

Vesi- ja ympäristöpiirit tekivät 1980-luvun lopussa ja 1990-luvun alussa alueensa katta-

vat vesien käytön, hoidon ja suojelun kehittämissuunnitelmat. Näiden laajempien suunnitelmien lisäksi vesi- ja ympäristöpiireissä ja nykyisissä alueellisissa ympäristökeskuksissa on tehty vesiensuojelun kannalta tärkeille kohdealueille noin 30 erillistä vesistö-aluekohtaista suunnitelmaa. Suunnitelmat eivät ole olleet oikeudellisesti sitovia, mutta suunnittelu on auttanut toiminnanharjoittajia ja viranomaisia keskittämään tarvittavat toimenpiteet kulloinkin tärkeisiin asioihin.

Periaatepäätöksiä valtakunnallisista vesiensuojelun tavoitteista on tehty kymmenen vuoden ajanjaksoille. Ensimmäiset valtakunnalliset vesiensuojelun tavoitteet vuoteen 1985 asetti vesihallitus. Toinen valtioneuvoston asettama tavoitejakso päättyi vuoteen 1995. Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen vuonna 1998 vesiensuojelun tavoitteista vuoteen 2005. Periaatepäätöksen tarkoituksena on ohjata viranomaistoimintaa vesiensuojelun suunnittelussa, päätöksenteossa ja valvonnassa. Ympäristöministeriö hyväksyi 30 päivänä maaliskuuta 2000 tavoiteohjelmaa täsmäntävän vesiensuojelun toimenpideohjelman vuoteen 2005. Toimenpideohjelmassa on tarkennettu toimialakohtaisten tavoitteiden toteuttamista.

Valtioneuvosto teki 26 päivänä huhtikuuta 2002 periaatepäätöksen toimista Itämeren suojelemiseksi. Suomen Itämeren suojeleohjelmassa asetettiin tavoitteet Itämeren suojelulle ja määritettiin toimenpidealueet ja toimet, joilla tavoitteisiin pyritään. Osa toimista perustuu vesiensuojelun tavoiteohjelmaan vuoteen 2005.

Tavoitteet eivät suoraan sido toiminnan harjoittajaa. Tavoiteohjelmat toimeenpantuna ottamalla ne huomioon lupaharkinnassa ympäristölupavirastoissa ja alueellisissa ympäristökeskuksissa. Myös ympäristökeskusten tiedotus, neuvonta ja valvonta kohdentavat tavoitteiden edellyttämiä toimia tapauskohtaisesti toimijaan.

2.1.3. Vesiensuojelun tavoitteet vuoteen 2005

Vesiensuojelun tavoitteet vuoteen 2005 vastaavat osaltaan EU:n vesipolitiikan puitteiden tavoitteita. Tavoitteeksi Itämeren ja sisämaan pintavesille asetettiin, että niiden

tila ei enää huonone ihmisen aiheuttamien toimien seurauksena ja että haitallisesti muuttuneiden vesien tila on parantunut vuoteen 2005. Tavoitteena on myös turvata merialueiden sekä järvien ja jokien vesi- ja rantaluonnon ekologinen monimuotoisuus ja arvokkaiden luonnon erityispiirteiden säilyminen.

Pohjavesien suojelemiseksi tavoitteena on välttää pohjavesille vaaraa aiheuttavien toimintojen sijoittamista tärkeille ja muille vedenhankintaan soveltuville pohjavesialueille. Jos toimintoja kuitenkin poikkeuksellisesti joudutaan sijoittamaan näille alueille, toiminnan harjoittajan on suojeltava pohjavedet riittävästi. Näillä alueilla jo olevat pohjavesien pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot tarkastetaan ja toteutetaan tarvittavat pohjavesien suojelutoimenpiteet.

Toimiala- ja kuormittajakohtaisia tavoitteita on asetettu vesien rehevöitymistä aiheuttavien ravinnepäästöjen vähentämiseksi sekä pohjavesien suojelemisen tehostamiseksi. Maa- ja metsätaloudesta ja teollisuudesta sisävesiin ja Itämereen joutuvalle fosforin ja typen määrälle asetettiin vähennystavoitteita samoin kuin yhdyskunnista ja haja-asutuksesta pintavesiin joutuvalle biologisesti happea kuluttavalle kuormitukselle ja fosforikuormitukselle. Pohjavesille aiheutuvan vaaran vähentämistä koskevia tavoitteita on asetettu turkistarhaukselle, metsäojitukselle ja vaarallisten aineiden käsittelylle.

2.1.4. Pohjavesien suojelu

Suomen pohjavesialueet on kartoitettu ja luokiteltu. Pohjavesialueita on Suomessa yhteensä noin 6900 kappaletta. Näiden alueiden ulkopuolella pohjavettä on yleisesti maa- ja kallioperässä saatavissa vähäisessä määrin lähinnä haja-asutuksen tarpeisiin.

Keskeinen säännös pohjavesien suojelussa on ympäristönsuojelulain 8 §:n pohjaveden pilaamiskielto. Pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton. Pohjaveden pilaamiseen ei siten voi saada lupaa. Pilaamiskiellon lisäksi vesilakiin sisältyy pohjaveden muuttamiskielto ja siihen liittyvä lupajärjestelmä, jonka avulla on voitu turvata pohjaveden hyvä määrällinen tila. Lupia myönnettäessä tarkistetaan, ettei pohjavettä oteta esiintymän antoisuutta

enempää.

Ympäristölupaviraston päätöksellä voidaan perustaa suoja-alue toimivien ja perustettavien pohjavedenottamoiden ympärille. Sen sisältämät kiellot ja rajoitukset ovat oikeudellisesti sitovia. Suoja-alue on ottamokohtainen eikä sitä saa määrätä laajemmaksi kuin välttämätön tarve vaatii. Se ei yleensä kata koko pohjavesialuetta. Suoja-alueen perustamisesta aiheutuvien menetysten varalta vesilaissa on korvaussäännökset. Suoja-alueita on vuodesta 1962 lähtien perustettu noin 230. Vuosittain niitä perustetaan edelleen muutamia.

Viime vuosina on yleistynyt pohjavesien suojelemissuunnitelmien laatiminen kuntien ja alueellisten ympäristökeskusten yhteistyönä. Suunnitelmassa selvitetään tilanne koko pohjavesialueella samalla kertaa. Se käsittelee pohjavesialueen hydrogeologisen kartoituksen, riskinarvioinnin, toimenpidesuosittelun laatimisen sekä varautumisen vahinkotilanteisiin. Suojelemissuunnitelmaa käytetään taustatietona valvonnassa, maankäytön suunnittelussa sekä ympäristö- ja maa-ainelupia ratkaistaessa. Suunnitelma ei ole oikeudellisesti sitova. Suunnitelmien laatimisesta ei liioin ole menettelysäännöksiä. Siinä esitetyt suositukset otetaan kuitenkin huomioon viranomaisten tehdessä päätöksiä. Suojelemissuunnitelman tarkoitus on, että pohjavesien suojelemissuunnitelmat pohjavesialueella ovat riittävät, mutta maankäyttöä ei kuitenkaan rajoiteta tarpeettomasti. Suojelemissuunnitelmaa on tehty 1990-luvun alusta lähtien noin 500:lle pohjavesialueelle. Ne sisältävät samoja asioita, joita edellytetään vesipuitte- ja vesivaroitustarkoituksissa pohjavesimuodostuman ominaispiirteiden lisätarkastelussa.

2.1.5. Vesien tila ja seuranta

Vesistöjen veden laadun käyttökelpoisuusluokitusta on tehty 1970-luvulta lähtien. Viimeisin koko maan kattava luokitus on tehty käyttäen vuosien 1994–1997 veden laatu-tietoja. Veden laadussa on tapahtunut merkittävä paranemista 1970-luvulta. Vuoteen 2005 ulottuvan vesiensuojelun tavoiteohjelman väliarvioinnin mukaan veden laatu vuoteen 2000 oli edelleen parantunut yhdyskuntien ja teollisuuden jätevesien vaikutusalueilla. Tehdyistä vesiensuojelutoimenpiteistä

huolimatta pienemmissä vesistöissä, joissa on maa- ja metsätalouden vaikutusta, veden laatu ei kuitenkaan ole vielä parantunut.

Valtakunnallisessa seurannassa ovat päävesistöjen virtahavaintopaikat ja järvihavaintopaikat. Havaintopaikoilla seurataan laajaa joukkoa fysikaaliskemiallisia muuttujia 2–4 kertaa vuodessa. Kasviplanktonseuranta on kolmen vuoden välein 250 järvellä. Vuosina 2004–2006 keskitetään biologista intensiiviseurantaan 15 järvelle. Valtakunnallinen seuranta on osa Euroopan ympäristökeskuksen (EEA) seurantaverkkoa.

Rannikkovesien laatua seurataan kahden eri ohjelman avulla. Kartoitusluontoisella, noin 100 aseman seurannalla selvitetään kahdesti vuodessa veden laadun ja kasviplanktonin määrän alueellista jakautumista sekä kuormituksen leviämistä ja sen vaikutuksia. Intensiiviseurannassa mitataan 13 havaintopaikalla fysikaaliskemiallisten muuttujien lisäksi biologisia muuttujia noin 20 kertaa vuodessa. Rannikkovesien seuranta on osa kansainvälistä Itämeriseuranta.

Rannikkovesissä on lisäksi lähes 1000 ja sisävesissä lähes 4000 velvoitetarkkailuihin kuuluvaa havaintopaikkaa. Velvoitetarkkailu on ympäristöluvassa tai vesilain mukaisessa luvassa toiminnan harjoittajalle määrätty toiminnan vaikutusten seuranta. Velvoitetarkkailut ja viranomaisten ylläpitämät seurannat on sovitettu yhteen.

Pohjaveden seuranta muodostuu ympäristöhallinnon pohjavesiasemista, Geologian tutkimuskeskuksen pohjaveden seurantapisteteistä ja toiminnan harjoittajien velvoitetarkkailuista. Ympäristöhallinnon 53 pohjavesiasemaa edustavat luonnontilaisia alueita, joilla hankitaan perustietoa pohjaveden pinnan korkeuden vaihteluista, laadusta ja muodostumisesta. Geologian tutkimuskeskuksen pohjaveden seurannassa on 50 erilaista pohjaveden valuma-alueita, joissa selvitetään geologisten ja hydrogeologisten tekijöiden sekä ihmisen toiminnan vaikutuksia pohjaveden laatuun ja määrään. Tiehallinto seuraa liukkauden torjuntaan käytettävän suolan vaikutusta pohjaveden laatuun 100:lla pohjavesialueella. Pohjaveden määrällistä seuranta on pohjavedenottoilla, joilla on vesilain mukainen vedenottolupa.

2.1.6. Talousveden jakelu, laatu ja valvonta

Talous- ja uimaveden laadun valvonta on ollut lakisäateistä terveydenhoitolain (469/1965, kumottu lailla 763/1994) voimaan tultua vuonna 1967. Ennen sitä vesilaitokset tarkkailivat toimittamansa veden laatua itse ilman lakisäateisiä velvoitteita. Vuodesta 1994, jolloin ETA-sopimus tuli voimaan, talousvettä on valvottu Euroopan yhteisön (EY) direktiivin edellyttämällä tavalla, ja uimavettä vuodesta 1995 EU:n liittymisen jälkeen.

Suurten vettä toimittavien laitosten toimittaman talousveden laatu on Suomessa korkealuokkaista. Vuosien 1996—1998 aikana tehdystä yli 180 000 valvontatutkimuksesta noin 98,5 % täytti talousvedelle säädetty laatuvaatimukset. Useimmin laatuvaatimukset eivät täytyneet raudan, mangaanin, fluoridin tai koliformisten bakteerien osalta. Myös pienten, vettä toimittavien laitosten toimittaman sekä yksittäisten talousvesikaivojen veden laatu on yleensä laatuvaatimukset täyttävää. Yleisimpiä ongelmia rengaskaivoissa ovat rauta, mangaani ja koliformiset bakteerit ja porakaivoissa radon, arseeni ja fluoridi. Vuosien 1997—2002 tutkimukset osoittavat, että myös uimarantojen veden laatu on ollut Suomessa pääosin erinomaista. Laatuvaatimus on ylitetty lähinnä koliformisten bakteerien osalta ja ylitykset ovat liittyneet yleensä voimakkaisiin sateisiin ennen näytteenottoa. Sinilevähavaintoja raportoidaan vuosittain monilta uimarannoilta.

Sekä suurten että pienten vettä toimittavien laitosten toimittaman veden mikrobiologista ja kemiallista laatua valvotaan säännöllisesti kunnan terveysuojeluviranomaisen toimesta. Valvonta tapahtuu ottamalla näytteitä joko julkisissa rakennuksissa tai yksityisissä kiinteistöissä sijaitsevista hanoista. Näytteenottoitiheys riippuu laitoksen koosta siten, että esimerkiksi suurimpien laitosten toimittamasta vedestä näytteitä otetaan päivittäin ja pienimpien laitosten vedestä vain kerran vuodessa. Uimaveden mikrobiologista laatua valvotaan uimakauden aikana (kesä—elokuu) myös säännöllisesti. Näytteenottoitiheys vaihtelee uimarannan koosta riippuen. Suurilta uimarannoilta (yli 100 kävijää/päivä)

näytteitä otetaan kaksi kertaa kuussa ja pienemmiltä kerran kuussa. Mikrobiologisten parametrien lisäksi uimarannan vedestä tutkitaan pH ja tehdään aistinvaraisia havaintoja veden laadusta.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaisen lainsäädäntö

2.2.1. Yhteisön vesilainsäädäntö

Yleistä

EY:n perustamissopimukseen lisättiin ympäristönsuojelun erityissäännökset vuoden 1987 yhtenäisasiakirjalla. Jo tätä ennen oli kuitenkin yhteismarkkinasääntelyn nojalla säädetty talousyhteisön tarpeelliseksi katsomista yhteisistä toimista vesien pilaantumisen rajoittamiseksi. Kysymys oli pääasiassa haitallisten aineiden päästämisen rajoittamisesta, mutta myös vesiympäristön laadun normittamisesta muun muassa raakaveden ottamista varten. Yhteisön lainsäädäntö perustui 1970-luvulta alkaen omaksuttuihin ympäristöllisiin toimintaohjelmiin. Vesiensuojelun kannalta keskeiseksi tuli tiettyjen yhteisön vesiympäristöön päästettyjen vaarallisten aineiden aiheuttamasta pilaantumisesta annettu neuvoston direktiivi 76/464/ETY. Siihen perustui sittemmin joukko vesiin kohdistuvia päästöjä ja vesiympäristön laatua koskevia direktiivejä. Amsterdamin sopimuksen seurauksena yhteisön perustamissopimuksen 174 artiklassa säädetään yhteisön ympäristölainsäädännön periaatteista ja 175 artiklassa yhteisön sääntelytoimivallasta ja lainsäädäntömenettelystä.

Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi annettu neuvoston direktiivi merkitsi huomattavaa muutosta yhteisön ympäristösääntelyyn. Se sääntelee myös päästöjä vesiin. Yleisenä vaatimuksena on ympäristön kaikkiin lohkoihin kohdistuvien vaikutusten samanaikainen eli integroitui käsittely päätöksenteossa. Lisäksi edellytetään sitovien päästörajoitusten noudattamista, parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamista sekä ympäristön laatua koskevien vaatimusten huomioon ottamista. Direktiivi pantiin toimeen ympäristönsuojelulain uudistuksella, joka tuli voimaan 1 päivä-

nä maaliskuuta 2000.

Yleinen ympäristöpoliittinen suuntaus on johtanut yhteisössä kokonaisvaltaisen ympäristösääntelyn omaksumiseen erityisesti 1990-luvulla. Se ilmenee esimerkiksi ympäristötieto- ja osallistumisjärjestelminä (muun muassa ympäristöä koskevan tiedonsaannin vapaudesta annettu neuvoston direktiivi 90/313/ETY), osin luonnonsuojelun ominaispainon kasvuna (etenkin luontotyyppien sekä luonnonvaraisten eläimistön ja kasviston suojelusta annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY). Näitä seikkoja korostavien viidennen ja kuudennen ympäristöohjelman myötä korostuvat pilaantumista vähentävien toimien ohella osallistumisjärjestelmät ja vesiluonnon suojelu, mikä näkyy myös parlamentin ja neuvoston direktiivissä yhteisön vesipolitiikan puitteista. Osallistumisen ja toimien integrointi korostuu myös rannikkoalueiden yhdenmukaisuudesta käytöstä ja hoidosta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksessa 2002/413/EY, joka tähtää rannikoiden tilan parantamiseen ja säilyttämiseen.

Vesipolitiikan puitedirektiivin valmistelu on syntynyt tarpeesta turvata koko unionin alueella yhteisön vesiensuojeluväimusten noudattaminen sekä hyvälaatuisen juomaveden saatavuus. Direktiivin valmistelussa lähdettiin siitä, että säädös olisi annettavissa enemmistö päätöksellä perustamissopimuksen 175 artiklan 1 momentin eikä yksimielisyyttä vaativan 2 momentin nojalla, koska sääntelyn päätavoite oli toimivaltasääntelyn kannalta ympäristönsuojelullinen, ei vesitaloudellinen. Samalla yhteisö omaksui kannan, ettei vesipolitiikan tavoitteita voitaisi toissijaisuusperiaatteen näkökulmasta saavuttaa riittävästi jäsenvaltioiden omin toimin. Päämääränä pitkällä tähtäyksellä on haitallisten päästöjen, mukaan lukien niin sanottujen prioriteettiainepäästöjen vähentäminen, vesien laadun heikentymisen pysäyttäminen sekä juomaveden laadun turvaaminen. Puitedirektiivi johtaa yhteisössä vesiensuojelulainsäädännön uudistamiseen ja vanhentuneiden vesipäästö- ja vedenlaatudirektiivien kumoamiseen tai muuttamiseen.

Vesipolitiikan puitedirektiivi

Vesipolitiikan puitedirektiivin nojalla jäsenvaltioiden ja siten myös yhteisön kaikki pinta- ja pohjavedet saatetaan yhdenmukaisen tarkastelun piiriin. Samalla asetetaan yleiseksi tavoitteeksi, ettei vesien tila heikene ja että niiden tila on vähintään hyvä. Vesien tilan määrittäminen erilaisin, lähinnä luonnontieteellisin ja kemiallisin mittarein, on direktiivin ohjauksena keskeinen edellytys. Samalla otetaan huomioon vesien luonnolliset valuma- ja muodostumisolosuhteet. Kokonaistarkastelua varten jäsenvaltioiden tulee muodostaa vesistöalueista koostuvia vesipiirejä, joita meillä ehdotetaan kutsuttavaksi vesienhoitoalueiksi. Vastaavasti valtioiden välisen rajan ylittävien vesien kokonaistarkastelun aikaansaamiseksi tulee muodostaa osallisten jäsenvaltioiden yhteisiä, kansainvälisiä vesienhoitoalueita.

Puitedirektiivin tavoitteena on myös osaltaan turvata vesivarojen kestävä käyttö. Päästöjen vähentämisen ohella tulee kiinnittää huomiota myös vesiekologisiin ja hydrologisiin olosuhteisiin. Direktiivi yhdistää vesienkäytön määrällisen ohjauksen vesien laadun sääntelyyn. Tässä suhteessa se poikkeaa aiemmista yhteisön direktiiveistä, joiden painopiste oli veden laadullisessa ohjauksessa. Päästöjen vähentäminen on ollut tällöin keskeinen tavoite ja vaatimus. Päästöjen hallinta on edelleenkin keskeisessä asemassa. Puitedirektiivi ei suoraan ratkaise erilaisten hankkeiden tai toimintojen sallittavuutta, vaan asettaa vesien tilalle tavoitteet ja vaatimukset. Suojelutavoite käsittää paitsi päästöjen vähentämisen myös vesivarojen turvaamiseksi tarpeellisten suojelumekanismien ylläpidon.

Puitedirektiivi sisältää yhtäältä vesien tilaan kohdistuvat vaatimukset ja toisaalta muodolliset menettelysäännökset, joilla taataan tilatavoitteiden saavuttaminen. Yhteisön lainsäätävä ei ole pitänyt riittävänä tilatavoitteiden asettamista, vaan on katsonut, että myös menettelytavat on tarpeen yhdenmukaistaa. Tässäkin suhteessa direktiivi eroaa monista edeltäjistään. Tarkoituussäännöksessä (direktiivin 1 artikla) asetetaan yleiseksi tavoitteeksi vesiekosysteemien ja vesivarojen tilan heikentämisen estäminen ja niiden huo-

non tilan parantaminen. Vesitaloudellisina tavoitteina ovat kestävän käytön turvaaminen, tulvien ja kuivuuden vaikutusten lieventäminen sekä, yhteiskunnallisesti ehkä merkittävimpana tavoitteena, riittävän ja hyvälaatuisen veden saannin turvaaminen vesihuoltoa varten.

Puitedirektiivin soveltamisala ja ympäristötavoitteet

Puitedirektiivin kohteena ovat lähinnä vesimuodostumat, jotka voivat olla pintavesi- tai pohjavesimuodostumia. Pintavesimuodostumalla tarkoitetaan pintavesien erillistä ja merkittävää osaa, kuten järveä, tekoallasta, puroa, jokea tai kanavaa, puron, joen tai kanavan osaa tai rannikkoveden osaa (direktiivin 2 artikla). Vesimuodostuman käsitteelle on ominaista suhteellinen "erillisuus" muista vesistä. Erillisyyden tulee myös olla merkittävä esimerkiksi suojelutavoitteiden tai tärkeän käyttötarkoituksen kannalta. Direktiivin kannalta vesien tilatavoitteet asetetaan yhdemmukaisina sellaisille vesimuodostumille, jotka määritellään kuuluviksi samaan tyyppiin. Ihmistoimin fyysisesti muutetut, niin sanotut keinotekoiset tai voimakkaasti muutetut vesimuodostumat ovat vesimuodostumina oma ryhmänsä. Samaan valuma-alueeseen kuuluvien, yleensä joen suiston kautta rannikkovesiin asti yltävien pintavesien kokonaisuutta kutsutaan vesistöalueeksi. Yksi tai useampi vesistöalue muodostaa vesienhoitoalueen, joka on puitedirektiivin kansallisen toimeenpanon kohdealue. Ehdotettu vesienhoitoalue vastaa direktiivin käsitettä vesipiiri.

Pohjavedellä tarkoitetaan kaikkia niitä vesiä, jotka ovat maan pinnan alla kyllästyneessä vyöhykkeessä ja suorassa yhteydessä kalliota tai maaperään. Puitedirektiivin kannalta keskeisessä asemassa on pohjaveden muodostumiseen vaikuttavan akviferin käsite, jolla tarkoitetaan riittävän huokoista ja läpäisevää maa tai kallioperämuodostumaa tai kerrostumaa, joka mahdollistaa joko merkittävän pohjaveden virtauksen tai merkittävän pohjavedenoton.

Puitedirektiivin sääntely perustuu osaltaan vedenkäytön ja vesipalvelun käsitteisiin. Edellisellä tarkoitetaan vesipalveluja ja tiet-

tyjä muita direktiivissä tarkoitettuja toimintoja, joilla voi olla merkittävä vaikutus vesien tilaan (direktiivin 2 artikla). Vesipalvelulla taas tarkoitetaan kaikkia palveluja, jotka tarjoavat kotitalouksille, julkisille laitoksille tai jotakin taloudellista toimintaa varten:

a) pinta- tai pohjaveden ottoa, patoamista, varastointia, käsittelyä ja jakelua;

b) jätevesien keräämistä ja käsittelyä harjoittavia laitoksia, jotka johtavat vettä edelleen pintavesiin.

Sanottujen käsitteiden avulla määräytyy puitedirektiivin eri säännösten soveltamisala, osin myös se, minkälaisiin toimenpiteisiin direktiivi ulottaa vaikutuksensa. Toimintojen vaikutus vesiin ratkaisee sen, miltä osiltaan direktiivi tulee sovellettavaksi. Puitedirektiivi koskee siten kaikkea sellaista vesien käyttöä, jolla voi olla merkittävä vaikutus vesien tilaan, etenkin sanottujen yleisten tavoitteiden kannalta. Esimerkiksi sellaista rakentamista, jolla ei ole vaikutusta vesien tilaan, direktiivi ei sanottavasti koske.

Sisällöllisessä suhteessa keskeisessä asemassa ovat ympäristötavoitteet, joiden saavuttamiseksi tarkoitettujen toimenpiteiden kuvataan hoitosuunnitelmassa ja toimenpideohjelmassa (direktiivin 4 artikla). Asiallisesti kysymys on jäsenvaltiota sitovista tavoitteista, joiden saavuttamista varten on luotava toimiva kontrollijärjestelmä. Ympäristötavoitteet jakautuvat kolmeen ryhmään: pintavesille, pohjavesille ja suojelualueille. Ne kohdennetaan hoitosuunnitelmassa yksilöitäviin vesimuodostumiin.

Jäsenvaltioiden on ehkäistävä pintavesien tilan heikkeneminen. Tiettyjen välttämättömien kestävän kehityksen mukaisten vesistön muutoshankkeiden mahdollistamiseksi voidaan tehdä yksilöityjä poikkeuksia (direktiivin 4 artikla 7 kohta). Toisena tavoitteena on pintaveden hyvän tilan (direktiivin liite V) saavuttaminen 15 vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta. Tästä saadaan tietyn edellytyksin poiketa, kun kysymyksessä on keinotekoinen tai voimakkaasti muutettu vesimuodostuma. Kolmantena tavoitteena on, että keinotekoisissa ja voimakkaasti ihmistoimin muutetuissa vesistöissä saavutetaan 15 vuoden kuluessa niin sanottu hyvä ekologinen potentiaali ja hyvä kemiallinen tila. Tietyn edellytyksin voidaan tavoitteita lie-

ventää tai sanottuja 15 vuoden määräaikoja voidaan pidentää hallitusti eli hoitosuunnitelmassa määritellyllä tavalla. Neljäntenä tavoitteena on prioriteettiaineiden aiheuttaman pilaantumisen vähentäminen. Tätä varten komissio voi vahvistaa, mitä aineita on pidettävä prioriteettiaineina ja mitä ympäristönsuojelutoimia on tehtävä. Vaarallisiksi luokiteltujen prioriteettiaineiden päästöt tulee kokonaan lopettaa.

Pohjavesille tavoitteet määräytyvät samankaltaisin kriteerein ja poikkeuksin. Keskeisenä tavoitteena on pohjavesien pilaamisen ja pohjavesien tilan heikentymisen estäminen. Tällöinkin luonnonoloista, tärkeästä yhteiskunnallisesta muuttamistarpeesta ym. johtuvat poikkeukset ovat sallittuja. Toisena tavoitteena on pohjaveden hyvän määrällisen ja kemiallisen tilan saavuttaminen 15 vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta. Tämä edellyttää tasapainon saavuttamista vedenoton ja pohjaveden muodostumisen välillä. Pintavesien tapaan myös pohjavesiä koskevien määräaikojen hallittu pidentäminen on mahdollista. Kolmantena tavoitteena on toimenpiteiden suorittaminen, jotta pohjavesiä pilaavien aineiden pitoisuuksien suunta saadaan kääntymään laskevaksi. Tarvittavista toimista yhteisö voi antaa tarkempia määräyksiä pohjavesiin kohdistuvia päästöjä muutoinkin koskevien direktiivien lisäksi.

Vesiä suojaavista suojelualueista säädetään erinäisissä yhteisön säädöksissä. Puitedirektiivissä on näiden osalta yleinen vaatimus saattaa suojelutoimet voimaan viimeistään 15 vuoden kuluessa puitedirektiivin voimaantulosta. Suojelualueista on pidettävä rekisteriä (direktiivin 6 artikla). Kansallisessa toimeenpanossa tulee arvioitavaksi, missä määrin esimerkiksi luontodirektiivin alaan kuuluvat vesi- ja kosteikkoalueet tulee tässä yhteydessä ottaa tarkastelun kohteeksi.

Tavoitteiden täytäntöönpano ja ohjauskeinot

Puitedirektiivin mukaan muodostettavien vesienhoitoalueiden välisen rajan tulee olla vesistöalueiden rajausten suhteen selkeä. Vesienhoitoalueessa voi olla useita vesistöalueita. Valinta on tässä suhteessa pitkälti jäsenvaltion harkinnassa. Pohjavesien kuuluminen pintavesien yhteyteen ei aina ole yksiselit-

teistä, koska pohjavesimuodostuma saattaa jatkua pintavesien vesistöalueiden välisen rajan molemmin puolin. Tällaisissa tapauksissa pohjavesimuodostuma yksilöidään ja liitetään lähimpään tai soveltuvimpaan vesistöalueeseen ja samalla vesienhoitoalueeseen. Direktiivissä säädetään vesienhoitoalueittain suoritettavista tehtävistä, mutta ei viranomaisista eikä päätöksentekotavasta muutoin kuin eräin poikkeuksin. Vesienhoitoalueita varten nimettävien toimivaltaisten viranomaisten tehtävänä on seurata, että direktiivin ympäristötavoitteet saavutetaan. Koska vesienhoitoalue saattaa jäsenvaltioissa jakautua eri tavoin hallinnollisiin yksiköihin, ympäristötavoitteiden saavuttamisen kannalta on tärkeää, että vesienhoitoalue muodostetaan tai saadetaan toimimaan niin, että sitä ja sen vesistöalueita sekä pohjavesiä pystytään tarkastelemaan kokonaisuutena. Tästä syystä eri sektoreiden ja hallintotasojen viranomaiset ovat velvollisia olemaan kulloinkin tarvittavassa määrin yhteistyössä direktiivin velvoitteiden täyttämiseksi.

Direktiivin täytäntöönpano edellyttää vesien ja niiden tilan kartoitusta, joka kattaa vesienhoitoalueen ominaispiirteet, ihmistoiminnan ympäristövaikutusten tarkastelun ja vesien käytön taloudellisen analyysin (direktiivin 5 artikla). Vesien ryhmittelyä tyypeiksi ja sijoittamista luokkiin säännellään erityisesti liitteissä II ja III. Kysymys on pääasiassa ekologisten ja kemiallisten määrittämissuhteiden soveltamisesta sekä ihmistoiminnan vaikutusten tarkastelusta. Työn tulokset ovat perustana direktiivin täytäntöönpanon mahdollisille ohjauskeinoille, joita ovat hoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma. Näiden tehtävänä on toteuttaa yleisiä ympäristötavoitteita ja olla konkreettisenä informaatiovälineenä päätöksentekoa varten.

Hoitosuunnitelma (direktiivin 13 artikla) on yhteisön kannalta yhteenveto ja raportointiväline, jonka tulee inventoinninomaisesti osoittaa puitedirektiivin liitteessä VII tarkoitetut vesien ominaisuudet ja kuormitustekijät, seurantatiedot sekä tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi. Hoitosuunnitelman tulee alueellisesti kattaa koko vesienhoitoalue ja kuvata voimassa olevien toimenpideohjelmien sisältö.

Toimenpideohjelmasta tulee ilmetä hallin-

nolliset ja muut keinot, joilla ympäristötavoitteet on tarkoitus saavuttaa. Toimenpiteitä on kahdenlaisia, perustoimenpiteitä ja täydentäviä toimenpiteitä (direktiivin 11 artikla). Toimenpideohjelma osoittaa, millä tavoin ympäristötavoitteet muuntuvat kansallisessa päätöksenteossa sitoviksi velvoitteiksi. Direktiivi ei edellytä ohjelmalta välitöntä sitovuutta tai ohjausvaikutusta, vaan lailla tai viranomaisen päätöksellä vahvistetut ympäristötavoitteita toteuttavat toimenpiteet voivat toteutua myös suoraan lainsäädännön välityksellä. Tällöin ohjelma osoittaa sovellettavat säädökset. Toimenpideohjelmien tulee olla valmiina yhdeksän vuoden kuluttua puitedirektiivin voimaantulosta. Ne on myös määrävuosina tarkistettava. Toimenpideohjelma voi myös koostua useista toimenpideohjelmista. Toimenpideohjelma ei velvoita yksityisiä toiminnanharjoittajia, vaan ainoastaan viranomaisia näiden päättäessä toimenpiteistä. Vaikutus päätöksentekoon on kuitenkin osoitettava säädöstasolla.

Toimenpideohjelman ohella on laadittava vesien tilan seurantaohjelmia, jotka käsittävät eri vesien tilan ja suojelun seurannan (direktiivin 8 artikla). Näitä varten säädetään erikseen yhtenäiset tekniset menetelmät.

Puitedirektiivin menettelysäännökset liittyvät vesienhoitoalueen hoitosuunnitelman laatimiseen. Hoitosuunnitelman sisältämällä tiedolla ja tiedon oikeellisuudella voi olla merkitystä niin osallisten edunvalvonnan, kuin toimenpideohjelmien myöhemmän toimeenpanon kannalta. Hoitosuunnitelman laatimisessa ja tarkistamisessa tapahtuvasta asianomaisten osapuolten osallistumisesta ja kansalaisten oikeudesta esittää huomautuksia säädetään vesipolitiikan puitedirektiivin 14 artiklassa. Hoitosuunnitelmat on julkistettava yhdeksän vuoden kuluessa direktiivin voimaantulosta, ja niitä on määrävuosina tarkistettava ja ajantasaistettava.

Erityistoimenpiteitä

Juomaveden laadun turvaaminen on yksi puitedirektiivin keskeisistä tavoitteista. Erityisten toimenpiteiden kohteena ovat vesimuodostumat, jotka on otettu tai jotka on tarkoitus ottaa juomavesikäyttöön. Jos otettavan veden määrä on enemmän kuin keskimäärin

10 m³ vuorokaudessa, on tällaiset vesimuodostumat yksilöitävä vesienhoitoalueittain. Juomaveden oton ylittäessä 100 m³ vuorokaudessa on seurattava yleisten ympäristötavoitteiden saavuttamista. Lisäksi on täytettävä juomavettä koskevien yhteisön säännösten vaatimukset ja muut ympäristönsuojelunormit. Jäsenvaltioiden tulee myös huolehtia siitä, että käytettävän veden laatu säilyy niin puhtaana, että puhdistuskäsittelyä mahdollisuuksien mukaan voidaan pitää tarpeettomana. Kansallisessa lainsäädännössä voidaan perustaa suojavyöhykkeitä vesimuodostumia varten.

Vesipolitiikan puitedirektiivin eräänä tavoitteena on saattaa samaan asemaan piste- ja hajakuormituksesta vesiin kohdistuvat vaikutukset. Tavoite on kirjattu direktiiviin niin sanottua yhdistettyä lähestymistapaa edellyttäväksi vaatimukseksi (direktiivin 10 artikla). Hajakuormitusta on etenkin maa- ja metsätaloudesta sekä haja-asutuksesta aiheutuva kuormitus. Hajakuormitukselta vaaditaan vastedes parasta käyttökelpoista tekniikkaa, päästöraja-arvojen asettamista ja parasta ympäristöllistä käytäntöä, kuitenkin vain siinä laajuudessa kuin siitä on yhteisön, tähän asti vain yksittäisissä, säädöksissä säädetty. Puitedirektiivi ei siis tässä suhteessa merkitse toiminnoille varsinaisesti lisävaatimuksia, mutta jäsenvaltioiden on 12 vuoden kuluessa luotava sellainen järjestelmä, että hajakuormitusta koskevat toimenpiteet on varmistettu. Käytännössä tämä tarkoittanee menettelytapojen osoittamista toimenpideohjelmissa.

Vedenkäytön kustannuksia arvioitaessa on otettava huomioon aiheutuvat kustannukset mukaan lukien ympäristö ja luonnonvarakustannukset (direktiivin 9 artikla). Perustana tulee olla direktiivin liitteessä III määritelty taloudellinen analyysi sekä aiheuttamisperiaate. Vesipalvelujen kustannuskattavuuden periaatetta toteuttavat kansalliset toimet on saattava voimaan viimeistään vuonna 2010. Toimenpiteet, mukaan lukien veden hinnoittelupolitiikka, voivat toimia erillään direktiivin muista täytäntöönpanokeinoista, mutta hoitosuunnitelmasta tulee ilmetä, miten periaate poikkeuksineen on tarkoitus toteuttaa. Kustannusten kattamisen periaatetta toteutettaessa jäsenvaltiot voivat ottaa huomioon kustannusten kattamisen sosiaaliset, ympäris-

töön kohdistuvat ja taloudelliset vaikutukset samoin kuin vesienhoitoalueen maantieteelliset olot ja ilmasto-olot.

Jäsenvaltion ja yhteisön keskinäinen suhde

Jäsenvaltioiden tulee saattaa direktiivin täyttämiseksi tarkoittavat toimet voimaan. Direktiivistä ei johdu välittömiä vaikutuksia kansalaisille tai yrityksille. Niiltä osin, kuin puitedirektiivi koskee esimerkiksi päästöjä, velvoitteet on saatettu voimaan erillisillä säädöksillä, joihin yrityksiltä vaadittava päästö- tai ympäristönsuojelutasokin perustuu. Eräiltä osin puitedirektiivissä edellytetyt toimet kuitenkin edellyttävät tai sallivat yhteisön taholta tulevia täydentäviä sääntely- tai ohjaustoimia. Yhteisö voi maksua esimerkiksi strategioita vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi. Yhdistetty lähestymistapa voi johtaa entistä tiukempiin vesiensuojeluvaatimuksiin, jos kuormituksen rajoittaminen osoittautuu riittämättömäksi tilatavoitteiden saavuttamiseksi.

Puitedirektiivin säätäminen ei välittömästi ole vaikuttanut vesiä koskeviin aiempiin direktiiveihin. Puitedirektiivi aiheuttaa kuitenkin ympäristötavoitteiden seurauksena sen, että eräiden, erityisesti pohjavesien suojelua koskevien direktiivien seuranta joudutaan tehostamaan ja yhdenmukaistamaan. Puitedirektiivi tulee asteittain kumoamaan nykyiset keskeisimmät vesiä koskevat aine- ja toimintakohtaiset direktiivit. Eräitä välittömiä muutוסvaikutuksia eräisiin säädöstilanteisiin puitedirektiivillä on niin ikään (direktiivin 22 artikla).

Jäsenvaltion raportointivelvollisuuteen ei tässä yhteydessä oteta kantaa, koska asia ei kuulu kansallisen implementoinnin piiriin.

2.2.2. *Lainsäädäntö eräissä yhteisön jäsenmaissa*

Ruotsi

Ruotsin vesienkäyttöä koskeva sääntely sisältyy ympäristökaareen (miljöbalk, 1998:811) ja sitä täydentävään vesitalouslakiin (lag om vattenverksamhet, 1998:812). Ennen nykyisen järjestelmän omaksumista Ruotsissa oli Suomen tapaan voimassa ve-

sienkäyttöä erikseen sääntelevä vesilaki (vattenlag, 1983:291). Tosin jätevesiä koskeva sääntely oli Ruotsissa erotettu vesilain piiristä jo aiemmin osaksi silloista ympäristönsuojelulakia (miljöskyddslag, 1969:387).

Ympäristökaaren 11 luvussa säädetään vesienkäytön yleisistä edellytyksistä, käsitteistä ja luvanvaraisuudesta. Vesitalouslaissa säädetään vesien vallinnasta, yhteisöistä ja erinäisistä käyttömuodoista. Vesitalouslaki on suhteessa ympäristökaareen liitännäinen säädös, mistä johtuen ympäristökaaren säännökset ovat soveltuvin osin voimassa vesihankkeita toteutettaessa ja niistä päätettäessä. Muuhun, esimerkiksi maankäyttöä koskevaan lainsäädäntöön ympäristökaari ulottaa vaikutuksensa aina, jos muussa laissa ei toisin säädetä, mutta toisaalta ympäristöllinen erityissääntely muussa, esimerkiksi metsälainsäädännössä, saattaa sivuuttaa ympäristökaaren säännösten soveltamisen. Suhteessa vesistöhankeisiin ympäristökaaren vaikutus on kuitenkin välitön. Suomen tapaan Ruotsin lainsäädännön soveltamisalan piiristä on suljettu pois Suomen ja Ruotsin vuoden 1971 rajavesistösopimuksen alaan kuuluvat vesiasiat.

Ruotsissa ympäristökaaren ja vesitalouslain järjestelmässä on tilanteesta riippuen erilaisia lupa- ja valvontaviranomaisia. Pääsääntöisesti laajahkoissa ympäristöasioissa sekä muissa vesitalouslain alaan kuuluvissa asioissa kuin maankuivatusasioissa lupaviranomaisena toimii edeltäneen vesioikeuden varaan rakentuva ympäristöoikeus (miljöbmsol). Muita lupaviranomaisia ovat etenkin lääninhallitus, eräät keskusvirastot sekä vaikutuksiltaan paikallisissa ympäristöasioissa kunnan ympäristöviranomaisen. Järjestelmä muistuttaa siten Suomen vastaavan lainsäädännön hallintojärjestelmän perusrakemetta, vaikka viranomaiset ovat kehittyneet organisatorisesti eriaikiksi.

Ympäristökaaren perustana on ympäristölaatuormeja ja niitä toteuttavia toimenpideohjelmaa koskeva sääntely (5 luku). Hallituksen vallassa on päättää tiettyjä alueita tai luonnonvaroja koskevista sitovista ympäristölaatuormeista. Niiden perusta on usein yhteisöoikeudessa. Kun näistä tilanteista on kysymys, hallitus voi siirtää laatuormien asettamisvallan muulle viranomaiselle. Ym-

päristönlautunormilla voidaan säätää esimerkiksi vedenkorkeuden ylä- tai alarajasta sekä vesistöalueen tai sen osan ja pohjaveden omaisuuksista, virtaamista tai muista vastaavista seikoista. Viranomaisten tulee valvoa ympäristönlautunormien täyttymistä tehtäessä ympäristöä koskevia päätöksiä ja harjoitettaessa valvontaa sekä annettaessa yleisiä määräyksiä. Kuntien on kaavoitustoimessaan otettava ympäristönlautunormit huomioon. Toimenpideohjelmia tulee laatia, jos ympäristönlautunormien saavuttaminen sitä edellyttää tai jos vaatimus johtuu yhteisöoikeudesta Toimenpideohjelmista päättää ehdotuksen mukaan hallitus, joka eräin edellytyksin voi delegoida ohjelmista päättämisen muulle viranomaiselle.

Vesienkäyttöä koskevan sääntelyn siirtyessä ympäristökaaren ja erityislakiin tarkoituksena ei ollut olennaisesti muuttaa niitä periaatteita ja sääntöjä, jotka oli perusteellisen uudistuksen seurauksena omaksuttu vuoden 1983 vesilakiin. Lähtökohtana on vesien yksityisomistus, oikeastaan yksityishallinta (rådhaget). Vesienkäyttöä säännellään monin kohdin ympäristökaaren yleisistä säännöksistä poikkeavalla tavalla. Vesienkäyttö (vesitalousyritys, vattenverksamhet) käsitteenä kattaa kaikenlaiset vesimuodostumiin määrällisesti vaikuttavat hankkeet (ympäristökaaren 11 luvun 2 §). Se vastaa pitkälti niitä tunnusmerkistöjä, joita Suomen vesilaissa vuoden 2000 uudistuksen jälkeen säännellään. Pohjavesihankkeiden käsite on jossain määrin suppea. Niinpä maan pinnassa maa-ainestai kaivoskivennäisesiintymän päällä olevaan veteen sovelletaan maankuivatusta koskevia säännöksiä. Veden päästämistä takaisin pohjaveteen säännellään, ellei pilaantumisvaaraa ole, ympäristökaareissa ainoastaan siltä osin, kuin tarkoituksena on lisätä esiintymästä saatavan veden määrää. Vedenotoksi (vattentäkt) määritellään pinta- tai pohjaveden johtaminen vedenhankintaa, lämmöntuotantoa sekä kastelua varten.

Ruotsin voimassa oleva laki on eräiltä osin riittämätön toteuttamaan yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivin tavoitteita. Tästä syystä on asetettu kaksi lainvalmisteluelintä. Toinen niistä, ympäristökaari komitea, on antanut ensimmäisen osamietintönsä puitedirektiivin voimaansaattamisesta (SOU 2002:107). Toi-

saalla selvitysmies on antanut mietintönsä vesihallinnon kehittämisestä (SOU 2002:105). Ympäristökaarikomitea on pyrkinyt puitedirektiivin vaatimuksia laajemminkin uudistamaan sääntelyä. Ehdotukset painottuvat ympäristönlautunormeja koskevan sääntelyn tehostamiseen ja toimenpideohjelman merkityksen korostamiseen. Kokonaisu-järjestelmää komitea kutsuu vesisuunnittelusykliksi (vattenplaneringscykel), jonka kaikki osat, muun muassa myös ympäristövaikutusten arviointi, olisivat dynaamisessa vuorovaikutuksessa toisiinsa. Vesienkäytön suunnittelun ja kunnallisen kaavoituksen suhdetta tulisi lähentää.

Vesipiirejä (avrinningsdistrikt) tulee olemaan viisi. Päävesistöalueita olisi 119. Vesipiirien osalta on täydentäviä säännösehdoituksia. Hallitus tai sen valtuuttama viranomainen antaisi määräyksiä vesipiireittäin tapahtuvasta selvitystyöstä tyypittelyineen ja luokittelusta, taloudellisesta analyysistä, ympäristötavoitteista, poikkeuksista sekä muista vaadituista hallinnollisista seikoista. Lähtökohtana lain tasolla (ympäristökaaren 5 luku) on, että valtioneuvosto tai sen määräämä viranomainen määrää vesipiirikohtaisesti kyseisistä asioista, minkä vuoksi lain sääntely sisältää lähinnä valtuutuksen tulevaa toimeenpanoa varten. Komitea olettaa, että tarvittava selvitystyö tapahtuisi sikäläisessä järjestelmässä pääasiassa kuntatasolla.

Koska jo nyt valtioneuvosto voi asettaa sitovia ympäristönlautunormeja, puitedirektiivin vaatimus ympäristötavoitteiden asettamisesta ei ole Ruotsin järjestelmälle vieras vaan helposti siihen sovitettavissa. Hoitosuunnitelma (förvaltningsplan) olisi inventoinnin väline, vailla välittömiä oikeudellisia vaikutuksia. Toimenpideohjelma (åtgärdsprogram) taas osoittaisi sitovalla tavalla ne toimenpiteet, joita suoritettaisiin ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi. Toimenpideohjelma rakentuisi pitkälti sen mallin varaan, mikä on omaksuttu yhteisön aiemmista toimenpideohjelmista koskevista direktiiveistä kansalliseen järjestelmään. Vesipiirin toimenpideohjelman laatiminen ja merkitys tosin poikkeaisi jossain määrin näistä kansallisista toimenpideohjelmista. Ehdotuksen mukaan toimenpideohjelmalla vahvistettaisiin tarvittavat ympäristön laatua koskevat määräykset. Halli-

tus, joka voi nykyisinkin delegoida toimenpideohjelmien antamisen muille viranomaisille, päättäisi määräysten maantieteellisestä ulottuvuudesta sen mukaan, mikä erilaisten hankkeiden vaikutusalue on. Ennen vahvistamista julkistetaan toimenpideohjelmaehdotus lausuntojen ja mielipiteiden saamiseksi.

Toimenpideohjelma voi koskea kaikkia veisiin vaikuttavia toimenpiteitä. Hoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman valmistelua koskisivat jokseenkin samat menettelytavat osallistumista ja ehdotusten julkistamista koskevine vaatimuksineen. Ympäristökaarta soveltavien viranomaisten tehtävänä olisi valvoa, että niiden käsiteltävissä asioissa hoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma ovat asianmukaisina saatavilla.

Ruotsissa ei ole valtionhallinnossa ympäristöalan erityisiä valvontaviranomaisia. Tästä syystä selvitysmies esittää maan jakamista niin, että jokaiseen vesipiiriin perustettaisiin vesiviranomainen (vattenmyndighet) valvomaan ympäristötavoitteiden saavuttamista. Vesiviranomainen vastaisi lisäksi hoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien sekä direktiivissä edellytettujen analyysien, selvitysten ja muiden toimien suorittamisesta. Paikalliselle tasolle luotaisiin tarpeellisessa määrin eri hallintoelinten ja intressitahojen yhteistyöorganisaatioita. Lisäksi esitetään vesien-suojeluyhteisöjen kehittämistä vesimuodos-
tymien suojelun turvaamiseksi.

Järjestelmän rahoittamiseksi esitetään luotavaksi toimiva maksujärjestelmä ja tätä varten yleisiä periaatteita. Ensinnäkin tulisi aiheuttamisperiaatteen mukaisesti kaikkien vesienkäyttäjien osallistua aiheuttamiensa, puitedirektiivin kannalta merkityksellisten vaikutusten vähentämiseen kompensoivin toimenpitein tai maksuin. Vesiviranomaisten suunnittelu- ja hallintotoimintaa ei kuitenkaan kustannettaisi maksuin. Olemassa olevaa maksujärjestelmää tulisi puuttuvilta osin täydentää, erityisesti prioriteettiaineita koskevilta osin. Maksujen taso voisi alueittain vaihdella vastaanottavan vesistön tilasta riippuen. Vielä ehdotukseen sisältyy säännöksiä tarvittavan valmiuden ylläpitämistä vastuusta. Kokoava valvontavastuu olisi perustettavilla vesiviranomaisilla.

Ruotsin hallituksen esitys eduskunnalle on annettu 22 tammikuuta 2004 (Prop.

2003/04:57).

Saksa

Saksassa vesienkäytön sääntely jakautuu perustuslain (Grundgesetz, 1949) nojalla liittovaltion (Bund) ja osavaltiotason (Länder) sääntelyyn. Sisällöllisesti Saksan liittotasavallassa on ollut kummallakin tasolla voimassa kaikkea vesienkäyttöä sääntelevä vesilainsäädäntö, joka kattaa myös jätevesiä koskevan sääntelyn. Sääntelyn perusteet ja sisältö omaksuttiin pitkälti edeltävästä Saksan valtakunnan osavaltioiden, erityisesti Preussin vesilainsäädännöstä. Perustuslain säätämiseen liittyvistä syistä johtuen liittovaltion toimivalta säännellä vesienkäyttöä yksityiskohdiltaan on rajallinen. Tästä syystä keskeinen liittovaltion vesitalouslaki (Wasserhaushaltsgesetz, WHG, 1957) suhteellisesta laajuudestaan huolimatta on luonteeltaan osavaltioille suunnattu puitelaki, joka jättää osavaltioille varsin runsaasti itsenäistä säädösvaltaa. Kullakin osavaltiolla on oma vesilakinsa (Wassergesetz), jotka puitelaista johtuvilta osiltaan sisältävät samankaltaisia rakenteita, mutta jotka muutoin saattavat sisältää erilaisia vesienkäytön sääntelyä koskevia ratkaisuja. Juuri tämä seikka on ollut ongelmana, kun yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivi tuli saattaa voimaan yhtäläisesti koko liittovaltion alueella ja liittovaltion vastuulla.

Vesipolitiikan puitedirektiivin voimaansäätämisen kannalta vaikeutena on ollut liittovaltion ja EY:n erilainen tapa asettaa tavoitteita ja ohjausperiaatteita. Saksassa oli epäilyksiä siitä, miten koko yhteisön tasolle voitaisiin asettaa sitovalla tavalla yhteiset vesipoliittiset tavoitteet. Suomen tapaan Saksassakin sitovien laatutavoitteiden ja päästövaatimusten asettaminen perustuu pitkälti tapauskohtaiseen harkintaan suunnitelmien tavoitteiden ollessa lähinnä ohjeellisia.

Puitedirektiivin täytäntöönpano on nyttemmin toteutunut liittovaltion lainsäädännössä siihen liittyvine hallinnollisine ratkaisuineen. Tarkoitusta varten vesitalouslakia on muutettu vuonna 2002 (BGBl. 2002 I Nr. 59). Direktiivin täytäntöönpano perustuu keskeisesti tähän lainmuutokseen. Saksa jakautuu sen mukaan kymmeneen vesipiiriin (flussgebietseinheit), joista useat ovat kan-

sainvälisiä vesipiirejä. Osavaltioalueissa säädetään direktiivin edellyttämien ympäristötavoitteiden koordinoimisesta osavaltioiden ja Saksan valtion rajat ylittävien vesipiirien osalta, tarpeen mukaan liittovaltion suostumuksella. Osavaltioiden toimivaltaa, oikeammin rajoituksia liittovaltion hyväksi, perustuslain kannalta täsmennetään samalla (WHG 42 §). Osavaltioiden tasolla tapahtuvan direktiivin voimaansaattamisen koordinoimisessa on keskeisessä asemassa Länderechtsgemeinschaft Wasser (LAWA), jonka työskentelyn varassa osavaltioiden lainsäädäntöuudistusten odotetaan valmistuvan vuoden 2003 loppuun mennessä.

Vesitalouslain soveltamisalaan kuuluvat virtaavan veden vesistöt, pohjavesi ja rannikovedet. Pieniä vesiä ja lähteitä koskeva sääntely jää pilaamisen torjuntaa lukuun ottamatta osavaltioiden sääntelyn varaan. Tärkeitä vesiliikenneväyliä koskee liikennekäytön osalta liittotason erityissääntely (Bundeswasserstraßengesetz, 1990), joka tulee säilymään. Sääntely merkitsee rajoituksia kyseisten vesiväylien muuhun käyttöön, mutta ei poista vesitalouslain täydentävää, mukaan lukien puitedirektiivin vaikutuksesta johtuvaa soveltamista. Vesitalouslaissa ei säännellä vesiin kohdistuvan omistus- tai hallintaoikeuden sisältöä, vaan tässä suhteessa osavaltioilla on oikeus ylläpitää toisistaan osin poikkeavia järjestelmiä. Vesitalouslaissa säädetään kuitenkin sanotuissa rajoissa omistajankäytön ja jokamiehenkäytön eli yleiskäytön sallittavuudesta. Omistajankäyttö on ilman lupaa sallittu tietyissä vaikutuksiltaan vähäisissä käyttötarkoituksissa (WHG 24 §). Myös rannanomistajalla voi olla vastaavanlaisia käyttövaltaa.

Liittovaltion vesitalouslaissa on kaikkea vesienkäyttöä koskevat yleiset perusteet koskien erityisesti vesienkäytön turvallisuutta ja toiminnanharjoittajien huolellisuusvelvoitteita (WHG 1a §). Säännöstä on edellä mainitulla lainmuutoksella muokattu vastaamaan vesipolitiikan puitedirektiivin tavoitevaatimuksia ja ekologisia kriteerejä. Vesiasioita käsitteleviä viranomaisia ja toimielimiä on liittovaltion, osavaltioiden ja kuntien tasolla. Liittovaltiotasolla vesienkäytön alasta vastaa ympäristöministeriö (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit),

mutta muillakin ministeriöillä on sektorikohtaista hallitusvaltaa, etenkin vesiliikenneväylistä vastaavalla liikenneministeriöllä. Osavaltiotaso on vesiasioista päätettäessä keskeisessä asemassa. Lainsäätäjien ja viranomaisten toimintaa ohjaa puitelakina liittovaltion vesitalouslaki, mutta liittovaltion viranomaisilla ei pääsääntöisesti ole sisältöön yltävää päätösvaltaa osavaltioiden vesiasioissa.

Ennakkovalvontakeinoiksi vesitalouslaissa säädetään "lupa", jota on kaksi oikeudellisesti erilaista kategorialla, Erlaubnis ja Bewilligung. Lisäksi vesitalouslaissa säädetään vesitaloudellisista suunnitelmista, joita on kahdenlaisia, puitesuunnitelmia (wasserrwirtschaftlicher Rahmenplan) ja pääasiassa suojelutarkoituksia toteuttavia taloussuunnitelmia (Bewirtschaftungsplan). Edelleen käytössä on vesiensuojelualueita (Wasserschutzgebiet) koskeva sääntely. Niiden käyttöyhteys ja vyöhykejako muistuttaa suomalaista suoja-aluejärjestelmää, mutta ne perustetaan yleensä yleisen tarpeen vaatiessa säädöksiin, käytännössä asetuksella.

Vesipolitiikan puitedirektiivin voimaansaattamiseksi on muutettu vesitalouslain vesitaloudellisia käsitteitä ja suunnitelmia koskevia säännöksiä. Ympäristötavoitteiden asettaminen tapahtuu osavaltiotasolla, mutta direktiivistä johtuvat vaatimukset ja poikkeukset on sisällytetty vesitalouslakiin ohjaamaan osavaltiolainsäätäjiä. Sääntely koskee sekä pintavesiä että pohjavesiä. Hoitosuunnitelman toimeenpanoväline on vesitaloussuunnitelma (Bewirtschaftungsplan), jota koskevat direktiivin lisävaatimukset on sisällytetty vesitalouslakiin. Samalla lainsäätämistehtävä on annettu osavaltioille. Toimenpideohjelma (Maßnahmenprogramm) on niinkin mukautettu vastaamaan direktiivin vaatimuksia. Muutosehdotukset ovat luonteeltaan pääosin käsitteellisaineellisia, kun taas menettelysäännökset koskien hoitosuunnitelmien laatimista ovat kansallisesti jo olemassa.

Osavaltiotasolla direktiivin toimeenpano vesitalouslain osoittamalla tavalla jatkuu puitedirektiivin ohjauskeinojen käyttöönoton varmistamiseksi vesitalouslain osoittamalla tavalla. Keskeisessä asemassa on vesienhoitosuunnitelmien saattaminen velvoittaviksi.

Esimerkiksi Baijerin vesilakia (Wassergesetz, 1994) on muutettu kesäkuussa 2003. Baijerin osavaltioon kuuluu neljän vesipiirin alueita, joiden osalta siis osavaltion tulee toteuttaa puitedirektiivin vaatimukset. Julkisen vesihuollon osalta laissa omaksutaan läheisyysperiaate, jonka mukaan vedenoton tulee tapahtua mahdollisuuksien mukaan läheisistä vesimuodostumista. Pääsääntöisesti yhdyskuntien vastuulla oleva jätevesihuolto on toteutettava sopusoinnussa laadittavien toimenpideohjelmien kanssa. Vesipiiriyhteistyöstä muiden osavaltioiden sekä toisten valtioiden kanssa säädetään erikseen koordinoituvuudella ollessa tavoitteena. Hoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien sisältöä, laatimistapaa ja aikataulua koskevat vaatimukset säädetäisiin puitedirektiivin sanamuotoja myötäillen.

Kustannusvastuuta toteutetaan Saksassa lähinnä jätevesimaksusääntelyllä (Abwasserabgabe). Sääntely perustuu liittovaltion jätevesimaksulakiin (Abwasserabgabengesetz, 1974, jota on merkittävästi muutettu vuonna 1994) sekä osavaltioiden vastaaviin lakeihin. Tasoltaan sääntely on arvioitu pitkälti vastaavan puitedirektiivin 9 artiklan vaatimuksia, mutta eräitä täsmennyksiä saatetaan tarvita ympäristö- ja luonnonvarakustannusten kattamiseksi.

Ranska

Ranskan vesienkäytön sääntelyn juuret ovat Napoleonin ajan kodifikaatioissa (Code Civil ja Code Rural). Oikeuskehitykseen taas on aikoinaan vaikuttanut julkisen vallan etusijaan perustunut vesioikeudellinen järjestelmä. Kodifikaatioiden avulla säänneltiin vesienkäytön kannalta etenkin omistusoikeuden sisältöä, vesialueiden käyttösuhteita ja keskinäisten käyttöperusteiden paremmuutta ja suojaa. Merkittävää muutosta julkisoikeudellisen valvonnan suuntaan merkitsi vuonna 1964 säädetty laki julkisista vesistä ja vesien pilaantumisen ehkäisystä. Vesilaki säädettiin vuonna 1992 (loi sur l'eau, 3 päivänä tammikuuta 1992). Lakikokoelmana muodostunut ympäristölakikirja (Code de l'Environnement) sisältää yleiset ympäristölliset periaatteet ja ohjaukset sekä kokoa yhteisen aiemmat säädökset.

Ranskan vesistöt jakautuvat ensin hallinnollisesti kahteen ryhmään, julkisiin (eaux domaniales) ja ei-julkisiin (eaux non domaniales). Julkiset vedet määriteltiin alunperin yleisen liikenne- tai uittotarpeen perusteella julkisen hallintovallan piiriin kuuluviksi, mutta vuoden 1964 lain myötä julkiseksi vedeksi voitiin määrätä muutakin tarvetta, esimerkiksi maataloutta tai virkistyskäyttöä palveleva vesistö. Julkisia vesiä voi olla valtion ja kunnan tasolla. Yksityisille voidaan perustaa oikeuksia myös julkisiin vesiin. Ei-julkiset vedet jakautuvat virtaavan ja ei-virtaavan veden vesiin. Jälkimmäiset (muun muassa lammikot ja lähteet) kuuluvat pääsääntöisesti ainesosina siihen kiinteistöön, jonka alueella ne sijaitsevat ollen siten yksityisomistuksen kohteena. Virtaavan veden oma kuuluu rajoittuviin kiinteistöihin, mutta itse vesiaineeseen näillä on vain käyttöoikeus. Näiden vesien omistusoikeus ei siten kokonaisuutena tuota haltijalleen täyttä määräysvaltaa, eikä omistajan tai haltijan käyttö saa haitata muiden oikeutettujen vastaavaa käyttöä. Ei-julkisten virtaavien vesien käytön yksityis- ja julkisoikeudelliset rajoitukset merkitsevät itse asiassa omistusoikeuden sisällön tyhjentyä. Pohjavesivarat eivät sellaisinaan kuulu alueen omistajalle, vaan omistajan tulee saada omalle käytölleen julkisoikeudellinen peruste, joka kylläkin saattaa olla suojattu muita tarvitsijoita vastaan. Ei-julkisten vesien käyttö muuhun, kuin moottoriajoneuvoilla tapahtuvaan liikkumiseen on yleensä sallittu eräänlaisena yleiskäyttönä.

Ranskan ympäristöhallintojärjestelmä on varsin monisäikeinen sisältäen myös viranomaisvaltuuksia vailla olevia toimielimiä. Vesien kannalta tärkeässä asemassa ovat ministeriöiden yhteiseliminä toimivat elämälaatu- ja ympäristökomitea (comité interministériel de la qualité de la vie) ja ympäristökomitea (comité interministériel de l'environnement). Ministeriötasolla päävastuu vesiasioista on ekologian ja kestävä kehityksen ministeriöllä (ministère de l'écologie et du développement durable), jossa on vesiosasto (direction de l'eau). Maa jakautuu yhtäältä hallinnollisiin alueisiin, joiden johdossa on prefekti, toisaalta vesipiireihin, joiden johdossa on vesivirasto (agence de l'eau) ja vesikomitea

(comité de l'eau). Ympäristöministeriön alaisuudessa toimivat lisäksi alueelliset virastot (DIREN, direction régionale de l'environnement). Prefekti on tärkein lupaviranomainen.

Vuoden 1992 laissa edellytetään vesipiiri-kohtaisten vesistösuunnitelmien laatimista. Niitä on kahdentasoisia, koko vesipiirin kattavia suunnitelmia (SDAGE, schéma directeur d'aménagement et de gestion des eaux) ja paikallisia suunnitelmia (SAGE, schéma d'aménagement et de gestion des eaux). Vahvistettavat suunnitelmat ovat rinnastettavissa oikeusvaikutuksiltaan kaavoihin, ja ne on otettava muun muassa lupa-asioita käsitellessä huomioon. Toisaalta usein luvanvaraisten toimintojen ehdot johtuvat suunnitelmien mukaisesti annetusta alemmantasoisesta normistosta, joka koskee esimerkiksi päästöjä ja muita ympäristöllisiä tai vesitaloudellisia seikkoja. Kaavoitusta ja vesistösuunnitelmia koordinoidaan viranomaisten yhteistyöllä ja lausunnoilla. Toimintojen ohjauksessa keskeisessä asemassa on ympäristövaikutusten arviointi, josta on annettu kansalliset säännökset vuonna 1977. Yksilöllisesti valmisteltu kaavamääräys (plan d'occupation des sols) voi tehdä arvioinnin tarpeettomaksi. Vesilaissa säädetään toimintojen luvanvaraisuudesta ja ilmoituksenvaraisuudesta.

Yhteisön vesipolitiikan puitedirektiiviä ei ole tarkoitus saattaa voimaan erityislailla, koska muutostarpeet ovat suhteellisen vähäisiä. Esitys tarvittavaksi lainsäädännöksi oli kansalliskokouksen käsiteltävänä vuonna 2002, mutta hallituksen vaihduttua esitys peruuntui. Helmikuussa 2003 kansalliskokouksen käsiteltäväksi on saatettu uusi ehdotus, joka perustuu aiemmasta ehdotuksesta poiketen direktiivin niin sanottuun minimaalisen sääntelyn tavoitteeseen. Direktiivin vaatimukset implementoitaisiin muuttamalla tai täydentämällä ympäristölakikirjan osina olevia säädöksiä, etenkin vesi- ja maankäyttölainsäädäntöä (muutokset kokoava lakiehdotus on valmisteltu ekologian ja kestävän kehityksen ministeriössä: projet de loi DEVX0200193L/B1).

Toimivaltaisen hallintoviranomaisen tehtävänä on määritellä vesipiirien (bassin) rajat

määrittellen samalla rannikkovesien ja pohjavesien kuulumisen vesipiireihin. Toimeenpanoehdotus perustuu näiltä osin jo käytössä olevien muun muassa vesistösuunnitelmien laatimista ja maankäytön suunnittelua koskevien säännösten täydentämiseen. Ympäristötavoitteiden sisältö määriteltäisiin laissa pitkälti vesipolitiikan puitedirektiivin 4 artiklan sisältöä mukaillen (ehd. 2 artikla).

Vesipiireittäin direktiivistä johtuvat hoitosuunnitelmaa koskevat vaatimukset saatettaisiin täytäntöön vesistöllisten hoitosuunnitelmien (schéma directeur) avulla. Yleisen alueellisen suunnitelman (SDAGE) tehtävänä on täsmentää hoitosuunnitelmien kohteena olevien alueiden rajat.

Vesistösuunnitelmassa vahvistettaisiin myös kustannusvastuun perusteet eri toimi-alueilla. Samoin vesistösuunnitelmaan sisällytettäisiin vesipolitiikan puitedirektiivin 11 artiklan edellyttämät perus- ja täydentävät toimenpiteet. Piirihallintoelimen (comité de bassin) tehtävänä on toimeenpanna puitedirektiivin 5 artiklan edellyttämät toimenpiteet ja laatia tarvittava suojelualueiden rekisteri, syntyneitä selvityksiä ja rekistereitä säädetyllä tavalla täydentäen. Ehdotuksen sisältyy valtuutussäännös tarkempien määräysten antamisesta valtioneuvoston päätöksellä.

Kustannusten kattamisen periaate on tarkoitus saattaa voimaan direktiivin mukaisesti. Taloudellinen vesienkäytön ohjaus kuuluu jo nyt ranskalaisen vesioikeusjärjestelmän keskiöön. Vesienkäyttäjiltä perittäisiin lähtökohtaisesti aiheutuvat kustannukset, mukaan lukien ympäristö- ja luonnonvarakustannukset. Samalla kuitenkin otettaisiin käyttöön vesipolitiikan puitedirektiivin 9 artiklan sallima mahdollisuus poiketa kustannuskattavuuden vaatimuksesta sosiaaliympäristöllis-taloudellisiin perusteisiin tai maantieteellisten taikka ilmastollisten olosuhteiden perusteella.

Menettelysäännöksiä ei lakiehdotukseen sisälly. Kansallisen toimeenpanoehdotuksen taustalla saattaa olla ajatus, että vesistösuunnitelmien laatimista koskevat menettelysäännökset täyttäisivät jo nyt direktiivistä johtuvat kuulemis-, osallistumis- ja selvitysvaatimukset.

2.2.3. Vesiensuojelua koskevat kansainväliset sopimukset

Yleistä

Itämeren merellisen ympäristön suojelusuopimus (SopS 12/1980, Helsingin sopimus; HELCOM) allekirjoitettiin vuonna 1974 ja se tuli voimaan vuonna 1980. Helsingin sopimuksen maiden ympäristöministerit hyväksyivät vuonna 1988 julkilausuman, jossa maat sitoutuvat vähentämään raskasmetalli-, ravinne- ja orgaanista kuormitusta 50 % vuoden 1986—1987 tasosta vuoteen 1995 mennessä. Itämeren suojeluohjelma (Baltic Sea Joint Comprehensive Environmental Action Programme; JCP) hyväksyttiin vuonna 1992 Itämeren suojelukomission ministerikokouksessa. Tällöin hyväksyttiin myös uudistettu Itämeren merellisen ympäristön suojelusuopimus (SopS 2/2000), joka tuli voimaan 17 päivänä tammikuuta 2000. Suomen Itämeren suojeluohjelmalla, josta tehtiin valtioneuvoston periaatepäätös vuonna 2002, toteutetaan Itämeren suojelukomission suosituksia sekä suojelukomission Itämeren merellisen ympäristön suojeluohjelmaa. Suomen Itämeriohjelman keskeisenä lähtökohtana oli valtioneuvoston vuonna 1998 tekemä periaatepäätös vesiensuojelun tavoitteista vuoteen 2005 ja sitä täydentävä toimenpideohjelma.

ECE:n vuoden 1992 yleissopimus maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä on luonut pohjan rajavesistöjä koskevalle yhteistyölle. Vuonna 1999 hyväksyttiin yleissopimukseen liittyvä vesivaroja ja terveyttä koskeva pöytäkirja, jota tässä esityksessä käsitellään erikseen.

Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimus (SopS 54/1971) on vuodelta 1971. Sopimuksella on perustettu rajajokikomissio, joka toimii rajavesistössä yhteisenä vesilupaviranomaisena. Sopimus on tarkoitettu uudistaa siten, että perustettavan uuden komission tehtäväksi tulisi kehittää yhteistyötä Tornionjoen vesienhoitoalueella ja sovittaa yhteen vesienhoitoalueen toimet, suunnitelmat ja ohjelmat, joiden tarkoituksena on pintavesien seuranta ja tilatavoitteiden saavuttaminen sekä tulva- ja ympäristövahinkojen torjuminen. Sopimus on näiltä osin valmis, mutta neuvot-

teluja jatketaan vielä kalastuksen osalta. Kansalliset viranomaiset laatisivat yhteistyössä rajajokikomission kanssa Suomen ja Ruotsin yhteiselle vesienhoitoalueelle vesienhoitosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat. Rajajokikomissio toimisi yhteensovittavana ja neuvota-antavana elimenä ja vahvistaisi tai hylkäisi osaltaan ehdotukset suunnitelmiksi ja ohjelmiksi. Lupa-asiat siirrettäisiin kansallisten lupaviranomaisten hoidettaviksi. Rajajokikomissiolla olisi oikeus lausua ja hakea muutosta lupa-asioissa. Kumpikin maa toimittaisi yhteensovitetun vesienhoitosuunnitelmansa Euroopan komissiolle.

Suomi ja Norja allekirjoittivat vuonna 1980 sopimuksen suomalaisnorjalaisesta rajavesistökomissiosta (Sops 32/1981). Rajavesistökomissio on hallitusten välinen yhteistyöelin rajavesistöjä koskevissa kysymyksissä. Viranomaisten väliset yhteistyöneuvottelut Suomen ja Norjan yhteisen rajavesialueen toimenpideohjelmien ja hoito-ohjelman yhteensovittamiseksi on aloitettu. Komissio toimii neuvota-antavana ja aloitteita tekevänä elimenä, mutta sillä ei ole varsinaista päätöksentekovaltaa.

Suomen ja Venäjän yhteinen rajavesistösuopimus ja komissio (SopS 26/1965) on vuodelta 1964. Vesipolitiikan puitedirektiivin mukaan yhteisön alueen ulkopuolelle ulottuvalla vesienhoitoalueella on pyrittävä aiheelliseen yhteistyöhön, jotta direktiivin tavoitteet saavutetaan koko vesienhoitoalueella. Jos tämä ei ole mahdollista, suunnitelman on katettava vähintään se osa kansainvälisestä vesienhoitoalueesta, joka on jäsenvaltion alueella. Yhteistyötä ja tiedonvaihtoa kehitetään asteittain nykyisen komission välityksellä puitedirektiivin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vesivaroja ja terveyttä koskeva pöytäkirja

Vesivaroja ja terveyttä koskeva pöytäkirja sisältää sopimuksen kannalta tärkeät määritelmät ja soveltamisalaa koskevat yleiset määräykset (2 ja 3 artikla). Pöytäkirjan yleiset määräykset sekä periaatteet ja lähestymistapoja koskevat määräykset (4 ja 5 artikla) ovat perusteena tavoitteiden ja tavoitepäivämääriä koskevien määräysten (6 artikla) soveltamiselle. Tavoitteiden saavuttamista tulee

arvioida jatkuvasti (7 artikla) ja valtioiden tulee järjestää riittävät seuranta- ja varoitusjärjestelmät (8 artikla). Kansalaisia tulee neuvoa vesiin liittyvissä asioissa ja heille tulee tiedottaa sairauksien ehkäisystä ja viranomaisen toiminnasta riittävästi siten, että heillä on myös mahdollisuus osallistua päätöksentekoon (9 ja 10 artikla). Pöytäkirja sisältää myös määräykset kansainvälisestä yhteistyöstä ja yhteensovitetuista toimista (11, 12, 13 ja 14 artikla) sekä tavanomaiset säännökset pöytäkirjan noudattamisesta, sopimuspuolten kokouksista, sihteeristöstä, pöytäkirjan muutoksista, äänioikeudesta, riitojen ratkaisusta sekä allekirjoittamisesta, ratifioinnista ja voimaantulosta.

Vesivaroja ja terveyttä koskeva pöytäkirja on yhteisöoikeuden näkökulmasta jaetun toimivallan sopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain yhteisön toimivaltaan. Komission pöytäkirjan ratifiointia koskevan esityksen (KOM(2001) 483 lopullinen) mukaan pöytäkirjan täytäntöönpanosta ei aiheudu yhteisön kannalta täysin uusia velvoitteita, joita ei olisi otettu huomioon vesipolitiikan puitteista annetussa direktiivissä. Hallituksen esitys vastaa siten komission kantaa.

2.3. Nykytilan arviointi

Suurin osa Suomen pinta- ja pohjavesistä on käyttökelpoisuudeltaan hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Jokien yleistilanne on heikompi kuin järvien. Merialueista Suomenlahti on rehevöitynyt voimakkaimmin. Pohjavesien laatu on yleensä hyvä, mutta paikoin huonontunut ihmisen toimintojen vaikutuksesta.

Tapauskohtaiseen harkintaan perustuva lupajärjestelmä on osoittautunut toimivaksi Suomessa. Lupajärjestelmän ulkopuolelle jäävän hajakuormituksen vähentämiseksi maa- ja metsätalouden vesiensuojelua on parannettu maatalouden ympäristötukijärjestelmällä ja metsätalouden rahoituspäätöksien vesiensuojeluehdoilla. Suomessa maatalouden ympäristötukijärjestelmän toimenpiteiden painopiste on vesiensuojelussa. Parhailaan meneillään olevan, vuoden 2006 loppuun jatkuvan ohjelmakauden tukisitoumukset on tehty viljelijöiden kanssa ja niitä toteu-

tetaan. Haja-asutuksesta aiheutuvaa vesistökuormitusta vähennetään ympäristönsuojelulain nojalla talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen (542/2003) avulla. Vesipolitiikan puitteiden mukainen pohjavesimuodostumien tarkastelu, riskinarviointi ja suojelu toteutetaan kehittämällä kansallisia menettelyjä.

Suomi on toimeenpannut yhteisön säädökset kansallisesti muun muassa ympäristönsuojelulailla, luonnonsuojelulailla, terveysuojelulailla, nitraattiasetuksella ja maatalouden ympäristötukijärjestelmällä. Myös vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan aineelliset veloitteet on käytännössä pantu täytäntöön terveysuojelulailla ja sen nojalla annetuilla säädöksillä.

Vesipolitiikan puitteista annettu direktiivi edellyttää vesienhoidon järjestämistä valuma-alueittain ja suunnittelun järjestämistä tällä alueella. Valuma-aluekohtaista vesientilan suunnittelua ei ole tehty Suomessa siten kuin direktiivi edellyttää. Direktiivi edellyttää myös vesienhoitoalueiden määrittelyä ja viranomaisyhteistyön järjestämistä alueilla. Suunnittelua varten vesien tilaa tulee tarkastella ottaen huomioon myös ekologisia tekijöitä, joita ei Suomessa ole aiemmin otettu huomioon vesien käyttökelpoisuusluokituksessa. Niin ikään vesien tilan arviointiin tulee mukaan uusia haitallisia aineita. Kansalaisten osallistumisella on tärkeä merkitys direktiivin suunnittelujärjestelmässä. Nykyinen suunnittelu ei tältäkin osin täytä direktiivin vaatimuksia.

Vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan täytäntöönpano on Suomessa toteutettu käytännössä terveysuojelulain perusteella. Pöytäkirja edellyttää kuitenkin menettelyllisesti säänneltyä suunnittelujärjestelmää, johon myös kansalaiset voivat osallistua. Terveysuojeluviranomaisten suunnittelujärjestelmä ei nyky muodossaan vastaa pöytäkirjan vaatimuksia.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Ehdotettu laki vesienhoidon järjestämisestä olisi suunnittelujärjestelmää koskeva perus-

laki. Laki olisi puitelaki, jonka nojalla viranomaisten toiminnasta annettaisiin tarkemmat säännökset asetuksella. Lailla ei luotaisi suoraan yksityisiä koskevia velvoitteita. Suunnittelun tavoitteiden saavuttamiseksi toiminnan harjoittajia ja kansalaisia koskevat velvoitteet ratkaistaisiin muun lainsäädännön nojalla.

Toimeenpano edellyttää jäsenvaltioilta suunnittelualueena toimivien vesienhoitoalueiden määrittämistä, toimivaltaisen viranomaisen nimeämistä sekä seurannan, suunnittelun, osallistumisen ja raportoinnin järjestämistä. Suunnittelualueina Suomessa toimisivat vesienhoitoalueet, jotka vastaisivat direktiivin edellyttämiä vesipiirejä. Myös vesivaroja ja terveyttä koskeva pöytäkirja edellyttää suunnittelua alueellisesti. Vesienhoitoalueista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi laissa säädettäisiin suunnittelusta vastaavista viranomaisista sekä eri viranomaisten yhteistyöstä.

Kansallisia vesienhoitoalueita olisi viisi. Lisäksi kansainvälisiä vesienhoitoalueita olisivat Tornionjoen alue Ruotsin kanssa ja Tenojoen-Paatsjoen alue Norjan kanssa. Alueelliset ympäristökeskukset vastaisivat alueellaan asioiden valmistelusta. Valmistelu tehtäisiin yhteistyössä muiden viranomaisten, toimijoiden ja etutahojen kanssa.

Vesienhoitoalueittain tehtävän seurannan ja suunnittelun tarkoituksena olisi tunnistaa alueen merkittävät pohja- ja pintavesiongelmien, määrittää vesien tilalle tavoitteet ja asetetun tavoitteen edellyttäessä, suunnitella aiheellisia toimenpidevaihtoehtoja tavoitteen saavuttamiseksi. Arvioitaessa tavoitteiden saavuttamista otettaisiin huomioon myös vesien tilaan vaikuttavat olemassa olevat toiminnot ja rakentamalla tehdyt muutokset. Vesienhoitosuunnitelmissa määriteltäisiin keinoitekoiset ja voimakkaasti muutetut vesimuodostumat sekä muut muutetut vesimuodostumat, joiden palauttaminen luonnontilaan ei olisi mahdollista. Näiden muodostuminen ympäristötavoitteet määriteltäisiin toisin kuin luonnontilaisten vesimuodostumien.

Tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/42/EY, SEA-direktiivi mukainen ympäristöselostus sekä eräät muut toimet esitettä-

siin hoitosuunnitelmassa. Hoitosuunnitelma tarkistettaisiin kuuden vuoden välein.

Lain nojalla annettavalla asetuksella säädettäisiin tarkemmin muun muassa vesien ominaispiirteiden tarkastelun ja luokittelun perusteista sekä tavoitteiden asettamisesta. Asetuksella säädettäisiin myös tarkemmin vesienhoitoalueella tehtävästä seurannasta. Seurantaa varten laadittaisiin ohjelma, jossa otettaisiin huomioon eri toimijoiden velvollisuutena oleva vesien tilan tarkkailu.

Vuoden 2004 aikana tehtävät perusselvitykset antavat vesienhoidon suunnittelun lähtökohdan. Lähtökohdista ovat vesien luontaiset olot, vesien käyttö, suojelukohteet ja ihmistoiminnan vaikutukset vesien tilaan. Suomessa tämä lähtökohta on parempi kuin useimmassa muussa Euroopan maassa. Vesien ja ympäristönsuojelua koskevissa kansainvälisissä vertailussa Suomi on menestynyt hyvin. Kuitenkin Itämeri ja sen rannikkovedet, useimmat rannikkoalueen vesistöt, hajakuormitetut pienet vesistöt ja paikallisesti pohjavedet ovat käyttökelpoisuudeltaan heikentyneitä.

Ehdotetun vesienhoidon järjestelmän tavoitteena on vesien tila, jossa ihmisen toiminnasta aiheutuva muutos on vähäinen. Tämä eroaa nykyisestä luokittelusta, jossa vesi on aineena ja sen käyttökelpoisuutta arvioidaan talousveden raakavetenä, kalavetenä tai virkistyskäytössä. Käyttökelpoisuusluokittelua ei siten voida sellaisenaan rinnastaa uuteen luokittelujärjestelmään eikä siitä voida vetää suoria johtopäätöksiä vesien tilasta direktiivin tarkoittamassa merkityksessä. Molemmassa järjestelmissä veden laatu on luokiteltu erinomaiseen, hyvään, tyydyttävään, välttävään ja huonoon. Luokitusjärjestelmien erinomaisen ja huonon tilan voidaan arvioida suurin piirtein vastaavan toisiaan. Sen sijaan muiden luokkien osalta tätä johtopäätöstä ei voida tehdä.

Tärkeänä tavoitteena on lisätä ympäristötietoa ja yhteistyötä viranomaisten, sidosryhmien ja kansalaisten kesken. Ensimmäisen hoitosuunnitelman työaikataulu ja osallistumissuunnitelma julkaistaisiin vuonna 2006. Tärkeistä vesistöalueen hoitoa koskevista kysymyksistä julkaistaisiin katsaus vuonna 2007 ja vesienhoitosuunnitelmaehdotus vuonna 2008. Vesivaroja ja terveyttä

koskevan pöytäkirjan velvoitteet vesien tilasta otettaisiin huomioon laadittavissa suunnitelmissa.

Sekä direktiivi että vesivaroja ja terveyttä koskeva pöytäkirja edellyttävät suunnittelun eri vaiheista tiedottamista ja osallistumisen turvaamista. Vesienhoitosuunnitelmat toimenpideohjelmineen valmisteltaisiin vesienhoitoalueella yhteistyössä eri viranomaisten kanssa sekä riittävässä vuorovaikutuksessa eri tahojen kanssa. Suunnitelmien eri vaiheista tulisi myös tiedottaa. Suunnittelussa pyritäisiin mahdollisimman suureen avoimuuteen. Alueelliset ympäristökeskukset järjestäisivät osallistumisen ja huolehtisivat tarvittavien yhteistyöryhmien perustamisesta. Lisäksi kaikille varattaisiin mahdollisuus tutustua valmisteluasiakirjoihin ja niiden taustasiakirjoihin sekä mahdollisuus esittää mielipiteensä kirjallisesti tai sähköisesti. Tarkoituksena on, että osallistuminen vesienhoitosuunnitelmien valmisteluun alkaisi jo vuoden 2004 aikana.

Vesienhoitoalueen ulottuessa usean ympäristökeskuksen alueelle vesienhoitosuunnitelma käsiteltäisiin ohjausryhmässä, jonka toiminnasta vastaisi yhteensovittava alueellinen ympäristökeskus.

Ensimmäinen yhteensovitettu vesienhoitosuunnitelma on julkaistava 22 päivänä joulukuuta 2009 mennessä. Vesienhoitosuunnitelmaan on sisällytettävä selvitys valmistelun aikana esitetystä kannanotoista ja siitä, miten kannanotot on otettu huomioon suunnitelmassa sekä siitä, miten valtioiden välisten neuvottelujen tulokset ovat vaikuttaneet suunnitelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan.

Hoitosuunnitelmat vahvistettaisiin valtioneuvoston päätöksellä ja toimitettaisiin EU:n komissiolle. Toimenpideohjelmiin sisältyvien kaikkien toimien on oltava käynnissä viimeistään 2012 lopussa. Samana vuonna on tehtävä väliraportti toimenpideohjelman täytäntöönpanosta komissiolle ja aloitettava seuraavan hoitosuunnitelman valmistelu.

Ensimmäisellä suunnitelmakaudella tul-taisiin esittämään muun muassa Itämeren suoje-luohjelman toimenpiteitä tarkemmin kohdennettuina ja vesiensuojelun tavoitteista vuodelle 2005 jälkeen jääneiden toimien tehostamisesta. Seuraavalla suunnittelukaudella

arvioitaisiin vesien tila vuoteen 2021 ja suunniteltaisiin edelleen tehokkaampia toimenpiteitä alueilla, missä hyvän tilan saavuttaminen sitä edellyttää. Kansallisella ohjeistuksella varmistettaisiin toimien tehokkuus ja yhtenäisyys.

Ympäristötavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi määriteltäisiin vesienhoitosuunnitelmassa ja siihen sisältyvässä toimenpideohjelmassa. Vesienhoitosuunnitelmat on tarkoitettu huomioon otettaviksi soveltuvilta osin erilaisessa päätöksenteossa. Vesienhoitosuunnitelmien tavoitteet vaikuttaisivat päätöksentekoon, mutta eivät suoranaisesti sitoisi päätöksentekoa. Toiminnan harjoittajaa koskevat velvoitteet annettaisiin muussa lainsäädännössä, luvissa sekä kuntien ympäristösuojelumääräyksissä. Talousjätevesiasetuksen mukaisilla menettelyillä vähennetään haja-asutuksen aiheuttamia talousjätevesipäästöjä. Maataloudesta aiheutuvaa kuormitusta pohja- ja pintavesiin voidaan vähentää maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (931/2000) mukaisin keinoin sekä maatalouden ympäristötukijärjestelmän toimenpiteillä. Meneillään oleva ympäristötukikausi jatkuu vuoden 2006 loppuun. Kuluvan ympäristötukijärjestelmäkauden aikana on erittäin vaikea tehdä sellaisia ohjelmamuutoksia, joilla lisättäisiin viljelijöiden toimenpidevelvoitteita. Uusien toimenpidevelvoitteiden sisällyttäminen ohjelmaan edellyttäisi myös EU:n komission ja muiden jäsenmaiden ohjelmahyväksynnän sekä uudet sitoumukset ja sopimukset Suomen valtion ja viljelijöiden kesken.

Seuraavaa, vuonna 2007 alkavaa maatalouden ympäristötukijärjestelmää olisi edelleen tarpeen jatkaa vesiensuojelupainotteisena, jolloin se tukisi vesipuidedirektiivin täytäntöönpanoa. Tehostettuja toimia tulisi kohdentaa niille alueille, jotka määrittellään maatalouden aiheuttaman kuormituksen takia tilataan heikommaksi kuin hyvä. Kasvihuoneviljelyn ja puutarhakasvien avomaaviljelyn vesiensuojelun sääntely ja tukeminen tulisi saattaa muun maatalouden tasolle.

Metsätalouden aiheuttamaa hajakuormitusta voidaan vähentää kestävänsä metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisilla toimenpiteillä. Metsätalouden vesien-

suojelun velvoitteita, ohjeita, suosituksia ja asetettuja tavoitteita sekä olemassa olevaa tietoa tulisi soveltaa täysimääräisesti käytäntöön.

Ehdotus sisältää tarvittavat muutokset ympäristönsuojelulakiin ja vesilakiin. Näiden lakien mukaisessa lupaharkinnassa otettaisiin huomioon mitä vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

4.1.1. Vaikutukset hallintoon

Lakiehdotuksen mukainen vesienhoidon järjestäminen merkitsisi kehittyvää tutkimusta, selvitystyötä ja suunnittelua. Työmäärätään suuremmaksi ja tavanomaista vaativammaksi vesienhoidon järjestämisen tekisi työn alueellinen laajuus, monitahoisuus, kiinteän yhteistyön ja osallistumisen järjestämisen vesienhoitoalueella sekä osallistumisen edellyttämä materiaalin tuottaminen. Kullakin vesienhoitoalueella yksi alueellinen ympäristökeskus huolehtisi siitä, että kerätyt tiedot, asetetut tavoitteet ja suunnitellut toimenpiteet ovat yhteensovitettut koko alueella. Vesienhoitosuunnitelman laatimisen neljän vuoden aikataulu ja suunnitelmien tarkistaminen kuuden vuoden välein merkitsisi alueellisissa ympäristökeskuksissa henkilövoimavarojen riittävää kohdentamista tehtävään.

Työssä käytettäisiin hyväksi ympäristöhallinnon tietojärjestelmiä, joita kehitetään tarkoitusta vastaaviksi. Suomen ympäristökeskuksessa on valmisteilla vuosina 2004—2006 uomarekisteri, valuma-aluekisteri ja pohjaeläinrekisteri. Samaan aikaan päivitetään järvi- ja kalastotietojen sekä maa- ja metsätalouden tarvittavien tietojen saatavuus on tarkoitus varmistaa. Tietojen kerääminen ja määrämuotoinen käsitteleminen tehtäisiin alueellisissa ympäristökeskuksissa. Kalatalousviranomaisen ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos vastasivat kalaston seurannasta ja kalastotietojen tuottamisesta omalla toimialallaan. Tietore-

kisterien perustaminen ja niiden ylläpitäminen edellyttävät toimintamäärärahojen kohdentamista näihin tehtäviin. Lisäksi hyödynnettäisiin terveydensuojeluviranomaisten tietoja talousvesistä ja uimavesistä.

Yhtenäisen ja monipuolisen kokonaiskuvan saamiseksi vesien tilasta on lisättävä seuranta erityisesti alueilla, missä on voimakasta hajakuormitusta. Hajakuormituksen seurannassa hyödynnettäisiin tiettyjä intensiivisiä seuranta-alueita ja mallintamista. Seurannassa käytettävien biologisten ja kemiallisten laatutekijöiden määrä lisääntyisi. Seurantaan käytettävien määrärahojen tarpeen voidaan arvioida kasvavan, vaikka seurannan vesienhoitoaluekohtaisella suunnittelulla jossain määrin saadaan säästöä nykyisistä seuranta-kustannuksista.

Ehdotetun lain mukaisen toiminnan vaikutukset hallintoon voidaan arvioida yksityiskohtaisesti vesienhoidon suunnittelun ja seurantojen käynnistyessä vuonna 2006. Tässä vaiheessa on arvioitavissa, ettei laki tulisi aiheuttamaan merkittäviä vaikutuksia valtiontalouteen.

4.1.2. Vaikutukset toiminnan harjoittajiin

Ehdotettu laki ei aiheuta suoria velvoitteita eikä suoria taloudellisia vaikutuksia toiminnan harjoittajille. Yhteistyössä laadittavissa vesienhoitosuunnitelmissa asetetaan vesille tavoitteet hyvän tilan ylläpitämiseksi tai sen saavuttamiseksi. Hyvän tilan saavuttaminen vuoteen 2015 edellyttää toimia vesienhoito- ja ympäristönsuojelun tason parantamiseksi. Tässä vaiheessa tavoitetasoa voidaan arvioida pitäen lähtökohdaksi vesienhoito- ja ympäristönsuojelun tavoiteohjelmaa vuoteen 2005 ja Suomen Itämerensuojeluohjelmaa. Tarkempi arvio vesipolitiikan puitteiden täytäntöönpanotoimien riittävydestä ja mahdollisista muista kustannusvaikutuksista voidaan laatia, kun yhteisön jäsenmaiden pintavesien luokittelujärjestelmien vertailu on tehty vuosina 2005 ja 2006 sekä kansallisesta ekologisesta luokittelusta ja ympäristötavoitteiden asettamisesta ensimmäiselle hoitosuunnitelmakaudelle on päätetty.

Vesienhoito- ja ympäristönsuojelun tavoitteissa vuoteen 2005 on arvioitu toimijoille kohdistuvia kustannuksia. Tavoitteiden toteuttamisen arvioidut vuotuiset lisäkustannukset olivat yhteensä

noin 142 miljoonaa euroa, josta pääosa aiheutuisi yhdyskuntien ja haja-asutuksen jätevesien käsittelyn tehostamista.

Vesiensuojelun tavoitteissa pohjavesien suojelutoimenpiteet todettiin voitavan arvioida vasta tehtyjen riskikartoitusten perusteella. Joissakin kohteissa ei välttämättä tarvita lainkaan toimenpiteitä. Toisaalla esimerkiksi tieluiskien suojaus maksaisi noin 170 000 euroa tiekilometriä kohden.

Valtioneuvoston periaatepäätökseen Itämeren suojeluohjelmasta koottiin vesiensuojelun toimenpideohjelman 2005 lisäksi eri alueilta sellaiset toimet, jotka vaikuttavat suoraan Itämereen. Itämeriohjelman toimien kokonaisinvestoinneista arvioitiin suurimman osan muodostuvan yhdyskuntien typenpoistosta, 130 miljoonaa euroa, haja-asutuksen vesiensuojelutason nostamisesta, 120—170 miljoonaa euroa, meriliikenteen turvallisuuden ja öljyntorjunnan parantamisesta, 34—50 miljoonaa euroa sekä ravinnepestöjen vähentämisestä kalankasvatuksesta, metsätaloudesta ja vesiliikenteestä, 12 miljoonaa euroa. Vuotuiset, yhteensä 50—62 miljoonan euron toimenpiteet arvioitiin toteutettavaksi 10—15 vuoden aikana.

Itämeren suojeluohjelman mukaan maatalouden ympäristötuen erityistukisopimuksia lisätään ja niitä kohdennetaan Itämereen kohdistuvan ravinnekuormituksen vähentämiseen lisäämällä suojavyöhykkeiden ja kosteikkojen määrää erityisesti eteläisillä ja lounaisilla rannikkoseuduilla sekä tehostamalla lannan käyttöä ja parantamalla kuivatusjärjestelmiä erityisesti Pohjanmaalla. Tähän tarkoitukseen esitettiin osoitettavaksi valtion talousarvioissa EU:n osarahoittamaan ympäristötukeen 30,3 miljoonan euron tasokorotus. Tasokorotus esitettiin toteutettavaksi vähitellen vuodesta 2003 alkaen niin, että se olisi täysimääräinen vuonna 2006.

Itämeren suojeluohjelman mukaan teollisuuden ravinnepestöjen vähentämisestä aiheutuvat kustannukset arvioidaan laitoskohtaisesti niiden lupaehtoja määrättäessä.

Tavoiteohjelmien kustannusvaikutukset aiheutuvat ehdotetusta laista riippumatta, mutta niiden tavoitteet tukevat myös vesienhoidon suunnittelun tavoitteita.

Vesienhoitosuunnitelmissa kohdennettiin Itämeren suojeluohjelmassa jo esitettyjä

toimia alueellisesti. Vastaavia toimia tarvitaan myös muualla kuin Itämeren valuma-alueella. Vesien hyvän tilan ylläpitäminen ja saavuttaminen sisävesissä ja pohjavesissä edellyttää lisäksi kiintoaineiden, orgaanisten aineiden ja kemikaalien päästöjen ja käytön hyvää hallintaa.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpano perustuisi olemassa olevaan hallintoon. Nennettävät vesienhoitoalueet olisivat tarpeen selvitysten, suunnittelun ja yhteistoiminnan järjestämiseksi. Ehdotuksen mukainen vesienhoidon järjestäminen olisi pääosin alueellisten ympäristökeskusten tehtävä. Alueelliset ympäristökeskukset tekisivät yhteistyötä keskenään ja alueen työvoima- ja elinkeinokeskusten, maakunnanliittojen, kuntien, metsäkeskusten, lääninhallitusten, vesihuoltolaitosten sekä alueen merkittävien teollisuusyritysten, elinkeinojen, järjestöjen, vesialueen omistajien sekä ympäristöjärjestöjen kanssa.

Tarvittavien tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpitäminen sekä kansallisten raporttien kokoaminen olisivat Suomen ympäristökeskuksen tehtäviä. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaavat ympäristökeskuksia ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaa Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitosta.

Vesienhoitosuunnitelmien laatimiseen tulevana vuosina arvion mukaan tarvittaisiin viidessä yhteensovittavassa ympäristökeskuksessa kussakin lisää kaksi henkilötyövuotta ja kahdeksassa muussa ympäristökeskuksessa tarvittaisiin kussakin yksi henkilötyövuosi eli yhteensä kahdeksantoista henkilötyövuotta. Tehtävät pyritään hoitamaan nykyistä henkilöstöä kohdentamalla.

4.3. Ympäristövaikutukset

Ehdotetulla lailla luotaisiin viranomaisten, eri toimijoiden sekä kansalaisten väliseen yhteistyöhön perustuva hallinnollinen järjestelmä, jonka puitteissa vesienhoidon suunnittelu tapahtuisi. Lain tavoitteena olisi direktiivin mukaisesti vesiensuojelun kehittäminen niin, että saavutettaisiin pintavesimuodostu-

mien hyvä ekologinen ja kemiallinen tila ja pohjavesimuodostumien hyvä määrällinen ja kemiallinen tila vuoteen 2015 mennessä.

Vesimuodostumakohtaiset olosuhteet otettiin huomioon tavoitetta asetettaessa. Voimakkaasti muutetuiksi tai keinotekoisiksi nimetyillä pintavesillä tavoitteena on hyvä saavutettavissa oleva ekologinen tila, josta direktiivissä käytetään ilmaisua hyvä ekologinen potentiaali. Ehdotuksessa rajatuin edellytyksin voidaan myös asettaa lievempiä tavoitteita tai jaksottaa toimenpiteet niin, että tavoite saavutetaan viimeistään vuoteen 2027 mennessä.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 19 päivältä maaliskuuta 1998 vesiensuojelun tavoitteissa vuoteen 2005 otettiin huomioon silloin EU:n toimielimissä käsiteltävänä oleva luonnos vesipolitiikan puitedirektiiviksi ja valtioneuvoston periaatepäätöksessä 26 päivältä huhtikuuta 2002 toimista Itämeren suojelemiseksi vastaavasti jo voimassa ollut puitedirektiivi. Näissä päätöksissä esitetyt tavoitteet edellyttävät vesiensuojelun tehostamista niillä alueilla, joilla on paljon vesiin vaikuttavaa, muuttavaa toimintaa. Tällaisia alueita on erityisesti Etelä-Suomen, Lounais-Suomen ja Länsi-Suomen rannikolla.

Suomen ympäristökeskus on tehnyt väliarvion vesiensuojelun tavoiteohjelman toteutumista vuoden 2000 tilanteessa. Arvion mukaan vesiensuojelun toimenpiteet ovat edenneet pääosin suunnitellulla tavalla, mutta erityisesti maatalouden ja metsätalouden vesiensuojelu ja haja-asutuksen jätevesien käsittely vaativat tehostamista.

Vesienhoitosuunnitelmaan liittyvässä toimenpideohjelmassa esitettäisiin ne toimenpiteet, jotka olisivat tarpeen vesienhoidon ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi. Hyvän tilan säilyttäminen tai saavuttaminen edellyttää likaantuneimmille alueille tulevien päästöjen edelleen vähentämistä.

4.4. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Tavoitteena on, että vesienhoidon suunnittelu olisi avointa ja osallistuvaa. Alueellisen ympäristökeskuksen olisi vesienhoitosuunnitelman laatimista varten tehtävä hoitosuunnitelman laatimisaikataulu ja sitä koskeva työ-

ohjelma kolme vuotta ennen hoitosuunnitelman alkamista. Kaksi vuotta ennen hoitosuunnitelman alkamista olisi esitettävä yhteenveto vesistöalueen hoitoa koskevista keskeisistä kysymyksistä. Vuosi ennen hoitosuunnitelman alkamista olisi esitettävä hoitosuunnitelmaehdotus. Asiakirjat olisi pidettävä nähtävillä kunnissa ja ne olisi julkaistava myös sähköisesti. Kaikilla olisi mahdollisuus vaikuttaa vesienhoitosuunnitelman laatimiseen esittämällä siitä mielipiteensä valmistelun eri vaiheissa. Muutoksenhakuoikeus valtioneuvoston päätökseen vesienhoitosuunnitelmasta olisi sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös saattaa vaikuttaa sekä rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristönsuojelun tai luonnonsuojelun edistäminen ja jonka toiminta-alueella vesienhoitosuunnitelma koskee.

5. Asian valmistelu

5.1. Esityksen valmistelu

Asiaa on valmisteltu ympäristöministeriön 14 päivänä helmikuuta 2001 asettamassa laajapohjaisessa toimikunnassa. Toimikunnassa ovat olleet edustettuina ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, ympäristölupavirastot, alueelliset ympäristökeskukset, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, Suomen Kuntaliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto, Helsingin yliopisto ja korkein hallinto-oikeus. Toimikunta jätti mietintönsä ympäristöministeriölle 14 päivänä huhtikuuta 2004.

Vesipolitiikan puitedirektiivistä johtuvia muita muutostarpeita vesilain kannalta valmistelelee oikeusministeriön 22 päivänä maaliskuuta 2000 asettama vesilain kokonaisuudistusta valmisteleva vesilakitoimikunta.

Ympäristöministeriö asetti 2 päivänä joulukuuta 1998 keskeisiä viranomaisia edustavan ohjausryhmän ohjaamaan puitedirektiivin toimeenpanon valmistelua. Vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanon ohjausryhmä on kuullut sidosryhmiä asian valmistelun aikana.

Valmistelua varten on lisäksi asetettu useita asiantuntija- ja kokeiluryhmiä. Asiantunti-

jaryhmiä on asetettu kehittämään vesistöjen ekologisen tilan luokittelua, pohjavesien luokittelua ja seuranta, rannikkovesien tyypittelyä, luokittelua ja seuranta, tarkkailua ja vedenkäytön taloudellista analyysiä. Toimeenpanon kokeiluryhmät toimivat Vuoksen vesistöalueella ja Länsi-Suomen alueella. EU:n ohjeistuksen kokeilu tehdään Oulujoella.

Lakiehdotukset ovat olleet laajalla kommenttikierroksella. Kommentteja, joita saatiin yhteensä 48, tuli valtionhallinnosta, yhteisöiltä, tutkimuslaitoksilta sekä etujärjestöiltä. Lisäksi ehdotuksesta on järjestetty kuulemis- ja keskustelutilaisuus 5 päivänä maaliskuuta 2004. Kommentit ja kuulemistilaisuudessa esitetyt näkökohdat ja mielipiteet on pyritty ottamaan huomioon ehdotuksessa.

Ehdotetun lain nojalla annettavien asetusten valmistelutyyti on aloitettu.

5.2. Vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan valmistelu

Aloite vesivaroja ja terveyttä koskevasta instrumentista syntyi Maailman terveysjärjestön (WHO) suosituksesta Euroopan ympäristö- ja terveyskomiteassa (EEHC) osana Euroopan ympäristö- ja terveysministerien kolmannen konferenssin valmisteluprosessia. WHO:n Euroopan aluetoimistoa ja ECE:tä pyydettiin viemään ehdotusta eteenpäin tavoitteena valmistella joko suosituksia tai oikeudellisesti sitova asiakirja, jonka avulla voitaisiin ehkäistä, rajoittaa ja vähentää veden kautta leviävien sairauksien esiintymistä Euroopan alueella. Hallitustenväliset neuvottelut käynnistyivät vuonna 1998 Unkarin toimiessa puheenjohtajanaan.

Ensimmäisessä hallitustenvälisessä neuvottelussa helmikuussa 1998 pyrittiin ratkaisemaan asiakirjan oikeudellinen sitovuus. Neuvotteluissa WHO:n ja ECE:n jäsenvaltiot ja EY:n komissio päättivät ryhtyä valmistelemaan oikeudellisesti sitovaa asiakirjaa eli pöytäkirjaa liittyen ECE:n sopimukseen maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta. Päätökseen vaikutti ratkaisevasti Itä-Euroopan maiden näkemys siitä, että vain sitovalla asiakirjalla voidaan edistää tilanteen parantumista. Sitova asiakirja osoittaa todellista sitoutumista ja on tärkeää myös kansallisen lainsäädännön ja

kansainvälisen rahoituksen kannalta.

Pöytäkirjaluonnosta valmisteltiin vielä kahdessa hallitustenvälisessä kokouksessa vuoden 1998 aikana, minkä jälkeen ehdotus lopullisesti hyväksyttiin Lontoon konferenssia valmisteleavassa hallitustenvälisessä korkean tason virkamieskokouksessa Sloveniassa helmikuussa 1999. Pöytäkirja hyväksyttiin ja avattiin allekirjoitettavaksi Euroopan ympäristö- ja terveysministerikonferenssissa Lontoossa 17 päivänä kesäkuuta 1999. Pöytäkirjan allekirjoitti Lontoon konferenssissa 35 maata.

Allekirjoittajamaiden ensimmäinen kokous pidettiin marraskuussa 2000 Budapestissä. Kokouksessa keskityttiin suunnittelemaan ensimmäiseen osapuolikokoukseen valmistautumista ja siihen tarvittavaa työohjelmaa. Koska pöytäkirjan voimaantumisen arvioitiin tapahtuvan aikaisintaan vuoden 2003 alkupuolella, valmistelutyötä teknisissä kysymyksissä sovittiin tehtävän ECE:n rajavesisopimuksen alaisessa vesi- ja terveystyöryhmässä pöytäkirjan voimaantumiseen asti.

Vesi- ja terveystyöryhmä on kokoontunut kahdesti, marraskuussa 2001 ja lokakuussa 2002. Kokouksissa on käsitelty seuranta- ja varoitusjärjestelmien kehittämistä, raportointijärjestelmän luomista sekä vesisektoria että sairauksien esiintymistä koskien ja ennen kaikkea pöytäkirjan tavoitteissa edistymistä koskevaa raportointia varten. Myös pöytäkirjan noudattamisen valvontaan tarvittavaa mekanismia on kehitelty, samoin ei-osapuolten osallistumista koskevaa ohjetta ja pöytäkirjan työjärjestystä.

Allekirjoittajamaiden toinen kokous pidettiin heinäkuussa 2003. Kokouksessa tarkasteltiin ratifiointitilannetta sen arvioimiseksi, voidaanko pöytäkirjan olettaa astuvan voimaan riittävän ajoissa ennen kesäkuussa 2004 pidettävää kolmatta ympäristö- ja terveysministerien konferenssia.

Kun 16 maata on ratifioinut pöytäkirjan, sihteeristö kutsuu nämä maat neuvotteluun, jossa sovitaan osapuolikokouksen järjestämisestä.

Pöytäkirjan ratifiointia on valmisteltu sosi-aali- ja terveysministeriön, ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, ulkoasianministeriön ja oikeusministeriön yhteisessä työryhmässä, jossa mukana ovat olleet

myös Kansanterveyslaitoksen ja Suomen ympäristökeskuksen edustajat. Pöytäkirjan voimaansaattaminen on ollut lausunnolla yhdessä muun tämän hallituksen esityksen luonnoksen kanssa. Pöytäkirjan ratifioinnin osalta ei lausunnoissa ole esitetty huomautuksia.

Ahvenanmaan maakuntahallitukselle on lähetetty hallituksen esitysluonnos. Maakuntapäivien hyväksyminen Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 59 §:n 2 momentin mukaisesti haetaan normaalissa järjestyksessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

1. artikla. *Tavoite.* Pöytäkirjan tavoitteena on edistää kaikilla mahdollisilla tasoilla terveyden ja hyvinvoinnin suojelemista yksilö- ja yhteisötasolla kestävästä kehityksestä mukaisesti kehittämällä vesihuoltoa sekä ehkäisemällä, rajoittamalla ja vähentämällä vedestä aiheutuvia sairauksia.

Pöytäkirjan tavoitteet sisältyvät terveydensuojelulakiin, vesihuoltolakiin ja ympäristönsuojelulakiin. Terveydensuojelulain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Vesihuoltolain tavoitteena on turvata sellainen vesihuolto, että kohtuullisin kustannuksin on saatavissa riittävästi terveydellisesti ja muutoinkin moitteetonta talousvettä sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemäröinti. Ympäristönsuojelulain tavoitteena on muun muassa ehkäistä ympäristön pilaantumista ja edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä.

2. artikla. *Määritelmät.* Artiklassa määritellään seuraavat pöytäkirjassa esiintyvät käsitteet: vedestä aiheutuva sairaus, talousvesi, pohjavesi, suljetut vedet, maasta toiseen ulottuvat vedet, vedestä aiheutuvien sairauksien maasta toiseen ulottuvat vaikutukset, maasta toiseen ulottuvat vaikutukset, jätevesihuolto, yhteinen järjestelmä, vesitaloussuunnitelma, kansalliset, viranomais-, paikallinen, yleissopimus, yleissopimuksen sopimuspuolten kokous, sopimuspuoli ja sopimuspuolten kokous.

3. artikla. *Soveltamisala.* Artiklan mukaan pöytäkirjan määräykset koskevat makeaa pintavettä, pohjavettä, jokien suualueita, rannikkovesiä, joita käytetään virkistykseen, kalanviljelyyn tai äyriäisten tuotantoon tai keräämiseen, suljettuja uimiseen käytettäviä vesialueita, vettä, jota ollaan ottamassa, kuljettamassa, käsittelemässä tai jakelemassa ja jätevesiä, joita ollaan keräämässä, kuljettamassa, käsittelemässä, johtamassa pois tai kierrättämässä.

Artiklan mukaan pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluu muun muassa (d) rannikkovedet, joita käytetään virkistykseen, (e) suljetut uimiseen käytettävät vesialueet, (f) vesi, jota ollaan ottamassa, kuljettamassa, käsittelemässä tai jakelemassa ja (g) jätevedet, joita ollaan keräämässä, kuljettamassa, käsittelemässä, johtamassa pois tai kierrättämässä.

4 artikla. *Yleisiä määräyksiä.* Artikla koskee yleisiä määräyksiä toimista, joiden avulla vedestä aiheutuvia sairauksia voidaan ehkäistä, rajoittaa ja vähentää.

Artiklan 2 kappaleen (a) kohdan mukaan sopimuspuolen tulee turvata puhtaat ja riittävät talousvesivarat. Toimet kattavat juomavedeksi tarkoitettujen talousvesivarojen suojelun, vedenpuhdistamisen ja yhteisten järjestelmien luomisen, kehittämisen ja ylläpidon.

Vesihuoltolain 5 §:n mukaisesti kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueelleen yhdyskuntakehitystä vastaavasti sekä yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten kanssa laatia ja pitää ajan tasalla alueensa kattavat vesihuollon kehittämissuunnitelmat. Lain 6 §:n mukaan, jos suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat, kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen parantamiseksi, vesihuol-

tolaitoksen toiminta-alueen laajentamiseksi tai muun tarpeellisen vesihuollon palvelun saatavuuden turvaamiseksi. Vesihuoltolaitos huolehtii kunnan hyväksymällä toiminta-alueellaan talousveden toimittamisesta, viemäröinnistä ja jätevesien käsittelystä. Lain mukaan vesihuoltolaitoksen tulee huolehtia siitä, että laitoksen toimittama talousvesi täyttää terveydensuojelulaissa säädetyt laatuvaatimukset.

Terveydensuojelulain 17 §:n mukaan talousveden on oltava terveydelle haitatonta ja muutenkin tarkoitukseen soveltuvaa. Lisäksi vedenotto sekä talousvettä toimittava laitos on suunniteltava, sijoitettava ja rakennettava sekä sitä on hoidettava siten, että edellä oleva vaatimus täyttyy. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on säännöllisesti valvottava talousvettä toimittavan laitoksen toimittaman veden laatua.

Ympäristönsuojelulain nojalla valvotaan, että jäteveden päästämisestä ei aiheudu haittaa tai muutoin vaaraa talousveden käyttämiselle. Ympäristönsuojelulain 8 §:ssä on kielletty pohjaveden pilaaminen sekä lain 28 §:n nojalla edellytetään pilaavilta toiminnoilta ennen toiminnan aloittamista ympäristölupaa. Vesivarojen käyttöä suojataan lisäksi muun muassa vesilain lupajärjestelmällä ja maankäyttö- ja rakennuslain kaavoitusjärjestelmällä.

Artiklan 2 kappaleen (b) kohdan mukaan sopimuspuolten tulee huolehtia jätevesihuollosta, joka turvaa riittävän tehokkaasti ihmisten terveyden ja ympäristön laadun ja (c) kohdan mukaan talousvesivaroja tulee suojella pilaantumiselta ja vaarallisilta päästöiltä. Vesihuoltolain 5 ja 6 §:n mukaiset velvoitteet kunnalle koskevat myös jätevesihuoltoa. Ympäristönsuojelulain 28 §:n mukaan ympäristölupaa edellytetään jäteveden johtamiseen, jos viemärin piirissä olevien asukkaiden jätevesi vastaa asukasvastineluvultaan 100:aa. Lupaa edellytetään myös tätä vähäisemmältä jäteveden päästämisestä ympäristöön, jos siitä voi aiheutua vesistön pilaantumista tai pienen uoman pilaantumista. Ympäristönsuojelulain 103 §:n mukaan talousjäteveden päästämisestä ei saa aiheutua ympäristön pilaantumista. Saniteettijätevesien ja muun kuin vähäisen talousjäteveden johtaminen vesistöön tai maaperään edellyttää jä-

teveden puhdistamista. Terveydensuojelulain 22 §:n mukaan jätteiden säilyttämisestä, leittämisestä, kuljettamisesta, käsittelystä ja hyödyntämisestä sekä jäteveden johtamisesta ja puhdistuksesta ei saa aiheutua terveyshaittaa. Viemäristä ei myöskään saa aiheutua terveyshaittaa. Lisäksi terveyshaittojen ehkäisemiseksi annetaan lain 30 §:ssä asuntojen ja muiden oleskelutilojen käymälöitä koskevia määräyksiä.

Artiklan 2 kappaleen (d) kohdan mukaan sopimuspuolten tulee ehkäistä riittäväällä tavalla vedestä aiheutuvat terveyshaitat, jotka johtuvat veden käytöstä virkistystarkoituksiin. Terveydensuojelulain 29 §:n mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen on säännöllisesti valvottava yleisen uimalan, uimahallin ja uimarannan veden laatua, ja se voi kieltää yleisen altaan tai uimarannan käyttämisen tarkoitukseensa, jos vesi ei täytä lain 32 §:n nojalla annettuja terveydellisiä laatuvaatimuksia. Virkistyskäytön merkitys otetaan huomioon myös ympäristönsuojelulain ja vesilain lupaharkinnassa.

Sopimuspuolten tulee artiklan 2 kappaleen (e) kohdan mukaan luoda järjestelmät, joiden avulla voidaan seurata vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymiä ja reagoida näiden sairauksien todettuun ja mahdolliseen esiintymiseen ja leviämiseen. Terveydensuojelulain 20 §:n mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen on säännöllisesti valvottava talousveden laatua ja epidemiatilanteensa ryhdyttävä toimenpiteisiin taudin leviämisen ehkäisemiseksi ja tehtävä siitä ilmoitus Kansanterveyslaitokselle. Kansanterveyslaitos seuraa sosiaali- ja terveysministeriön määräyksestä (Sosiaali- ja terveysministeriön ohje Nro 1/021/97) vesiepidemioita ja niistä aiheutuvia sairauksia. Kansanterveyslaitoksen yleisenä tehtävänä Kansanterveyslaitoksesta annetun lain (828/1981) mukaan väestön terveyden edistäminen ja sairauksien ehkäiseminen.

Artiklan 5 kappaleessa on määrätty, että sopimuspuolten tulee toteuttaa tarvittavat toimet lainsäädännöllisen ja hallinnollisen perustan luomiseksi vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi. Lisäksi 6 kappaleen mukaan viranomaisten tulee ottaa huomioon toimenpiteiden mahdolliset kansanterveysvaikutuk-

set. Suomessa terveydensuojelun yleisen suunnittelun ja valvonnan ylin johto kuuluu terveydensuojelulain 4 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriölle. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus ohjaa lain ja sen nojalla annettujen säännösten toimeenpanoa ja valvontaa. Lain 5 §:n mukaan lääninhallitus ohjaa ja valvoo terveydensuojelua läänin alueella ja kunnan tehtävänä on 6 §:n mukaan edistää ja valvoa terveydensuojelua alueellaan. Vesihuoltolain mukaisia valvontaviranomaisia ovat alueellinen ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kunta hyväksyy alueellaan toimivalle vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen.

Pöytäkirjan 4 artiklan 7 kappaleessa määrätään kansanterveysvaikutusten huomioon ottamisesta valtion rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnissa. Suomi on sopimuspuolena rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehdyssä, niin sanotussa Espoon yleissopimuksessa (SopS 67/1997), jonka määräykset on otettu huomioon valmisteltaessa lakia ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisesta. Lain 2 §:n mukaan ympäristövaikutuksella tarkoitetaan myös vaikutuksia ihmisten terveyteen. Lain 3 luvussa säädetään puolestaan rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista.

5 artikla. *Periaatteet ja lähestymistavat.* Artiklassa luetaan periaatteet ja lähestymistavat, joita sopimuspuolten tulee erityisesti noudattaa toteuttaessaan toimenpiteitä pöytäkirjan täytäntöön panemiseksi. Luettuja periaatteita ovat varovaisuusperiaate, pilaaja maksaa periaate ja YK:n peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden periaate, jonka mukaan valtioilla on suvereeni oikeus hyödyntää omia luonnonvarojaan ja vastuu siitä, etteivät toimet vahingoita muiden valtioiden tai alueiden ympäristöä. Periaatteet sisältyvät muun muassa ympäristönsuojelulakiin ja terveydensuojelulakiin.

Artiklan mukaan vesivarojen hoito toteutetaan alimmalla mahdollisella hallinnollisella tasolla, vesivarojen hoidossa turvataan tulevien sukupolvien tarpeet, huomioidaan veden liittyvät yhteiskunnalliset, taloudelliset ja ympäristölliset arvot, edistetään veden tehokasta käyttöä ja ehkäistään vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymistä ennaltaeh-

käisevin toimenpitein. Vesivaroja tulee hoitaa mahdollisuuksien mukaan kokonaisvaltaisesti valuma-alueittain huomioiden sosiaalinen ja taloudellinen kehitys ja luonnon ekosysteemien suojeleminen. Artiklassa korostetaan tiedonsaantia, kansalaisten osallistumista vesivarojen ja terveyttä koskevaan päätöksentekoon, herkkien väestöryhmien suojelemista sekä määrällisesti ja laadullisesti riittävien vesivarojen turvaamista koko väestölle. Lisäksi pöytäkirjan toimeenpanossa tulee kiinnittää huomiota paikallisiin ongelmiin, tarpeisiin ja tietämykseen. Terveydensuojelun paikallinen valvonta perustuu terveydensuojelulain mukaan kunnissa tehtävään työhön. Ehdotettavalla vesienhoidon järjestämisestä koskevalla lailla luotaisiin vesiä koskeva erityinen suunnittelujärjestelmä, joka toteutettaisiin vesienhoitoalueilla.

Artiklan (e) kohdan mukaan vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymien ehkäisemiseksi ja talousvesivarojen suojelemiseksi käytetään ennaltaehkäiseviä toimia. Vesien pilaantumisen ehkäisy perustuu ympäristönsuojelulain mukaiseen lupamenettelyyn sekä pohjaveden pilaamiskielltoon. Terveydensuojelulain 8 §:n nojalla kunnan terveydensuojeluviranomaisen on ennakoitavasti varauduttava erityistilanteiden aiheuttamien terveyshaittojen ehkäisemiseksi, selvittämiseksi ja poistamiseksi tarvittaviin valmius- ja varotoimenpiteisiin. Lain 17 §:n mukaan talousvettä toimittava laitos on suunniteltava, sijoitettava, rakennettava ja hoidettava siten, että talousvesi on terveydelle haitatonta. Lain 19 § koskee talousvettä toimittavan laitoksen ilmoitusmenettelyä. Lisäksi lain 20 §:n mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen on säännöllisesti valvottava talousveden laatua ja tarvittaessa annettava veden laadun tarkkailuvelvoitteita tai veden käsittelyä koskevia määräyksiä terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Lain 13 §:n mukaisesti terveydensuojeluviranomaiselle on tehtävä ilmoitus muun muassa yleiseen käyttöön tarkoitettuun uimahallista, uimarannasta, uimalasta tai kylpylästä. Terveyshaittojen estämiseksi terveydensuojeluviranomainen voi 15 §:n nojalla antaa tarpeellisia määräyksiä tai kieltää toiminnan harjoittamisen kyseisessä paikassa.

Artiklan (f) kohdan mukaan vesivarojen hoito olisi toteutettava alimmalla mahdolli-

sella hallinnollisella tasolla. Terveydensuojelulain mukaan kunta vastaa alueellaan terveydensuojeluun liittyvistä tehtävistä, kuten talous- ja uimaveden valvonnasta, lääninhallitus ohjaa ja valvoo terveydensuojelua läänin alueella ja valvonnan ylin johto kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle. Lain ja sen nojalla annettujen säännösten toimeenpanosta ja valvonnasta vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus. Ympäristöhallinnosta annetun lain (55/1995) mukaan Suomen ympäristökeskus ja alueelliset ympäristökeskukset edistävät muun muassa luonnonvarojen käytön kestävyttä, ympäristönsuojelua sekä huolehtivat vesivarojen käytöstä ja hoidosta. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaavat ympäristöhallintoa toimialaansa kuuluvissa asioissa. Ehdotettavalla vesienhoidon järjestämisestä koskevalla lailla yhdistettäisiin ympäristöterveydenhuollon vesiä koskeva toiminta vesienhoitoalueiden suunnitteluun.

Pöytäkirjan 5 artiklan (h) kohdassa edellytetään, että veden tehokasta käyttöä edistetään taloudellisin keinoin ja tietoisuutta lisäämällä. Vesihuoltolain 18 §:ssä säädetään, että vesihuollon maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen investoinnit ja kustannukset. Maksujen suuruudessa voidaan ottaa huomioon tarve säädellä veden kulutusta ja maksujen tulee tarpeen mukaan olla sellaiset, että ne edistävät veden säästäväistä käyttöä ja jäteveden määrän vähentämistä sekä ehkäisevät haitallisten aineiden johtamista viemäriin. Ympäristöhallinnosta annetussa laissa edellytetään ympäristötietoisuuden parantamista. Suomen ympäristökeskuksen tehtävänä on erityisesti ylläpitää ja kehittää toimialansa tietojärjestelmiä sekä tuottaa koulutus- ja tietopalveluja.

Pöytäkirjan 5 artiklan (i) kohdassa korostetaan tiedonsaantia ja kansalaisten osallistumista päätöksentekoon. Suomessa viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan viranomaisen asiakirjat ovat julkisia, jollei erikseen toisin säädetä. Laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisen velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa

julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan. Edellä mainitun lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön talousvetä ja uimavettä koskeviin asetuksiin ja päätöksiin on sisällytetty tiedottamisvelvollisuus ja vesihuoltolaisissa on säännös tiedottamisvelvollisuudesta. Kansanterveyslaitos tuottaa, arvioi ja välittää väestön terveyttä koskevaa tietoa terveydenhuollossa toimijoille ja kansalaisille.

6. artikla. *Tavoitteet ja tavoitepäivämäärät.* Pöytäkirjan tavoitteiden saavuttamiseksi sopimuspuolet pyrkivät turvaamaan talousveden ja jätevesihuollon saannin kaikille kokonaisvaltaisten vesitalousjärjestelmien puitteissa. Artiklassa luetellaan kunkin sopimuspuolen laadittavat ja julkaistavat kansalliset ja/tai paikalliset tavoitteet vedestä aiheutuviin sairauksien ehkäisemiseksi.

Artiklan mukaan sopimuspuolten on laadittava ja julkaistava tavoitteet ja esitettävä tavoitepäivämäärät niiden saavuttamiseksi viimeistään kahden vuoden kuluessa sopimuspuoleksi tultuaan. Tavoitteiden saavuttamiseksi sopimuspuolet luovat järjestelyt toimivaltaisten viranomaisten työn yhteensovittamiseksi, kehittävät rajat ylittäviä, kansallisia ja/tai paikallisia vesitaloussuunnitelmia ottaen huomioon kansalaisten osallistumisen ja esitetyt mielipiteet sekä luovat perustan talousveden laatuvaatimusten seuraamiseksi ja toteuttamiseksi.

Vesihuoltolain 1 §:n mukaisesti tavoitteena on turvata sellainen vesihuolto, että kohtuullisin kustannuksin on saatavissa riittävästi terveydellisesti ja muutoinkin moitteetonta talousvetä sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemärinti. Lain 6 §:ssä on asetettu kunnille velvollisuus tavoitteen mukaisen vesihuollon järjestämiseen. Kunnilla on lain 5 §:n mukaan myös vesihuollon yleinen kehittämisvelvollisuus. Vesihuoltolaitokset puolestaan huolehtivat lain 9 §:n mukaan vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti toiminta-alueillaan. Kunnilla on velvollisuus alueensa vesihuoltolaitosten kanssa laatia ja pitää ajan tasalla alueensa kattavat vesihuollon kehittämissuunnitelmat.

Pöytäkirjan 6 artiklan tavoitteisiin sisällyte-

tään 2 kappaleen (a) kohdan mukaan talousveden laatu ja (b) kohdan mukaan vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymien vähentäminen. Lisäksi 6 artiklan 5 kappaleen (c) kohdan mukaan sopimuspuolten tulee laatia ja ylläpitää oikeudellinen ja institutionaalinen perusta talousveden laatuvaatimusten seuraamiseksi ja toteuttamiseksi. Terveydensuojelulain 17 §:n mukaan talousvetenä käytettävän veden on oltava terveydelle haitatonta ja muutenkin sanottuun tarkoitukseen soveltuva. Lain 20 §:n mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen on säännöllisesti valvottava talousveden laatua ja tarvittaessa asetettava veden laatua koskevia tarkkailuvelvoitteita tai määräyksiä. Talousveden laatua ja valvontaa koskevat määräykset sisältyvät sosiaali- ja terveysministeriön asetuksiin (461/2000 ja 401/2001).

Artiklan 2 kappaleen (e) kohdan mukaan sopimuspuolten tavoitteisiin kuuluu yhteisten järjestelmien ja muiden vesihuolto ja jätevesihuoltojärjestelmien suoritusavoitteet ja (f) kohdan mukaan hyvien käytäntöjen soveltaminen vesihuollossa. Talousvettä toimittavan laitoksen suunnittelua, sijoitusta, rakentamista, hoitoa ja laitoksista tehtävää ilmoitusmenettelyä koskevat määräykset on sisällytetty terveydensuojelulain 17 ja 18 §:ään. Lain 28 §:n mukaan myös yleiseen käyttöön tarkoitettu uimala, uimahalli, uimaranta, kylpylä, sauna tai muu vastaava alue tai laitos on suunniteltava, varustettava sekä sitä on kunnossapidettävä ja hoidettava siten, ettei siellä oleskeleville aiheudu terveyshaittaa.

Artiklan 2 kappaleen (j) kohdan mukaan sopimuspuolten tavoitteisiin sisällytetään muun muassa uimavesinä käytettävien vesistöjen laatu. Suomessa yleisten uimarantojen veden laatua ja valvontaa koskevat määräykset on sisällytetty terveydensuojelulain nojalla sosiaali- ja terveysministeriön päätöksiin (292/1996 ja 41/1999).

Artiklan 2 kappaleen (k) kohdan mukaan sopimuspuolten tavoitteisiin sisältyy tunnistettujen hyvien käytäntöjen soveltaminen uimavesinä käytettävien suljettujen vesialueiden hoitoon. Suomessa terveydensuojelulain 28 §:n mukaan yleiseen käyttöön tarkoitettu uimala, uimahalli, kylpylä, sauna tai muu vastaava laitos on suunniteltava, varustettava sekä sitä on kunnossapidettävä ja hoidettava

siten, ettei siellä oleskeleville aiheudu terveyshaittaa. Lain 32 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita yleisen uimalan, uimahallin, uimarannan, kylpylän sekä yleisen virkistymis-, kuntoutus-, hieronta- tai muun vastaavan yleisen altaan veden terveydellisistä laatuvaatimuksista ja säännöllisestä valvonnasta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (315/2002) sisältää uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksia ja valvontatutkimuksia koskevat tarkemmat määräykset.

Artiklan 3 kappaleen mukaisesti tavoitteet ja tavoitepäivämäärät niiden saavuttamiseksi tulisi esittää viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä päivästä, kun sopimus on tullut voimaan sopijapuolta kohtaan. On todennäköistä, että sopimus tulisi voimaan siten, että artiklan 3 kohdan määräpäivä olisi Suomessa sitova ennen kuin vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaan laadittavat ensimmäiset vesienhoitosuunnitelmat hyväksytään. Tarkoituksena on, että vesienhoidon järjestämiseksi laadittavat seurantatiedot sekä kuntien vesihuoltolain mukaisten selvitysten tiedot hyödynnettäisiin pöytäkirjan velvoitteiden täyttämiseksi. Ensimmäisessä vaiheessa yleisölle tiedottamisesta huolehdittaisiin kuitenkin erillään vesienhoitosuunnitelmien laatimisesta. Tästä säädettäisiin erikseen hallituksen esitykseen sisältyvässä pöytäkirjan voimaansaattamislaissa.

Artiklan 4 kappaleessa määrättäisiin, että tavoitteet voitaisiin asettaa välitavoitteina tai vaiheittaisesti. Artikla vastaa vesienhoidon järjestämisestä annettavan lain 25 §:n mukaista menettelyä.

Artiklan 5 kappaleen (a) kohdan mukaan sopimuspuolten tulee tavoitteiden saavuttamiseksi luoda kansalliset tai paikalliset järjestelyt toimivaltaisten viranomaisten työn yhteensovittamiseksi. Terveydensuojelulain 2 luvussa on säädetty lain mukaisista viranomaisista ja niiden tehtävistä Suomessa. Lain 47 § koskee tiedonsaantia toiselta viranomaiselta ja 48 § virka-avun antamista.

Pöytäkirjan 6 artiklan 5 kappaleen (b) kohdan mukaan sopimuspuolten tulee kehittää maan rajat ylittäviä vesitaloussuunnitelmia, mieluiten valuma-alueiden tai pohjavettä johtavien kerrosten mukaisesti. Vastaavanlainen vaatimus hoitosuunnitelmien laatimisesta

kansainvälisille vesistöalueille sisältyy vesipolitiikan puitedirektiiviin, jonka täytäntöönpano Suomessa on parhaillaan käynnissä.

7 artikla. *Uudelleentarkastelu ja edistymisen arviointi.* Sopimuspuolten tulee kerätä ja arvioida tietoa 1 kappaleen (a) kohdan mukaan edistyksensä 6 artiklassa mainittujen tavoitteiden saavuttamisessa ja (b) kohdan mukaan vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemistä mittaavista indikaattoreista. Artiklan 2 kappaleen mukaan tiedot ja arvioinnit tulee julkaista määräajoin ja 3 kappaleen mukaan tietoja varten kerättyjen vesi ja päästönäytteiden tulokset tulee olla yleisön saatavilla. Kukin sopimuspuoli arvioi tavoitteiden toteutumista ja julkaisee arvion saavutetusta edistymisestä (4 kappale). Artiklan 5 kappaleen mukaan yhteenveto kerätyistä tiedoista ja arvio saavutetusta edistyksestä toimitetaan pöytäkirjasihteeristölle, minkä perusteella sopimuspuolten kokous arvioi pöytäkirjan täytäntöönpanoa (6 kappale). Sopimuspuolet voivat käyttää tähän tarkoitukseen raportteja, joissa käsitellään asiaan liittyvää muille kansainvälisille tahoille tuotettua aineistoa.

Suomi on ollut mukana kehittämässä WHO:n ympäristöterveyden tietojärjestelmää, jonka tarkoituksena on luoda indikaattorijärjestelmä ja koota siten yhteen Euroopan alueella muun muassa talousvesien ja uimavesien laatua ja valvontaa koskevat tiedot sekä vesiepidemiatiedot. Työtä koskeva raportti valmistellaan vuonna 2004 pidettävään ympäristö- ja terveysministeriöiden kokoukseen.

Suomessa tiedot talousveden välityksellä leviävistä vesiperäisistä epidemioista kootaan sosiaali- ja terveysministeriön määräyksen mukaisesti Kansanterveyslaitokselle. Kansanterveyslaitos raportoi vuosittain epidemiatiedot Elintarvikevirastolle, joka vastaa epidemiatietojen keräämisestä ja raportoinnista WHO:lle. Terveydensuojelulain nojalla annetut talous ja uimavesiä koskevat asetukset ja päätökset sisältävät vesien laatua koskevan tiedottamisvelvoitteen ja raportointivelvoitteen EY:n komissiolle.

Artiklan 4 kappaleen mukaan tarkasteluilla ja arvioinneilla pyritään kehittämään tavoitteita tieteellisen ja teknisen tietämyksen pohjalta. Suomessa talousveden ja uimaveden laatua ja valvontaa koskevat määräykset pe-

rustuvat neuvoston direktiiveihin (98/83/EY ja 76/160/ETY). Direktiivit mukautetaan tieteen ja tekniikan kehitykseen ja tarvittavista muutoksista päätetään komiteamenettelyn mukaisesti.

8 artikla. *Reagointijärjestelmät.* Sopimuspuolten tulee 8 artiklan 1 kappaleen (a) kohdan mukaan luoda kansalliset ja/tai paikalliset seuranta- ja varhaisvaroitustjärjestelmät vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymien tai uhkien tunnistamiseksi (i), viranomaisten (ii) ja kansalaisten tiedottamiseksi (iii) sekä suositusten ja korjaavien toimenpiteiden antamiseksi (iv). Ensimmäisen kappaleen (b) ja (c) kohtien mukaan näiden valmiussuunnitelmien tulee olla ajoissa valmisteltuja ja viranomaisilla tulla olla valmius reagoida niiden mukaisesti. Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimuspuoli ottaa artiklassa mainitut seuranta, varhaisvaroitust ja valmiussuunnitelmat käyttöönsä kolmen vuoden kuluessa siitä kun se on tullut sopimuspuoleksi.

Suomessa terveydensuojelulain 8 §:n mukaisesti kunnan terveydensuojeluviranomaisen on yhdessä muiden viranomaisten ja lähtösten kanssa ennakolta varauduttava onnettomuuksien tai vastaavien tilanteiden aiheuttamien terveyshaittojen ehkäisemiseksi, selvittämiseksi ja poistamiseksi tarvittaviin valmius ja varotoimenpiteisiin. Lain 20 § käsittelee tarkemmin talousveden valvontaa, veden käyttöä koskevia määräyksiä ja veden välityksellä leviävien tautien ehkäisemistä ja 29 § uimaveden säännöllistä valvontaa. Lain 51 §:n mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisilla ja 52 §:n mukaisissa tilanteissa lääninhallituksella tai sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus antaa määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveyshaitan poistamiseksi tai ehkäisemiseksi.

9 artikla. *Yleinen tietoisuus, koulutus, tutkimus, kehittäminen ja tiedotus.* Artiklan 1 kappaleen mukaisesti sopimuspuolten tulee edistää kansalaisten tietoisuutta vesitaloudesta, kansanterveydestä ja vesivarojen käytöstä ja suojelusta. Artiklan 2 kappaleen mukaan vesivaroista, vesi- ja jätevesihuollosta vastaavien ja kansanterveydestä vastaavien tahojen tulee ymmärtää toistensa työn merkitys ja peruseriaatteet. Artiklan 3 ja 4 kappaleiden mukaan sopimuspuolet rohkaisevat koulutukseen ja edistävät tutkimusta ja kehitystä

vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi sekä kehittävät yhtenäisiä tietojärjestelmiä muun muassa tiedon jakamiseksi toimivaltaisille viranomaisille.

Pöytäkirjan 9 artiklan 1 kappaleen (a) kohdan mukaan sopimuspuolet lisäävät kaikilla aloilla kansalaisten tietoisuutta vesitalouden ja kansanterveyden merkityksestä ja niiden välisestä yhteydestä. Suomessa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain tavoitteena on toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa. Lain mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei erikseen toisin säädetä. Sosiaali- ja terveysministeriön alainen Kansanterveyslaitos seuraa väestön terveyttä ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä tuottaa, arvioi ja välittää väestön terveyttä koskevaa tietoa terveydenhuollon toimijoille ja kansalaisille ja osallistuu oman alansa jatko- ja täydennyskoulutukseen ja asiantuntija- ja palvelutehtäviin. Kansanterveyslaitos muun muassa ylläpitää tartuntatautirekisteriä ja kerää tietoa vesiperäisistä epidemioista ja avustaa kuntien terveydensuojeluviranomaisia epidemioiden selvittämisessä.

Artiklan 2 kappaleen (b) kohdan mukaan sopimuspuolet edistävät yhdenmukaisen tietojärjestelmien kehittämistä muun muassa tietojen jakamiseksi toimivaltaisille viranomaisille. Suomessa on kehitetty talousveden laatua ja valvontaa koskevaa sähköistä raportointia talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetun asetuksen (461/2000) 16 §:ssä mainittujen vesilaitosten valvontatutkimustulosten keräämiseksi kuntien terveydensuojeluviranomaisten, lääninhallitusten, sosiaali- ja terveysministeriön ja Kansanterveyslaitoksen tarpeisiin. Talousveden laatu- ja terveysinformaation kerääminen uudella järjestelmällä käynnistyi vuoden 2002 alussa. Viime vuosina vastaavanlaista sähköistä tietojen keruujärjestelmää on sovellettu myös uimavesistä tehtyjen valvontatutkimustulosten keräämiseen kunnista läänien kautta Kansanterveyslaitokselle.

10 artikla. *Yleisölle tiedottaminen*. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuolten tulee saattaa lainsäädäntönsä mukaisesti julkiseksi viranomaisilla oleva tieto tavoitteidenasettelusta ja niiden määräajoista, vesitalouden

suunnitelmien kehittämisestä, seuranta, varhaisvalvonta ja valmiusjärjestelmistä, kansalaisten tietoisuuden lisäämisestä, koulutuksesta, tutkimuksesta, kehityksestä ja tiedotuksesta. Artiklan 2 ja 3 kappaleiden mukaan viranomaisilla olevat tiedot tulee antaa kansalaisten käyttöön kohtuullisessa ajassa ja niiden tulee olla yleisesti saatavilla maksutonta tarkastelua varten tai kopioitavissa kohtuullista kustannusta vastaan. Artiklan 4 ja 5 kappaleissa mainitaan myös olosuhteet, jolloin viranomaisella ei ole velvollisuutta julkistaa tietoa tai antaa kansalaisten tutustua siihen.

Suomessa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain tavoitteena on lisätä viranomaisten toiminnan avoimuutta ja parantaa mahdollisuutta saada tietoja viranomaisten käsittelyssä olevista asioista. Laissa asetetaan viranomaisille velvollisuus toteuttaa hyvää tiedonhallintatapaa asiakirja ja tietohallinnossaan. Lain 6 luku käsittelee salassapitovelvoitetta. Viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se julkisuuslaissa tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomaisen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Lain 24 §:ssä on lueteltu salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat. Terveydensuojelulain 59 § koskee salassa pidettävien tietojen luovuttamista.

11. artikla. *Kansainvälinen yhteistyö*. Sopimuspuolet tekevät yhteistyötä ja avustavat tarvittaessa toisiaan kansainvälisissä toimissa, joilla edistetään pöytäkirjan tavoitteiden toteuttamista ja pyydettyä, kun toteutetaan kansallisia ja paikallisia suunnitelmia.

12. artikla. *Yhteiset ja yhteen sovitettut kansainväliset toimet*. Sopimuspuolet edistävät kansainvälistä yhteistyötä yhteisten tavoitteiden kehittämisessä, 7 artiklassa mainittujen indikaattoreiden kehittämisessä, yhteisten tai yhteen sovitettujen seuranta ja varhaisvaroitussuunnitelmien, valmiussuunnitelmien ja reagointivalmiuksien luomisessa, torjuttaessa vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymistä ja niiden merkittäviä uhkia, tietojärjestelmien ja tietokantojen kehittämisessä, tiedon ja kokemusten vaihdossa, viranomaisten vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisyä koskevilla yhteydenotoilla sekä kansalaisten tiedotta-

mista koskevista kysymyksissä.

Artiklan (a) kohdan mukaan sopimuspuolten tulee edistää kansainvälistä yhteistyötä 6 artiklassa mainittujen tavoitteiden kehittämisessä. Kansalliset uimaveden ja talousveden laatua ja valvontaa koskevat määräykset perustuvat jäsenmaiden yhdessä laatimiin neuvoston direktiiveihin. Direktiivien liitteiden mukauttaminen tieteen ja tekniikan kehitykseen perustuu komiteamenettelyyn.

Artiklan (e) kohdan mukaan sopimuspuolten tulee edistää myös yhdenmukaisen tietojärjestelmien ja tietokantojen kehittämistä. Tällä hetkellä yhteisten tietojärjestelmien avulla kansalliset yhteenvedot uimavesien ja talousvesien laadusta ja valvonnasta raportoidaan säännöllisin väliajoin EY:n komissiolle arvioitavaksi. EY:n komissio pyrkii kehittämään vesiraportointia yhdessä jäsenmaiden edustajien kanssa.

13. artikla. *Yhteistyö maasta toiseen ulottuvia vesitä koskevista asioissa.* Jos sopimuspuolet rajoittuvat samaan maasta toiseen ulottuvaan veteen, ne noudattavat pöytäkirjan kansainvälistä yhteistyötä ja kansainvälisiä toimia koskevia määräyksiä ja erityisesti vaihtavat tietoa, pyrkivät laatimaan yhteen sovitettuja vesitaloussuunnitelmia, seuranta- ja varhaisvaroitusjärjestelmiä ja valmiussuunnitelmia sekä saattavat maasta toiseen ulottuvia vesistöjä koskevat sopimukset tämän pöytäkirjan mukaisiksi. Yleissopimuksen sopimuspuolten yhteistyö ja apu perustuu maan rajat ylittävien vaikutusten osalta yleissopimuksen määräyksiin.

Suomella on rajavesistöyhteistyötä koskevat sopimukset kaikkien rajanaapureidensa kanssa: Suomen ja Venäjän välinen rajavesistö sopimus, Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimus ja Suomalaisnorjalaisesta rajavesistökomissiosta Suomen ja Norjan välillä tehty sopimus. Kaikkien edellä mainittujen valtioiden ratifioitua pöytäkirjan sen määräykset tulevat kattamaan sopimusten alaisen rajavesistöyhteistyön. Pöytäkirjan määräykset tullaan myös ottamaan huomioon rajavesistö sopimuksia uudistettaessa. Suomalaisruotsalaisen rajajokisopimuksen uudistamista valmistelevaan maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän, jonka määräaika päättyi vuoden 2001 lopussa.

14. artikla. *Kansainvälinen tuki kansallisil-*

le toimille. Artiklan mukaan sopimuspuolten tulee toimiessaan yhteistyössä ja avustautua toisiaan harkita erityisesti, miten ne voivat parhaiten edistää vesitaloussuunnitelmia, vesi- ja jätevesihuoltoa kehittäviä suunnitelmia, hankkeiden rahoituksen järjestämistä ja tehokasta toteuttamista, seuranta- ja varhaisvaroitusjärjestelmiä, valmiussuunnitelmia, reagentivalmiuksia, lainsäädännön valmistelua, koulutusta, tutkimusta, verkostotoimintaa ja valvonnan laadunvarmistusta.

Suomessa kansalliset uimaveden ja talousveden laatua ja valvontaa koskevat määräykset perustuvat neuvoston direktiiveihin, jotka laaditaan EU:n jäsenmaiden yhteistyönä EY:n neuvoston ja parlamentin toimesta. Komiteamenettelyn avulla direktiivit mukautetaan tieteen ja tekniikan kehitystä vastaaviksi.

15. artikla. *Noudattamisen tarkastelu.* Artiklan mukaan sopimuspuolten tehtävänä on päättää ensimmäisessä kokouksessaan järjestelyistä, joilla arvioidaan pöytäkirjan määräysten noudattamista. Tarkastelu tehdään 7 artiklan uudelleen tarkastelua ja edistymisen arviointia koskevien määräysten pohjalta. Nämä keinot eivät kata oikeudellisia tai kuulemiseen perustuvia järjestelyjä. Tällaisten arviointijärjestelyjen tarkoituksena on mahdollistaa kansalaisten osallistuminen sopimuksen täytäntöönpanon seurantaan.

16. artikla. *Sopimuspuolten kokous.* Pöytäkirjan 16 artiklan mukaan sopimuspuolet kokoontuvat säännöllisin väliajoin arvioidakseen pöytäkirjan täytäntöönpanon vaiheita ja keskustellakseen pöytäkirjan soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä. Ensimmäinen kokous on järjestettävä viimeistään 18 kuukauden kuluttua pöytäkirjan voimaantulosta. Tämän jälkeen sopimuspuolet kokoontuvat säännöllisesti vähintään joka kolmas vuosi ja mahdollisuuksien mukaan yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen yhteydessä. Kokoontuminen on mahdollista myös muulloin, jos sopimuspuolet siitä varsinaisen kokouksen aikana päättävät tai jos yksittäinen sopimuspuoli sitä kirjallisesti pyytää. Tähän mennessä on järjestetty yksi pöytäkirjan allekirjoittajien kokous Budapestissa 2–3 päivänä marraskuuta 2000. Myös Suomi osallistui kokoukseen.

Sopimuspuolten kokouksissa täytäntöön-

panon edistymistä arvioidaan sopimuspuolten laatimien kertomusten perusteella. Kertomusten avulla sopimuspuolet tarkastelevat, miten yksittäiset sopimusartiklat on onnistuttu toteuttamaan kansallisissa lainsäädännöissä ja suunnitelmissa ja minkälaisia ongelmakohtia täytäntöönpanoon mahdollisesti liittyy. Tarkastelun alla ovat toimintapolitiikat ja menettelyt vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi sekä toisaalta pöytäkirjan soveltamisalaan liittyvät päätökset kansalaisten tiedonsaannista, osallistumisoikeudesta ja muutoksenhakuoikeudesta sekä mahdollisten uusien sopimusmääräysten tarve.

17. artikla. *Sihteeristö.* Pöytäkirjan 17 artiklan mukaan ECE:n pääsihteerit ja WHO:n Euroopan aluetuimiston johtaja huolehtivat muun muassa kokousten valmistelusta ja koollekutsumisesta sekä kertomusten ja muiden asiakirjojen toimittamisesta sopimuspuolille. ECE:n pääsihteerit ja WHO:n Euroopan aluetuimiston johtaja sopivat keskinäisestä työnjaostaan aiempöytäkirjassa ja ilmoittavat siitä sopimuspuolten kokoukselle.

18. artikla. *Pöytäkirjan muutokset.* Pöytäkirjan 18 artiklan mukaan jokaisella sopimuspuolella on oikeus esittää muutoksia pöytäkirjaan. Muutosehdotuksia käsitellään sopimuspuolten kokouksissa. Ehdotus on ennen kokousta toimitettava kirjallisena sihteeristölle, joka tiedottaa ehdotuksesta muille sopimuspuolille ja lähettää ehdotuksen näille nähtäväksi vähintään yhdeksänkymmentä päivää ennen kokousta.

Pöytäkirjaan tehtävistä muutoksista sovitetaan yksimielisesti. Pöytäkirjan tallettaja toimittaa hyväksytyt muutokset sopimuspuolille hyväksyntää varten. Muutos tulee voimaan sen hyväksyneiden sopimuspuolten osalta, kun yhdeksänkymmentä päivää on kulunut siitä päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen muutoksen hyväksymisestä vähintään kahdelta kolmasosalta sopimuspuolista. Edellä tarkoitetun päivän jälkeen pöytäkirjan muutos tulee muiden sopimuspuolten osalta voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen jälkeen, jona asianomainen sopimuspuoli tallettaa hyväksymiskirjansa tallettajan huostaan.

19. artikla. *Äänioikeus.* Jokaisella sopimuspuolella on kokouksessa yksi ääni. Li-

säksi äänioikeus on alueellisilla taloudellisen yhdentymisen järjestöillä silloin, kun on kysymys niiden toimivaltaan kuuluvista asioista. Järjestöillä on yhtä monta ääntä kuin niillä on jäseninä valtioita, jotka ovat pöytäkirjan sopimuspuolia. Järjestöt eivät käytä äänioikeuttaan, jos jäsenvaltiot käyttävät omaansa ja päinvastoin.

20. artikla. *Riitojen ratkaisu.* Pöytäkirjan 20 artikla sisältää määräykset riitojen ratkaisumenetelmistä silloin, kun sopimuspuolten välillä syntyy erimielisyyttä pöytäkirjan tulkinnasta tai soveltamisesta. Sopimuspuolten tulisi ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan nämä erimielisyydet neuvottelemalla tai jollakin muulla valitsemallaan riitojenratkaisutavalla. Jos riitoja ei saada ratkaistua neuvotteluteitse ja riidan osapuolet ovat molemmat maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn yleissopimuksen sopimuspuolia, riita voidaan alistaa yleissopimusten määräysten mukaiseen riitojen ratkaisemiseen, jos riidan osapuolet ovat hyväksyneet yhden tai molemmat yleissopimuksen menettelyistä pakollisina toisiinsa nähden. Tällöin riita voidaan alistaa joko kansainvälisen tuomioistuimen tai välimiesmenettelyn avulla ratkaistavaksi. Muissa tapauksissa riita alistetaan kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, elleivät riidan osapuolet suostu välimiesmenettelyyn tai johonkin muuhun riitojenratkaisutapaan.

Edellä mainittujen sitovien riitojenratkaisumenetelmien käyttö edellyttää, että molemmat riidan osapuolet ovat etukäteen antaneet suostumuksensa riitojen alistamisesta kyseisten elinten tai jommankumman niistä ratkaistavaksi. Suostumuksen antaminen on vapaaehtoista. Suostumuksen voi toimittaa pöytäkirjan tallettajalle milloin tahansa sen jälkeen, kun sopimus on sopimuspuolten osalta tullut voimaan. Jos sopimuspuolet ovat hyväksyneet molemmat sitovista ratkaisumenetelmistä, riita alistetaan kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Suomi on tunnustanut kansainvälisen tuomioistuimen tuomiovallan ipso facto ja ilman erityistä sopimusta päteväksi jokaiseen saman velvoituksen hyväksyvään valtioon nähden vastavuoroisuuden ehdoin (ulkoasiainministeriön ilmoitus SopS 29/1958). Suostumus kattaa myös tässä artiklassa tarkoitetut

riittäisyydet. Suomi ei ole antanut maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn yleissopimuksen hyväksymisen yhteydessä suostumusta riitojen alistamiseen välimiesoikeuden ratkaistavaksi, eikä Suomen ole tarkoitus antaa suostumusta tähän nytkään.

Pöytäkirjan 20 artikla koskee sopimuspuolten välisten sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevien riitojen ratkaisemista kansainvälisessä tuomioistuimessa tai välimiesmenettelyssä silloin, kun neuvotteluteitse ei saada riitaa ratkaistua. Sitovien riitojenratkaisumenetelmien hyväksyminen ei ole pakollista. Koska Suomi on antanut Kansainvälisen tuomioistuimen osalta yleisen toimivaltajulistuksen, joka ilman erityistä ilmoitusta kattaa myös tästä pöytäkirjasta johtuvien riitaisuuksien ratkaisemisen, määräys ei tältä osin aseta Suomelle uusia velvoitteita, jotka vaatisivat eduskunnan suostumuksen. Suomen ei ole tarkoitus myöskään sitoutua välimiesmenettelyn käyttämiseen. Näin ollen yleissopimuksen 20 artikla ei sisällä eduskunnan suotumusta edellyttäviä määräyksiä. Jos Suomi haluaisi myöhemmin tunnustaa välimiesoikeuden toimivallan, asialle pitäisi tältä osin pyytää erikseen eduskunnan suostumus.

21. artikla. *Allekirjoittaminen*. Pöytäkirja oli avoinna allekirjoittamista varten Lontoossa 17 ja 18 päivänä kesäkuuta 1999 ympäristö- ja terveysministeriöiden kolmannen ministerikokouksen aikana ECE:n ja WHO:n Euroopan aluekomitean jäsenvaltioille sekä sellaisille valtioille, joilla on ECE:ssä neuvonantava asema YK:n talous- ja sosiaaliunionin 28 päivänä maaliskuuta 1947 hyväksymän päätöslauselman mukaisesti. Sen jälkeen pöytäkirjan pystyi allekirjoittamaan YK:n päämajassa New Yorkissa 18 päivään kesäkuuta 2000 saakka. Pöytäkirjan voivat allekirjoittaa myös alueelliset taloudellisen yhdyntymisen järjestöt, jotka koostuvat toimivaltaisista komission jäsenvaltioista ja joille niiden jäsenvaltiot ovat siirtäneet toimivaltuudet tämän pöytäkirjan soveltamisalaa kuuluvissa asioissa. Pöytäkirjan on hallituksen esityksen antamiseen mennessä allekirjoittanut 36 valtiota. Myös EY on liittynyt pöytäkirjaan.

22. artikla. *Ratifiointi, hyväksyminen ja liit-*

tyminen. Pöytäkirjan 22 artikla sisältää tavanomaiset määräykset pöytäkirjan ratifiointista, hyväksymisestä ja siihen liittymisestä. Valtiot, jotka eivät ole edellä 21 artiklassa tarkoitettuja valtioita, voivat liittyä pöytäkirjaan.

Järjestö, joka tulee sopimuspuoleksi ilman, että yksikään sen jäsenvaltioista on pöytäkirjan sopimuspuoli, on sidottu kaikkiin pöytäkirjan velvollisuuksiin. Jos taloudellisen yhdyntymisen järjestön jäsenvaltio on samalla itse valtiona sopimuspuoli, järjestö ja sen jäsenvaltiot päättävät vastuualueistaan pöytäkirjasta johtuvien velvoitteidensa täyttämisen osalta. Tällaisissa päällekkäisissä toimivallan tapauksissa järjestö ja sen jäsenvaltiot eivät käytä pöytäkirjaan liittyviä oikeuksiaan samanaikaisesti. Järjestö ilmoittaa toimivaltansa laajuudesta ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjassaan. Pöytäkirjan ovat huhtikuuhun 2004 mennessä ratifioineet Venäjä, Romania, Slovakia, Luxemburg, Tšekki, Unkari, Albania ja Azerbaidzan.

23. artikla. *Voimaantulo*. Pöytäkirja tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, kun kuudestaista ratifiointi-, hyväksymis- ja liittymiskirja on talletettu YK:n pääsihteerin huostaan. Tällaiseksi asiakirjaksi ei lasketa alueellisen taloudellisen yhdyntymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa. Niiden valtioiden tai järjestöjen osalta, jotka ratifioivat, hyväksyvät tai liittyvät pöytäkirjaan näiden edellä mainitun kuudentoista asiakirjan tallettamisen jälkeen, pöytäkirja tulee voimaan yhdeksänkymmentä päivää tallettamisen jälkeen.

24. artikla. *Irtisanominen*. Sopimuspuoli voi irtisanoa pöytäkirjan aikaisintaan kolmen vuoden kuluttua siitä, kun pöytäkirja on sen osalta tullut voimaan. Tämän jälkeen irtisanominen on mahdollista milloin tahansa. Pöytäkirja irtisanoaan ilmoittamalla siitä kirjallisesti tallettajalle, ja se tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä, kun tallettaja on vastaanottanut tämän ilmoituksen.

25. artikla. *Tallettaja*. Pöytäkirjan tallettajan tehtäviä hoitaa YK:n pääsihteerin.

26. artikla. *Todistusvoimaisen tekstit*. Pöytäkirjan todistusvoimaiset tekstit ovat sopimuksen englannin-, ranskan-, saksan- ja venäjänkieliset tekstit.

2. Lakiehdotusten perustelut

2.1. Laki vesienhoidon järjestämisestä

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Tarkoitus.* Laissa säädettäisiin vesienhoidon järjestämiseksi tarvittavista toimista. Lain tarkoituksena olisi ennen muuta panna täytäntöön vesipolitiikan puitteista annetun direktiivin keskeiset velvoitteet vesienhoidon järjestämiseksi. Direktiivin mukaisesti laissa säädettäisiin vesienhoitoalueista ja niiden alueilla sijaitsevien alueellisten ympäristökeskusten yhteistyöstä, kansainvälisestä yhteistyöstä, vesien tilaan vaikuttavien tekijöiden selvittämisestä, vesien tilan yleisistä tavoitteista, vesien ominaispiirteiden tarkastelusta, luokittelusta sekä vesienhoidon suunnittelusta ja toimenpideohjelmista sekä kansalaisten osallistumisesta vesienhoidon järjestämiseen.

Vesienhoidolla tarkoitettaisiin laissa yleisesti pintavesien ja pohjavesien laadullisen ja määrällisen tilan ylläpitoon ja parantamiseen liittyvää suunnitelmallista viranomaistoimintaa. Laadullinen tila sisältäisi pintavesissä kemiallisen tilan lisäksi ekologisen tilan. Vesienhoitoon kuuluisi vesien käyttöintressien yhdenmennyksen tarkastelu. Vesienhoidossa otettaisiin huomioon myös vesiluonnon suojeleminen, kestävä vesivarojen pitkän ajan suojeleminen perustuvan vedenkäytön edistäminen, virkistyskäyttö, vesipalvelut ja niiden taloudellinen selvitys sekä tulvien ja kuivuuden vaikutusten lieventäminen siltä osin kuin nämä liittyvät vesien laatuun ja käyttökelpoisuuteen.

Lailla säädettäisiin vesienhoidon järjestämisestä luomalla vesienhoidolle puitteet, joissa toiminta tapahtuu. Lailla ei siten luotaisi uusia aineellisia velvoitteita toiminnan harjoittajille eikä kansalaisille. Lakiin sisältyisi valtuudet asetusten antamiseen.

Pykälän mukaan vesienhoidon eri toimien yleisenä tavoitteena olisi suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä siten, että pintavesien ja pohjavesien tila ei heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä. Vesienhoito vastaa siten perusteeltaan vesipolitiikan puitteista annetun direktiivin 1 artiklan tavoitteita.

Vaikka laki perustuisi lähtökohdiltaan yhteisölaainsäädännön täytäntöönpanoon, järjes-

telyä sovellettaisiin kansalliseen vesien suojelemaan ja vesienhoidon suunnitteluun. Siten vesienhoidon järjestämiseen liittyviä selvityksiä hyödynnettäisiin muussa päätöksenteossa. Lisäksi lailla pantaisiin täytäntöön muita kansainvälisiin velvoitteisiin perustuvia järjestelyitä. Vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan edellyttämää yhteistoimintaa varten tarpeelliset kansalliset toimet toteutettaisiin osana vesienhoidon muuta järjestämistä.

Ehdotetun vesienhoidon järjestämisen yhteydessä kosteikkoja käsiteltäisiin vesipolitiikan puitteiden mukaisesti vain niiltä osin, kuin ne ovat suoraan yhteydessä pintavesiekosysteemeihin tai pohjavesiin ja niiden suojeleminen on tarpeen osana vesien suojelemaan.

2 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä, jotka poikkeavat yksityiskohdiltaan vesilain mukaisista määritelmistä.

Pykälän 1 kohdan mukaan pintavedellä tarkoitettaisiin veden peittämää aluetta. Tällaisia olisivat vesistöt ja pienet uomat, kuten norot ja ojat sekä rannikko- ja aluevedet. Pintavedellä tarkasteltaisiin ekologisen kokonaisuutena. Pintavedellä tarkoitettaisiin myös sellaista osan aikaa veden peittämää aluetta, joka liittyy ekologiseen kokonaisuuteen. Tällaisia olisivat esimerkiksi luhta, tulvaniitty ja tulvametsä.

Määritelmä vastaisi muuten direktiivin 2 artiklan 1 kohdan määritelmää, mutta siihen ei sisältyisi jokisuiden vaihtumisalueita. Näitä ei mainittaisi erikseen, koska Itämeren murtovettä voidaan kokonaisuudessaan pitää vaihtumisalueena.

Pykälän 2 kohdan mukaan pohjavedellä tarkoitettaisiin vettä, joka on maan pinnan alla kyllästyneessä vyöhykkeessä ja suorassa yhteydessä kallio- tai maaperään. Määritelmä poikkeaisi sanamuodoltaan vesilain mukaisesta pohjaveden määritelmästä, mutta vastaisi pitkälti käytännössä omaksuttua tulkintaa. Määritelmä vastaisi direktiivin 2 artiklan 2 kohtaa.

Pykälän 3 kohdassa määriteltäisiin rannikkovesi siten, kuin se on määritelty direktiivin 2 artiklan 7 kohdassa lukuun ottamatta jokisuiden vaihtumisalueiden rajausta maan puolella. Jokisuissa tai suistossa rannikkovesi rajautuisi kohtaan, jossa veden biologiset ominaisuudet muuttuvat merelliseksi.

Pykälän 4 kohdan mukaan pintavesimuodostumalla tarkoitettaisiin pintaveden erillistä ja merkittävää osaa. Kohdan luetteloa on pidettävä esimerkkiluettelona. Tarkastelu kohdennettaisiin vain direktiivin tavoitteiden kannalta erillisiksi ja merkittäviksi katsottaviin pintavesiin. Määritelmä vastaisi direktiivin 2 artiklan 10 kohtaa. Pintavesimuodostuman käsite liittyisi vesienhoidon suunnitteluun. Vesimuodostumaa pidettäisiin alueena, johon vesienhoidon suunnittelu kohdentuisi. Muodostuman alueellista ulottuvuutta olisi mahdollista tarkentaa suunnitelmakausittain.

Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin pintavesimuodostuman tapaan pohjavesimuodostuma. Määritelmä vastaisi direktiivin 2 artiklan 11 ja 12 kohtaa. Pohjavesimuodostumalla tarkoitettaisiin vastaavasti sellaisia pohjavesiesiintymiä, jotka mahdollistavat merkittävät pohjaveden virtaukset tai merkittävän pohjaveden oton. Muodostumalla olisi merkitystä pelkästään vesienhoitosuunnitelman kannalta vastaavasti kuin pintavesimuodostumalla.

Pykälän 6 kohdassa määriteltäisiin vesistöalue. Määritelmä vastaisi valuma-alueen määritelmää ja se vastaisi direktiivin 2 artiklan 13 kohtaa. Vesistöalueen määritelmällä olisi merkitystä lähinnä määriteltäessä 3 §:n mukaan vesienhoitoalueiden alueellisia rajoja.

3 §. *Vesienhoitoalue.* Pykälässä säädettäisiin vesienhoitoalueesta, joka vastaisi direktiivin 2 artiklassa määriteltyä vesipiiriä. Vesienhoitoalue olisi direktiivin mukaista selvitystyötä ja suunnittelua varten määriteltävä alue. Vesienhoitoalueesta ei muodostettaisi hallinnollista aluetta. Vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmasta ja alueella tapahtuvasta viranomaisten yhteistyöstä säädettäisiin jäljempänä lain 11 ja 14 §:ssä.

Vesienhoitoalueet määriteltäisiin jäljempänä 6 §:n mukaisella valtioneuvoston asetuksella. Tarkoituksena olisi, että kansallisia vesienhoitoalueita olisi viisi. Ehdotettu laki koskisi Ahvenanmaan maakuntaa vain lain vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan täytäntöönpanon osalta. Vesipolitiikan puite-direktiivin toimeenpanon Ahvenanmaan maakunta hoitaisi itsenäisesti.

Kansainvälisiä vesienhoitoalueita olisi kaksi. Vesienhoitoalue olisi yhden tai useamman

vesistöalueen rajojen mukaan määritelty alue. Rannikkovedet ja pohjavesimuodostumat sijoitettaisiin lähimpään tai soveltuviin vesienhoitoalueeseen, koska rannikkovesiä ei voida jakaa valuma-alueiden perusteella ja koska pohjavesimuodostumat eivät välttämättä rajoitu valuma-alueiden rajojen mukaisesti. Vesienhoitoalueen rajojen määrittelyn perusteet vastaisivat direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa.

Direktiivin 3 artiklan 3 kohdan toisen kappaheen mukaisesti pykälässä määriteltäisiin myös kansainvälinen vesienhoitoalue. Kansainvälisiä vesienhoitoalueita olisivat vesistöalueet, jotka ulottuvat yhteisön toisen valtion alueelle tai ETA-sopimuksen mukaisen valtion alueelle. Tällaisia alueita ovat Tornionjoen vesistöalue yhdessä Ruotsin puoleisen alueen kanssa sekä Tenojoen vesistöalue yhdessä Norjan puoleisen alueen kanssa. Direktiivin 3 artiklan 5 kohta velvoittaa lisäksi pyrkimään aiheelliseen yhteistyöhön yhteisön ulkopuolisten valtioiden kanssa. Suomen tulisi siten myös ottaa huomioon direktiivin tavoitteet rajavesistöyhteistyössä Venäjän kanssa.

4 §. *Viranomaiset.* Pykälän 1 momentin mukaan lain täytäntöönpanon ohjaus ja seuranta kuuluisivat ympäristöministeriölle ja maa- ja metsätalousministeriölle sen toimialoilla. Ympäristöministeriö vastaisi myös direktiivin edellyttämästä raportoinnista yhteisön komissiolle. Suomen ympäristökeskus huolehtisi ministeriöiden erikseen määrittämistä tehtävistä. Suomen ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluisivat muun muassa asiantuntijatehtävät pintavesien ominaispiirteiden määrittämiseksi, pintavesien luokitteluun liittyvän yhtenäisyyden seuranta sekä pintavesien vertailuolosuhteiden määrittäminen. Suomen ympäristökeskus toimisi tarvittavassa yhteistyössä alueellisten ympäristökeskusten ja muiden viranomaisten kanssa. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos toimisi asiantuntijana kalastoon liittyvissä erityisissä tehtävissä siten kuin maa- ja metsätalousministeriö tästä erikseen määräisi.

Pykälän 2 momentin mukaan vesienhoitoalueen alueelliset ympäristökeskukset toimisivat varsinaisina lain toimeenpanosta vastaavina viranomaisina. Vesienhoitoalueelle ei siten perustettaisi uutta viranomaista. Järjes-

tely vastaisi direktiivin 3 artiklan 2 kohdan vaatimusta toimivaltaisen viranomaisen nimeämisestä. Työvoima- ja elinkeinokeskusten kalatalousyksikön tehtävänä olisi toimialallaan vastata kalastoon liittyvän tiedon tuottamisesta lain täytäntöön panemiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan kaikkia valtion ja kuntien viranomaisia koskisi yleinen velvollisuus osallistua vesienhoidon järjestämiseen. Osallistumisvelvollisuus koskisi valtion osalta myös sen laitoksia. Momentti koskisi myös maakunnanliittoja. Säännös tarkoittaisi yleistä yhteistyövelvoitetta ilman, että momentista seuraisi viranomaisille uusia tehtäviä, joita ne eivät jo hoitaisi muun lainsäädännön perusteella.

5 §. *Alueellisen ympäristökeskuksen tehtävät.* Pykälään olisi kerätty alueellisen ympäristökeskuksen tehtävät. Tehtävistä säädettäisiin tarkemmin jäljempänä 7—16 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 1—5 kohdassa säädettäisiin eräistä perusselvityksistä, jotka ympäristökeskusten tulisi tehdä tai teettää vesienhoitoalueella omasta toimialueestaan. Tehtävät selvitykset koskisivat ihmistoiminnan vaikutusten selvittämistä alueen vesiin ja pohjavesiin. Lisäksi tulisi tehdä veden käytön taloudelliset selvitykset. Selvitykset perustuisivat direktiivin 5 artiklan 1 kohtaan.

Ympäristökeskuksen tulisi pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan kerätä tiedot yhteisöläinsäädännön mukaan suojeltavaksi määritellyistä alueista. Näistä alueista kerättäisiin tietoja eri viranomaisilla olemassa olevista rekistereistä.

Ympäristökeskusten tulisi lisäksi 1 momentin 5 kohdan mukaan kerätä tiedot talousveden ottoon tarkoitetuista alueista. Talousvedellä tarkoitettaisiin ihmisen välittömään käyttöön, kuten juomavedeksi otettavaa vettä siten kuin tästä säädetään terveydensuojelulaissa. Tietojen kerääminen perustuisi direktiivin 7 artiklan 1 kohtaan. Säännöksessä tarkoitettaisiin alueita, joilta otetaan vettä juomavedeksi tai joille on suunniteltu juomaveden ottoa. Käytännössä näillä alueilla tarkoitettaisiin tärkeitä tai muita vedenhankintakäyttöön soveltuvia pohjavesialueita eli alueita, jotka olisivat ympäristöhallinnon pohjavesialueen luokituksessa esitettyjä, niin sanottuja I luokan pohjavesialueita. Lisäksi säännöksessä tarkoitettaisiin myös pintave-

den ottoon käytettyjä alueita silloin, kun vettä otetaan juomavesikäyttöön. Tarpeellisten tietojen kerääminen talousvedenottoon tarkoitetuista alueista tehtäisiin yhteistyössä ympäristöviranomaisten, terveydensuojeluviranomaisten ja vesihuoltolaitosten kanssa. Kansanterveyslaitoksen tietoja, joita laitos raportoi EY:n komissiolle talousvedestä, talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (461/2000) 16 §:n 3 momentin nojalla, hyödynnettäisiin direktiivin edellyttämässä tietojen keruussa. Lisäksi hyödynnettäisiin vesihuoltolaitosten vesihuoltolain 15 §:n nojalla suorittamasta tarkkailusta saamia tietoja. Ympäristöviranomaiset osoittaisivat ne alueet, joilta terveydensuojeluviranomaisten ja vesihuoltolaitosten tietoja tarvittaisiin.

Momentin 6—8 kohdan mukaan ympäristökeskusten tulisi lisäksi valmistella toimialueensa vesien tilan luokittelu, sekä vesien tilan seuranta ja laatia siihen liittyen seurantaohjelma. Lisäksi alueellisen ympäristökeskuksen tulisi laatia vesienhoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma, joista säädetään 11—13 §:ssä.

Momentin 9 kohdan mukaan alueellisen ympäristökeskuksen tulisi hoitaa muut ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämät tehtävät, jotka olisivat tarpeen vesienhoidon järjestämiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan Suomen ympäristökeskus antaisi selvitysten tekemiseksi asiantuntija-apua. Näin pyrittäisiin varmistamaan selvitysten yhdenmukainen taso valtakunnallisesti. Selvitysten tarkemmasta sisällöstä ja selvitysten laatimisesta voitaisiin säätää tarkemmin 10 §:n mukaisella valtioneuvoston asetuksella.

Suomen ympäristökeskus pitäisi lisäksi rekisteriä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista alueista. Rekisterin pitäminen talousveden ottoon tarkoitetuista 1 momentin 5 kohdan alueista pantaisiin erikseen täytäntöön sosiaali- ja terveysministeriössä käynnistettävän valvontamenettelyjä koskevan lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä. Rekisterien pitäminen perustuisi direktiivin 6 artiklan 1 ja 2 kohtaan.

6 §. *Valtioneuvoston asetus vesienhoitoalueista.* Pykälän mukaan vesienhoitoalueista

säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Asetukseen voisi sisältyä myös luettelo vesienhoitoalueelle sijoittuvista kunnista. Vesienhoitoalue muodostuisi yhdestä tai useammasta vesistöalueesta direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Asetuksella säädettäisiin myös vesienhoitoalueen yhteensovittavasta alueellisesta ympäristökeskuksesta. Tämä olisi tarpeen hoitoalueella tehtävien toimien yhteensovittamiseksi. Yhteensovittavan alueellisen ympäristökeskuksen tehtävistä säädettäisiin tarkemmin jäljempänä 14 ja 16 §:ssä. Asetuksella pantaisiin täytäntöön direktiivin liitteen I kohdan mukaiset vaatimukset.

2 luku. Vesien tila

7 §. *Vesien ominaispiirteet.* Pykälän mukaan pintavedet jaoteltaisiin vesienhoidon suunnittelun järjestämiseksi maantieteellisten ja luonnontieteellisten ominaispiirteiden mukaan tyyppeihin. Vesien ominaispiirteiden tarkastelu loisi pohjaa myös vesien tilan luokittelulle.

Direktiivin II liitteen mukaan pintavesien ominaispiirteiden tarkastelu voidaan tehdä niin sanotun A- tai B-järjestelmän mukaisesti. A-järjestelmässä on perusteena tyyppien jaottelulle pelkästään maantieteelliset ja geologiset seikat. Suomessa tämä jaotteluperuste ei olisi riittävän tarkka, minkä vuoksi ominaispiirteiden määrittely perustuisi B-järjestelmään. Tällöin tyyppien jaottelussa otettaisiin huomioon myös muita tekijöitä ja niiden yhdistelmiä, joita tarvitaan, jotta tyyppille ominaiset biologiset vertailuolot voitaisiin määrittellä luotettavasti. Tällaisia seikkoja olisivat esimerkiksi vesien humuspitoisuus. B-järjestelmän tulee direktiivin mukaan saavuttaa vähintään sama erottelutarkkuus kuin A-järjestelmää käytettäessä. Direktiivin II liitteen 1.3 kohdan mukaan kunkin tyyppin tunnistamiseksi jäsenvaltion tulee osoittaa vertailualue, jonka veden tila on häiriintymätön tai lähes häiriintymätön. Jos tällaista vertailualueita ei voida osoittaa, voidaan käyttää myös mallintamista tai asiantuntija-arvioita.

Tyyppien jaottelun perusteista sekä tyyppille ominaisten vertailuolosten määrittämisestä ja vertailualueiden valinnasta säädettäisiin 10 §:n mukaisesti valtioneuvoston asetuksella.

Ympäristökeskukset määrittäisivät vesienhoitoalueen pintavedet tyyppeihin osana vesienhoitosuunnitelmaa. Tiedot vesienhoitoalueen pintavesien tyypeistä esitettäisiin osana vesienhoitosuunnitelmaa lain 11 §:n mukaisesti.

Tyyppin määrittämiseksi pintavesiä voitaisiin tarkastella kokonaisuuksina. Direktiivin peruslähdekohtana on, että järvet, joet ja rannikkovedet käsitellään eri tyyppinä. Suomessa erityisesti suuret reittivesistöt ovat jokien ja järvien muodostamia kokonaisuuksia. Tällaisissa tapauksissa voitaisiin tarvittaessa tarkastella tyyppiä yhtenä kokonaisuutena. Menettely on todettu myös direktiivin liitteen II kohdan 1.1 johdantokappaleessa.

Keinotekoiset pintavesimuodostumat ja voimakkaasti muutetut pintavesimuodostumat määriteltäisiin niitä lähinnä vastaavaan ominaispiirteiden määrittelyyn mukaiseen tyyppiin. Keinotekoiset pintavesimuodostumat ovat ihmisen rakentamia. Voimakkaasti muutetut pintavedet ovat ihmistoimin voimakkaasti fyysisesti muutettuja. Tällaisille muodostumille ei voida välttämättä löytää vastaavaa tyyppiä. Muodostumat määriteltäisiin tällöin erikseen. Keinotekoisia ja voimakkaasti muutettujen pintavesien tarkastelu perustuisi direktiivin liitteen II kohdan 1.1 alakohtaan v.

Vastaavasti tarkasteltaisiin pohjavesien ominaispiirteet. Pohjavesiä ei kuitenkaan jaoteltaisi erityisiin tyyppeihin. Vedenhankintakäyttöön otetut tai otettavat pohjavesimuodostumat määritettäisiin sijainniltaan, ja pohjaveden muodostumisalueen maa- ja kallioperän yleispiirteistä tehtäisiin ominaispiirteiden tarkastelu. Pohjavesien ominaispiirteiden tarkastelusta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 §. *Vesien tilan luokittelu.* Pykälässä säädettäisiin vesien tilan luokittelun yleisistä perusteista. Luokitus olisi perusta 21 §:n mukaiselle vesien tilatavoitteille. Vesien luokittelu tehtäisiin varsinaisesti 11 §:n mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa.

Pykälän 1 momentin mukaan pintavedet luokiteltaisiin vertailuoloihin suhteutettuna ihmistoiminnan aiheuttamien muutosten voimakkuuden perusteella. Luokitus perustuisi ekologiin ja kemiallisiin muuttujiin. Tästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

la ottaen huomioon pintavesien osalta direktiivin liitteen V kohtien 1.1, 1.2 ja 1.4 kohdat sekä pohjavesien osalta liitteen V kohdat 2.1, 2.3 ja 2.5.

Tila arvioitaisiin ekologisten muuttujien ja yhteisön lainsäädäntöön perustuvien kemiallisten muuttujien perusteella siten, että tila määräytyisi sen mukaan kumpi niistä on huonompi.

Pykälän 2 momentin mukaan pintavedet luokiteltaisiin viiteen luokkaan ekologisten muuttujien mukaan. Kunkin tyyppin tilaa verrattaisiin tyyppin vertailuoloihin, täysin tai lähes täysin häiriintymättömään tilaan, joka olisi peruste erinomaiselle luokalle.

Direktiivin liitteen V kohdassa 1.2 esitetään ekologisen tilan luokittelun normatiiviset sanalliset määritelmät, jotka on tarkoitettu sellaisenaan vahvistaa asetuksella. Näiden määritelmien mukaan biologisten laatutekijöiden arvot osoittavat hyvässä tilassa merkkejä ihmistoiminnasta johtuvista vähäisistä muutoksista. Siten direktiivin mukaan leväkukintojen esiintymistiheydessä ja voimakkuudessa voi ilmetä vähäistä lisääntymistä ja kalastossa voi olla merkkejä yksittäisen lajin lisääntymisen häiriintymisestä niin, että jotkut ikäluokat voivat puuttua kokonaan. Tyydyttävässä ekologisessa tilassa biologisten laatutekijöiden arvot osoittavat kohtalaisesti ihmistoiminnasta johtuvia muutoksia. Siten direktiivin mukaan leväkukinnat voivat olla kesäkuukausina pitkäaikaisia ja kohtalaisen suuri osa tyyppille ominaisia kalalajeja voi puuttua.

Välttävässä tilassa on suurehkoja muutoksia biologisten laatutekijöiden arvoissa ja eliöyhteisöt ovat merkittävästi muuttuneet. Huonossa tilassa on vakavia muutoksia niin, että puuttuu suuri osa eliöyhteisöistä, jotka tavallisesti liitetään kyseisen tyyppin häiriintymättömiin olosuhteisiin.

Kalaston osalta tarkasteltaisiin niitä muutoksia, jotka johtuvat ihmisen aiheuttamasta kuormituksesta tai muuttamisesta, kuten vesistöön rakentamisesta. Kalastuksen tai kalaston hoidon aiheuttamat kalaston muutokset eivät vaikuttaisi ekologisen tilan arvioon.

Vesistöön rakentamisen ja säännöstelyn vaikutukset arvioitaisiin ekologisissa muuttujissa. Ekologinen luokitus tehtäisiin biologisten ja sitä tukevien fysikaaliskemiallisten

muuttujien käytettävissä olevilla tiedoilla. Ekologisessa luokituksessa otettaisiin myös huomioon kansalliset haitalliset aineet ja niille asetetut laatu­normit, joista säädetään erikseen valtioneuvoston asetuksella. Asetus annettaisiin ympäristönsuojelulain nojalla.

Alkuvaiheessa ja ensimmäisellä hoitosuunnitelmakaudella pintavesien ekologisen tilan luokittelu tehtäisiin olemassa olevan tiedon varassa. Luokittelu tehtäisiin alueellisissa ympäristökeskuksissa kansallista käyttökelpoisuusluokitusta varten hankituilla tiedoilla. Veden ollessa käyttökelpoisuudeltaan hyvää kalastukseen, virkistyskäyttöön ja raakaveden ottoon siinä on hyvä kalasto eikä sen käyttöä haittaa runsastunut vesikasvillisuus tai leväkukinnat. Näillä biologisilla ominaisuuksilla vesi on usein myös ekologisesti hyvässä tilassa. Hyvässä ekologisen tilassa voi olla myös vesi, jonka käyttökelpoisuutta rajoittaa esimerkiksi runsas humuspitoisuus tai rehevä kasvillisuus, jos nämä ovat veden ominaispiirteitä, joita ihminen ei ole aiheuttanut. Vaikka biologisia muuttujia ei olisi riittävästi mitattu, veden tila voitaisiin asiantuntija-arviona päätellä tehtyjen havaintojen ja fysikaaliskemiallisten tulosten perusteella.

Direktiivin liitteen V mukaan yhteisön jäsenmaiden biologisten seurantajärjestelmien vertailtavuuden arviointi tehdään biologisista muuttujista laskettavan ekologisen laatusuhteen (EQR) avulla. Ekologisten laatusuhteiden laskenta on suhteellisen uusi menetelmä, jota ei ole laajasti sovellettu missään maassa. Suomesta tähän niin sanottuun interkalibrointiin esitettävien paikkojen valintaa rajoittaa huomattavasti biologisen havaintoaineiston puute. Vain harvoilla paikoilla on kattavasti tietoa kasviplanktonin, pohjaeläinten, vesikasvien ja kalaston koostumuksesta ja rakenteesta eri vuodenajoilta riittävän monelta vuodelta. Ekologisen tilan arviointi tulee kehittymään saatavien kokemusten myötä, samoin kuin ne seurantaohjelmat, jotka tuottavat aineistoja tähän arviointiprosessiin. Tulevina vuosina voidaan odottaa ekologista laatusuhdetta koskevan tiedon paranevan myös uusien tieteellisten tutkimusten avulla.

Voimakkaasti muutettujen ja keinotekoisien pintavesien luokittelua varten vesimuodostumalle kuvataan paras saavutettavissa oleva ekologinen tila, johon muodostuman ti-

la voidaan suhteuttaa. Voimakkaasti muutettujen ja keinotekkoisten pintavesien luokittelussa ei käytettäisi erinomaisen tilan luokkaa.

Pykälän 3 momentin mukaan kemialliset muuttujat perustuisivat siihen, mikä direktiivin tarkoittamien haitallisten aineiden pitoisuus on vedessä. Kemiallinen tila määrittyisi yhteisön tasolla näille aineille hyväksytyjen ympäristölaatu normien mukaan.

Pykälän 4 momentin mukaan pohjavedet luokitellaan määrällisten ja kemiallisten ominaisuuksien mukaan hyvään ja huonoon. Luokituksen perusteista säädettäisiin pintavesien luokituksen perusteiden tapaan ympäristönsuojelulain nojalla valtioneuvoston asetuksella.

9 §. *Seuranta.* Pykälän 1 momentin mukaan vesienhoitoalueella kukin alueellinen ympäristökeskus järjestäisi pintavesien ja pohjavesien seurannan siten, että niiden tilasta saadaan yhtenäinen ja monipuolinen kuva. Seuranta varten voitaisiin saada tietoa vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisiin lupiin perustuvista velvoitetarkkailusta. Tämän lisäksi tietoja tulisi kerätä tutkimuslaitosten tutkimuksista sekä esimerkiksi veden käyttäjien käyttöön liittyvästä veden laadun tarkkailusta. Ympäristökeskuksilla olisi velvollisuus tämän lisäksi täydentää seuranta omilla tutkimuksilla, jos muu tieto ei olisi riittävä. Työvoima- ja elinkeinokeskusten kalatalousyksiköt ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos vastaisivat seurannasta toimialallaan.

Seurantaohjelman tiedoista tulisi voida arvioida vesien ekologiselle, kemialliselle ja määrälliselle tilalle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen tai saavuttamatta jääminen. Seurantaohjelmaa kehitettäisiin alueellisesti riittävän kattavaksi ja biologisten määritysten suhteen riittävän monipuoliseksi. Seurantaohjelman kehittämistarve otettaisiin huomioon tarkkailua koskevissa päätöksissä.

Pykälän 2 momentin mukaan alueelliset ympäristökeskukset laatisivat erillisen seurantaohjelman, jossa olisi otettu huomioon alueella tehtävät tutkimukset, tarkkailut ja seurannat. Ohjelman tarkoituksena olisi varmistaa, että eri toimet ovat tarkoituksenmukaisia. Näin estettäisiin päällekkäiset toimet ja varmistettaisiin, että seuranta olisi riittävän kattavaa. Seurantaohjelman hyväksyminen ei olisi oikeusvaikutteinen hallintopäätös. Ym-

päristökeskusten tulisi laatia ohjelma yhteistyössä kalatalousviranomaisten ja alueen eri toimijoiden kanssa. Vesien seurantaohjelmat yhteensovitettaisiin vesienhoitoalueella. Vesien seurantaohjelmat esitettäisiin vesienhoitosuunnitelman osana.

Seurantaohjelmaa laadittaessa otettaisiin huomioon myös vesiluontotyyppien sekä vedestä suoraan riippuvaisten luontotyyppien ja lajien suojelu yhteisön lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.

Valtakunnallisia seuranta kehitettäisiin soveltuvin osin seurantaohjelman osaksi. Ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus, Merentutkimuslaitos ja Geologian tutkimuskeskus vastaisivat hoidossaan olevien valtakunnallisten seurantojen kehittämisestä ja yhteensovittamisesta seurantaohjelmiin. Seurannan järjestämisestä sekä ohjelman sisällöstä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella 10 §:n mukaisesti.

Seurantavelvollisuus ja seurantaohjelma perustuu direktiivin 8 artiklaan ja valtioneuvoston asetuksessa otettaisiin huomioon direktiivin 8 artiklan 1 kohdan vaatimukset. Asetuksessa otettaisiin lisäksi huomioon direktiivin liitteen V kohdan 1.3 sisältövaatimukset pintavesien sekä pohjaveden määrällisen ja kemiallisen tilan perusseurannalle ja toiminnalliselle seurannalle. Lisäksi otettaisiin huomioon 8 artiklan 2 kohdan edellyttämä aikataulu.

10 §. *Valtioneuvoston asetukset vesien tilasta.* Pykälässä säädettäisiin kootusti 2 lukuun liittyvistä asetuksenantovaltuuksista. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin pintavesityyppien jaottelun perusteista sekä tyyppille ominaisten vertailuolujen määrittämisestä ja vertailualueiden valinnasta, pohjavesien ominaispiirteiden tarkastelusta, vesien tilan ja käytön selvitysten tarkemmasta sisällöstä sekä vesipalvelujen taloudellisesta selvityksestä ja näiden eri selvitysten laatimisesta, vesien seurannasta ja seurantaohjelmasta sekä pintavesien ja pohjavesien luokituksen perusteista. Direktiivin 2 artiklan 38 kohdan määritelmä vesipalveluista vastaa vesihuoltolaitosten tuottamia palveluja. Laadittavassa vesihuoltolaitosten taloudellisessa selvityksessä otettaisiin huomioon ennusteet vedenhankinnan pitkän ajan tarpeista.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkempia

säännöksiä 1 momentin 1—5 kohdassa esitettyjä seikkoja vastaavista seikoista voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella, jos se olisi tarpeen vesipolitiikan puitedirektiivin täytäntöön panemiseksi. Momentilla varmistettaisiin puitedirektiivin täytäntöönpanovaatimusten muodollinen huomioonottaminen, jos 1 momentin valtuussäännös olisi riittämätön.

3 luku. Vesienhoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma

11 §. *Vesienhoitosuunnitelma.* Pykälän 1 momentin mukaan vesienhoitoalueelle olisi laadittava vesienhoitosuunnitelma. Vesienhoitosuunnitelmassa esitettäisiin yhteenveto toimenpideohjelmasta. Vesienhoitosuunnitelma olisi siten kokonaisuus, joka koostuisi vesien tilaan liittyvästä arvioinnista sekä toimenpideohjusta, jolla yleiset tilatavoitteet arvioidaan voitavan saavuttaa. Vesienhoitosuunnitelma laadittaisiin kuuden vuoden välein ja ensimmäisen suunnitelman tulisi olla valmis viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2009.

Vesienhoitosuunnitelma olisi yhteenvetoja raportointiasiakirjana vesienhoitoalueen keskeinen tietoperusta, jossa pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan olisi esitettävä perustiedot vesienhoitoalueesta ja 2 kohdan mukaan hoitoalueen tiedot vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista, kuten vesien ominaispiirteiden tarkastelusta sekä luokituksesta.

Vesienhoitosuunnitelmassa olisi helposti käytettävässä muodossa yleispiirteinen tieto pinta- ja pohjavesien tilasta, merkittävistä vesien käyttömuodoista, merkittävistä vesien tilaan vaikuttavista seikoista, vesistä suoraan riippuvaisista suojelualueista ja toimista, joilla vesien tilaa on parannettu ja on tarkoitus parantaa suunnitelmakauden aikana. Yhteistyössä alueen eri tahojen kanssa kuuden vuoden jaksoissa ajantasaistetun vesienhoitosuunnitelman tiedoista olisi laajasti hyötyä asioiden valmistelussa ja alueita kehitettäessä.

Momentin 3 kohdan mukaan suunnitelmasa olisi esitettävä myös suunnitelman muutokset verrattuna aiempiin suunnitelmiin, 4 kohdan mukaan toteutetut toimenpiteet, to-

tetetut väliaikaiset lisätoimenpiteet sekä arvio poikkeuksellisten olosuhteiden vaikutuksista.

Kohdan 5 mukaan hoitosuunnitelmassa esitettäisiin arvio 4 luvun mukaisesta ympäristötavoitteiden saavuttamisesta. Kohdan 6 mukaan hoitosuunnitelman tulisi sisältää selvitys valmistelun aikana esitetystä kannanotoista, valtioiden välisistä neuvotteluista sekä siitä, miten kannanotot ja neuvottelut on otettu huomioon suunnitelmassa ja miten ne ovat vaikuttaneet vaihtoehtojen valintaan. Kohta vastaisi SEA-direktiivissä esitettyjä vaatimuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan ympäristöselostuksesta olisi voimassa mitä siitä säädetään SEA-direktiivissä. Eduskunnalle tulaa lähiaikoina antamaan hallituksen esitys laiksi, jolla SEA-direktiivin menettely pantaisiin toimeen. Samassa yhteydessä on tarkoitus tehdä viittaussäännöksen osalta muutos nyt ehdotettuun lakiin vesienhoidon järjestämisestä. Ympäristöselostus esitettäisiin erillisenä osana hoitosuunnitelmaa ja se sisältäisi lähinnä hoitosuunnitelman toteuttamisen merkittävät ympäristövaikutukset, tavoitteet sekä käsitellyt eri vaihtoehdot.

Pykälän 3 momentin mukaan viranomaisten ja muiden tahojen olisi annettava maksutta hallussaan olevia tarpeellisia tietoja alueelliselle ympäristökeskukselle vesienhoitosuunnitelman laatimiseksi. Vesienhoitosuunnitelmaa varten luovutettujen tietojen käsittelystä aiheutuvat merkittävät kustannukset korvattaisiin. Tietojen käsittelystä aiheutuvilla kustannuksilla tarkoitettaisiin muun muassa alueellisten yhteenvetotietojen tekemisestä aiheutuvia suoria kustannuksia. Valtion ja kuntien viranomaisten lisäksi tietoja tulisi luovuttaa lähinnä joidenkin laitosten, kuten vesihuoltolaitosten. Säännös ei koskisi yksityisiä tahoja.

Alueellisen ympäristökeskuksen olisi yksilöitävä tietotarpeensa. Hajakuormitusta aiheuttavan toiminnan osalta tiedot olisivat vesistöalueen tai sen osiin kohdistettuja yhteenvetotietoja, eikä tiedon tarve koskisi yksittäisiä asuinrakennuksia eikä maa- eikä metsätiloja. Viranomaisten luovuttaessa tietoja otettaisiin huomioon tietojen julkisuutta ja tietosuojaa koskevat säädökset. Viranomaisten tulisi kuitenkin luovuttaa tieto tulkisuudesta annetun

lain (621/1999) salassapitosäännösten estämättä. Muita kuin tilakohtaisia tietoja tulisi luovuttaa maaseutuelinkeinorekisteristä annetun lain (1515/1994) salassapitosäännösten estämättä.

Vesienhoitosuunnitelman tarkemmasta sisällöstä säädettäisiin 20 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella säädettäisiin siten direktiivin VII liitteen mukaisista vesienhoitosuunnitelmaa koskevista yksityiskohtaisista sisältövaatimuksista.

12 §. *Toimenpideohjelma.* Pykälän 1 momentin mukaan ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi vesienhoitoalueella laadittaisiin toimenpideohjelma ottaen huomioon tehdyt taloudelliset selvitykset. Toimenpideohjelma laadittaisiin tarpeen mukaan koskemaan yhtä tai useampaa vesistöaluetta. Valuma-alueisiin kohdistuvat erilaiset ihmisen aiheuttamat paineet olisivat peruste tarkastella erilaisia alueita eri tavoin. Eri valuma-alueita koskevat yhteiset toimet voitaisiin esittää yhdessä ohjelmassa.

Toimenpideohjelma käsiteltäisiin vesienhoitosuunnitelman yhteydessä ja ohjelman yhteenveto olisi osa vesienhoitosuunnitelmaa.

Toimenpideohjelmassa olisi esitettävä pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan vesienhoidon perustoimenpiteet, kuten vesiä ja ympäristönsuojelua koskevat lainsäädännön vaatimukset. Perustoimenpiteet olisivat toimia vesiä ja ympäristönsuojelua koskevan yhteisön lainsäädäntöön perustuvien vaatimusten noudattamiseksi. Toimenpideohjelmassa voitaisiin siten esittää käsityksiä siitä, millainen kuormitustaso mukaan lukien vesistöön rakentaminen ja säännöstely vesistöalueella on perusteltu tarkistettaessa ympäristölupia. Myös lupien tarkistamisaikataulu tulisi ottaa huomioon.

Momentin 2 kohdan mukaan ohjelmassa esitettäisiin myös täydentävät toimenpiteet, kuten muut hallinnolliset ja taloudelliset keinot, sopimukset, vesistön kunnostus- ja koulutus ja tutkimushankkeet. Täydentävät toimenpiteet olisivat toimia, joilla pyrittäisiin aktiivisesti parantamaan vesien tilaa. Tällaisia toimenpiteitä voisivat olla esimerkiksi erilaiset tukijärjestelmät sekä ympäristöhallinnon vesistön kunnostushankkeet sekä koulutus- ja tutkimushankkeet. Ympäristöhallin-

nossa on arvioitu, että kunnostustarpeessa on yhteensä noin 1 500 järveä ja jokea. Kunnostustarpeessa olevien kohteiden tärkeysjärjestyksestä voitaisiin harkita suunnittelun aikana.

Momentin 3 kohdan mukaan lisäksi poikkeuksellisten tilanteiden varalle tulisi esittää erityiset toimenpiteet. Momentin 4 kohdan mukaan toimenpideohjelmassa esitettäisiin lisäksi vaihtoehtoiset toimenpiteiden yhdistelmät. Vaihtoehtotarkastelu tehtäisiin osana ympäristöselostusta, jota edellytetään SEA-direktiivissä.

Toimenpideohjelma sisältäisi voimassa olevan käytännön mukaisia toimenpiteitä alueilla, joissa vesien tila on hyvä, erinomainen tai hyvä tila arvioidaan voitavan saavuttaa vuoteen 2015 mennessä eikä tilan säilymiseen tai sen saavuttamiseen arvioida kohdistuvan erityisiä uhkia. Muilla alueilla arvioidaisiin yhdistelmä perustoimenpiteiden ja täydentävien toimenpiteiden tehostamisesta, jotta vähintään hyvä tila voitaisiin säilyttää tai saavuttaa.

Toimenpideohjelman tarkemmasta sisällöstä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella 20 §:n mukaan. Asetuksella pantaisiin täytäntöön direktiivin liitteen VI vaatimukset toimenpideohjelmassa esitettävistä toimenpiteistä.

13 §. *Vesienhoitosuunnitelman valmistelu.* Pykälän mukaan alueellisen ympäristökeskuksen tulisi laatia valmistelusta määräajoin tarvittavat asiakirjat, joita käytettäisiin myös 15 §:n mukaisessa valmistelusta tiedottamiseen. Pykälän 1 kohdan mukaan tulisi laatia aikataulu ja työohjelma vähintään kolme vuotta ennen hoitosuunnitelmakauden alkamista. Pykälän 2 kohdan mukaan tulisi tehdä yhteenveto keskeisistä kysymyksistä kaksi vuotta ennen hoitosuunnitelmakauden alkamista ja hoitosuunnitelmaehdotus tulisi valmistua vuotta ennen hoitosuunnitelmakauden alkamista. Valmisteluasiakirjojen laatimovelvoite ja aikataulu perustuisi direktiivin 14 artiklan 1 kohtaan. Ensimmäinen hoitosuunnitelma tulisi laatia siten, että se tulee voimaan viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2009.

14 §. *Yhteistyö vesienhoitosuunnitelman valmistelussa.* Pykälän mukaan alueellisen ympäristökeskuksen olisi järjestettävä vesienhoitosuunnitelman valmistelun eri vai-

heissa riittävä yhteistyö toimialueensa eri viranomaisten ja muiden etutahojen kanssa. Tätä varten tulisi olla ympäristökeskuksittain yhteistyöryhmiä, joita voitaisiin tarpeen mukaan perustaa myös vesistöalueittain. Yhteistyöryhmässä olisi tarpeen käsitellä suunnittelun lähtökohdat, ihmisen toiminnan merkittävät vaikutukset, tavoitteiden asettaminen ja toimenpidevaihtoehtojen arviointi.

Yhteistyötahoja olisivat esimerkiksi kunnat sekä suunnittelijoina ja rakentajina että eri viranomaistahoina, työvoima- ja elinkeinokeskukset maaseutu- ja työvoimaviranomaisina, maakunnanliitot, Metsähallitus, Geologian tutkimuskeskus, metsäkeskukset metsänkäytön valvojina ja edistäjinä sekä lääninhallitukset terveydensuojeluviranomaisina. Niitä olisivat myös vesihuoltolaitokset ja teollisuuslaitokset veden käyttäjinä sekä jäteveden johtajina ja käsittelijöinä, kalastusalueet, eri elinkeinot ja niiden järjestöt, ympäristöjärjestöt, vesialueiden omistajat sekä vesien käyttäjät, kuten kalastajat ja veneilijät. On tärkeää, että yhteistyössä olisivat mukana ne viranomaiset, joiden tulisi ottaa toiminnassaan soveltuvin osin huomioon hyväksytyt vesienhoitosuunnitelmat.

Alueelliset ympäristökeskukset huolehtisivat pintavesien ja pohjavesien seurannan järjestämisestä sekä vesienhoitosuunnitelmien ja niihin sisältyvien ohjelmien valmistelusta toimialueellaan. Ympäristökeskusten työn yhteensovittamiseksi vesienhoitoalueella olisi pykälän 2 momentin mukaan ohjausryhmä, jossa olisi edustus alueellisesta ympäristökeskuksesta ja työvoima- ja elinkeinokeskusten kalatalousyksiköstä.

Ohjausryhmällä ei olisi viranomaistehtäviä, vaan kukin alueellinen ympäristökeskus olisi toimivaltainen omalla alueellaan. Ohjausryhmän toiminnasta vastaisi yksi vesienhoitoalueen ympäristökeskuksista, joka nimettäisiin 6 §:n mukaisella asetuksella. Ympäristökeskus ohjaisi ohjausryhmässä tehtävää teknisluonteista yhteensovittamista. Työvoima- ja elinkeinokeskuksen kalatalousyksikön edustajan nimeäisi maa- ja metsätalousministeriö. Ohjausryhmän kokoonpanosta määräisi ympäristöministeriö. Yhteistyö työvoima- ja elinkeinokeskusten kalatalousviranomaisten kanssa on oltava kiinteää, koska näillä on vastuu kalastuslain mukaisesta kalastotieto-

jen hankkimisesta ja tuottamisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan kansainvälisillä sopimuksilla voidaan lisäksi antaa määräyksiä kansainvälisellä vesienhoitoalueella tapahtuvasta yhteensovittamistehtävästä. Tällaisia järjestelyitä on tarkoitus tehdä Ruotsin ja Norjan kanssa.

15 §. *Osallistuminen ja tiedottaminen*. Pykälän 1 momentin mukaan alueellisen ympäristökeskuksen tulisi varata mahdollisuus eri tahoille tutustua 13 §:ssä tarkoitettuihin valmisteluasiakirjoihin ja lausua niistä mielipiteensä kirjallisesti tai sähköisesti. Valmisteluasiakirjat olisivat julkisia asiakirjoja. Valmisteluasiakirjoihin liittyvät tausta-asiakirjat ovat samoin julkisia asiakirjoja, ellei niihin liity tietoja, jotka ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan salassapidettäviä tietoja.

Pykälän 2 momentin mukaan ympäristökeskuksen tulisi julkaista kuulutus valmisteluasiakirjojen nähtävilläolosta. Kuulutus tulisi julkaista alueen kuntien ilmoitustauluilla. Valmisteluasiakirjat tulisi myös pitää nähtävillä ja ne tulisi julkaista sähköisesti. Valmisteluasiakirjat pidettäisiin kunnissa nähtävillä kunnan alueeseen vaikuttavilta osin. Ympäristökeskus pyytäisi lisäksi tarvittavat lausunnot. Niitä voitaisiin pyytää esimerkiksi asianomaiselta kunnalta, työvoima- ja elinkeinokeskukselta, metsäkeskukselta sekä lääninhallitukselta.

Pykälän 3 momentti olisi erityissännös hoitosuunnitelmaehdotuksen tiedottamisesta sen lisäksi mitä 1 ja 2 momentissa säädetään. Alueellisen ympäristökeskuksen tulisi julkaista tieto hoitosuunnitelmaehdotuksesta sekä yhteensovitetusta vesienhoitosuunnitelmasta alueella ilmestyvässä sanomalehdessä. Tarvittaessa tulisi myös järjestää tiedotustilaisuuksia, joissa asiaa esitellään ja joissa voisi myös lausua mielipiteensä.

16 §. *Vesienhoitosuunnitelman käsittely*. Pykälän 1 momentin mukaan vesienhoitosuunnitelmat käsiteltäisiin ohjausryhmässä. Ympäristökeskusten tulisi yhteisesti varmistaa, että suunnitelmat ovat yhteensovitetuja sekä yhteismitallisia ja että ne esitetään yhtenä suunnitelmana. Toimintaa ohjaisi yhteensovittava alueellinen ympäristökeskus. Vesienhoitosuunnitelmaan kuuluvat toimenpideohjelmien tulisi myös yhteensovittaa.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteensovitava alueellinen ympäristökeskus toimittaisi ohjausryhmässä käsitellyn ehdotuksen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaksi ympäristöministeriölle.

Ympäristöministeriö varmistaisi riittävällä ohjeistuksella, että eri vesienhoitosuunnitelmat on laadittu yhdenmukaisesti.

17 §. *Vesienhoitosuunnitelmien hyväksyminen valtioneuvostossa.* Valtioneuvosto hyväksyisi vesienhoitosuunnitelmat yhdessä valtioneuvoston yleisistunnossa. Päätös annettaisiin julkipanon jälkeen. Julkipanomenettely on vakiintunut tiedoksiantotapa vesilain ja ympäristösuojelulain mukaisissa lupasioissa. Siitä on säännöksiä myös maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä luonnonsuojelulaissa.

Vesienhoitosuunnitelmien hyväksyminen valtioneuvoston yleisistunnossa on tarpeen vesienhoitosuunnitelmien kansalliseksi vahvistamiseksi, ja koska suunnitelmat koskevat välillisesti useita eri hallinnonaloja. Valtioneuvoston päätöksellä olisi mahdollista toteuttaa tarvittava vesienhoitosuunnitelmien yhteensovittaminen. Valtioneuvosto on aiemmin antanut valtakunnalliset vesiensuojeluntavoitteet. Hyväksytyt vesienhoitosuunnitelmat toimitetaan direktiivin raportointina yhteisön komissiolle.

Pykälän 3 momentin mukaan hoitosuunnitelmien hyväksymisestä toimitettaisiin tieto alueellisille ympäristökeskuksille, joiden tulisi toimittaa edelleen tieto alueensa kunnille ja niille viranomaisille, joita asian käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa on kuultu. Alueellisen ympäristökeskuksen olisi kuuluttava hoitosuunnitelman hyväksymisestä kunnan ilmoitustaululla julkisista kuulutuksista annetun lain (34/1925) mukaisesti. Lisäksi sen olisi ilmoitettava hoitosuunnitelman hyväksymisestä riittävällä tavalla sanomalehdissä. Ilmoitus hyväksymisestä tulisi julkaista sanomalehdissä asian merkitys ja laajuus huomioon ottaen riittävän tehokkaalla tavalla, jotta eri tahojen voidaan olettaa saavan asiasta tiedon. Kunnan aluetta koskeva hyväksytty vesienhoitosuunnitelma olisi oltava nähtävillä kunnassa.

Ympäristöministeriö julkaisisi hyväksytyt vesienhoitosuunnitelmat sähköisesti.

Valtioneuvoston päätöksen tiedoksi saat-

tamisesta kansainvälisellä vesienhoitoalueella voitaisiin antaa määräyksiä Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa.

18 §. *Muutoksenhaku.* Valtioneuvoston päätökseen saisi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituksen saisi tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Valituksen tulisi perustua lähinnä siihen, että vesienhoitosuunnitelman valmistelussa olisi tapahtunut menettelyvirhe tai että suunnitelma ei sisältäisi lain tai asetuksen edellyttämiä seikkoja. Sen sijaan esimerkiksi suunnitelmissa esitetyt näkökohdat eri toimenpiteiden tehokkuudesta eivät voisi olla muutoksenhaun kohteena. Päättyessään vesienhoitosuunnitelmista valtioneuvosto voisi päättää myös siitä, että mahdolliset valitukset eivät lykkäisi päätöksen noudattamista.

Valitusoikeus olisi sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös saattaa vaikuttaa. Säännöksen asianosaikäsite vastaisi hallintolainkäyttölaissa omaksuttua asianosaikäsitettä. Valitusoikeus olisi tällä perusteella vesialueen omistajalla, rannanomistajalla, yrityksellä, joka kuormittaa tai vaikuttaa muutoin vesien tilaan sekä eri toimijoilla, joiden toiminta pohjavesialueella voi vaikuttaa sen tilaan. Valitusoikeuden edellytyksenä olisi, että eri tahot voivat osoittaa, että vesienhoitosuunnitelmat ja niissä esitetyt seikat voivat vaikuttaa heihin asianosaisina. Tällöin valitusoikeus ei voisi syntyä esimerkiksi pelkästään yleiskäyttöoikeuden perusteella. Valitusoikeus olisi myös asianomaisella kunnalla ja yleistä etua valvovilla viranomaisilla, joiden edustamaan intressiin vesienhoitosuunnitelmilla voisi olla vaikutusta.

Tämän lisäksi valitusoikeus olisi sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristönsuojelun tai luonnonsuojelun edistäminen ja jonka toiminta-alueella vesienhoitosuunnitelma koskee. Yhdistyksen ja säätiön osalta säännös vastaisi Århusissa 1998 tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen vaatimuksia.

19 §. *Tarkistaminen.* Pykälän mukaan vesienhoitosuunnitelmat niihin sisältyvine toi-

menpideohjelmiseen tarkistettaisiin kuuden vuoden välein. Tarkistamiseen sovellettaisiin vastaavia menettelysäännöksiä kuin hyväksyttäessä ensimmäistä kertaa vesienhoitosuunnitelmia.

20 §. *Valtioneuvoston asetus vesienhoitosuunnitelmasta ja toimenpideohjelmasta*. Pykälässä säädettäisiin koko lukuun liittyvistä asetuksenantovaltuuksista. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman laatimisesta, laatimisen määräajoista sekä vesienhoitosuunnitelman valmisteluun liittyvän yhteistyön järjestämisestä. Lisäksi asetuksella voitaisiin tarkemmin säätää vesienhoitosuunnitelmassa ja toimenpideohjelmassa esitettävistä tiedoista. Tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi hoitoalueesta, vesien käyttöä tai vesien tilasta esittävät tiedot, kuten tiedot vesienhoitoalueella laaditun vesimuodostumien ominaispiirteiden tarkastelusta. Asetuksella voitaisiin säätää myös ympäristötavoitteiden asettamisesta.

4 luku. Ympäristötavoitteet vesienhoitosuunnitelmassa

21 §. *Ympäristötavoitteet vesienhoidon suunnittelussa*. Pykälä olisi vesienhoitosuunnitelmia koskeva yleissäännös, jonka tavoitteiden mukaisesti vesienhoitosuunnitelmat tulisi laatia ja toimenpideohjelmissa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttaminen. Pykälällä pantaisiin täytäntöön direktiivin 4 artiklan 1 kohdan ympäristötavoitteita koskevat säännökset. Tavoitteissa voisi olla sellaisia alueellisesti tai paikallisesti sovittuja toimia, joihin kaikki osapuolet olisivat sitoutuneet.

Pykälän 1 momentin 1 kohta olisi pinta- ja pohjavesimuodostumien tilan tavoitteita koskeva yleissäännös. Tavoitteena olisi, että vesien nykyinen tila ei heikkene ja että niiden tila olisi vähintään hyvä.

Momentin 2 kohdassa määriteltäisiin keinotekoisesti ja voimakkaasti muutetuille pintavesimuodostumille tavoitteeksi, ettei vesien tila heikkenisi ja että niillä olisi hyvä saavutettavissa oleva ekologinen tila sekä hyvä kemiallinen tila. Hyvä saavutettavissa oleva ekologinen tila vastaisi direktiivin käyttämää ilmaisua hyvää ekologinen potentiaali. Tällä tarkoitettaisiin tilaa, joka on mahdollista saavuttaa.

mutta.

Momentin 3 kohdan mukaisesti pintavesimuodostumia tulisi suojella ja hoitaa aktiivisesti parantamalla ja ennallistamalla. Toimet tulisi suunnitella tällöin konkreettisesti koskemaan vesimuodostumia siten, että 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttaminen viimeistään vuonna 2015. Sama koskisi 4 kohdan mukaan myös pohjavesiä. Pohjavesien osalta tulisi myös ottaa erityisesti huomioon määrällinen tavoite vedenoton vuoksi. Pohjaveden oton tulisi olla määrällisesti tasapainossa pohjaveden muodostumisen kanssa.

Momentin 5 kohdassa täsmennettäisiin pohjavesimuodostumien pilaavien aineiden vähentämistavoitteita. Tavoite olisi, että haitallisten aineiden pitoisuuksien pysyvää ja merkittävää kasvamista ehkäistään. Pilaantumiskehitykseen olisi puututtava, vaikka pohjaveden laatu ei olisi huonontunut. Pohjaveden tilaa olisi parannettava asteittain, kunnes muodostuman veden tila olisi hyvä.

Pykälän 2 momentin mukaan suojeltavaksi määriteltävien vesien tilalle asetettaisiin erityinen tavoite, jota alueen suojelutavoite edellyttää. Esimerkiksi suojellun lintuveden veden tilatavoite asetettaisiin siten, että alueen suojelu lintuvedenä olisi perusteltua, vaikka vastaavan tyyppin luontainen veden tila edellyttäisi muuta. Suojelun edellyttämä veden tila tulisi saavuttaa viimeistään vuonna 2015.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeuksellisista tilanteista tai onnettomuuksista, joiden johdosta veden tila tosiasiallisesti heikkenee siten, ettei tavoitteita voida saavuttaa. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi ennalta arvaamattoman kuivuuden tai poikkeuksellisen tulvan aiheuttaman huuhtoutuman vuoksi. Sen sijaan esimerkiksi luontainen ja säännöllinen tulva ei olisi säännöksessä tarkoitettu tilanne. Kyse olisi siten ylivoimaisesta tilanteesta, johon ei voida vaikuttaa käytettävissä olevilla keinoilla. Tällöin vesien tilaa ei voitaisi myöskään pitää tavoitteiden vastaisena. Tilanne tulisi selvittää erikseen vesienhoitosuunnitelmassa 11 §:n 5 kohdan mukaisesti ja tilanteen parantamiseksi tehtävät toimet 12 §:n mukaisessa toimenpideohjelmassa.

22 §. *Keinotekoiset ja voimakkaasti muutetut*

tut vesimuodostumat. Pykälän mukaan osa vesimuodostumista voitaisiin nimetä vesienhoitosuunnitelmassa keinotekoisiksi tai voimakkaasti muutetuiksi. Näiden vesimuodostumien ympäristötavoitteet asetettaisiin erikseen hyvän saavutettavissa olevan ekologisen tilan mukaisesti. Pykälä olisi direktiivin 4 artiklan 3 kohdan mukainen.

Pykälän 1 momentin mukaan vesimuodostuma voitaisiin nimetä keinotekoiseksi tai voimakkaasti muutetuksi, jos ihmistoiminnan vuoksi vesimuodostumassa olisi aiheutettu fyysisiä muutoksia, joiden palauttaminen ennalteen hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi aiheuttaisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia ympäristölle tai erilaisille momentin 1 5 kohdan mukaisille vesien käytön intresseille.

Pykälän 2 momentin mukaan edellytyksenä nimeämiselle olisi lisäksi, että vesimuodostuman keinotekoisien tai muutettujen ominaispiirteiden aiheuttamaa hyötyä ei voitaisi teknisten tai taloudellisten syiden vuoksi kohtuudella saavuttaa muilla ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla. Säännöksen tarkoittamassa etuvertailussa tulisi ottaa huomioon ympäristö kokonaisuudessaan, eikä pelkästään vesiympäristö.

Pykälän 3 momentin mukaan vesimuodostuman nimeäminen keinotekoiseksi tai voimakkaasti muutetuksi tehtäisiin vesienhoitosuunnitelmassa, jolloin samalla tälle muodostumalle asetettaisiin erikseen ympäristötavoitteet. Ympäristötavoitteet asetettaisiin kemialliselle tilalle ja ekologiselle tilalle erikseen.

23 §. *Ympäristötavoitteista poikkeaminen uuden merkittävän hankkeen vuoksi.* Pykälä olisi vesimuodostumia muuttavia, uusia merkittäviä hankkeita koskeva erityissäännös, jonka mukaan 21 §:n mukaisista ympäristötavoitteista voitaisiin poiketa silloin, kun uusi hanke muuttaa vesimuodostumaa niin, ettei pintavesien hyvää ekologista tilaa tai pohjaveden hyvää tilaa voitaisi saavuttaa. Säännöstä ei sovellettaisi pintaveden kemialliseen tilaan. Pintavesillä tarkoitettaisiin myös keinotekoisia ja voimakkaasti muutettuja pintavesiä.

Edellytyksenä poikkeamiselle olisi 1 momentin 1 kohdan mukaan, että hanke olisi yleisen edun kannalta erittäin tärkeä tai että

se edistäisi merkittävästi kestävästä kehitystä tai ihmisten terveyttä taikka ihmisten turvallisuutta. Kohdan 2 mukaan edellytyksenä olisi lisäksi, että haittojen ehkäisemiseksi olisi ryhdytty kaikkiin käytettävissä oleviin toimenpiteisiin ja 3 kohdan mukaan, että tavoiteltaviin hyötyihin ei päästäisi muilla teknisesti ja taloudellisesti kohtuullisilla ja ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla kuin vesimuodostuman muuttamisella.

Pykälän 1 momentti koskisi pelkästään vesimuodostumassa fyysisiä muutoksia aiheuttavia hankkeita, joiden vuoksi ei voitaisi saavuttaa hyvää ekologista tilaa tai hyvää saavutettavissa olevaa ekologista tilaa. Hankkeen tulisi tällöin olla yleisen edun kannalta erityisen tärkeä ja sen tarkoituksena olisi aikaansaada vesimuodostumaa muuttamalla merkittäviä hyötyjä. Edellytyksenä olisi lisäksi, että haittojen ehkäisemiseksi olisi ryhdytty kaikkiin käytettävissä oleviin toimenpiteisiin ja ettei vesimuodostuman muuttamisella saavutettuihin hyötyihin voitaisi päästä muilla teknisesti ja taloudellisesti kohtuullisilla keinoilla.

Pykälän 2 momentti koskisi fyysisiä muutoksia sekä pilaantumista aiheuttavia hankkeita. Säännös koskisi ekologista tilaa, mutta kyse olisi pelkästään erinomaisen tilan heikkenemisestä hyvään. Hankkeen tulisi olla kestävä kehityksen mukainen sen lisäksi, että hankkeen tulisi täyttää 1 momentissa mainitut edellytykset. Kestävä kehityksen mukaisella hankkeella tarkoitettaisiin hanketta, jonka vaikutukset olisivat positiivisia ottaen huomioon ympäristövaikutukset kokonaisuutena sekä taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset. Hankkeiden vaikutusten arvioinnista säädetään laissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä.

Pykälän 3 momentin mukaan vesienhoitosuunnitelmassa tulisi selvittää, että pykälän mukaiset edellytykset olisivat olemassa tai että niiden ennakoitua toteutuvan sekä hankkeen aiheuttamat muutokset vesimuodostumassa ja sen tilassa.

Säännös ei merkitsi erityistä luvanmyöntämisedellytystä ympäristönsuojelulain tai vesilain lupaharkinnassa. Pykälä perustuisi direktiivin 4 artiklan 7 kohtaan.

24 §. *Ympäristötavoitteiden lieventäminen.* Pykälän mukaan vesienhoitosuunnitelmassa

voitaisiin asettaa määrätyille vesimuodostumille 20 §:ssä tarkoitetuista ympäristötavoitteista poikkeavia tavoitteita. Pykälä vastaisi direktiivin 4 artiklan 5 kohtaa.

Säännöksen mukaan lieventäminen edellyttäisi, että vesimuodostumalle ihmisen aiheuttamat muutokset tai muodostuman luonnonolosuhteet ovat sellaisia, että ne estäisivät vaativampien ympäristötavoitteiden saavuttamisen. Kyse voisi myös olla siitä, että näiden tavoitteiden saavuttaminen olisi muutoin teknisten tai taloudellisten syiden vuoksi kohtuutonta. Säännöksen soveltaminen edellyttäisi lisäksi että sekä 1 että 2 momentissa tarkoitettut vaatimukset täyttyisivät.

25 §. *Tavoitteiden saavuttaminen vaiheittain.* Pykälän mukaan vesienhoitosuunnitelmassa voitaisiin pidentää 21 §:ssä asetettuja määräaikoja, jos ympäristötavoitteiden saavuttaminen olisi mahdollista vain vaiheittain. Pykälä olisi direktiivin 4 artiklan 4 kohdan mukainen.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan edellytyksenä määräajan pidentämiselle olisi että, vesimuodostuman tilan parantaminen vesienhoitosuunnitelmakauden aikana olisi teknisesti tai taloudellisesti mahdotonta tai luonnonolosuhteiden vuoksi ylivoimaista ja 2 kohdan mukaan, että vesimuodostuman tila ei edelleen huononisi. Pidentäminen ja syyt siihen tulisi esittää vesienhoitosuunnitelmassa.

Pykälän 2 momentin mukaan määräaikkaa voitaisiin pidentää yhteensä enintään kahdella vesienhoitosuunnitelmakaudella.

26 §. *Valtioneuvoston asetus ympäristötavoitteista.* Pykälän mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin 4 luvun mukaisista ympäristötavoitteista. Laki sisältäisi direktiivin 4 artiklan mukaiset säännökset ympäristötavoitteista, mutta asetuksella voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin tavoitteisiin liittyvistä teknisistä seikoista.

5 luku. Erinäiset säännökset

27 §. *Vesistä aiheutuvat terveyshaitat.* Pykälässä säädettäisiin eräistä tarkentavista toimista, jotka ovat tarpeen vesivaroja ja ter-

veyttä koskevan pöytäkirjan täytäntöön panemiseksi. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin terveydensuojelulaissa säädettyyn terveyshaittojen ehkäisyyn. Terveydensuojelulaissa säädetään muun muassa uimaveden ja talousveden laadusta, jotka tiedot ovat tarpeen myös vesienhoitosuunnitelmaa varten.

Pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi asetuksella säätää, kuinka terveydensuojeluviranomaisten tulisi toimia, jotta terveydensuojelun ohjalla kerätyt tiedot tuotettaisiin osaksi vesienhoitosuunnitelmia.

28 §. *Vesienhoitosuunnitelman huomioon ottaminen.* Pykälän mukaan valtion ja kuntien viranomaisten tulisi soveltuvin osin ottaa huomioon päätöksenteossaan, suunnitelmisaan ja vesien tilaan liittyvissä toimissaan valtioneuvoston hyväksymät vesienhoitosuunnitelmat. Pykälä olisi yleissäännös ja merkitsisi viranomaisten yleistä velvollisuutta toimia toimivaltansa puitteissa vesienhoitosuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Viranomaisten varsinainen päätöksenteko perustuisi siten muuhun aineelliseen lainsäädäntöön, jonka soveltamisessa vesienhoitosuunnitelmat tulisi ottaa huomioon päätöksentekoon muutoin liittyvänä aineistona.

Vesienhoitosuunnitelmien huomioon ottamisesta voitaisiin säätää muualla laissa. Esitykseen sisältyvät ehdotukset ympäristönsuojelulain ja vesilain lupaharkintaa koskevien säännösten muutoksiksi. Näiden lakien mukainen päätöksenteko liittyy suoranaisesti vesien tilaan, jolloin on tarpeen täsmentää erikseen vesienhoitosuunnitelmien merkitystä lupaharkinnassa. Säännöksen soveltaminen tulisi ajankohtaiseksi, kun ensimmäiset hoitosuunnitelmat olisi hyväksytty vuoden 2009 lopussa.

29 §. *Voimaantulo.* Lain ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Ensimmäinen vesienhoitosuunnitelma tulisi laatia viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2009. Lain voimaantulo ja ensimmäisen vesienhoitosuunnitelman laatimisaikataulu perustuu direktiivin 24 artiklaan ja 13 artiklan 6 kohtaan.

2.2. Ympäristönsuojelulaki

19 §. *Kunnan ympäristönsuojelumääräykset.* Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 7 kohta, jonka mukaan kunta voisi antaa ympäristönsuojelumääräyksiä vesien tilan parantamiseksi, jos vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisen vesienhoitosuunnitelman mukaan määräykset olisivat tarpeellisia. Määräysten tarpeellisuutta koskeva edellytys antaisi mahdollisuuksia harkita erilaisen ohjauseinojen vaikuttavuutta.

Ehdotettu säännös ei muuttaisi voimassa olevaa lähtökohtaa, jonka mukaan kunnan ympäristönsuojelumääräysten antaminen ei olisi pakollista.

46 §. *Tarkkailumääräys.* Pykälän uuden 2 momentin mukaan tarkkailumääräystä annettaessa tulisi ottaa huomioon vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 9 §:n mukainen seurantaohjelma ja siinä todetut tarkkailun tarpeet. Tämä voisi koskea sekä tarkkailtavia tekijöitä että tarkkailtavaa aluetta. Tarkkailu ei tällöinkään perustuisi pelkästään seurantaohjelmaan, vaan tarkkailun tulisi olla tarpeellista toiminnan vaikutusten selvittämiseksi. Tarkkailua koskevia määräyksiä annettaessa tulisi lisäksi ottaa huomioon myös vesienhoitosuunnitelmat ja suunnittelukaudet.

Säännöksessä todettaisiin lisäksi, että toiminnan vaikutusten tarkkailua koskevia tietoja voitaisiin käyttää hyväksi vesienhoidon järjestämistä annetun lain mukaisessa vesien tilan seurannassa. Tarkkailutiedot yhdistettäisiin tällöin viranomaisten suorittamaan muuhun seurantaan.

Pykälän voimassaoleva 2 momentti siirtyisi uudeksi 3 momentiksi ja voimassaoleva 3 momentti uudeksi 4 momentiksi.

50 §. *Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus.* Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti. Vesienhoidon ympäristötavoitteet eivät sellaisenaan olisi luvan myöntämisen edellytys tai este. Ympäristötavoitteet vaikuttaisivat lähinnä siihen, miten toiminnasta aiheutuvaa ympäristön pilaantumisen merkittävyyttä arvioitaisiin. Viranomaisen tulisi arvioida toiminnan vaikutuksia vertaamalla vaikutuksia ympäristötavoitteisiin. Lisäksi tulisi ottaa huomioon esimerkiksi keinotekoisia tai voimakkaasti muutettuja vesimuodostumia koskeva sääntely, vesimuodostuman ti-

lan muuttamista koskevan uuden hankkeen erityissääntely sekä ympäristötavoitteiden lieventämismahdollisuus. Vesienhoitosuunnitelma ei vaikuttaisi suoraan luvan myöntämisedellytyksiin.

52 §. *Lupapäätöksen sisältö.* Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi virke, jonka mukaan lupapäätöksessä tulisi käydä ilmi, miten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelma on otettu huomioon. Säännöksen tavoitteena olisi varmistaa, että vesienhoitosuunnitelman tavoitteet otetaan huomioon lupaa myönnettäessä. Suunnitelma ei kuitenkaan sellaisenaan ja suoraan vaikuttaisi luvan myöntämisen edellytyksiin tai yksittäisen lupamääräysten asettamiseen.

55 §. *Luvan voimassaolo ja tarkistaminen.* Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että vesienhoitosuunnitelmien tavoitteet sekä suunnittelukaudet tulisi ottaa huomioon toistaiseksi voimassa olevan luvan tai määräaikaisen luvan tarkistamista koskevassa määräyksessä. Tarkistusaika tulisi pyrkiä määrittelemään siten, että vesienhoitotoimilla olisi vaikutusta kunkin suunnittelukauden aikana.

65 §. *Tietojärjestelmään merkitseminen.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että momentissa eriteltäisiin eri tapaukset tietojärjestelmään merkitsemisessä. Säännös koskisi muita kuin ympäristöluvanvaraisia toimintoja. Sisällöltään uusi kohta olisi kohta 2, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksessa säädetyn haitallisen aineen käytöstä tulisi tehdä ilmoitus ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Nämä aineet voisivat olla erityisesti vesipolitiikan puitteiden suhteen tarkoitettuja vaarallisia aineita eli niin sanottuja prioriteettiaineita, mutta tarvittaessa vastaavasti voitaisiin säätää myös kansallisten aineiden käytöstä. Säännöksen tarkoituksena on, että aineiden käyttäjistä saadaan riittävät tiedot sen arvioimiseksi millaisiin toimiin paikallisesti on tarpeen ryhtyä.

92 §. *Vireillepano-oikeus.* Pykälään ehdotetaan uutta 2 momenttia, jonka mukaan alueellisella ympäristökeskuksella olisi vireillepano-oikeus ympäristönsuojelumääräysten antamiseksi, jos kyse olisi vesien tilan parantamista tai niiden tilan suojaamista koskevista toimista. Vireillepano voisi tulla kysymyk-

seen, jos kunta ei olisi ryhtynyt toimiin tällaisten määräysten antamiseksi. Alueellisen ympäristökeskuksen vireillepanon tulisi perustua vesienhoitosuunnitelmassa esitettyyn tarpeeseen ja siihen, että määräyksillä arvioitaisiin olevan vaikutusta vesien tilaan. Koska määräysten tulisi olla tarpeellisia vesien tilan kannalta, kunta voisi myös tehdä vireillepanon johdosta kokonaan tai osittain kielteisen päätöksen. Päätös voisi tällöin perustua siihen, että määräystä ei voida pitää tarpeellisenä keinona määrättyllä alueella. Vesienhoitosuunnitelma ei siten merkisi sellaisenaan velvollisuutta suunnitelmassa tarkoitettujen määräysten käyttämiseen, vaan vireillepanon johdosta arvioitaisiin määräysten tarvetta konkreettisen ja rajatun alueen osalta erikseen.

96 §. *Muutoksenhakuoikeus.* Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin uusi virke, jonka mukaan alueellisella ympäristökeskuksella olisi valitusoikeus kunnan tekemästä päätöksestä ympäristönsuojelumääräysten antamiseksi. Voimassa olevan lain 96 ja 97 § ovat alueellisen ympäristökeskuksen valitusoikeuden osalta osin tulkinnanvaraisia. Koska kyse on kuitenkin kunnallisvalituksesta, on tarpeen selkeyden vuoksi säätää, että ympäristökeskus voisi hakea muutosta kunnan päätöksestä. Valituksen voisi tehdä ainoastaan päätöksen lain mukaisuudesta. Tällöin valitus voisi perustua siihen, että määräyksen antaminen olisi ollut tarpeen ja merkityksellinen keino vesienhoitosuunnitelman mukaan.

2.3. Vesilaki

2 luku. Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön

11 a §. Vesilakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 luvun 11 a §, jonka mukaan lupaharkinnassa tulisi ottaa huomioon vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat. Säännös tarkoittaisi, että vesienhoitosuunnitelman tiedot hankkeen kohteena olevasta vesistöstä vaikuttaisivat hankkeen hyötyjen, haittojen ja vahinkojen arviointiin. Säännös ei siten merkitsisi, että vesienhoitosuunnitelma vaikuttaisi sellaisenaan suoraan luvan myöntämisen edellytyk-

siin tai että suunnitelma syrjäyttäisi vesilain 2 luvun 6 §:n mukaisen intressivertailun. Säännös vastaa tavoitteiltaan ympäristönsuojelulain 50 §:n 2 momentin lisäysehdoista.

14 a §. Vesilain 2 lukuun ehdotetaan uutta 14 a §:ää, joka korvaisi osin voimassa olevan lain 14 §:n 2 momentin. Samalla täsmennettäisiin tarkkailumääräysten antamista koskevaa vakiintunutta käytäntöä siten, että säännökset vastaisivat mahdollisimman pitkälle voimassa olevaa sekä nyt muutettavaksi ehdotettua ympäristönsuojelulain 46 §:ää. Ehdotettu pykälä vastaa pitkälti vakiintunutta käytäntöä vesilain mukaisissa asioissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tarkkailuvelvollisuuden asettamisen yleisestä perusteesta. Tarkkailuvelvoitteen tarpeellisuus riippuisi hanketyypistä. Yleensä tarkkailua koskeva määräys on tarpeen antaa hankkeissa, joissa on kyse vesistön vedenkorkeuden tai veden juoksun muuttamisesta taikka laajalaisesta vedenotosta. Tarkkailuvelvoitetta asetettaessa tulisi ottaa huomioon vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukainen seurantaohjelma ja muut tarkkailuvelvoitteet vastaavasti kuin ympäristönsuojelulain mukaan.

Pykälän 2 momentin mukaan luvassa voitaisiin määrätä tarkkailusta kokonaisuudessaan. Määräys voitaisiin antaa myös siten, että luvassa ratkaistaisiin asia osittain. Muilta osin tarkkailua varten tulisi tehdä erillinen tarkkailusuunnitelma. Samalla määrättäisiin siitä, että tämän tarkkailusuunnitelman hyväksyisi alueellinen ympäristökeskus. Jos kyse olisi kalatalouteen liittyvästä tarkkailusta, tarkkailusuunnitelman hyväksyisi kuitenkin työvoima- ja elinkeinokeskus. Tarkkailuvelvollisuus voitaisiin toteuttaa esimerkiksi omana tarkkailuna tai yhteistarkkailuna useamaan toiminnan harjoittajan yhteistyönä. Yhteistarkkailu voisi koostua vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisista erillisistä tarkkailuvelvoitteista. Yhteistarkkailua koskeva asia päätettäisiin kuitenkin erikseen kunkin toiminnan harjoittajan osalta.

Pykälän 3 momentin mukaan erillinen tarkkailusuunnitelmaa koskeva asia käsiteltäisiin hallintolain (434/2003) mukaisesti ja päätös annettaisiin julkipanon jälkeen. Tarkkailuvelvoitetta voitaisiin muuttaa tarvittaessa. Jos tarkkailtavan hankkeen lupa-asia tulisi

vireille esimerkiksi luvan tarkistamisen vuoksi, ympäristölupavirasto voisi ratkaista tarkkailua koskevan asian uudestaan siitä huolimatta, että asiassa on aiemmin hyväksytty erillinen tarkkailusuunnitelma. Säännös vastaisi muutoin vastaavaa ympäristönsuojelulain säännöstä.

Pykälän 4 momentin mukaan erilliseen tarkkailuohjelmaa koskevaan päätökseen saisi hakea oikaisua oikaisuvaatimuksella. Oikaisuvaatimus tehtäisiin ympäristölupavirastolle, jonka päätöksestä saisi valittaa edelleen Vaasan hallinto-oikeuteen. Säännös vastaisi vallinnutta käytäntöä, jonka mukaan lupamääräyksessä on todettu, että tarkkailuohjelmaa koskevat erimielisyydet ratkaisee ympäristölupavirasto.

16 luku. Hakemusasioiden käsittely ympäristölupavirastossa

23 a §. Pykälään lisättäisiin uusi virke, jonka mukaan lupapäätöksestä tulisi käydä ilmi, miten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukainen vesienhoitosuunnitelma olisi otettu huomioon. Säännös vastaisi ympäristönsuojelulain 52 §:ään ehdotettavaa muutosta.

Lain ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Voimaantulosäännöksen 2 momentilla täsmennettäisiin, että ennen lain voimaantuloa asetettuihin tarkkailumääräyksiin sovellettaisiin uutta 2 luvun 14 a §:ää. Säännös koskisi 2 lukuun perustuvaa luvanvaraista rakentamista sekä muita vesilain 3—9 luvuissa tarkoitettuja hankkeita, jos luvassa on määrätty tarkkailuvelvoitteesta. Siten esimerkiksi alueellisen ympäristökeskuksen tarkkailusuunnitelman muutosta koskevasta päätöksestä voitaisiin tehdä oikaisuvaatimus.

Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan alueellinen ympäristökeskus voisi tehdä erillisen hakemuksen tarkkailua koskevan määräyksen lisäämiseksi voimassa olevaan lupaan, jos tällaista määräystä ei luvassa olisi. Määräyksen asettamiseen sovellettaisiin 2 luvun 14 a §:ää, jolloin määräyksen tarpeellisuutta harkittaessa tulisi ottaa huomioon myös vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaan tehtävät seurantaohjelmat. Uu-

den tarkkailuvelvoitteen asettamisen edellytyksenä olisi siten käytännössä, että rakenteesta tai sen käyttämisestä aiheutuu jatkuvasti vesistövaikutuksia, joita ei voida pitää vähäisenä. Tarve tulisi selvittää seurantaohjelmaa laadittaessa.

2.4. Laki maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn vuoden 1992 yleissopimuksen vesivarojen ja terveyttä koskevan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Suomen perustuslain 95 §:ssä edellytetään, että kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan valtion sisäisesti voimaan erityisellä voimaansaattamislilla. Kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset tulee saattaa voimaan blanketti tai sekamuotoisella lailla myös silloin, kun velvoitteen johdosta on tarpeen tarkistaa kansallisen lainsäädännön aineellista sisältöä. Esitys sisältää ehdotuksen blankettilaiksi.

1 §. Lakiehdotuksen 1 §:n säännöksellä saatetaan voimaan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta ja käsittelyjärjestystä koskevassa jaksossa.

2 §. Lakiehdotuksen 2 § liittyy pöytäkirjan 6 artiklan 2 kappaleen täytäntöönpanoon. Säännös olisi luonteeltaan väliaikainen. Pykälä ehdotetaan säädettäväksi siltä varalta, että pöytäkirja tulisi lähivuosina kansainvälisesti voimaan ja samalla myös Suomea sitovaksi.

Pöytäkirjan 6 artiklan 3 kappaleen mukaan kunkin sopimuspuolen tulee laatia ja julkaista artiklan 2 kappaleessa tarkoitettavat tavoitteet ja tavoitepäivämäärät niiden saavuttamiseksi viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona se on tullut sopimuspuoleksi. On todennäköistä, että kyseisen kahden vuoden määräaika umpeutuisi Suomen osalta ennen kuin vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaan laadittavat ensimmäiset vesienhoitosuunnitelmat hyväksyttäisiin. Tämän vuoksi pöytäkirjan voimaansaattamis-

lain 2 §:ään ehdotetaan asiasisältöistä säännöstä, jonka tarkoituksena on varmistaa, että Suomi laatii ensimmäiset tavoitteet ja tavoitepäivämäärät pöytäkirjan määräysten mukaisesti. Tämän jälkeen tavoitteet ja tavoitepäivämäärät laadittaisiin vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisesti.

Pykälän 1 momentin mukaan ennen ensimmäisten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisten vesienhoitosuunnitelmien hyväksymistä pöytäkirjan 6 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetut tavoitteet ja tavoitepäivämäärät niiden saavuttamiseksi valmisteltaisiin ja niistä tiedotettaisiin siten kuin hallintolaisissa säädetään. Tällöin valmistelussa noudatettaisiin muun muassa hallintolain 41 § mukaista menettelyä vaikutusmahdollisuuksien varauksesta. Tarvittaessa asiassa on noudatettava myös selvittämistä ja kuulemistä koskevia säännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö hyväksyisi 1 momentissa tarkoitetut tavoitteet ja tavoitepäivämäärät. Tällaisen päätöksen ei voida katsoa vaikuttavan välittömästi kenenkään oikeuteen, velvollisuuteen eikä etuun, mistä syystä asiassa ei synny valituskelpoista päästöstä. Ministeriön tulisi tämän vuoksi liittää päätökseen hallintolain 48 §:n mukainen ilmoitus valituskelvottomuudesta. Päätöksestä tiedotettaisiin yleistiedoksiantona hallintolain 54, 55, 65 ja 66 §:n mukaisesti.

3 §. Tarkempi a säännöksiä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 §. Lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella. Laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti, kun pöytäkirja tulee voimaan Suomen osalta.

3. Voimaantulo

Lain vesienhoidon järjestämisestä, lain ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja lain vesilain muuttamisesta ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Vesivarjoja ja terveyttä koskeva pöytäkirja tulee kansainvälisesti voimaan 90 päivänä siitä päivästä, kun kuudestoista ratifioimis-, hyväksymis-, ja liittymiskirja on talletettu YK:n pääsihteerin huostaan. Pöytäkirjan on 2004 huhtikuuhun mennessä ratifioinut 11 valtiota:

Albania, Azerbaitzan, Tsekin tasavalta, Viro, Unkari, Luxemburg, Norja, Romania, Venäjä, Slovakia ja Ukraina. Laki pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

Pöytäkirja sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Esitykseen sisältyvän voimaansaattamislakiehdotuksen voimaantulemiselle Ahvenanmaan maakunnassa on siten saatava itsehallintolain 59 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyminen.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaisesti eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan suostumuksen. Muusta syystä eduskunnan hyväksymistä edellyttäviä määräyksiä ovat muun muassa eduskunnan budjettivaltaa sitovat kansainväliset velvoitteet (esimerkiksi PeVL 45/2000 vp). Tällaisina velvoitteina on käytännössä pidetty lähinnä sellaisia määräyksiä, joissa valtiolle aiheutuu välittömiä menoja.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys luetaan lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksia ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla säädetyin säännöksen kanssa (PeVL 11 ja 12/2000 vp).

Vesivarjoja ja terveyttä koskeva pöytäkirja

on niin sanottu sekasopimus eli jaetun toimivallan sopimus. Pöytäkirja sisältää siis sekä EY:n että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuluvia määräyksiä. Esityksessä ehdotetaan sen vuoksi, että eduskunta hyväksyisi pöytäkirjan siltä osin kuin pöytäkirja kuuluu Suomen toimivaltaan. EY:n on tarkoitus antaa liittymisasiakirjan tallettamisen yhteydessä julistus maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä vuonna 1992 tehdyn yleissopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan 22 artiklan 4 kohdan määräysten mukaisesti. Komission ehdotus yhteisön liittymisestä pöytäkirjaan (KOM(2001) 483 lopullinen) sisältää julistuluonnoksen toimivallan jakautumisesta yhteisön ja sen jäsenvaltioiden välillä. Julistuluonnoksen mukaan EY ilmoittaisi, että EY:n perustamissopimuksen ja erityisesti sen 174 artiklan 4 kohdan mukaisesti se on toimivaltainen tekemään kansainvälisiä sopimuksia ja panemaan täytäntöön niistä johtuvia velvoitteita, joilla myötävaikutetaan seuraavien tavoitteiden saavuttamiseen: ympäristön laadun säilyttäminen, suojelu ja parantaminen, ihmisten terveyden suojelu, luonnonvarojen harkittu ja järkevä käyttö, sellaisten toimenpiteiden edistäminen kansainvälisellä tasolla, joilla puututaan alueellisiin tai maailmanlaajuisiin ympäristöongelmiin. Lisäksi luonnoksen mukaan EY ilmoittaisi, että se on jo antanut kaikkia sen jäsenvaltioita sitovia säädöksiä kaikista tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvista asioista.

Pöytäkirjan 2 artikla sisältää pöytäkirjan soveltamisen kannalta olennaiset määritelmät. Tällainen sopimusmääräys, joka välillisesti vaikuttaa pöytäkirjan muiden, lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluu itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp). Samoilla perusteilla myös pöytäkirjan 3 artiklan soveltamisalaa koskevat määräykset ja 4 artiklan 3 kappaleen määritelmät kuuluvat lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 4 artikla koskee yleisiä määräyksiä toimenpiteistä, joihin sopimuspuolten tulee ryhtyä pöytäkirjan toimeenpanemiseksi. Artiklan 2 kappaleen mukaan kunkin sopimuspuolen tulee turvata riittävät ja puhtaat talousvesivarat, riittävän tehokas jätevesihuolto, suojella talousvesivaroja pilaantumis-

selta sekä luoda tehokkaat järjestelmät vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi ja seuraamiseksi. Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimuspuolten on arvioitava 2 kappaleessa tarkoitettujen toimenpiteiden vaikutuksia suhteessa ihmisten terveyteen, vesivaroihin ja kestäväan kehityksen. Sopimuspuolten tulee 5 kappaleen mukaan luoda lainsäädännöllinen, hallinnollinen ja taloudellinen perusta vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi. Suomessa säännökset artiklan 2 kappaleen tarkoittamista toimenpiteistä sekä artiklan 5 kappaleessa tarkoitettu lainsäädännöllisestä ja hallinnollisesta perustasta sisältyvät useisiin eri lakeihin. Pinta- ja pohjaviesivarojen suojaaminen teollisuuden ja yhdyskuntien päästöiltä ja niiden toimintojen aiheuttamilta onnettomuusriskeiltä perustuu ympäristönsuojelu- ja kemikaalilainsäädäntöön. Vesilain tarkoituksena on ehkäistä vesivarojen käytölle vesirakentamisesta sekä veden oston aiheuttavia haittoja. Lisäksi maankäytön ohjauksella pyritään ehkäisemään ennalta vesivaroille aiheutuvia riskejä. Terveydensuojelulain mukaan valvotaan erityisesti veden käyttöä ja veden käytölle aiheutuvia riskejä. Vesihuoltolain tavoitteena on turvata terveydellisesti ja muutoinkin moitteeton talousvesi sekä terveyden ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemäröinti käyttäjille. Artiklan 4 kappaleessa tarkoitettua seikat otetaan huomioon, vesilain, terveydensuojelulain, vesihuoltolain ja ympäristönsuojelulain mukaisessa vesiä koskevassa päätöksenteossa. Lisäksi 4 kappaleen tarkoittamasta vesien käyttöön liittyvästä kokonaisvaltaisesta arvioinnista säädettäisiin ehdotetussa laissa vesienhoidon järjestämisestä. Koska artiklan 2, 4 ja 5 kappaleet koskevat asioita, joista Suomessa säädetään lailla, määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 4 artiklan 6 kappaleen mukaan sopimuspuoli velvoittaa ne viranomaiset, jotka harkitsevat toimenpiteitä tai antavat hyväksyntänsä muiden toimenpiteille, joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvissa vesissä, otamaan huomioon toimenpiteiden mahdolliset kansanterveysvaikutukset. Suomessa terveydensuojelulaki, vesilaki, vesihuoltolaki, ympäristönsuojelulaki sekä ehdotettu laki ve-

sienhoidon järjestämisestä sisältävät säännökset, joiden nojalla kansalliset viranomaiset ottavat vesien käyttöön liittyvässä päätöksenteossa huomioon kansanterveysvaikutukset artiklan edellyttämällä tavalla. Sen lisäksi isoihin hankkeisiin saattaa tulla sovellettavaksi ympäristövaikutusten arviointimenetelystä annettu laki, jonka mukaan ympäristövaikutuksilla tarkoitetaan myös vaikutuksia ihmisten terveyteen. Koska artiklan 6 kappaleen tarkoittamasta asiasta säädetään Suomessa lailla, määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Artiklan 7 kappaleen mukaan sopimuspuolen ollessa valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehdyn yleissopimuksen sopimuspuoli ja sen viranomaiset toteuttavat yleissopimuksen mukaisia toimenpiteitä, on näiden toimenpiteiden oltava 6 kappaleen mukaisia. Ympäristövaikutusten arviointimenetelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistää huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuutta. Koska artiklan 7 kappaleen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä, määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 4 artiklan 9 kappale sisältää pöytäkirjan tulkintaa koskevia sekä pöytäkirjan ja yleissopimuksen sekä muiden kansainvälisten veloitteiden etusijaa koskevia määräyksiä. Tällaiset määräykset vaikuttavat pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja kuuluvat sellaisina myös itse lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 5 artikla sisältää määräykset niistä periaatteista ja lähestymistavoista, joita sopimuspuolten tulee noudattaa pöytäkirjan toimeenpanossa. Artiklan tarkoittamia periaatteita ovat muun muassa varovaisuusperiaate ja pilaaja maksaa periaate. Lisäksi vesivarojen hoito tulee muun muassa toteuttaa alimmalla mahdollisella hallinnollisella tasolla, vesivarojen hoidossa turvata tulevien sukupolvien tarpeet, edistää veden tehokasta käyttöä ja ehkäistä vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymistä ennaltaehkäisevin toimenpitein. Artiklassa mainitaan myös tiedonsaannin, kansalaisten osallistumis- ja muutoksenhakuoikeuden turvaaminen vesivaroja ja terveyttä koskevassa päätöksenteos-

sa, herkkien väestöryhmien suojeleminen sekä määrällisesti ja laadullisesti riittävien vesivarojen turvaaminen koko väestölle. Artiklan tarkoittamat periaatteet ja lähestymistavat sisältyvät ympäristönsuojelulakiin, terveys- ja vesihuoltolakiin sekä vesihuoltolakiin. Lisäksi vesilaisissa säädetään erityisesti vesien moninaiskäytön periaatteesta. Mainittuihin lakeihin sisältyy myös oikeus tulla kuulluksi asiassa sekä muutoksenhakumahdollisuus. Artiklan määräysten tarkoittamista asioista säädetään Suomessa lailla, joten määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 6 artikla sisältää määräykset vesihuoltoon liittyvistä tavoitteista ja tavoitepäivämääristä. Artiklan 1 kappaleen mukaan pöytäkirjan tavoitteen saavuttamiseksi sopimuspuolet pyrkivät turvaamaan talousveden ja jätevesihuollon saannin kaikille kokonaisvaltaisten vesien käyttö-, hoito- ja suojelujärjestelmien puitteissa, joiden tavoitteena on vesivarojen kestävä käyttö ja vesiekosysteemien suojeleminen sekä sellainen veden laatu, joka ei vaaranna ihmisten terveyttä. Sopimuspuolten tulee siten vesihuoltoa järjestäessään ottaa huomioon vesihuollon saatavuuteen ja veden laatuun liittyvät seikat sekä vesien suojeleminen näkökohdat. Pöytäkirjan tavoitteiden saavuttamista varten sopimusosapuolten tulee artiklan 2 kappaleen mukaan laatia ja julkaista kansalliset ja/tai paikalliset tavoitteet ja suoritusastot vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi. Edelleen artiklan 5 kappaleen mukaan sopimuspuolten tulee artiklan 2 kappaleen mukaisia tavoitteita laatiessaan luoda kansalliset tai paikalliset järjestelyt toimivaltaisten viranomaisten työn yhteensovittamiseksi sekä kehittää maan rajat ylittäviä, kansallisia ja/tai paikallisia vesien käyttö-, hoito- ja suojelusuunnitelmia, mieluuiten valuma-alueiden tai pohjavettä johtavien kerrosten mukaisesti. Lisäksi sopimuspuolten tulee artiklan 5 kappaleen mukaan laatia ja ylläpitää oikeudellinen ja institutionaalinen perusta talousveden laatuvaatimusten seuraamiseksi ja toteuttamiseksi. Suomessa 6 artiklan määräysten tarkoittamista asioista säädetään vesihuoltolaisissa, terveys- ja vesihuoltolaisissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä sekä ympäristönsuojelulaisissa. Lisäksi ehdotettu laki vesienhoidon järjestämisestä sisältää säännökset vesienhoito-

suunnitelmasta, jonka avulla toteutetaan pöytäkirjan edellyttämä vesien käyttöön liittyvä kokonaisvaltainen suunnittelujärjestelmä. Koska artiklan määräykset koskevat asioita, joista Suomessa säädetään lailla tai lain nojalla annetuissa säännöksissä, määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 8 artikla sisältää määräykset reagoitijärjestelmistä. Sopimuspuolten tulee 8 artiklan mukaan luoda kansalliset ja/tai paikalliset seuranta- ja varhaisvaroitusjärjestelmät vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymien tai uhkien tunnistamiseksi, viranomaisten ja kansalaisten tiedottamiseksi sekä suositusten ja korjaavien toimenpiteiden antamiseksi. Lisäksi artiklan mukaan vesistä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseen liittyvien valmiussuunnitelmien tulee lisäksi olla ajoissa valmisteltuja ja viranomaisilla tullee olla valmius reagoida niiden mukaisesti. Suomessa säännökset määräyksen tarkoittamasta asiasta sisältyvät terveydensuojelulakiin, jossa säädetään talousveden valvonnasta, veden käyttöä koskevista määräyksistä ja veden välityksellä leviävien tautien ehkäisemisestä sekä uimaveden säännöllisestä valvonnasta. Näiden säännösten nojalla kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo vesien laatua ja ryhtyy tarvittaessa lain edellyttämiin toimenpiteisiin havaittujen terveystaittojen ehkäisemiseksi ja estämiseksi. Lisäksi artiklan edellyttämään reagoitijärjestelmään liittyy terveydensuojelulain säännös erityistilanteeseen varautumisesta. Koska artiklan määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä, määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 10 artikla sisältää määräykset kansalaisille tiedottamisesta. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuolen tulee saattaa lainsäädäntönsä mukaisesti kansalaisten käyttöön viranomaisilla olevia ja julkiseen keskusteluun tarvittavia tietoja tavoitteenasettelusta, tavoitteille asetetuista määräajoista ja vesien käyttö-, hoito- ja suojelusuunnitelmien kehittämisestä, seuranta- ja varhaisvalvontajärjestelmien ja valmiussuunnitelmien laatimisesta, kehittämisestä ja ylläpidosta sekä kansalaisten tietoisuuden lisäämisestä, koulutuksesta, valmentamisesta, tutkimuksesta, kehityksestä ja tiedotuksesta. Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolen

tulee varmistaa, että viranomaiset antavat pyynnöstä pöytäkirjan täytäntöönpanoon liittyvät tarpeelliset tiedot kansalaisten käyttöön kohtuullisessa ajassa kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimuspuolen tulee varmistaa, että tiedot ovat yleisesti saatavilla hyväksyttävissä olevina aikoina tarkastelua varten maksutta ja että yleisölle tarjotaan riittävät mahdollisuudet saada jäljennöksiä tällaisista tiedoista kohtuullisin kustannuksin. Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Julkisuusperiaate sisältyy myös viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 1 pykälään. Lain 9 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen (hallussa olevasta) asiakirjasta, joka on julkinen. Lisäksi viranomaisen julkisuudesta annetun lain 14 §:n 4 momentin mukaan tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Lain 18 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen tulee hyvän tiedonhallintatavan luomiseksi ja toteuttamiseksi huolehtia asiakirjojen ja tietojärjestelmien sekä niihin sisältyvien tietojen asianmukaisesta saatavuudesta, käytettävyydestä ja suojaamisesta sekä eheydestä ja muusta tietojen laatuun vaikuttavista tekijöistä. Asiakirjan tiedoksiannosta säädetään myös hallintolaissa. Lain 54 §:n 3 momentin mukaan asiakirja annetaan tiedoksi alkuperäisenä tai jäljennöksenä. Jos tiedoksi annettavaan asiakirjaan on liitetty asian käsittelyssä kertyneitä asiakirjoja, joita ei voida luovuttaa vastaanottajalle, viranomaisen on varattava tälle tilaisuus tutustua asiakirjoihin viranomaisen tai haastemiehen luona. Koska artiklan määräysten tarkoittamista asioista on voimassa lain säännöksiä, määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 10 artiklan 4 ja 5 kappaleet sisältävät määräykset poikkeuksista viranomaisten tiedottamisvelvollisuudesta. Artiklan 4 kappaleen mukaan pöytäkirja ei velvoita viranomaisia julkistamaan tietoja tai antamaan kansalaisten tutustua niihin, jos viranomaisilla ei ole kyseisiä tietoja hallussaan,

tietoa koskeva pyyntö on ilmeisen kohtuuton tai esitetty liian yleisessä muodossa, tai se koskee keskeneräistä aineistoa tai viranomaisten sisäisiä asiakirjoja, jolloin epäminen tapahtuu kansallisen lainsäädännön ja yleisen käytännön nojalla. Artiklan 5 kappaleen mukaan viranomainen ei ole velvollinen tietoa julkistamaan tai sitä antamaan, jos tiedon julkistaminen voi vaikuttaa haitallisesti viranomaisen toiminnan luottamuksellisuuteen, jos luottamuksellisuudesta säädetään kansallisessa lainsäädännössä, kansainvälisiin suhteisiin, maanpuolustukseen tai yleiseen turvallisuuteen. Tiedotusvelvollisuutta ei myöskään ole, jos tiedon julkistaminen voi haitallisesti vaikuttaa oikeudenmukaisuuden toteutumiseen, henkilön mahdollisuuteen saada oikeudenmukainen oikeudenkäynti tai viranomaisten mahdollisuuteen suorittaa tutkinta rikosoikeudellisissa tai kurinpitoon liittyvissä asioissa, kaupallisiin tai teollisiin salassa pidettäviin tietoihin, teollisuus- ja tekijänoikeuksiin, henkilötietojen tai/ja tiedostojen luottamuksellisuuteen, sellaisen kolmannen osapuolen etuun, joka on toimittanut pyydyt tiedon ilman, että hänellä on oikeudellista velvollisuutta siihen, tai ympäristöön. Epäamisperusteita on tulkittava suppeasti, ottaen huomioon julkistamiseen liittyvä yleinen etu ja se, liittykö pyydetty tieto ympäristöön kohdistuviin päästöihin. Viranomaisten julkisuudesta annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaan pyyntö saada tieto viranomaisten (hallussa olevan) asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Laki sisältää myös säännökset viranomaisten tiedonantovelvollisuudesta keskeneräisissä asioissa. Lain mukaan viranomaisilla ei lähtökohtaisesti ole tiedonantovelvollisuutta keskeneräisissä asioissa. Tiedonantovelvollisuus keskeneräisissä asioissa koskee kuitenkin lain 19 §:n mukaan asiakirjoja, joista selviävät tiedot lainsäädännön uudistamista koskevan työn käynnistämisestä, sitä koskevasta toimeksiannosta, asetetusta määräajasta sekä valmistelusta vastaavasta henkilöstä. Lisäksi tiedonantovelvollisuus koskee valmis-teilla olevia yleisesti merkittäviä kysymyksiä koskevista suunnitelmista, selvityksistä ja ratkaisuksista. Viranomaisten perimien maksujen perusteista säädetään laintasoisesti ja tar-

kemmin alemmanasteisilla säännöksillä. Suomessa salassa pidettävistä viranomaisen hallussa olevista asiakirjoista säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:ssä. Pöytäkirjan 10 artiklan 5 kappaleen sisältämä luettelo viranomaisten tiedonantoa koskevista epäamisperusteista vastaa asiallisesti mainitun lain 24 §:n säännöksiä. Koska artiklan määräysten tarkoittamista asioista on voimassa lain säännöksiä, määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 15 artikla koskee pöytäkirjan noudattamisen valvontaa. Artiklan sanamuoto on hyvin yleinen ja kansainvälisten ympäristönsuojelusopimusten vastaavien määräysten ei ole yleensä katsottu kuuluvan lainsäädännön alaan (vrt. esimerkiksi ilmastonmuutosta koskevan YK:n puitesopimuksen Kioton pöytäkirja, HE 26/2002 vp). Artiklan sanamuoto on lähellä tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehdyn yleissopimuksen 15 artiklan sanamuotoa. Pöytäkirjan allekirjoittajavaltioiden kokouksissa on myös käsitelty vastaavia kansalaisten osallistumismekanismia kuin mistä on päätetty Århusin yleissopimuksen 15 artiklan nojalla. Tässä vaiheessa on vaikea arvioida, sisältäisikö myös pöytäkirjan valvontamekanismi pöytäkirjan 15 artiklan yleisestä sanamuodosta huolimatta elementtejä, joiden olisi katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 20 artikla sisältää määräykset sopimuspuolten välisten sopimuksen tulkin-taan tai soveltamista koskevien riitojen ratkaisusta. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuolten tulisi ensisijaisesti pyrkiä ratkaisemaan erimielisyydet neuvottelemalla tai jollakin muulla valitsemallaan riitojenratkaisu-tavalla. Artiklan 2 kappaleen mukaan jollei riitaa saada ratkaistua neuvotteluteitse ja riidan osapuolet ovat molemmat maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvi-en suojelusta ja käytöstä tehdyn yleissopi-muksen sopimuspuolia ja jos riidan osapuolet ovat hyväksyneet yhden tai molemmat yleis-sopimuksen menettelyistä pakollisina toisiinsa nähden, riita voidaan ratkaista yleissopi-musten riitojen ratkaisua koskevien määräys-ten mukaisesti. Muissa tapauksissa riita voi-daan saattaa Kansainvälisen tuomioistuimen

ratkaistavaksi, elleivät sopimuspuolet sovi välimesmenettelystä tai jostakin muusta riitojenratkaisutavasta. Artiklan 2 kappaleen tarkoittamien sitovien riitojenratkaisumenetelmien käyttö edellyttää, että molemmat riidan osapuolet ovat etukäteen antaneet suostumuksensa riitojen alistamisesta kyseisten elinten tai jommankumman niistä ratkaistavaksi. Sitovien riitojenratkaisumenetelmien hyväksyminen ei ole pakollista. Koska Suomi on antanut Kansainvälisen tuomioistuintimen osalta yleisen toimivaltajulistuksen, joka ilman erityistä ilmoitusta kattaa myös tästä pöytäkirjasta johtuvien riitaisuuksien ratkaisemisen, määräys ei näiltä osin aseta Suomelle uusia velvoitteita, jotka vaatisivat eduskunnan suostumuksen. Suomen ei ole tarkoitus myöskään sitoutua välimesmenettelyn käyttämiseen. Näin ollen pöytäkirjan 20 artikla ei sisällä eduskunnan suostumusta edellyttäviä määräyksiä. Jos Suomi haluaisi myöhemmin tunnustaa välimesoikeuden toimivallan, asialle pitäisi pyytää erikseen eduskunnan suostumus.

Edellä esitetyn perusteella pöytäkirja ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Pöytäkirjan määräysten hyväksyminen voi näin ollen tapahtua äänten enemmistöllä ja sen voimaansaattamista koskeva lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Lontoossa 17 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn maasta toiseen ulottuvien vesistöjen sekä kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn vuoden 1992 yleissopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska pöytäkirja sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi samalla seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**vesienhoidon järjestämisestä**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tarkoitus

Tässä laissa säädetään vesienhoidon järjestämisestä ja siihen liittyvästä selvitystyöstä, yhteistoiminnasta ja osallistumisesta vesienhoitoalueella sekä kansainvälisestä yhteistyöstä vesienhoidon järjestämisessä. Vesienhoidon järjestämisen yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vettä niin, ettei pintavesien ja pohjavesien tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä.

Tämän lain tarkoituksena on, että vesienhoidon järjestämisessä otetaan huomioon veden laadun lisäksi vesien riittävyys, vesien kestävä käyttö, vesipalvelut ja niiden taloudellinen selvitys, tulvasuojelu, vesien virkistyskäyttö, vesien välityksellä leviävät taudit sekä vesiekosysteemien suojelu ja vesiekosysteemeihin suoraan yhteydessä olevien maakosysteemien ja kosteikkojen suojelu.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *pintavedellä* veden peittämää aluetta, rannikkovettä ja aluevettä;

2) *pohjavedellä* vettä, joka on maan pinnan alla kyllästyneessä vyöhykkeessä ja suorassa yhteydessä kallio- tai maaperään;

3) *rannikkovedellä* sellaisen viivan maanpuoleista pintavettä, jonka jokainen piste on yhden meripeninkulman etäisyydellä meren puolella lähimmästä sen perusviivan pisteestä, josta alueveden leveys mitataan, ja joka jossakin kohdassa rajoittuu jokeen;

4) *pintavesimuodostumalla* pintavesien erillistä ja merkittävää osaa, kuten järveä, tekoallasta, puroa, jokea tai kanavaa, puron, joen tai kanavan osaa tai rannikkoveden osaa;

5) *pohjavesimuodostumalla* yhtenäisenä esiintymänä olevaa vettä, joka sijaitsee huokoisessa ja läpäisevässä maa- tai kallioperämuodostumassa ja joka mahdollistaa merkittävän pohjaveden virtauksen tai merkittävän pohjavedenoton; sekä

6) *vesistöalueella* aluetta, josta kaikki pintavalunta virtaa puron, järven, joen tai suistoalueen kautta mereen.

3 §

Vesienhoitoalue

Vesienhoitoalue koostuu yhdestä tai useammasta vesistöalueesta. Rannikkovesimuodostuma ja pohjavesimuodostuma kuuluvat siihen rajoittuvaan soveltuvimpaan vesienhoitoalueeseen. Toisen valtion alueelle ulottuvista vesistöalueista muodostetaan kansainvälinen vesienhoitoalue siten kuin siitä erikseen säädetään.

4 §

Viranomaiset

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaavat ja seuraavat toimialoillaan tämän lain täytäntöönpanoa. Suomen ympäristökeskus hoitaa ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön määräämiä tehtäviä sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos maa- ja metsätalousministeriön määräämiä tehtäviä tämän lain täytäntöön panemiseksi.

Alueellinen ympäristökeskus huolehtii tämän lain mukaisista tehtävistä toimialueellaan. Työvoima- ja elinkeinokeskuksen kalatalousyksikkö huolehtii toimialallaan tämän lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisista tehtävistä.

Vesienhoitoalueella toimivat valtion ja kuntien viranomaiset osallistuvat toimialallaan tässä laissa tarkoitettuun vesienhoidon järjestämiseen.

5 §

Alueellisen ympäristökeskuksen tehtävät

Kullakin vesienhoitoalueella alueellisen ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluu:

- 1) laatia selvitys vesien ominaispiirteistä;
- 2) laatia selvitykset ihmisen aiheuttamista vaikutuksista vesiin;
- 3) laatia vedenkäytön taloudelliset selvitykset;
- 4) kerätä tiedot valtioneuvoston asetuksella säädettävistä alueista, jotka ovat yhteisön lainsäädännön mukaan suojeltavia;
- 5) kerätä tarpeelliset tiedot talousveden ottoon tarkoitetuista alueista;
- 6) valmistella vesien tilan luokittelu;
- 7) järjestää vesien seuranta ja laatia vesien seurantaohjelma;
- 8) valmistella vesienhoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma;
- 9) hoitaa muut ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämät tehtävät vesienhoidon järjestämiseksi.

Suomen ympäristökeskus antaa 1 momen-

tissa mainituissa tehtävissä alueelliselle ympäristökeskukselle asiantuntija-apua ja pitää 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista tiedoista laadittua rekisteriä.

6 §

Valtioneuvoston asetus vesienhoitoalueista

Vesienhoitoalueista ja vesienhoitoalueen yhteensovittavasta alueellisesta ympäristökeskuksesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

2 luku

Vesien tila

7 §

Vesien ominaispiirteet

Pintavedet jaotellaan vesienhoidon järjestämiseksi maantieteellisten ja luonnontieteellisten ominaispiirteiden mukaan tyypeihin. Pohjavesistä määritetään tärkeiden ja muiden vedenhankintakäyttöön soveltuvien pohjavesialueiden sijainti ja rajat sekä pohjavesialueiden maa- ja kallioperän yleispiirteet. Ominaispiirteiden selvittämistä varten vesiä voidaan tarkastella kokonaisuuksina.

8 §

Vesien tilan luokittelu

Pinta- ja pohjavedet luokitellaan ihmis-toiminnan aiheuttaman muutoksen voimakkuuden perusteella. Pintaveden luokka perustuu ekologiseen ja kemialliseen tilaan sen mukaan, kumpi niistä on huonompi.

Pintaveden ekologinen tila on erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä tai huono. Luokitus tehdään suhteutettuna vertailuoloihin. Voimakkaasti muutettujen ja keinotekoisien pintavesimuodostumien vertailuoloina on paras saavutettavissa oleva ekologinen tila, johon suhteutettuina ne vastaavasti luokitellaan hyvään, tyydyttävään, vältttävään ja huonoon tilaan.

Pintaveden kemiallinen tila on hyvä, jos se täyttää asetuksella erikseen säädettyjen yhteis-

söläinsäädännössä määriteltyjen haitallisten aineiden ympäristölaatunormit.

Pohjavedet luokitellaan kemiallisten ja määrällisten ominaisuuksien perusteella hyvään ja huonoon tilaan.

9 §

Seuranta

Vesienhoitoalueella pinta- ja pohjavesien seuranta on järjestettävä niin, että niiden tilasta saadaan yhtenäinen ja monipuolinen kokonaiskuva.

Alueellisten ympäristökeskusten laatimat vesien seurantaohjelmat yhteensovitetaan vesienhoitoalueella ja liitetään vesienhoitosuunnitelmaan. Seurantaohjelmaa laadittaessa otetaan soveltuvien osin huomioon toiminnan harjoittajalle muun lain nojalla kuuluva tarkkailu.

10 §

Valtioneuvoston asetukset vesien tilasta

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin:

1) pintavesityyppien maantieteellisiin ja luonnontieteellisiin ominaisuuksiin perustuvasta jaottelusta, keinotekoisien ja voimakkaasti muutettujen pintavesien tarkastelusta sekä pintavesityypille ominaisten vertailuolojen määrittämisestä ja vertailualueiden valinnasta;

2) pohjavesien ominaispiirteiden tarkastelusta;

3) vesien tilan ja käytön selvitysten sekä vesipalvelujen taloudellisen selvityksen tarkemmasta sisällöstä ja niiden laatimisesta;

4) vesien seurannasta ja seurantaohjelmasta;

5) pintavesien ja pohjavesien luokittelun perusteista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi säätää tarkemmin 1 momentissa esitettyjä seikkoja vastaavista seikoista, jos se on tarpeen yhteisön vesipolitiikan puitteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/60/EY täytäntöön panemiseksi

si.

3 luku

Vesienhoitosuunnitelma ja toimenpideohjelma

11 §

Vesienhoitosuunnitelma

Vesienhoitoalueelle on laadittava vesienhoitosuunnitelma. Vesienhoitosuunnitelmasa on yhteenvetona esitettävä:

1) tiedot vesienhoitoalueesta;

2) tiedot vesienhoitoalueella laaditusta vesimuodostumien ominaispiirteiden tarkastelusta, luokittelusta, ympäristötavoitteista sekä muista vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista;

3) suunnitelman muutokset verrattuna aiempiin suunnitelmiin;

4) toteutetut toimenpiteet, toteutetut väliaikaiset lisätoimenpiteet sekä arvio poikkeuksellisten olosuhteiden vaikutuksista;

5) arvio 4 luvussa tarkoitettujen ympäristötavoitteiden saavuttamisesta ja selvitys vaihtoehtojen valinnasta;

6) selvitys valmistelun aikana esitetyistä kannanotoista ja valtioiden välisistä neuvotteluista ja sekä siitä, miten ne ovat vaikuttaneet suunnitelman sisältöön ja vaihtoehtojen valintaan.

Vesienhoitosuunnitelman osana on esitettävä ympäristöselostus. Ympäristöselostuksesta on voimassa mitä siitä säädetään tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/42/EY.

Viranomaisten ja muiden tahojen on annettava maksutta alueelliselle ympäristökeskukselle hallussaan olevia tarpeellisia tietoja vesienhoitosuunnitelman laatimiseksi. Viranomaisten on luovutettava tietoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) salassapitosäännösten estämättä. Muita kuin tilakohtaisia tietoja on lisäksi luovutettava maaseutuelinkeinorekiste-

ristä annetun lain (1515/1994) salassapitosääntösten estämättä.

12 §

Toimenpideohjelma

Toimenpideohjelma laaditaan vesienhoidon ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi ottaen huomioon tehdyt taloudelliset selvitykset. Toimenpideohjelma voi koostua yhtä tai useampaa vesistöaluetta koskevasta ohjelmasta. Toimenpideohjelma käsitellään vesienhoitosuunnitelman osana.

Toimenpideohjelmassa on esitettävä:

- 1) vesienhoidon perustoimenpiteet, kuten vesiä ja ympäristönsuojelua koskevan lainsäädännön vaatimukset;
- 2) vesienhoidon täydentävät toimenpiteet, kuten muut hallinnolliset ja taloudelliset keinot, sopimukset, vesistön kunnostus sekä koulutus- ja tutkimushankkeet;
- 3) toimenpiteet poikkeuksellisten tilanteiden varalle;
- 4) vaihtoehtoisten toimenpiteiden yhdistelmät.

13 §

Vesienhoitosuunnitelman valmistelu

Alueellisen ympäristökeskuksen on vesienhoitosuunnitelman laatimista varten tehtävä:

- 1) hoitosuunnitelman laatimisen aikataulu ja työohjelma vähintään kolme vuotta ennen hoitosuunnitelmakauden alkamista;
- 2) yhteenvedo vesistöalueen hoitoa koskevista keskeisistä kysymyksistä vähintään kaksi vuotta ennen hoitosuunnitelmakauden alkamista; sekä
- 3) hoitosuunnitelmaehdotus vähintään vuosi ennen hoitosuunnitelmakauden alkamista.

14 §

Yhteistyö vesienhoitosuunnitelman valmistelussa

Alueellisen ympäristökeskuksen on järjestettävä vesienhoitosuunnitelman valmistelun eri vaiheissa riittävä yhteistyö ja vuorovaikutus toimialueensa eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. Tätä varten tulee olla vähintään yksi yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmiä voidaan perustaa myös vesistöalueittain.

Vesienhoitosuunnitelman yhteensovittamista varten vesienhoitoalueella on alueellisten ympäristökeskusten edustajista sekä maaja metsätalousministeriön nimeämästä työvoima- ja elinkeinokeskuksen kalatalousyksikön edustajasta muodostuva ohjausryhmä. Ohjausryhmän toiminnasta vastaa yhteensovittava alueellinen ympäristökeskus. Ohjausryhmän kokoonpanosta määrää ympäristöministeriö.

Yhteensovittamisesta ja valmisteluasiakirjojen tiedoksi saattamisesta kansainvälisellä vesienhoitoalueella voidaan antaa määräyksiä Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa.

15 §

Osallistuminen ja tiedottaminen

Alueellisen ympäristökeskuksen on varattava kaikille mahdollisuus tutustua 13 §:ssä tarkoitettuihin valmisteluasiakirjoihin ja niiden tausta-asiakirjoihin sekä varattava tilaisuus esittää mielipiteensä valmisteluasiakirjoista kirjallisesti tai sähköisesti. Valmisteluasiakirjojen ja tausta-asiakirjojen julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

Ympäristökeskuksen on julkaistava kuulutus valmisteluasiakirjojen nähtävilläolosta alueen kuntien ilmoitustauluilla. Asiakirjat on pidettävä nähtävillä tarpeellisilta osin alueen kunnissa ja ne on julkaistava sähköisesti. Ympäristökeskuksen on lisäksi pyydettävä tarvittavat lausunnot.

Hoitosuunnitelmaehdotuksesta sekä yhteensovitetusta vesienhoitosuunnitelmasta on lisäksi ilmoitettava alueella yleisesti ilmestyvässä sanomalehdissä sekä järjestettävä tar-

peen mukaan tiedotustilaisuuksia, joissa varataan tilaisuus myös mielipiteen esittämiseen.

16 §

Vesienhoitosuunnitelman käsittely

Ehdotus vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaksi käsitellään ja yhteensovitaan ohjausryhmässä.

Yhteensovittava alueellinen ympäristökeskus toimittaa ohjausryhmässä käsitellyn ehdotuksen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaksi ympäristöministeriölle.

17 §

Vesienhoitosuunnitelmien hyväksyminen

Valtioneuvosto hyväksyy vesienhoitosuunnitelmat.

Päätös vesienhoitosuunnitelmasta annetaan julkipanon jälkeen ja sen katsotaan tulleen asianomaisten tietoon, kun se on annettu.

Vesienhoitosuunnitelmien hyväksymisestä on toimitettava tieto alueellisille ympäristökeskuksille, joiden on edelleen toimitettava tieto alueensa kunnille ja niille viranomaisille, joita asian käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa on kuultu. Alueellisen ympäristökeskuksen on kuulutettava hyväksymisestä kunnan ilmoitustaululla sekä lisäksi ilmoitettava hyväksymisestä riittävällä tavalla sanomalehdissä. Kunnan aluetta koskeva hyväksytty vesienhoitosuunnitelma on oltava nähtävillä kunnassa.

Ympäristöministeriö julkaisee valtioneuvoston hyväksymät vesienhoitosuunnitelmat sähköisesti.

Valtioneuvoston päätöksen tiedoksi saatamisesta kansainvälisellä vesienhoitoalueella voidaan antaa määräyksiä Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa.

18 §

Muutoksenhaku

Valtioneuvoston vesienhoitosuunnitelman hyväksymistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siitä korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Valtioneuvoston päätökseen sovelletaan, mitä hallintolainkäyttölain 31 §:n 2 momentissa säädetään.

Valitusoikeus on sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös saattaa vaikuttaa, asianomaisella kunnalla, yleistä etua valvovilla viranomaisilla sekä sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön- tai luonnonsuojelun edistäminen ja jonka toiminta-alueetta vesienhoitosuunnitelma koskee.

19 §

Tarkistaminen

Vesienhoitosuunnitelmassa esitettävät tavoitteet vesienhoidolle ja toimenpideohjelmissa esitettävät toimenpiteiden yhdistelmät tarkistetaan kuuden vuoden välein. Tarkistamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä säädetään vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman valmistelusta ja hyväksymisestä.

20 §

Valtioneuvoston asetus vesienhoitosuunnitelmasta ja toimenpideohjelmasta

Valtioneuvoston asetuksella säädetään vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman laatimisesta, laatimisen määräajoista sekä vesienhoitosuunnitelman valmisteluun liittyvän yhteistyön järjestämisestä.

Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voidaan tarkemmin säätää vesienhoitosuunnitelmassa ja toimenpideohjelmissa esitettävistä tiedoista sekä ympäristötavoitteiden asettamisesta.

4 luku

Ympäristötavoitteet vesienhoitosuunnitelmassa

21 §

Ympäristötavoitteet vesienhoidon suunnittelussa

Vesienhoitosuunnitelman ja toimenpideohjelman tavoitteena on, että:

1) pinta- ja pohjavesimuodostumien tila ei heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä;

2) jäljempänä 22 §:ssä tarkoitettujen keinotekoisien ja voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien tila ei heikkene ja että niillä on vähintään hyvä saavutettavissa oleva ekologinen tila ja hyvä kemiallinen tila;

3) pintavesimuodostumia suojellaan, parannetaan ja ennallistetaan siten, että 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu tila voidaan saavuttaa viimeistään vuonna 2015;

4) pohjavesimuodostumia suojellaan, parannetaan, ennallistetaan sekä varmistetaan tasapaino pohjavedenoton ja pohjaveden muodostumisen välillä siten, että 1 kohdassa tarkoitettu tila voidaan saavuttaa viimeistään vuonna 2015;

5) pohjavesimuodostumia pilaavien aineiden pitoisuuksien pysyvää ja merkittävää kasvamista ehkäistään.

Edellä 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua suojeltavaksi määritellyn alueen vesien tilan tulee olla suojelun edellyttämällä tasolla viimeistään vuonna 2015.

Vesien tilaa ei voida pitää ympäristötavoitteen vastaisena, jos poikkeuksellinen luonnonolosuhde tai onnettomuus aiheuttaa tilapäisesti vesien tilan huonontumisen tai estää ympäristötavoitteen saavuttamisen, eikä tavoitteita voida käytettävissä olevilla keinoilla saavuttaa.

22 §

Keinotekoiset ja voimakkaasti muutetut vesimuodostumat

Rakentamalla tai muutoin fyysisesti muutettu vesimuodostuma voidaan vesienhoitosuunnitelmassa nimetä keinotekoiseksi tai voimakkaasti muutetuksi, jos hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi tarpeellisia hydrologis-morfologisten ominaisuuksien muutoksista aiheutuu merkittäviä haitallisia vaikutuksia ympäristölle tai seuraaville toiminnoille:

- 1) vesiliikenne tai satamatoiminta;
- 2) vesien virkistyskäyttö;
- 3) veden hankinta tai vesivoiman tuotanto;
- 4) vesistön säännöstely, tulvasuojelu tai maankuivatus; tai

5) muut vastaavat, kestävän kehityksen mukaiset ihmisen toiminnot.

Edellytyksenä on lisäksi, ettei vesimuodostuman keinotekoisista tai muutetuista ominaispiirteistä johtuvaa hyötyä voida teknisten tai taloudellisten syiden vuoksi kohtuudella saavuttaa muilla ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla.

Vesienhoitosuunnitelmassa on esitettävä tässä pykälässä tarkoitettulle vesimuodostumalle erikseen ympäristötavoitteet.

23 §

Ympäristötavoitteista poikkeaminen uuden merkittävän hankkeen vuoksi

Jos uusi merkittävä hanke muuttaa fyysisesti vesimuodostumaa siten, ettei pintaveden hyvää ekologista tilaa tai pohjaveden hyvää tilaa voida saavuttaa, edellä 21 §:ssä tarkoitettua ympäristötavoitteista voidaan poiketa edellyttäen, että:

1) hanke on yleisen edun kannalta erittäin tärkeä, se edistää merkittävästi kestävää kehitystä, ihmisten terveyttä tai ihmisten turvallisuutta;

2) haittojen ehkäisemiseksi on ryhdytty kaikkiin käytettävissä oleviin toimenpiteisiin;

3) tavoiteltaviin hyötyihin ei päästä muilla teknisesti ja taloudellisesti kohtuullisilla ja

ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla kuin vesimuodostuman muuttamisella.

Pintavesimuodostuman tilan heikkenemistä erinomaisesta hyvään ei pidetä ympäristötavoitteiden vastaisena, jos tilan heikkenemisen aiheuttaa uusi merkittävä, kestävän kehityksen mukainen hanke ja jos 1 momentin 1—3 kohtaa vastaavat edellytykset täyttyvät.

Vesienhoitosuunnitelmassa on esitettävä selvitys 1 momentin mukaisten edellytysten toteutumisesta sekä selvitys hankkeen aiheuttamista muutoksista vesimuodostumassa ja sen tilassa.

24 §

Ympäristötavoitteiden lieventäminen

Vesienhoitosuunnitelmassa voidaan asettaa 21 §:ssä tarkoitettuja lievempiä ympäristötavoitteita, jos vesimuodostuma on selvitysten mukaan ihmisen toiminnan siten muuttama tai sen luonnonolot ovat sellaiset, että ne estävät vaativampien tavoitteiden saavuttamisen tai ympäristötavoitteiden saavuttaminen on teknisten tai taloudellisten syiden vuoksi kohtuutonta.

Edellytyksenä on lisäksi, että:

- 1) vesien käytöstä tai kuormituksesta aiheutuvia hyötyjä ei voida saavuttaa muilla ympäristön kannalta merkittävästi paremmilla keinoilla;
- 2) toimintojen haittoja ei voida vähentää ilman kohtuuttomia kustannuksia;
- 3) saavutetaan paras mahdollinen pintavesimuodostumien tila ottaen huomioon vaikutukset, joita ei ihmisen toiminnan tai pilaantumisen luonteen vuoksi ole kohtuudella voinut välttää;
- 4) muutokset pohjaveden hyvään tilaan verrattuna jäävät mahdollisimman vähäisiksi eikä näitä vaikutuksia ole mahdollista kohtuudella välttää ottaen huomioon ihmisten toiminta ja pilaantumisen luonne; ja
- 5) vesimuodostuman tila ei heikkene.

25 §

Tavoitteiden saavuttaminen vaiheittain

Vesienhoitosuunnitelmassa voidaan pidentää 21 §:ssä asetettuja määräaikoja, jos ympäristötavoitteiden saavuttaminen on mahdollista ainoastaan vaiheittain.

Edellytyksenä määräajan pidentämiselle on, että:

- 1) vesimuodostuman tilan parantaminen vesienhoitosuunnitelmakauden aikana on teknisesti tai taloudellisesti kohtuutonta tai luonnonolosuhteiden vuoksi ylivoimaista; ja
- 2) vesimuodostuman tila ei edelleen huonone.

Määräaikaa voidaan pidentää yhteensä enintään kahdella vesienhoitosuunnitelmakaudella.

26 §

Valtioneuvoston asetus ympäristötavoitteista

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin tässä luvussa tarkoitetuista ympäristötavoitteista.

5 luku

Erinäiset säännökset

27 §

Vesistä aiheutuvat terveyshaitat

Vesistä aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisemisestä, vähentämisestä ja poistamisesta sekä niihin liittyvistä tarpeellisista suunnitelmista ja selvityksistä säädetään lisäksi terveydensuojelulaissa (736/1994).

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään tarkemmin vesistä aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisemiseen, vähentämiseen ja poistamiseen liittyvän tiedon keräämisestä ja toimittamisesta tässä laissa tarkoitettua vesienhoitosuunnitelmaa varten.

<p>28 §</p> <p><i>Vesienhoitosuunnitelman huomioon ottaminen</i></p> <p>Valtion ja kuntien viranomaisten on otettava soveltuvin osin toiminnassaan huomioon valtioneuvoston 17 §:n mukaisesti hyväksymät vesienhoitosuunnitelmat.</p> <p>Vesienhoitosuunnitelmien huomioon otta-</p>	<p>misesta voidaan lisäksi säätää tarkemmin erikseen muualla laissa.</p> <p>29 §</p> <p><i>Voimaantulo</i></p> <p>Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 2004.</p>
--	---

2.

Laki

ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä helmikuuta 2000 annetun ympäristönsuojelulain (86/2000) 19 §:n 2 momentin 6 kohta, 52 §:n 3 momentti, 55 §:n 2 momentti, 65 §:n 1 momentti ja 96 §:n 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 55 §:n 2 momentti laissa 506/2002 sekä
lisätään 19 §:n 2 momenttiin uusi 7 kohta, 46 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 506/2002 uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, 50 §:ään uusi 2 momentti ja 92 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

<p>19 §</p> <p><i>Kunnan ympäristönsuojelumääräykset</i></p> <p>-----</p> <p>Määräykset voivat koskea:</p> <p>-----</p> <p>6) valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista; sekä</p> <p>7) vesien tilan parantamista koskevia toimia, jotka ovat vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (/) mukaisen vesienhoitosuunnitelman mukaan tarpeellisia.</p> <p>-----</p> <p>46 §</p> <p><i>Tarkkailumääräykset</i></p> <p>-----</p> <p>Toiminnan vesiin kohdistuvien vaikutusten</p>	<p>tarkkailumääräystä annettaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettussa vesien tilaa koskevassa seurantaohjelmassa on pidetty tarpeellisena seurannan järjestämiseksi. Toiminnan tarkkailun tietoja voidaan käyttää vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa seurannassa ja vesienhoitosuunnitelman laadinnassa.</p> <p>-----</p> <p>50 §</p> <p><i>Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus</i></p> <p>-----</p> <p>Luvassa on 42 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua pilaantumisen merkittävyyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty toiminnan vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.</p>
--	---

52 §

Lupapäätöksen sisältö

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat on otettu huomioon.

-----

55 §

Luvan voimassaolo ja tarkistaminen

Toistaiseksi voimassa olevassa luvassa tulee määrätä, mihin mennessä hakemus lupamääräysten tarkistamiseksi on tehtävä ja mitkä selvitykset on tuolloin esitettävä, jollei tällaista määräystä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Lupamääräyksiä on kuitenkin tarkistettava määräajoin, jos lupa koskee ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi annetun neuvoston direktiivin (96/61/EY) mukaan luvanvaraista toimintaa. Tarkistamista koskevaa määräystä tai luvan määräaikaaisuutta harkittaessa on otettava huomioon vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat. Erityisestä syystä myös määräaikaisessa luvassa voidaan määrätä lupamääräyksen tarkistamisesta. Luvan myöntäneen viranomaisen on käsiteltävä asia soveltuvin osin kuten lupahakemus.

-----

65 §

Tietojärjestelmään merkitseminen

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että muusta kuin ympäristönluvanvaraisesta toiminnasta on ilmoitettava alueelliselle ympäristökeskukselle 27 §:n mukaiseen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitsemistä varten, jos:

-----

1) toiminta on 30 §:n 1 momentissa tarkoitettua;

2) toiminnassa käytetään valtioneuvoston asetuksessa säädettyä haitallista ainetta;

3) toiminnasta voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa ja toiminnan päästöjen ehkäisemisen vähimmäistasosta tai muusta ympäristönsuojeluvaatimusten vähimmäistasosta on säädetty asetuksella.

-----

92 §

Vireillepano-oikeus

Alueellinen ympäristökeskus voi panna vireille vaatimuksen 19 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaisesta ympäristönsuojelumääräyksen antamista koskevasta asiasta, jos kunta ei ole antanut tätä koskevaa määräystä ja määräystä on pidetty vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa merkityksellisenä keinona vesien tilan kannalta.

96 §

Muutoksenhaku

Kunnan ympäristönsuojelumääräysten hyväksymistä sekä ympäristölupahakemuksen käsittelymaksua tarkoittavaa taksoa koskevaan päätökseen haetaan valittamalla muutosta siten kuin kuntalaissa säädetään. Alueellisella ympäristökeskuksella on lisäksi oikeus hakea muutosta päätökseen, jonka kunta on tehnyt 92 §:n 2 momentin nojalla tehdystä vireillepanosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2004.

3.

Laki**vesilain 2 ja 16 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/1961) 2 luvun 14 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 467/1987,
muutetaan 16 luvun 23 a §, sellaisena kuin se on laissa 88/2000, ja
lisätään 2 lukuun uusi 11 a ja 14 a § seuraavasti:

2 luku

Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön

11 a §

Rakentamisesta aiheutuvaa hyötyä, vahinkoa ja haittaa 11 §:n mukaan arvioitaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (/) mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

14 a §

Luvan haltija on tarvittaessa luvassa velvoitettava tarkkailemaan hankkeen toteuttamista ja sen vaikutuksia (*tarkkailuvelvoite*). Tarkkailuvelvoitetta määrättäessä on otettava huomioon vesienhoidon järjestämisessä annetussa laissa tarkoitettu seurantaohjelma ja hankkeen vaikutusalueella koskevat muut seurantavelvoitteet.

Ympäristölupavirasto voi luvassa päättää tarkkailusta kokonaan tai osittain taikka siten, että hankkeesta vastaavan on laadittava erillinen suunnitelma tarkkailuvelvoitteen toteuttamiseksi (*tarkkailusuunnitelma*). Tarkkailusuunnitelman hyväksyy alueellinen ympäristökeskus. Kalataloutta koskevalta osin tarkkailusuunnitelman hyväksyy kuitenkin työvoima- ja elinkeinokeskus.

Päätös tarkkailusuunnitelman hyväksymisestä on tehtävä noudattaen, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään. Päätös annetaan julkipanon jälkeen. Päätöstä voidaan muuttaa viran puolesta taikka hankkeesta vastaavan, valvontaviranomaisen, asiassa yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa

kärsivän asianosaisen vaatimuksesta.

Alueellisen ympäristökeskuksen sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksen päätökseen voidaan hakea kirjallisesti oikaisua ympäristölupavirastolta 30 päivän kuluessa päätöksen julkipanosta. Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn ympäristölupaviraston päätökseen haetaan muutosta siten kuin 17 luvun 1 §:ssä säädetään.

16 luku

Hakemusasioiden käsittely ympäristölupavirastossa

23 a §

Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tarkoittamaa hanketta, ympäristölupaviraston päätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukainen vesienhoitosuunnitelma on otettu huomioon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2004.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn lupaan perustuvaan rakentamiseen ja sen vaikutusten tarkkailuun sovelletaan tämän lain 2 luvun 14 a §:ää.

Jos ennen tämän lain voimaantuloa myönnetyssä luvassa ei ole määrätty rakentamisen ja sen vaikutusten tarkkailusta, voi alueellinen ympäristökeskus vaatia ympäristölupavirastolle tehtävällä hakemuksella, että lupaa tarkistetaan tarkkailua koskevan määräyksen

asettamiseksi.

4.

Laki

maasta toiseen ulottuvien vesistöjen sekä kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn vuoden 1992 yleissopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lontoossa 17 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn maasta toiseen ulottuvien vesistöjen sekä kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn vuoden 1992 yleissopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Ennen vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (/) mukaisten ensimmäisten vesienhoitosuunnitelmien hyväksymistä pöytäkirjan 6 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetut tavoitteet ja tavoitepäivämäärät niiden saavut-

tamiseksi valmistellaan ja niistä tiedotetaan siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut tavoitteet ja tavoitepäivämäärät niiden saavuttamiseksi hyväksyy sosiaali- ja terveysministeriö.

3 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 11 päivänä kesäkuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ympäristöministeri *Jan-Erik Enestam*

2.

Laki**ympäristönsuojelulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 4 päivänä helmikuuta 2000 annetun ympäristönsuojelulain (86/2000) 19 §:n 2 momentin 6 kohta, 52 §:n 3 momentti, 55 §:n 2 momentti, 65 §:n 1 momentti ja 96 §:n 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 55 §:n 2 momentti laissa 506/2002, sekä
lisätään 19 §:n 2 momenttiin uusi 7 kohta, 46 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 506/2002, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, 50 §:ään uusi 2 momentti ja 92 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

Kunnan ympäristönsuojelumääräykset-----
Määräykset voivat koskea:
-----

6) valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista.

6) valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista; *sekä*7) *vesien tilan parantamista koskevia toimia, jotka ovat vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (/) mukaisen vesienhoitosuunnitelman mukaan tarpeellisia.*-----
46 §*Tarkkailumääräykset*-----
Toiminnan vesiin kohdistuvien vaikutusten tarkkailumääräystä annettaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettussa vesien tilaa koskevassa seurantaohjelmassa on pidetty tarpeellisena seurannan järjestämiseksi. Toiminnan tarkkailun tietoja voidaan käyttää vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa seurannassa ja vesienhoitosuunnitelman laadinnassa.

50 §

Eräiden suunnitelmien ja ohjelmien vaikutus

Luvassa on 42 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua pilaantumisen merkittävyyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty toiminnan vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

52 §

Lupapäätöksen sisältö

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa.

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat on otettu huomioon.

55 §

Luvan voimassaolo ja tarkistaminen

Toistaiseksi voimassa olevassa luvassa tulee määrätä, mihin mennessä hakemus lupamääräysten tarkistamiseksi on tehtävä ja mitkä selvitykset on tuolloin esitettävä, jollei tällaista määräystä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Lupamääräyksiä on kuitenkin tarkistettava määräajoin, jos lupa koskee ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi annetun neuvoston direktiivin (96/61/EY) mukaan luvanvaraista toimintaa. Erityisestä syystä myös määräaikaisessa luvassa voidaan määrätä lupamääräyksen tarkistamisesta. Luvan myöntäneen viranomaisen on käsiteltävä asia soveltuvien osien kuten lupahakemus.

Toistaiseksi voimassa olevassa luvassa tulee määrätä, mihin mennessä hakemus lupamääräysten tarkistamiseksi on tehtävä ja mitkä selvitykset on tuolloin esitettävä, jollei tällaista määräystä ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Lupamääräyksiä on kuitenkin tarkistettava määräajoin, jos lupa koskee ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi annetun neuvoston direktiivin (96/61/EY) mukaan luvanvaraista toimintaa. Tarkistamista koskevaa määräystä tai luvan määräaikaasuutta harkittaessa on otettava huomioon vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaiset vesienhoitosuunnitelmat ja toi-

menpideohjelmat. Erityisestä syystä myös määräaikaisessa luvassa voidaan määrätä lupamääräyksen tarkistamisesta. Luvan myöntäneen viran-omaisen on käsiteltävä asia soveltuvin osin kuten lupahakemus.

65 §

Tietojärjestelmään merkitseminen

Edellä 30 §:n 1 momentissa tarkoitettusta sekä asetuksella säädettävästä muusta kuin luvanvaraisesta ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta on ennen sen aloittamista ilmoitettava alueelliselle ympäristökeskukselle 27 §:n mukaiseen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitsemistä varten. Toiminnasta vaadittavista tiedoista voidaan säätää tarkemmin asetuksella.

65 §

Tietojärjestelmään merkitseminen

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että muusta kuin ympäristönluvanvaraisesta toiminnasta on ilmoitettava alueelliselle ympäristökeskukselle 27 §:n mukaiseen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitsemistä varten, jos:

- 1) toiminta on 30 §:n 1 momentissa tarkoitettua;*
- 2) toiminnassa käytetään valtioneuvoston asetuksessa säädettyä haitallista ainetta;*
- 3) toiminnasta voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa ja toiminnan päästöjen ehkäisemisen vähimmäistasosta tai muista ympäristönsuojeluvaatimusten vähimmäis-tasosta on säädetty asetuksella.*

92 §

Vireillepano-oikeus

Alueellinen ympäristökeskus voi panna vireille vaatimuksen 19 §:n 2 momentin 7 kohdan mukaisesta ympäristönsuojelumääräyksen antamista koskevasta asiasta, jos kunta ei ole antanut tätä koskevaa määräystä ja määräystä on pidetty vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa merkityksellisenä keinona vesien tilan kannalta.

96 §

Muutoksenhaku

Kunnan ympäristönsuojelumääräysten hyväksymisestä sekä ympäristölupahakemuksen käsittelymaksua tarkoittavaa taksaa koskevaan päätökseen haetaan valittamalla

Kunnan ympäristönsuojelumääräysten hyväksymistä sekä ympäristölupahakemuksen käsittelymaksua tarkoittavaa taksaa koskevaan päätökseen haetaan valittamalla

74

Voimassa oleva laki

muutosta siten kuin kuntalaissa säädetään.

Ehdotus

muutosta siten kuin kuntalaissa säädetään. Alueellisella ympäristökeskuksella on lisäksi oikeus hakea muutosta päätökseen, jonka kunta on tehnyt 92 §:n 2 momentin nojalla tehdystä vireillepanosta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2004.

3.

Laki

vesilain 2 ja 16 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annetun vesilain (264/1961) 2 luvun 14 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 467/1987,
muutetaan 16 luvun 23 a §, sellaisena kuin se on laissa 88/2000, ja
lisätään 2 lukuun uusi 11 a ja 14 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 a §

Rakentamisesta aiheutuvaa hyötyä, vahinkoa ja haittaa 11 §:n mukaan arvioitaessa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (/) mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

2 luku

Yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön

14 §

Lisäksi luvan saaja voidaan velvoittaa tarvittaessa tarkkailemaan rakentamista ja sen vaikutuksia vesistöön.

(2 momentti kumotaan)

14 a §

Luvan haltija on tarvittaessa luvassa velvoitettava tarkkailemaan hankkeen toteuttamista ja sen vaikutuksia (tarkkailuvelvoite). Tarkkailuvelvoitetta määrättäessä on otettava huomioon vesienhoidon järjestämisessä annetussa laissa tarkoitettu seurantaohjelma ja hankkeen vaikutusaluetta koskevat muut seurantavelvoitteet.

Ympäristölupavirasto voi luvassa päättää tarkkailusta kokonaan tai osittain taikka siten, että hankkeesta vastaavan on laadittava erillinen suunnitelma tarkkailuvelvoitteen toteuttamiseksi (tarkkailusuunnitelma). Tarkkailusuunnitelman hyväksyy alueellinen ympäristökeskus. Kalataloutta koskevalta osin tarkkailusuunnitelman hyväksyy kuitenkin työvoima- ja elinkeinokeskus.

Päätös tarkkailusuunnitelman hyväksymisestä on tehtävä noudattaen, mitä hallintolaisissa säädetään. Päätös annetaan julkipanon jälkeen. Päätöstä voidaan muuttaa viran puolesta taikka hankkeesta vastaavan, valvonta-viranomaisen, asiassa yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai häittää kärsivän asianosaisen vaatimuksesta.

Alueellisen ympäristökeskuksen sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksen päätökseen voidaan hakea kirjallisesti oikaisua ympäristölupavirastolta 30 päivän kuluessa päätöksen julkipanosta. Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn ympäristölupaviraston päätökseen haetaan muutosta siten kuin 17 luvun 1 §:ssä säädetään.

16 luku

Hakemusasioiden käsittely ympäristölupavirastossa*23 a §*

Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetussa laissa tarkoitettua hanketta, ympäristölupaviraston päätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

23 a §

Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tarkoittamaa hanketta, ympäristölupaviraston päätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon. *Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukainen vesienhoitosuunnitelma on otettu huomioon.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2004.

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyyn lupaan perustuvaan rakentamiseen ja sen vaikutusten tarkkailuun sovelletaan tämän lain 2 luvun 14 a §:ää.

Jos ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyssä luvassa ei ole määrätty rakentamisen ja sen vaikutusten tarkkailusta, voi alueellinen ympäristökeskus vaatia ympäristölupavirastolle tehtävällä hakemuksella, että lupaa tarkistetaan tarkkailua koskevan määräyksen asettamiseksi.

Valtioneuvoston asetus

vesienhoitoalueista ja alueilla tehtävistä selvityksistä

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään:

<p style="text-align: center;">1 luku</p> <p style="text-align: center;">Vesienhoitoalue</p> <p style="text-align: center;">1 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Vesienhoitoalue</i></p> <p>Vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (/) 3 §:n mukaiset vesienhoitoalueet ovat Vuoksen vesienhoitoalue, Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalue, Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalue, Oulujoen-Iijoen-Perämeren vesienhoitoalue, Kemijoen vesienhoitoalue, Ruotsin kanssa yhteinen Tornionjoen vesienhoitoalue ja Norjan kanssa yhteinen Tenojoen-Paatsjoen vesienhoitoalue. Päävesistöalueet, joista vesienhoitoalue muodostuu ja alueella sijaitsevat kunnat on lueteltu liitteessä 1. Vesienhoitoalueiden rajat on esitetty karttaliitteessä 2.</p> <p style="text-align: center;">2 §</p> <p><i>Yhteensovittava alueellinen ympäristökeskus</i></p> <p>Yhteensovittava alueellinen ympäristökeskus Vuoksen vesienhoitoalueella on Etelä-Savon ympäristökeskus, Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoalueella Uudenmaan ympäristökeskus, Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueella Länsi-Suomen ympäristökeskus, Oulujoen-Iijoen-Perämeren vesienhoitoalueella Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus ja Kemijoen, Tornionjoen ja Tenojoen-Paatsjoen vesienhoitoalueilla Lapin ympäristökeskus.</p>	<p style="text-align: center;">3 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Yhteistyö</i></p> <p>Yhteistyöryhmän muodostavat kolmeksi vuodeksi kerrallaan ympäristökeskuksen toimialueella vesien suojeluun ja käyttöön merkittävästi vaikuttavien viranomaisten, kuntien, elinkeinojen ja järjestöjen nimeämät edustajat.</p> <p>Ympäristökeskus kutsuu koolle yhteistyöryhmän tai yhteistyöryhmiä viimeistään 30 päivänä syyskuuta 2004.</p> <p style="text-align: center;">4 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Yhteensovittaminen kansainvälisellä vesienhoitoalueella</i></p> <p>Kansainvälisillä vesienhoitoalueilla järjestetään yhteistyö Suomea sitovia kansainvälisiä sopimuksia noudattaen.</p> <p style="text-align: center;">2 luku</p> <p style="text-align: center;">Suunnittelun järjestäminen</p> <p style="text-align: center;">5 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Pintavesiä muuttava toiminta</i></p> <p>Alueellinen ympäristökeskus arvioi pintavesien ekologiseen ja kemialliseen tilaan vaikuttavan ihmisen toiminnan laadun ja määrän.</p> <p>Pintavesiä kuormittavina toimina arvioidaan yhdyskunnista, teollisuudesta, maataloudesta, metsätaloudesta ja muista toiminnoista sekä hajapäästöinä tulevat vaikutukset-</p>
---	--

taan merkittävät rehevöittävien aineiden ja haitallisten aineiden päästöt ja pintavesiä muuttavina toimina arvioidaan vaikutukseltaan merkittävä vedenotto, säännöstely ja vesistön rakentaminen.

6 §

Vesihuollon taloudelliset laskelmat

Vesienhoitoalueelle laaditaan tarpeelliset laskelmat vesihuollosta aiheutuvien kustannusten kattamisen periaatteen huomioon ottamiseksi. Laskelmissa on otettava huomioon vedenhankinnan ja sen tarpeen pitkän ajan ennusteet ja arvioitava kustannustehokkaimmat yhdistelmät niistä veden käyttöä koskevista toimenpiteistä, jotka sisällytetään toimenpideohjelmiin.

7 §

Pohjavedet

Alueelliset ympäristökeskukset huolehtivat tärkeillä pohjavesialueilla vaikuttavan ihmisen toiminnan laadun ja määrän arvioimisesta.

Pohjavesiä mahdollisesti muuttavina toimina arvioidaan hajakuormitus, pistekuormitus, vedenotto, tekopohjaveden muodostaminen ja maa-ainesten otto sekä tehdään tarvittaessa riskinarvio pohjavesien tilaan vaikuttavista tekijöistä.

8 §

Työohjelma

Osallistumisen, tiedottamisen ja yhteensovittamisen varmistamiseksi alueellinen ympäristökeskus laatii vesienhoidon järjestämisestä säädetyn lain (xxx/2004) tarkoittamalle vesienhoitosuunnitelmalle ja toimenpideohjelmalle työohjelman ja aikataulun. Edellä tässä luvussa kerätyn tiedon perustella laadittu työohjelma ja aikataulu käsitellään yhteistyöryhmässä, yhteensovitetaan ohjausryhmässä.

9 §

Seurantaohjelma

Pintavesien, pohjavesien ja suojelualueiden tilan seuraamiseksi alueellinen ympäristökeskus laatii vesienhoidon järjestämisestä säädetyn lain (/) 9 §:n mukaisen seurantaohjelman.

Vesienhoitoalueen pintavesien ekologisen ja kemiallisen tilan seuranta järjestetään riittävän moneen paikkaan edellä 5 §:ssä tunnistetun toiminnan merkittävien vaikutusten arvioimiseksi. Alueellisen kokonaiskuvan saamiseksi seuranta järjestetään, silloin kun se on aiheellista, suurten jokien paikkoihin, joissa valuma-alue on suurempi kuin 2500 km², suuriin järviin ja merkittäviin valtakunnan rajan ylittäviin vesiin. Veden korkeus ja virtaama kuuluvat seurantaohjelmaan kun ne ovat tarpeen ekologisen ja kemiallisen tilan arvioimiseksi.

Vesienhoitoalueen pohjavesien määrällisen ja kemiallisen tilan seuranta järjestetään riittävän moneen paikkaan edellä 7 §:ssä tunnistetun toiminnan vaikutusten arvioimiseksi. Seuranta on järjestettävä kokonaiskuvan saamiseksi kaikista pohjavesimuodostumista, joista otetaan juomavettä keskimäärin yli 100 m³ päivässä.

Asetuksella erikseen määrättyjä haitallisia aineita seurataan pinta- ja pohjavesistä paikoissa, joihin niitä pääsee sellaisin määrin, että niillä voi olla vaikutusta ekologiseen tai kemialliseen tilaan.

Seurantaohjelma käsitellään vesienhoitoalueella yhteistyöryhmissä ja yhteensovitetaan ohjausryhmässä. Ympäristöministeriö päättää seurantaohjelmasta.

3 luku

Vesien tila

10 §

Pintavesityyppien määrittely

Pintavesien luontaisten tyyppien määrittelyä sekä ekologisen ja kemiallisen tilan luokittelua varten pintavedet määritellään kuluun jokiin, järviin, rannikkovesiin tai

voimakkaasti muutettuihin tai keinotekoisiiin pintavesiin.

Pintavedet erotellaan tyyppeihin luonnontieteellisten ja maantieteellisten ominaispiirteiden perusteella. Keinotekoiset pintavedet ja voimakkaasti muutetut pintavedet erotellaan niitä ominaispiirteiltään eniten vastaavaan tyyppiin.

Jokien, järvien ja rannikkovesien tyyppien yksityiskohtaiset kuvaukset esitetään liitteessä 3.

11 §

Pintavesien tilan määrittely

Vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (1) 8 §:n mukaisesti pintaveden ekologinen tila luokitellaan vertailuoloihin suhteutettuna biologisten, fysikaalis-kemiallisten ja hydrologis-morfologisten laatutekijöiden perusteella liitteessä 4 esitettyjen kuvausten mukaisesti. Pintaveden ekologinen tila vastaa biologisten ja fysikaalis-kemiallisten seurantatulosten arvoista huonompaa.

Pintaveden tila on hyvä, jos sen ekologinen ja kemiallinen tila ovat hyviä.

12 §

Tyypille ominaiset vertailuolot

Kullekin pintavesityypille määritellään tyypille ominaiset vertailuolot edellä 12 §:ssä määriteltyjen erinomaisen ekologisen tilan laatutekijöitä kuvaavien muuttujien arvojen avulla.

Voimakkaasti muutettujen tai keinotekoisien pintavesien vertailuolota määritettäessä käytetään parhaan saavutettavissa olevan ekologisen tilan laatutekijöitä. Näitä laatutekijöitä kuvaavien muuttujien arvoissa otetaan

huomioon vesimuodostuman keinotekoisista tai voimakkaasti muutetuista ominaispiirteistä johtuvat fyysiset olosuhteet sen jälkeen, kun kaikki toteutettavissa olevat lieventävät toimenpiteet on tehty parhaan toteutettavissa olevan ekologisen jatkumon varmistamiseksi. Parasta saavutettavissa olevaa ekologista tilaa koskevat arvot on tarkistettava jokaisella hoitosuunnitelmakaudella.

Biologisen laatutekijän vuodenaajoista riippumattoman luontaisen suuren vaihtelun estäessä tyypille ominaisten vertailuolosten luotettavan määrittämisen, laatutekijä voidaan jättää pois kyseisen tyyppin ekologisen tilan arvioinnista. Laatutekijän poisjättämisen perusteet on esitettävä hoitosuunnitelmassa.

Vertailuolosten määrittämiseksi perustettava vertailualueverkko on osa seurantaohjelmaa. Jos vertailuolota edustavaa aluetta ei ole mahdollista osoittaa, käytetään mallinnusta tai asiantuntija-arviota.

Ympäristöministeriö päättää vertailuolosta.

13 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 2004.

Edellä 5 §:ssä ja 6 §:ssä esitetyt tarkastelut ja laskelmat tehdään viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2004 ja tämän jälkeen ajantasaisesti kuuden vuoden välein.

Edellä 8 §:ssä tarkoitettu työohjelma julkaistaan viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2006 ja seuraavat työohjelmat vastaavasti kolme vuotta ennen uuden kauden alkamista.

Edellä 9 §:ssä tarkoitettu seurantaohjelma käynnistetään viimeistään 22 päivänä joulukuuta 2006 ja tarkistetaan vesienhoitosuunnitelmakausittain.

(Suomennos)

**VESIVAROJA JA TERVEYTTÄ
KOSKEVA PÖYTÄKIRJA VUODEN
1992 YLEISSOPIMUKSEEN MAASTA
TOISEEN ULOTTUVIEN VESISTÖJEN
JA KANSAINVÄLISEN
JÄRVIENSUOJELUSTA JA
KÄYTÖSTÄ**

Tämän pöytäkirjan sopimuspuolet, jotka ovat tietoisia siitä, että vesi on elämälle välttämätöntä ja että veden saatavuus sekä määrällisesti että laadullisesti riittävissä määrin ihmisten perustarpeiden tyydyttämiseksi on paremman terveyden ja kestäväen kehityksen edellytys,

tunnustavat puhtaan veden ja tasapainoisen ja toimivan vesiympäristön hyödyn ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille,

ovat tietoisia siitä, että pinta- ja pohjavedet ovat uusiutuvia luonnonvaroja ja että niillä on vain rajallinen kyky palautua ihmisen toiminnan haitallisista vaikutuksista määrän ja laadun osalta, tämän rajallisen sietokyvyn laiminlyönnillä voi olla haitallisia vaikutuksia sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä näistä varoista ja niiden laadusta riippuvaisten terveyden ja hyvinvointiin, ja tästä syystä veden kiertokulun kestävä hallinta on oleellista sekä ihmisen tarpeiden että ympäristönsuojelun kannalta,

ovat tietoisia myös niistä seurauksista, joita voi aiheutua kansanterveydelle ihmisten tarpeiden tyydyttämiseen tarvittavan veden laadun ja määrän puutteista ja näiden puutteiden vakavista vaikutuksista erityisesti herkille, heikoimmassa asemassa oleville ja yhteiskunnallisesti syrjäytyneille väestöryhmille,

ovat tietoisia siitä, että vedestä aiheutuviin sairauksien ehkäiseminen, rajoittaminen ja vähentäminen ovat tärkeitä ja kiireellisiä tehtäviä, jotka voidaan suorittaa onnistuneesti ainoastaan lisäämällä yhteistyötä kaikilla tasoilla ja kaikkien sektoreiden välillä sekä kansallisesti että kansainvälisesti,

**PROTOCOL ON WATER AND
HEALTH TO THE 1992 CONVENTION
ON THE PROTECTION AND USE OF
TRANSBOUNDARY
WATERCOURSES AND
INTERNATIONAL LAKES**

The Parties to this Protocol,

Mindful that water is essential to sustain life and that the availability of water in quantities, and of a quality, sufficient to meet basic human needs is a prerequisite both for improved health and for sustainable development,

Acknowledging the benefits to human health and well-being that accrue from wholesome and clean water and a harmonious and properly functioning water environment,

Aware that surface waters and groundwater are renewable resources with a limited capacity to recover from adverse impacts from human activities on their quantity and quality, that any failure to respect those limits may result in adverse effects, in both the short and long terms, on the health and well-being of those who rely on those resources and their quality, and that in consequence sustainable management of the hydrological cycle is essential for both meeting human needs and protecting the environment,

Aware also of the consequences for public health of shortfalls of water in the quantities, and of the quality, sufficient to meet basic human needs, and of the serious effects of such shortfalls, in particular on the vulnerable, the disadvantaged and the socially excluded,

Conscious that the prevention, control and reduction of water-related disease are important and urgent tasks which can only be satisfactorily discharged by enhanced cooperation at all levels and among all sectors, both within countries and between States,

ovat tietoisia myös siitä, että vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi tarvitaan valvontaa, varhaisvaroitusjärjestelmiä ja reagointijärjestelmiä,

perustavat toimintansa Yhdistyneiden Kansakuntien ympäristö- ja kehityskonferenssin (Rio de Janeiro, 1992) päätelmiin ja erityisesti Rion julistukseen, Agenda 21:een sekä jatko-ohjelmaan Agenda 21:n täytäntönpäätöksenä (New York, 1997) ja näihin perustuvaan kestävä kehityksen toimikunnan päätökseen makean veden kestävästä käytöstä (New York, 1998),

käyttävät esimerkkinä asiaan kuuluvia määräyksiä, jotka sisältyvät vuoden 1992 yleissopimukseen maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä, ja korostavat, että määräyksiä on sovellettava nykyistä laajemmin ja että yleissopimusta on täydennettävä kansanterveyttä edistävillä lisätoimenpiteillä,

ottavat huomioon vuoden 1991 yleissopimuksen valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista, vuoden 1992 yleissopimuksen teollisuusonnettomuuksien rajojen yli ulottuvista vaikutuksista, Yhdistyneiden Kansakuntien vuoden 1997 yleissopimuksen kansainvälisten vesistöjen muuhun kuin liikennekäyttöön sovellettavista säännöistä ja vuoden 1998 yleissopimuksen tiedonsaannista, kansalaisten osallistumisoikeudesta sekä muutoksenhaku- ja viireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa,

ottavat huomioon myös vuoden 1989 Euroopan ympäristö- ja terveysperuskirjan, vuoden 1994 Helsingin ympäristö- ja terveysjulistuksen ja ministereiden vahvistamat periaatteet, tavoitteet ja suositukset "Euroopan ympäristö" -prosessista,

tunnustavat muiden eurooppalaisten ympäristöaloitteiden, -asiakirjojen ja -prosessien merkityksen ja kansallisten ympäristöä ja terveyttä koskevien toimintasuunnitelmien ja ympäristötoimintasuunnitelmien valmistelun ja toteuttamisen tärkeiden,

Conscious also that surveillance of water-related disease and the establishment of early-warning systems and response systems are important aspects of the prevention, control and reduction of water-related disease,

Basing themselves upon the conclusions of the United Nations Conference on Environment and Development (Rio de Janeiro, 1992), in particular the Rio Declaration on Environment and Development and Agenda 21, as well as upon the programme for the further implementation of Agenda 21 (New York, 1997) and the consequent decision of the Commission on Sustainable Development on the sustainable management of freshwater (New York, 1998),

Deriving inspiration from the relevant provisions of the 1992 Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes and emphasizing the need both to encourage more widespread application of those provisions and to complement that Convention with further measures to strengthen the protection of public health,

Taking note of the 1991 Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, the 1992 Convention on the Transboundary Effects of Industrial Accidents, the 1997 United Nations Convention on the Law of the Non-Navigational Uses of International Watercourses and the 1998 Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters,

Further taking note of the pertinent principles, targets and recommendations of the 1989 European Charter on Environment and Health, the 1994 Helsinki Declaration on Environment and Health, and the Ministerial declarations, recommendations and resolutions of the "Environment for Europe" process,

Recognizing the sound basis and relevance of other environmental initiatives, instruments and processes in Europe, as well as the preparation and implementation of National Environment and Health Action Plans and of National Environment Action Plans,

arvostavat Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission ja Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimiston työtä, jolla lujitetaan kahden- ja monenvälistä yhteistyötä vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi,

saavat rohkaisua Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission ja Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimiston jäsenvaltioiden menestyksellisestä työstä pilaantumisen vähentämiseksi ja ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeiden vesiympäristöjen ylläpitämiseksi ja kunnostamiseksi,

ovat sopineet seuraavaa:

1 artikla

Tavoite

Tämän pöytäkirjan tavoitteena on edistää kaikilla soveltuvilla tasoilla, kansallisesti, useamman valtion alueella ja kansainvälisesti, yksilöiden ja yhteisöjen terveyden ja hyvinvoinnin suojelua kestävä kehityksen periaatteen mukaisesti kehittämällä vesien käyttöä, hoitoa ja suojelua, mukaan luettuna vesiekosysteemien suojelu, sekä ehkäisemällä, rajoittamalla ja vähentämällä vedestä aiheutuvia sairauksia.

2 artikla

Määritelmät

Tässä pöytäkirjassa:

1. 'vedestä aiheutuva sairaus' tarkoittaa merkittäviä haitallisia vaikutuksia ihmisten terveyteen, kuten kuolemaa, vammaa, sairautta tai vaivoja, jotka välittömästi tai välillisesti aiheutuvat vesien tilasta tai niiden laadun tai määrän muutoksista,

2. 'talousvesi' tarkoittaa vettä, jota käytetään tai jota on tarkoitus käyttää juomavetenä, keittämisessä, ruoan valmistuksessa, henkilökohtaisessa hygieniassa tai vastaavaan tarkoitukseen,

3. 'pohjavesi' tarkoittaa kaikkia niitä vesiä,

Commending the efforts already undertaken by the United Nations Economic Commission for Europe and the Regional Office for Europe of the World Health Organization to strengthen bilateral and multilateral cooperation for the prevention, control and reduction of water-related disease,

Encouraged by the many examples of positive achievements by the States members of the United Nations Economic Commission for Europe and the States members of the Regional Committee for Europe of the World Health Organization in abating pollution and in maintaining and restoring water environments capable of supporting human health and well-being,

Have agreed as follows:

Article 1

Objective

The objective of this Protocol is to promote at all appropriate levels, nationally as well as in transboundary and international contexts, the protection of human health and well-being, both individual and collective, within a framework of sustainable development, through improving water management, including the protection of water ecosystems, and through preventing, controlling and reducing water-related disease.

Article 2

Definitions

For the purposes of this Protocol,

1. "Water-related disease" means any significant adverse effects on human health, such as death, disability, illness or disorders, caused directly or indirectly by the condition, or changes in the quantity or quality, of any waters;

2. "Drinking water" means water which is used, or intended to be available for use, by humans for drinking, cooking, food preparation, personal hygiene or similar purposes;

3. "Groundwater" means all water which

jotka ovat maanpinnan alapuolella kyllästyneessä vyöhykkeessä ja suorassa yhteydessä kallio- tai maaperään,

4. 'suljetut vedet' tarkoittavat rakennusten sisä- tai ulkopuolella sijaitsevia keinotekoisia vesiä, jotka on erotettu makeasta pintavedestä tai rannikkovesistä,

5. 'maasta toiseen ulottuvat vedet' tarkoittavat pinta- tai pohjavesiä, jotka muodostavat kahden tai useamman valtion rajan, kulkevat näiden rajojen poikki tai sijaitsevat kahden tai useamman valtion rajalla; kun maasta toiseen ulottuva vesistö virtaa suoraan mereen, se päättyy suoraan viivaan, joka on vedetty jokisuuhun joen ja meren laskuveden aikaisen rantaviivan leikkauspisteiden välille,

6. 'vedestä aiheutuvien sairauksien maasta toiseen ulottuvat vaikutukset' tarkoittavat jonkin sopimuspuolen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella syntyviä merkittäviä haitallisia vaikutuksia ihmisten terveyteen, kuten kuolemaa, vammaa, sairautta tai vaivoja, jotka välittömästi tai välillisesti aiheutuvat jonkin toisen sopimuspuolen lainkäyttövaltaan kuuluvan alueen veden tilasta tai sen laadun tai määrän muutoksista riippumatta siitä, onko haitoilla maasta toiseen ulottuvia vaikutuksia,

7. 'maasta toiseen ulottuvat vaikutukset' tarkoittavat merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, jotka ovat aiheutuneet ihmisen toiminnasta johtuvasta muutoksesta maasta toiseen ulottuvien vesien tilassa; mainitun toiminnan fyysisen alkuperän on sijaittava toisen sopimuspuolen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella. Tällaisiin ympäristövaikutuksiin kuuluvat vaikutukset ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen, kasvilisuuteen, eläimistöön, maaperään, ilmaan, veteen, ilmastoon, maisemaan ja historiallisiin muistomerkkeihin tai muihin rakennelmiin taikka näiden väliseen vuorovaikutukseen; niihin kuuluvat myös näissä seikoissa tapahtuneiden muutosten vaikutukset kulttuuriperintöön tai sosiaalis-taloudellisiin oloihin,

8. 'jätevesihuolto' tarkoittaa ihmisten eritteiden ja kotitalouksien jätevesien keräämistä, kuljetusta, käsittelyä, poisjohtamista tai uudelleenkäyttöä joko yhteisten tai yhtä kotitaloutta tai yritystä palvelevien järjestelmi-

is below the surface of the ground in the saturation zone and in direct contact with the ground or subsoil;

4. "Enclosed waters" means artificially created water bodies separated from surface freshwater or coastal water, whether within or outside a building;

5. "Transboundary waters" means any surface or ground waters which mark, cross or are located on boundaries between two or more States; wherever transboundary waters flow directly into the sea, these transboundary waters end at a straight line across their respective mouths between points on the low-water line of their banks;

6. "Transboundary effects of water-related disease" means any significant adverse effects on human health, such as death, disability, illness or disorders, in an area under the jurisdiction of one Party, caused directly or indirectly by the condition, or changes in the quantity or quality, of waters in an area under the jurisdiction of another Party, whether or not such effects constitute a transboundary impact;

7. "Transboundary impact" means any significant adverse effect on the environment resulting from a change in the conditions of transboundary waters caused by a human activity, the physical origin of which is situated wholly or in part within an area under the jurisdiction of a Party to the Convention, within an area under the jurisdiction of another Party to the Convention. Such effects on the environment include effects on human health and safety, flora, fauna, soil, air, water, climate, landscape, and historical monuments or other physical structures or the interaction among these factors; they also include effects on the cultural heritage or socio-economic conditions resulting from alterations to those factors;

8. "Sanitation" means the collection, transport, treatment and disposal or reuse of human excreta or domestic waste water, whether through collective systems or by installations serving a single household or un-

en avulla,

9. 'yhteinen järjestelmä' tarkoittaa:

(a) järjestelmää, joka johtaa talousvettä useaan kotitalouteen tai yritykseen ja/tai

(b) jätevesihuoltojärjestelmää, joka palvelee useaa kotitaloutta tai yritystä ja jonka avulla järjestetään tarpeen mukaan myös teollisuuden jäteveden kerääminen, kuljetus, käsittely, poisjohtaminen tai uudelleenkäyttö,

riippumatta siitä, vastaako tällaisesta järjestelmästä julkinen sektori, yksityisen sektorin yritys tai molempien sektoreiden yhteenliittymä,

10. 'vesien käyttö-, hoito- ja suojelusuunnitelma' tarkoittaa suunnitelmaa vesivarojen kehittämiseksi, hoitamiseksi, suojelemiseksi ja/tai käyttämiseksi tietyllä alueella tai pohjavettä johtavassa kerroksessa, mukaan luetuna alueen ekosysteemien suojeleminen,

11. 'kansalaiset' tarkoittavat yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä tai sellaisten henkilöiden muodostamia yhdistyksiä, järjestöjä tai ryhmiä, jotka perustuvat kansalliseen lainsäädäntöön tai käytäntöön,

12. 'viranomainen' tarkoittaa:

(a) kansallisen, alueellisen tai muun tason hallintoelintä,

(b) luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä, jotka hoitavat julkishallinnon tehtäviä kansallisen lainsäädännön mukaisesti, mukaan luettuna ympäristöön, kansanterveyteen, jätevesihuoltoon ja vesien käyttöön, hoitoon ja suojeleluun liittyvät erityiset tehtävät, toiminnot ja palvelut,

(c) muita luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä, joilla on julkisia velvollisuuksia tai tehtäviä tai jotka huolehtivat julkisista palveluista edellä a) ja b) kohdassa tarkoitettujen laitosten tai henkilöiden valvonnassa,

(d) 21 artiklassa tarkoitettuna sopimuspuolena olevan alueellisen taloudellisen yhdenytymisen järjestön toimielintä.

Tähän määritelmään eivät sisälly lainkäyttö- tai lainsäädäntöelimet,

13. 'paikallinen' tarkoittaa kaikkia valtiota pienempiä soveltuvia alueellisia yksiköitä,

14. 'yleissopimus' tarkoittaa yleissopimusta maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja

dertaking;

9. "Collective system" means:

(a) A system for the supply of drinking water to a number of households or undertakings; and/or

(b) A system for the provision of sanitation which serves a number of households or undertakings and, where appropriate, also provides for the collection, transport, treatment and disposal or reuse of industrial waste water,

whether provided by a body in the public sector, an undertaking in the private sector or by a partnership between the two sectors;

10. "Water-management plan" means a plan for the development, management, protection and/or use of the water within a territorial area or groundwater aquifer, including the protection of the associated ecosystems;

11. "The public" means one or more natural or legal persons, and, in accordance with national legislation or practice, their associations, organizations or groups;

12. "Public authority" means:

(a) Government at national, regional and other levels;

(b) Natural or legal persons performing public administrative functions under national law, including specific duties, activities or services in relation to the environment, public health, sanitation, water management or water supply;

(c) Any other natural or legal persons having public responsibilities or functions, or providing public services, under the control of a body or person falling within subparagraphs (a) or (b) above;

(d) The institutions of any regional economic integration organization referred to in article 21 which is a Party.

This definition does not include bodies or institutions acting in a judicial or legislative capacity;

13. "Local" refers to all relevant levels of territorial unit below the level of the State;

14. "Convention" means the Convention on the Protection and Use of Transboundary

kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä, joka tehtiin Helsingissä 17 päivänä maaliskuuta 1992,

15. 'yleissopimuksen sopimuspuolten kokous' tarkoittaa elintä, jonka yleissopimuksen sopimuspuolet ovat perustaneet yleissopimuksen 17 artiklan mukaisesti,

16. 'sopimuspuoli' tarkoittaa, ellei tekstissä toisin mainita, yleissopimuksen 21 artiklassa tarkoitettua valtiota tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestöä, joka on ilmaissut suostumuksensa tulla tämän pöytäkirjan sitomaksi ja jonka osalta tämä pöytäkirja on tullut voimaan,

17. 'sopimuspuolten kokous' tarkoittaa elintä, jonka sopimuspuolet ovat perustaneet 16 artiklan mukaisesti.

Watercourses and International Lakes, done at Helsinki on 17 March 1992;

15. "Meeting of the Parties to the Convention" means the body established by the Parties to the Convention in accordance with its article 17;

16. "Party" means, unless the text otherwise indicates, a State or a regional economic integration organization referred to in article 21 which has consented to be bound by this Protocol and for which this Protocol is in force;

17. "Meeting of the Parties" means the body established by the Parties in accordance with article 16.

3 artikla

Soveltamisala

Tämän pöytäkirjan määräykset koskevat:

- (a) makeaa pintavettä,
- (b) pohjavettä,
- (c) jokien suualueita,
- (d) rannikkovesiä, joita käytetään virkistykseen, kalanviljelyyn tai äyriäisten tuotantoon tai keräämiseen,
- (e) suljettuja uimiseen käytettäviä vesialueita,
- (f) vettä, jota ollaan ottamassa, kuljettamassa, käsittelemässä tai jakelemassa,
- (g) jätevesiä, joita ollaan keräämässä, kuljettamassa, käsittelemässä, johtamassa pois tai kierrättämässä.

4 artikla

Yleiset määräykset

1. Kukin sopimuspuoli ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi yhtenäistettyjen vesien käyttö-, hoito- ja suojelujärjestelmien mukaisesti, joiden tavoitteena on vesivarojen kestävä käyttö, sellainen veden laatu, joka ei va-

Article 3

Scope

The provisions of this Protocol shall apply to:

- (a) Surface freshwater;
- (b) Groundwater;
- (c) Estuaries;
- (d) Coastal waters which are used for recreation or for the production of fish by aquaculture or for the production or harvesting of shellfish;
- (e) Enclosed waters generally available for bathing;
- (f) Water in the course of abstraction, transport, treatment or supply;
- (g) Waste water throughout the course of collection, transport, treatment and discharge or reuse.

Article 4

General provisions

1. The Parties shall take all appropriate measures to prevent, control and reduce water-related disease within a framework of integrated water-management systems aimed at sustainable use of water resources, ambient water quality which does not endanger human health, and protection of water eco-

ranna ihmisten terveyttä, ja vesiekosysteemien suojele.

2. Kukin sopimuspuoli ryhtyy erityisesti kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin:

(a) turvatakseen puhtaat ja riittävät talousvesivarat, joissa ei esiinny mikro-organismeja, loisia eikä aineita, joiden lukumäärä tai pitoisuus voi mahdollisesti vaarantaa ihmisten terveyden. Toimenpiteet kattavat juomavedeksi tarkoitettujen talousvesivarojen suojele, vedenpuhdistamisen ja yhteisten järjestelmien luomisen, kehittämisen ja ylläpidon,

(b) varmistaakseen, että jätevesihuolto turvaa riittävän tehokkaasti ihmisten terveyden ja ympäristön laadun. Tämä toteutetaan erityisesti luomalla, kehittämällä ja ylläpitämällä yhteisiä järjestelmiä,

(c) suojellakseen tehokkaasti juomavedeksi tarkoitettuja talousvesivarat ja niihin liittyvät vesiekosysteemit pilaantumiselta, myös maatalouden ja teollisuuden epäpuhtauksilta ja muilta vaarallisilta päästöiltä. Tavoitteena on ihmisten terveydelle ja vesiekosysteemeille vaarallisten päästöjen tehokas vähentäminen ja lopettaminen,

(d) ehkäistäkseen riittävällä tavalla vedestä aiheutuvien sairauksien terveyshaitat, jotka johtuvat veden käytöstä virkistystarkoituksiin, kalanviljelyyn ja äyriäisten tuotantoon ja keräämiseen, jäteveden käytöstä kasteluun tai jäteliikkeen käytöstä maanviljelyssä ja vesiviljelyssä,

(e) luodakseen tehokkaita järjestelmiä, joilla voidaan seurata vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymistä ja joiden avulla voidaan reagoida näiden sairauksien todettuun ja mahdolliseen esiintymiseen ja leviämiseen.

3. Tässä pöytäkirjassa jäljempänä esiintyvät viittaukset talousveteen ja jätevesihuoltoon ovat viittauksia talousveteen ja jätevesihuoltoon, joita edellytetään tämän artiklan 2 kappaleen vaatimusten täyttämiseksi.

4. Kukin sopimuspuoli perustaa tällaiset

systems.

2. The Parties shall, in particular, take all appropriate measures for the purpose of ensuring:

(a) Adequate supplies of wholesome drinking water which is free from any micro-organisms, parasites and substances which, owing to their numbers or concentration, constitute a potential danger to human health. This shall include the protection of water resources which are used as sources of drinking water, treatment of water and the establishment, improvement and maintenance of collective systems;

(b) Adequate sanitation of a standard which sufficiently protects human health and the environment. This shall in particular be done through the establishment, improvement and maintenance of collective systems;

(c) Effective protection of water resources used as sources of drinking water, and their related water ecosystems, from pollution from other causes, including agriculture, industry and other discharges and emissions of hazardous substances. This shall aim at the effective reduction and elimination of discharges and emissions of substances judged to be hazardous to human health and water ecosystems;

(d) Sufficient safeguards for human health against water-related disease arising from the use of water for recreational purposes, from the use of water for aquaculture, from the water in which shellfish are produced or from which they are harvested, from the use of waste water for irrigation or from the use of sewage sludge in agriculture or aquaculture;

(e) Effective systems for monitoring situations likely to result in outbreaks or incidents of water-related disease and for responding to such outbreaks and incidents and to the risk of them.

3. Subsequent references in this Protocol to "drinking water" and "sanitation" are to drinking water and sanitation that are required to meet the requirements of paragraph 2 of this article.

4. The Parties shall base all such measures

toimenpiteet arviointiin, jolla arvioidaan ehdotetun toimen vaikutukset, mukaan luettuna hyödyt, haitat ja kustannukset:

- (a) ihmisten terveydelle,
- (b) vesivaroille ja
- (c) kestäväälle kehitykselle,

ja ottavat arvioinnissa huomioon ehdotettujen toimenpiteiden erilaiset vaikutukset ympäristön eri osiin.

5. Kukin sopimuspuoli ryhtyy kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin luodakseen vakaan ja laajat valtuudet mahdollistavan lain säädännöllisen, hallinnollisen ja taloudellisen perustan, jonka avulla julkinen, yksityinen ja vapaaehtoinen sektori voivat edistää vesien käytön, hoidon ja suojelun kehittämistä vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi.

6. Kukin sopimuspuoli velvoittaa ne viranomaiset, jotka harkitsevat toimenpiteitä tai antavat hyväksyntänsä muiden toimenpiteille, joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvissa vesissä, ottamaan huomioon toimenpiteiden mahdolliset kansanterveysvaikutukset.

7. Jos sopimuspuoli on valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehdyn yleissopimuksen sopimuspuoli ja sen viranomaiset toteuttavat yleissopimuksen mukaisia toimenpiteitä, on näiden toimenpiteiden oltava tämän artiklan 6 kappaleen vaatimusten mukaisia.

8. Tämän pöytäkirjan määräykset eivät vaikuta sopimuspuolten oikeuteen hyväksyä tai panna täytäntöön tiukempia määräyksiä kuin tässä pöytäkirjassa säädetyt määräykset.

9. Tämän pöytäkirjan määräykset eivät vaikuta tämän pöytäkirjan sopimuspuolten oikeuksiin ja velvoitteisiin, jotka perustuvat yleissopimukseen tai johonkin muuhun voimassa olevaan kansainväliseen sopimukseen, elleivät tämän pöytäkirjan mukaiset velvoitteet ole tiukempia kuin yleissopimuksen tai muiden voimassa olevien sopimusten mukaiset velvoitteet.

upon an assessment of any proposed measure in respect of all its implications, including the benefits, disadvantages and costs, for:

- (a) Human health;
- (b) Water resources; and
- (c) Sustainable development,

which takes account of the differing new impacts of any proposed measure on the different environmental mediums.

5. The Parties shall take all appropriate action to create legal, administrative and economic frameworks which are stable and enabling and within which the public, private and voluntary sectors can each make its contribution to improving water management for the purpose of preventing, controlling and reducing water-related disease.

6. The Parties shall require public authorities which are considering taking action, or approving the taking by others of action, that may have a significant impact on the environment of any waters within the scope of this Protocol to take due account of any potential impact of that action on public health.

7. Where a Party is a Party to the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, compliance by public authorities of that Party with the requirements of that Convention in relation to a proposed action shall satisfy the requirement under paragraph 6 of this article in respect of that action.

8. The provisions of this Protocol shall not affect the rights of Parties to maintain, adopt or implement more stringent measures than those set down in this Protocol.

9. The provisions of this Protocol shall not affect the rights and obligations of any Party to this Protocol deriving from the Convention or any other existing international agreement, except where the requirements under this Protocol are more stringent than the corresponding requirements under the Convention or that other existing international agreement.

5 artikla

Periaatteet ja lähestymistavat

Kun sopimuspuolet ryhtyvät toimenpiteisiin tämän pöytäkirjan täytäntöön panemiseksi, ne noudattavat erityisesti seuraavia periaatteita ja lähestymistapoja:

(a) varovaisuusperiaate, jonka mukaan toimenpiteitä vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi ei saa lykätä sillä perusteella, että tieteellisin tutkimuksin ei ole täysin pitävästi osoitettu syy-yhteyttä toimenpiteen kohteena olevan tekijän ja sen mahdollisuuden välillä, että tekijä edistää vedestä aiheutuvien sairauksien leviämistä ja/tai maasta toiseen ulottuvia vaikutuksia,

(b) pilaaja maksaa -periaate, jonka perusteella pilaantumisen aiheuttaja on vastuussa pilaantumisen ehkäisemisen, rajoittamisen ja vähentämisen kustannuksista,

(c) Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti valtioilla on täysivaltainen oikeus hyödyntää omia luonnonvarojaan ympäristö- ja kehityspolitiikkansa mukaisesti ja vastuu siitä, että niiden lainkäyttöalueeseen kuuluvat tai valvonnan alaiset toimenpiteet eivät vahingoita muiden valtioiden tai niiden kansallisen lainkäyttöalueen ulkopuolella olevien alueiden ympäristöä,

(d) vesivaroja hoidetaan niin, että nykyisen sukupolven tarpeet tyydytetään vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää omat tarpeensa,

(e) vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymien ehkäisemiseksi ja talousvesivarojen suojelemiseksi käytetään ennaltaehkäiseviä toimia, koska niillä estetään haittojen syntymistä tehokkaimmin ja koska ne voivat olla kustannustehokkaampia kuin korjaavat toimet,

(f) vesivarojen hoito olisi toteutettava alimmalla mahdollisella hallinnon tasolla,

(g) veteen liittyy yhteiskunnallisia, taloudellisia ja ympäristöllisiä arvoja ja siksi vesivaroja olisi hoidettava niin, että nämä arvot voidaan yhdistää kestävimällä ja parhaimmalla mahdollisella tavalla,

Article 5

Principles and approaches

In taking measures to implement this Protocol, the Parties shall be guided in particular by the following principles and approaches:

(a) The precautionary principle, by virtue of which action to prevent, control or reduce water-related disease shall not be postponed on the ground that scientific research has not fully proved a causal link between the factor at which such action is aimed, on the one hand, and the potential contribution of that factor to the prevalence of water-related disease and/or transboundary impacts, on the other hand;

(b) The polluter-pays principle, by virtue of which costs of pollution prevention, control and reduction shall be borne by the polluter;

(c) States have, in accordance with the Charter of the United Nations and the principles of international law, the sovereign right to exploit their own resources pursuant to their own environmental and developmental policies, and the responsibility to ensure that activities within their jurisdiction or control do not cause damage to the environment of other States or of areas beyond the limits of national jurisdiction;

(d) Water resources shall be managed so that the needs of the present generation are met without compromising the ability of future generations to meet their own needs;

(e) Preventive action should be taken to avoid outbreaks and incidents of water-related disease and to protect water resources used as sources of drinking water because such action addresses the harm more efficiently and can be more cost-effective than remedial action;

(f) Action to manage water resources should be taken at the lowest appropriate administrative level;

(g) Water has social, economic and environmental values and should therefore be managed so as to realize the most acceptable and sustainable combination of those values;

(h) veden tehokasta käyttöä edistetään taloudellisin keinoin ja tietoisuutta lisäämällä,

(i) tiedonsaantia ja kansalaisten osallistumista vesivaroja ja terveyttä koskevaan päätöksentekoon tarvitaan muun muassa päätösten laadun ja niiden täytäntöönpanon kehittämiseksi, kansalaisten tietoisuuden lisäämiseksi näissä kysymyksissä, jotta kansalaiset voivat esittää mielipiteensä niin, että viranomaiset voivat ottaa ne asianmukaisesti huomioon. Tiedonsaantia ja osallistumista tulisi täydentää asianmukaisella mahdollisuudella hakea muutosta vesivaroja ja terveyttä koskeviin päätöksiin tuomioistuimessa tai hallintoviranomaisessa,

(j) vesivaroja hoidetaan mahdollisuuksien mukaan kokonaisvaltaisesti vesistöalueittain niin, että sosiaalinen ja taloudellinen kehitys ovat sopusoinnussa luonnon ekosysteemien suojelun kanssa ja niin että vesivarojen hoito on sopusoinnussa muiden ympäristön osien sääntelytoimenpiteiden kanssa. Tätä kokonaisvaltaista toimintamallia sovelletaan valtioiden rajoista riippumatta koko vesistöalueelle, mukaan luettuna siihen liittyvät rannikkovedet, pohjavettä johtava kerros kokonaisuudessaan tai vesistöalueen tai pohjavettä johtavan kerroksen soveltuvat osat,

(k) erityistä huomiota kiinnitetään niiden väestöryhmien suojeluun, jotka ovat erityisen alttiita vedestä aiheutuville sairauksille,

(l) koko väestölle, erityisesti huonossa asemassa oleville ja yhteiskunnallisesti syrjäytyneille, turvataan yhtäläinen oikeus määrällisesti ja laadullisesti riittäviin vesivaroihin,

(m) vastapainona yksityisoikeudellisille ja julkisoikeudellisille oikeuksille vesivaroihin, julkisen ja yksityisen sektorin luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden ja toimielinten tulisi edistää vesiympäristön ja vesivarojen suojelua, ja

(n) tätä pöytäkirjaa täytäntöön pantaessa kiinnitetään asianmukaista huomiota paikallisiin ongelmiin, tarpeisiin ja osaamiseen.

(h) Efficient use of water should be promoted through economic instruments and awareness-building;

(i) Access to information and public participation in decision-making concerning water and health are needed, inter alia, in order to enhance the quality and the implementation of the decisions, to build public awareness of issues, to give the public the opportunity to express its concerns and to enable public authorities to take due account of such concerns. Such access and participation should be supplemented by appropriate access to judicial and administrative review of relevant decisions;

(j) Water resources should, as far as possible, be managed in an integrated manner on the basis of catchment areas, with the aims of linking social and economic development to the protection of natural ecosystems and of relating water-resource management to regulatory measures concerning other environmental mediums. Such an integrated approach should apply across the whole of a catchment area, whether transboundary or not, including its associated coastal waters, the whole of a groundwater aquifer or the relevant parts of such a catchment area or groundwater aquifer;

(k) Special consideration should be given to the protection of people who are particularly vulnerable to water-related disease;

(l) Equitable access to water, adequate in terms both of quantity and of quality, should be provided for all members of the population, especially those who suffer a disadvantage or social exclusion;

(m) As a counterpart to their rights and entitlements to water under private law and public law, natural and legal persons and institutions, whether in the public sector or the private sector, should contribute to the protection of the water environment and the conservation of water resources; and

(n) In implementing this Protocol, due account should be given to local problems, needs and knowledge.

6 artikla

Tavoitteet ja tavoitepäivämäärät

1. Tämän pöytäkirjan päämäärän saavuttamiseksi sopimuspuolet pyrkivät turvaamaan:

- (a) talousveden saannin kaikille ja
- (b) jätevesihuollon saannin kaikille

kokonaisvaltaisten vesien käyttö-, hoito- ja suojelujärjestelmien puitteissa, joiden tavoitteina on vesivarojen kestävä käyttö, sellainen veden laatu, joka ei vaaranna ihmisten terveyttä, ja vesiekosysteemien suojelu.

2. Tätä tarkoitusta varten sopimuspuolet laativat ja julkaisevat kansalliset ja/tai paikalliset tavoitteet ja suoritustasot, jotka on saavutettava tai ylläpidettävä vedestä aiheutuvien sairauksien tehokkaaksi estämiseksi. Tavoitteet tarkistetaan määräajoin. Samalla sopimuspuolet huolehtivat myös käytännön ja/tai muista järjestelyistä kansalaisten avoimen ja tasapuolisen osallistumisen turvaamiseksi ja varmistavat, että kansalaisten mielipiteet otetaan asianmukaisesti huomioon. Lukuun ottamatta kansallisista tai paikallisista olosuhteista johtuvia tilanteita, joissa tavoitteilla ei ole merkitystä vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemisessä, rajoittamisessa tai vähentämisessä, tavoitteisiin sisällytetään muun muassa:

(a) toimitettavan talousveden laatu, jolloin on otettava huomioon talousveden laatua koskevat Maailman terveysjärjestön ohjeet,

(b) vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymien vähentäminen,

(c) se osa alueesta tai väestöstä, jonka olisi päästävä osalliseksi yhteisistä talousvesijärjestelmistä tai jonka talousvesihuoltoa olisi muuten parannettava,

(d) se osa alueesta tai väestöstä, jonka olisi päästävä osalliseksi yhteisistä jätevesihuoltojärjestelmistä tai jonka jätevesihuoltoa on muuten parannettava,

(e) yhteisten järjestelmien ja muiden vesi- ja jätevesihuoltojärjestelmien suori-

Article 6

Targets and target dates

1. In order to achieve the objective of this Protocol, the Parties shall pursue the aims of:

- (a) Access to drinking water for everyone;
- (b) Provision of sanitation for everyone

within a framework of integrated water-management systems aimed at sustainable use of water resources, ambient water quality which does not endanger human health, and protection of water ecosystems.

2. For these purposes, the Parties shall each establish and publish national and/or local targets for the standards and levels of performance that need to be achieved or maintained for a high level of protection against water-related disease. These targets shall be periodically revised. In doing all this, they shall make appropriate practical and/or other provisions for public participation, within a transparent and fair framework, and shall ensure that due account is taken of the outcome of the public participation. Except where national or local circumstances make them irrelevant for preventing, controlling and reducing water-related disease, the targets shall cover, inter alia:

(a) The quality of the drinking water supplied, taking into account the Guidelines for drinking-water quality of the World Health Organization;

(b) The reduction of the scale of outbreaks and incidents of water-related disease;

(c) The area of territory, or the population sizes or proportions, which should be served by collective systems for the supply of drinking water or where the supply of drinking water by other means should be improved;

(d) The area of territory, or the population sizes or proportions, which should be served by collective systems of sanitation or where sanitation by other means should be improved;

(e) The levels of performance to be achieved by such collective systems and by

tustavoitteet,

(f) yleisesti hyväksytyjen hyvien käytäntöjen soveltaminen vesihuoltoon ja jätevesihuoltoon, myös talousveden lähteenä käytettävien vesien suojele,

(g) seuraavien päästöjen esiintyminen:

(i) puhdistamaton jätevesi, ja

(ii) puhdistamattomat sadevesien ylivuodot,

jotka valuvat jäteveden keräilyjärjestelmistä tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluviin vesistöihin,

(h) tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluviin vesistöihin laskettavien jätevesipuhdistamoista johdettavien jätevesien laatu,

(i) yhteisistä jätevesihuoltojärjestelmistä tai muista jätevesihuollon järjestelmistä tulevan jäteliikkeen poisjohtaminen tai uudelleenkäyttö ja kasteluun käytettävän jäteveden laatu, ottaen huomioon Maailman terveysjärjestön ja YK:n ympäristöohjelman suositukset jäteveden ja eritteiden turvallista käytöstä maataloudessa ja vesiviljelyssä,

(j) sellaisten talousvesilähteinä, uimavesinä, vesiviljelyyn tai äyriäisten tuotantoon tai keräämiseen käytettävien vesistöjen laatu,

(k) tunnustettujen hyvien käytäntöjen soveltaminen uimavesinä käytettävien suljettujen vesialueiden hoitoon,

(l) erittäin saastuneiden alueiden tunnistaminen ja kunnostus, jos alueet vaikuttavat tai voivat vaikuttaa haitallisesti tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluviin vesivaroihin ja siten edistää vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymistä,

(m) vesivarojen hoito-, kehitys-, suojele- ja käyttöjärjestelmien tehokkuus, mukaan luettuna yleisesti tunnustetun hyvän käytännön soveltaminen eri lähteistä peräisin olevan pilaantumisen torjuntaan,

(n) talousveden ja muiden tämän kappaleen tavoitteisiin liittyvien vesien laatu- ja koskevien tietojen julkaiseminen 7 artiklan 2 kappaleessa vahvistetuun määräajoin.

such other means of water supply and sanitation respectively;

(f) The application of recognized good practice to the management of water supply and sanitation, including the protection of waters used as sources for drinking water;

(g) The occurrence of discharges of:

(i) Untreated waste water; and

(ii) Untreated storm water overflows

from waste-water collection systems to waters within the scope of this Protocol;

(h) The quality of discharges of waste water from waste-water treatment installations to waters within the scope of this Protocol;

(i) The disposal or reuse of sewage sludge from collective systems of sanitation or other sanitation installations and the quality of waste water used for irrigation purposes, taking into account the Guidelines for the safe use of waste water and excreta in agriculture and aquaculture of the World Health Organization and the United Nations Environment Programme;

(j) The quality of waters which are used as sources for drinking water, which are generally used for bathing or which are used for aquaculture or for the production or harvesting of shellfish;

(k) The application of recognized good practice to the management of enclosed waters generally available for bathing;

(l) The identification and remediation of particularly contaminated sites which adversely affect waters within the scope of this Protocol or are likely to do so and which thus threaten to give rise to water-related disease;

(m) The effectiveness of systems for the management, development, protection and use of water resources, including the application of recognized good practice to the control of pollution from sources of all kinds;

(n) The frequency of the publication of information on the quality of the drinking water supplied and of other waters relevant to the targets in this paragraph in the intervals between the publication of information under article 7, paragraph 2.

3. Kukin sopimuspuoli laatii ja julkaisee tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetut tavoitteet ja esittää tavoitepäivämäärät niiden saavuttamiseksi viimeistään kahden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona se on tullut sopimuspuoleksi.

4. Mikäli tavoitteen saavuttamisen arvioidaan kestävän pitkään, asetetaan välitavoitteita tai vaiheittaisia tavoitteita.

5. Tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi kukin sopimuspuoli:

(a) luo kansalliset tai paikalliset järjestelyt toimivaltaisten viranomaisten työn yhteensovittamiseksi,

(b) kehittää maan rajat ylittäviä, kansallisia ja/tai paikallisia vesien käyttö-, hoito- ja suojelusuunnitelmia, mieluiten vesistöalueiden tai pohjavettä johtavien kerrosten mukaisesti. Tällöin sopimuspuolet huolehtivat käytännön ja/tai muista järjestelyistä kansalaisten avoimen ja oikeudenmukaisen osallistumisen varmistamiseksi ja ottavat kansalaisten mielipiteet huomioon. Suunnitelmia voidaan sisällyttää muihinkin asiaankuuluviin tarkoituksiin laadittaviin suunnitelmiin, ohjelmiin tai asiakirjoihin, edellyttäen että niistä käyvät selvästi ilmi ne ehdotukset, joiden tarkoituksena on saavuttaa tässä artiklassa mainitut tavoitteet määräaikana,

(c) laativat ja ylläpitävät oikeudellisen ja institutionaalisen perustan talousveden laatuvaatimusten seuraamiseksi ja toteuttamiseksi,

(d) laativat ja ylläpitävät järjestelyjä, tarvittaessa myös oikeudellisia ja institutionaalisia järjestelyjä, joilla voidaan seurata ja edistää muita suoritusstandardeja, joita tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetut tavoitteet koskevat, ja tarpeen vaatiessa saattaa ne voimaan.

7 artikla

Uudelleentarkastelu ja edistymisen arviointi

1. Kukin sopimuspuoli kerää ja arvioi tietoja:

3. Within two years of becoming a Party, each Party shall establish and publish targets referred to in paragraph 2 of this article, and target dates for achieving them.

4. Where a long process of implementation is foreseen for the achievement of a target, intermediate or phased targets shall be set.

5. In order to promote the achievement of the targets referred to in paragraph 2 of this article, the Parties shall each:

(a) Establish national or local arrangements for coordination between their competent authorities;

(b) Develop water-management plans in transboundary, national and/or local contexts, preferably on the basis of catchment areas or groundwater aquifers. In doing so, they shall make appropriate practical and/or other provisions for public participation, within a transparent and fair framework, and shall ensure that due account is taken of the outcome of the public participation. Such plans may be incorporated in other relevant plans, programmes or documents which are being drawn up for other purposes, provided that they enable the public to see clearly the proposals for achieving the targets referred to in this article and the respective target dates;

(c) Establish and maintain a legal and institutional framework for monitoring and enforcing standards for the quality of drinking water;

(d) Establish and maintain arrangements, including, where appropriate, legal and institutional arrangements, for monitoring, promoting the achievement of and, where necessary, enforcing the other standards and levels of performance for which targets referred to in paragraph 2 of this article are set.

Article 7

Review and assessment of progress

1. The Parties shall each collect and evaluate data on:

(a) edistyksensä 6 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamisessa,

(b) indikaattoreista, joilla mitataan sitä, miten saavutettu edistys on vaikuttanut vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseen, rajoittamiseen ja vähentämiseen.

2. Kukin sopimuspuoli julkaisee määräjajoin kerätyt tiedot ja arvioinnit. Julkaisutiedeydestä päätetään sopimuspuolten kokouksessa.

3. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että näiden tietojen keräämistä varten otettujen vesi- ja päästönäytteiden tulokset ovat kansalaisten saatavilla.

4. Kukin sopimuspuoli tarkastelee edellä kuvattujen tietojen keruun ja arvioinnin perusteella määräjajoin 6 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettujen tavoitteiden toteutumista ja julkaisee arvion saavutetusta edistymisestä. Tarkastelutiedeydestä päätetään sopimuspuolten kokouksessa. Tämän vaikuttamatta mahdollisuuteen suorittaa 6 artiklan 2 kappaleen mukaisia tarkasteluja useammin, tarkasteluihin tulee sisältyä myös 6 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettujen tavoitteiden arviointi, jotta tavoitteita voidaan kehittää tieteellisen ja teknisen osaamisen pohjalta.

5. Kukin sopimuspuoli toimittaa 17 artiklassa tarkoitettulle sihteeristölle jakelua varten yhteenvetoon kerätyistä ja arvioituista tiedoista ja arvion saavutetusta edistyksestä. Yhteenveto perustuu sopimuspuolten kokouksen laatimiin ohjeisiin. Ohjeista on käytävä ilmi, että sopimuspuolet voivat käyttää tähän tarkoitukseen raportteja, joissa käsitellään asiaan liittyvää muille kansainvälisille tahoille tuotettavaa aineistoa.

6. Sopimuspuolten kokous arvioi tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoa näiden yhteenvetoraporttien perusteella.

8 artikla

Reagointijärjestelmät

1. Kukin sopimuspuoli varmistaa tarvittaessa, että:

(a) Their progress towards the achievement of the targets referred to in article 6, paragraph 2;

(b) Indicators that are designed to show how far that progress has contributed towards preventing, controlling or reducing water-related disease.

2. The Parties shall each publish periodically the results of this collection and evaluation of data. The frequency of such publication shall be established by the Meeting of the Parties.

3. The Parties shall each ensure that the results of water and effluent sampling carried out for the purpose of this collection of data are available to the public.

4. On the basis of this collection and evaluation of data, each Party shall review periodically the progress made in achieving the targets referred to in article 6, paragraph 2, and publish an assessment of that progress. The frequency of such reviews shall be established by the Meeting of the Parties. Without prejudice to the possibility of more frequent reviews under article 6, paragraph 2, reviews under this paragraph shall include a review of the targets referred to in article 6, paragraph 2, with a view to improving the targets in the light of scientific and technical knowledge.

5. Each Party shall provide to the secretariat referred to in article 17, for circulation to the other Parties, a summary report of the data collected and evaluated and the assessment of the progress achieved. Such reports shall be in accordance with guidelines established by the Meeting of the Parties. These guidelines shall provide that the Parties can use for this purpose reports covering the relevant information produced for other international forums.

6. The Meeting of the Parties shall evaluate progress in implementing this Protocol on the basis of such summary reports.

Article 8

Response systems

1. The Parties shall each, as appropriate, ensure that:

(a) perustetaan, ylläpidetään tai luodaan kattavia kansallisia ja/tai paikallisia seuranta- ja varhaisvaroitusjärjestelmiä, joilla:

(i) tunnistetaan vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymät tai niiden merkittävät uhat, mukaan luettuna veden pilaantumisesta tai poikkeuksellisista sääoloista johtuvat esiintymät ja uhat,

(ii) annetaan viranomaisille viipymättä tarvittavat tiedot näistä esiintymistä ja uhista,

(iii) vedestä aiheutuvan sairauden uhatessa kansanterveyttä välitetään kyseisille kansalaisille kaikki viranomaisilla olevat tiedot, joiden avulla kansalaiset voivat estää vahingot tai lieventää niitä,

(iv) annetaan viranomaisille ja tarpeen vaatiessa kansalaisille suosituksia ehkäiseviksi ja korjaaviksi toimiksi,

(b) näiden esiintymien ja riskien varalle laaditut kattavat kansalliset ja paikalliset valmiussuunnitelmat on oikein ja ajoissa valmisteltu,

(c) viranomaisilla on tarvittavat valmiudet reagoida näihin esiintymiin ja riskeihin valmiussuunnitelman mukaisesti.

2. Vedestä aiheutuvia sairauksia varten laaditut seuranta- ja varhaisvaroitusjärjestelmät ja valmiussuunnitelmat voidaan yhdistää muihin järjestelmiin ja suunnitelmiin.

3. Kukin sopimuspuoli ottaa käyttöön tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua seuranta- ja varhaisvaroitusjärjestelmät ja valmiussuunnitelmat ja reagointivalmiudet kolmen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona se on tullut sopimuspuoleksi.

9 artikla

Yleinen tietoisuus, koulutus, tutkimus, kehittäminen ja tiedotus

1. Sopimuspuolet lisäävät kaikilla aloilla kansalaisten tietoisuutta:

(a) Comprehensive national and/or local surveillance and early-warning systems are established, improved or maintained which will:

(i) Identify outbreaks or incidents of water-related disease or significant threats of such outbreaks or incidents, including those resulting from water-pollution incidents or extreme weather events;

(ii) Give prompt and clear notification to the relevant public authorities about such outbreaks, incidents or threats;

(iii) In the event of any imminent threat to public health from water-related disease, disseminate to members of the public who may be affected all information that is held by a public authority and that could help the public to prevent or mitigate harm;

(iv) Make recommendations to the relevant public authorities and, where appropriate, to the public about preventive and remedial actions;

(b) Comprehensive national and local contingency plans for responses to such outbreaks, incidents and risks are properly prepared in due time;

(c) The relevant public authorities have the necessary capacity to respond to such outbreaks, incidents or risks in accordance with the relevant contingency plan.

2. Surveillance and early-warning systems, contingency plans and response capacities in relation to water-related disease may be combined with those in relation to other matters.

3. Within three years of becoming a Party, each Party shall have established the surveillance and early-warning systems, contingency plans and response capacities referred to in paragraph 1 of this article.

Article 9

Public awareness, education, training, research and development and information

1. The Parties shall take steps designed to enhance the awareness of all sectors of the public regarding:

(a) vesien käytön, hoidon ja suojelun sekä kansanterveyden merkityksestä ja niiden välisestä yhteydestä,

(b) oikeudesta vesivaroihin ja vastaavista luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden ja toimielinten yksityis- ja julkisoikeudellisista velvoitteista yksityisellä ja julkisella sektorilla, sekä niiden moraalista velvollisuudesta edistää vesiympäristön ja vesivarojen suojelua.

2. Sopimuspuolet:

(a) toimivat niin, että vesien käytöstä, hoidosta ja suojelusta sekä vesi- ja jätevesihuollosta huolehtivat henkilöt ymmärtävät työnsä kansanterveydellisen merkityksen, ja

(b) toimivat niin, että kansanterveydestä huolehtivat henkilöt ovat perillä vesien käytöstä, hoidosta ja suojelusta sekä vesi- ja jätevesihuollon peruseräaatteista.

3. Sopimuspuolet rohkaisevat vesivarojen hoitoon ja vesihuollon järjestelmien käyttöön tarvittavan ammattihenkilökunnan ja teknisen henkilökunnan koulutusta ja kannustavat heitä pitämään tietonsa ja taitonsa ajan tasalla ja kehittämään niitä. Koulutuksessa annetaan tietoa myös kansanterveyden asiaankuuluvista näkökohdista.

4. Sopimuspuolet edistävät:

(a) kustannustehokkaiden menetelmien ja tekniikkojen tutkimusta ja kehittämistä vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi,

(b) yhdenmetyjen tietojärjestelmien kehittämistä pitkän aikavälin suuntauksia koskevien tietojen, nykyisten huolenaiheiden ja aikaisempien ongelmien käsittelemiseksi sekä onnistuneiden ratkaisujen löytämiseksi niihin vesivarojen ja terveyden alalla, sekä tällaisten tietojen jakamiseksi toimivaltaisille viranomaisille.

10 artikla

Kansalaisille tiedottaminen

1. Sen lisäksi, että tämä pöytäkirja velvoittaa sopimuspuolet julkaisemaan yksityiskohtaisia tietoja tai asiakirjoja, kukin sopimuspuoli saattaa lainsäädäntönsä mukaisesti

(a) The importance of, and the relationship between, water management and public health;

(b) The rights and entitlements to water and corresponding obligations under private and public law of natural and legal persons and institutions, whether in the public sector or the private sector, as well as their moral obligations to contribute to the protection of the water environment and the conservation of water resources.

2. The Parties shall promote:

(a) Understanding of the public-health aspects of their work by those responsible for water management, water supply and sanitation; and

(b) Understanding of the basic principles of water management, water supply and sanitation by those responsible for public health.

3. The Parties shall encourage the education and training of the professional and technical staff who are needed for managing water resources and for operating systems of water supply and sanitation, and encourage the updating and improvement of their knowledge and skills. This education and training shall include relevant aspects of public health.

4. The Parties shall encourage:

(a) Research into, and development of, cost-effective means and techniques for the prevention, control and reduction of water-related disease;

(b) Development of integrated information systems to handle information about long-term trends, current concerns and past problems and successful solutions to them in the field of water and health, and provision of such information to competent authorities.

Article 10

Public information

1. As a complement to the requirements of this Protocol for Parties to publish specific information or documents, each Party shall take steps within the framework of its legis-

kansalaisten käyttöön viranomaisilla olevia ja julkiseen keskusteluun tarvittavia tietoja:

(a) tavoitteenasettelusta, tavoitteille asetetuista määräraajoista ja vesien käyttö-, hoito- ja suojelusuunnitelmien kehittämisestä 6 artiklan mukaisesti,

(b) seuranta- ja varhaisvalvontajärjestelmien ja valmiussuunnitelmien laatimisesta, kehittämisestä ja ylläpidosta 8 artiklan mukaisesti,

(c) kansalaisten tietoisuuden lisäämisestä, koulutuksesta, tutkimuksesta, kehityksestä ja tiedotuksesta 9 artiklan mukaisesti.

2. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että viranomaiset antavat pyynnöstä tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoon liittyvät tiedot kansalaisten käyttöön kohtuullisessa ajassa kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

3. Kukin sopimuspuoli varmistaa, että 7 artiklan 4 kappaleessa ja tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettut tiedot ovat yleisesti saatavilla hyväksyttävissä olevina aikoina tarkastelua varten maksutta ja että yleisölle tarjotaan riittävät mahdollisuudet saada jäljennöksiä tällaisista tiedoista kohtuullisin kustannuksin.

4. Tämä pöytäkirja ei velvoita viranomaisia julkistamaan tietoja tai antamaan kansalaisten tutustua niihin, jos:

(a) viranomaisilla ei ole kyseisiä tietoja hallussaan,

(b) tietopyyntö on ilmeisen kohtuuton tai esitetty liian yleisessä muodossa, tai

(c) se koskee keskeneräistä aineistoa tai viranomaisten sisäisiä asiakirjoja, jolloin epääminen tapahtuu kansallisen lainsäädännön ja yleisen käytännön nojalla, ottaen huomioon julkistamiseen liittyvä yleinen etu.

5. Tämä pöytäkirja ei velvoita viranomaisia julkistamaan tietoa tai antamaan kansalaisten tutustua siihen, jos tiedon julkistaminen voi vaikuttaa haitallisesti:

lution to make available to the public such information as is held by public authorities and is reasonably needed to inform public discussion of:

(a) The establishment of targets and of target dates for their achievement and the development of water-management plans in accordance with article 6;

(b) The establishment, improvement or maintenance of surveillance and early-warning systems and contingency plans in accordance with article 8;

(c) The promotion of public awareness, education, training, research, development and information in accordance with article 9.

2. Each Party shall ensure that public authorities, in response to a request for other information relevant to the implementation of this Protocol, make such information available within a reasonable time to the public, within the framework of national legislation.

3. The Parties shall ensure that information referred to in article 7, paragraph 4, and paragraph 1 of this article shall be available to the public at all reasonable times for inspection free of charge, and shall provide members of the public with reasonable facilities for obtaining from the Parties, on payment of reasonable charges, copies of such information.

4. Nothing in this Protocol shall require a public authority to publish information or make information available to the public if:

(a) The public authority does not hold the information;

(b) The request for the information is manifestly unreasonable or formulated in too general a manner; or

(c) The information concerns material in the course of completion or concerns internal communications of public authorities where such an exemption is provided for in national law or customary practice, taking into account the public interest served by disclosure.

5. Nothing in this Protocol shall require a public authority to publish information or make information available to the public if disclosure of the information would adversely affect:

(a) viranomaisten toiminnan luottamuksellisuuteen, jos tällaisesta luottamuksellisuudesta säädetään kansallisessa lainsäädännössä,

(b) kansainvälisiin suhteisiin, maanpuolustukseen tai yleiseen turvallisuuteen,

(c) oikeudenmukaisuuden toteutumiseen, henkilön mahdollisuuteen saada oikeudenmukainen oikeudenkäynti tai viranomaisten mahdollisuuteen suorittaa tutkinta rikosoikeudellisissa tai kurinpitoon liittyvissä asioissa,

(d) kaupallisiin tai teollisiin salassa pidettäviin tietoihin, jos salassapidosta säädetään kansallisessa lainsäädännössä oikeutetun taloudellisen edun suojaamiseksi. Tässä yhteydessä paljastetaan sellaiset päästöjä koskevat tiedot, joilla on merkitystä ympäristön suojelun kannalta,

(e) teollisuus- ja tekijänoikeuksiin,

(f) henkilötietojen tai -tiedostojen tai muiden luottamuksellisuuteen, jos kyseinen henkilö ei ole antanut lupaa tiedon paljastamiseen, jos kyseisestä luottamuksellisuudesta säädetään kansallisessa lainsäädännössä,

(g) sellaisen kolmannen osapuolen etuun, joka on toimittanut pyydetty tiedot ilman, että hänellä on oikeudellista velvollisuutta toimittaa tiedot tai että hänet voitaisiin velvoittaa toimittamaan tiedot, eikä tämä osapuoli anna lupaa tiedon paljastamiseen, tai

(h) ympäristöön, johon tieto liittyy, esimerkiksi harvinaisten lajien lisääntymisalueisiin.

Edellä mainitut epäämisperusteet on tulkittava suppeasti, ottaen huomioon julkistamiseen liittyvä yleinen etu ja se, liittyykö pyydetty tieto ympäristöön kohdistuviin päästöihin.

11 artikla

Kansainvälinen yhteistyö

Sopimuspuolet tekevät yhteistyötä ja avustavat tarvittaessa toisiaan:

(a) kansainvälisissä toimissa, joilla edistetään tämän pöytäkirjan tavoitteiden toteuttamista,

(a) The confidentiality of the proceedings of public authorities, where such confidentiality is provided for under national law;

(b) International relations, national defence or public security;

(c) The course of justice, the ability of a person to receive a fair trial or the ability of a public authority to conduct an enquiry of a criminal or disciplinary nature;

(d) The confidentiality of commercial or industrial information, where such confidentiality is protected by law in order to protect a legitimate economic interest. Within this framework, information on emissions and discharges which are relevant for the protection of the environment shall be disclosed;

(e) Intellectual property rights;

(f) The confidentiality of personal data and/or files relating to a natural person where that person has not consented to the disclosure of the information to the public, where such confidentiality is provided for in national law;

(g) The interests of a third party which has supplied the information requested without that party being under, or being capable of being put under, a legal obligation to do so, and where that party does not consent to the release of the material; or

(h) The environment to which the information relates, such as the breeding sites of rare species.

These grounds for not disclosing information shall be interpreted in a restrictive way, taking into account the public interest served by disclosure and taking into account whether the information relates to emissions and discharges into the environment.

Article 11

International cooperation

The Parties shall cooperate and, as appropriate, assist each other:

(a) In international actions in support of the objectives of this Protocol;

(b) pyydettyä, kun toteutetaan tämän pöytäkirjan mukaisia kansallisia ja paikallisia suunnitelmia.

12 artikla

Yhteiset ja yhteensovitetut kansainväliset toimet

Edellä olevan 11 artiklan a kohdan mukaisesti kukin sopimuspuoli edistää kansainvälistä yhteistyötä:

(a) yhteisten tavoitteiden kehittämisessä 6 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetuissa asioissa,

(b) edellä olevan 7 artiklan 1 kappaleen b kohdassa tarkoitettujen indikaattoreiden kehittämiseksi, jotta vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemisessä, rajoittamisessa ja vähentämisessä tapahtunut edistyminen voidaan todeta,

(c) yhteisten tai yhteensovitettyjen seuranta- ja varhaisvaroitussuunnitelmien, valmiussuunnitelmien ja reagointivalmiuksien luomisessa osana tai täydentäen kansallisia järjestelmiä, joita pidetään yllä 8 artiklan mukaisesti, jotta voidaan reagoida vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymisiin ja niiden merkittäviin uhkiin, jotka johtuvat erityisesti vesien pilaantumisesta tai poikkeuksellisista sääoloista,

(d) keskinäisen avun tarjoamisessa torjuttaessa vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymisiä ja niiden merkittäviä uhkia, erityisesti kun syynä ovat vesien pilaantuminen tai poikkeukselliset sääolot,

(e) yhtenäistettyjen tietojärjestelmien ja tietokantojen kehittämisessä, tietojen vaihdossa ja teknisen ja oikeudellisen tiedon ja kokemusten jakamisessa,

(f) sopimuspuolen toimivaltaisten viranomaisten ilmoittaessa toisen sopimuspuolen toimivaltaiselle viranomaiselle nopeasti ja selkeästi, että toista sopimuspuolta saattaa uhata:

(i) vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymät ja

(ii) havaittujen esiintymien merkittävät riskit,

(b) On request, in implementing national and local plans in pursuance of this Protocol.

Article 12

Joint and coordinated international action

In pursuance of article 11, subparagraph (a), the Parties shall promote cooperation in international action relating to:

(a) The development of commonly agreed targets for matters referred to in article 6, paragraph 2;

(b) The development of indicators for the purposes of article 7, paragraph 1 (b), to show how far action on water-related disease has been successful in preventing, controlling and reducing such disease;

(c) The establishment of joint or coordinated systems for surveillance and early-warning systems, contingency plans and response capacities as part of, or to complement, the national systems maintained in accordance with article 8 for the purpose of responding to outbreaks and incidents of water-related disease and significant threats of such outbreaks and incidents, especially from water-pollution incidents or extreme weather events;

(d) Mutual assistance in responding to outbreaks and incidents of water-related disease and significant threats of such outbreaks and incidents, especially from water-pollution incidents or extreme weather events;

(e) The development of integrated information systems and databases, exchange of information and sharing of technical and legal knowledge and experience;

(f) The prompt and clear notification by the competent authorities of one Party to the corresponding authorities of other Parties which may be affected of:

(i) Outbreaks and incidents of water-related disease, and

(ii) Significant threats of such outbreaks and incidents

(g) vaihdettaessa tietoja siitä, kuinka kansalaisille tiedotetaan tehokkaasti vedestä aiheutuvista sairauksista.

13 artikla

Yhteistyö maasta toiseen ulottuvia vesiiä koskevissa asioissa

1. Jos sopimuspuolet rajoittuvat samaan maasta toiseen ulottuvaan veteen, ne noudattavat 11 ja 12 artiklan määräyksiä ja toimivat lisäksi yhteistyössä ja tarpeen mukaan avustavat toisiaan, jotta vedestä aiheutuvien sairauksien maan rajat ylittäviä vaikutuksia voidaan ehkäistä, rajoittaa ja vähentää. Sopimuspuolet erityisesti:

(a) vaihtavat tietoja ja osaamista maasta toiseen ulottuvista vesistä ja niistä riskeistä ja ongelmista, joita usean sopimuspuolen rajoittuminen samaan vesistöön aiheuttaa,

(b) pyrkivät laatimaan muiden samaan vesistöön rajoittuvien sopimuspuolten kanssa 6 artiklan 5 kappaleen b kohdan mukaisia yhteisiä tai yhteensovitettuja vesien käyttö-, hoito ja suojelusuunnitelmia ja 8 artiklan 1 kappaleen mukaisia seuranta- ja varhaisvaroitusjärjestelmiä ja valmiussuunnitelmia, jotta vedestä aiheutuvien sairauksien esiintymisiin ja niiden merkittäviin uhkiin pystytään puuttumaan, erityisesti silloin kun syyinä ovat veden pilaantuminen ja poikkeukselliset sääolot,

(c) tasapuolisuuden ja vastavuoroisuuden periaatteen mukaisesti saattavat ristiriitojen välttämiseksi maasta toiseen ulottuvista vesistöistään tekemänsä sopimukset ja muut järjestelyt sopusointuun tämän pöytäkirjan perusperiaatteiden kanssa ja perustavat keskinäiset suhteensa ja toimintansa tämän pöytäkirjan tavoitteille,

(d) neuvottelevat keskenään mahdollisen vedestä aiheutuvan sairauden aiheuttamien haitallisten terveysvaikutusten merkityksensä, jos jokin sopimuspuoli sitä pyytää.

2. Jos sopimuspuolet ovat yleissopimuksen sopimuspuolia, vedestä aiheutuvien sairauksien maan rajat ylittäviä vaikutuksia koskeva yhteistyö ja apu perustuu maan ra-

which have been identified;

(g) The exchange of information on effective means of disseminating to the public information about water-related disease.

Article 13

Cooperation in relation to transboundary waters

1. Where any Parties border the same transboundary waters, as a complement to their other obligations under articles 11 and 12, they shall cooperate and, as appropriate, assist each other to prevent, control and reduce transboundary effects of water-related disease. In particular, they shall:

(a) Exchange information and share knowledge about the transboundary waters and the problems and risks which they present with the other Parties bordering the same waters;

(b) Endeavour to establish with the other Parties bordering the same transboundary waters joint or coordinated water-management plans in accordance with article 6, paragraph 5 (b), and surveillance and early-warning systems and contingency plans in accordance with article 8, paragraph 1, for the purpose of responding to outbreaks and incidents of water-related disease and significant threats of such outbreaks and incidents, especially from water-pollution incidents or extreme weather events;

(c) On the basis of equality and reciprocity, adapt their agreements and other arrangements regarding their transboundary waters in order to eliminate any contradictions with the basic principles of this Protocol and to define their mutual relations and conduct regarding the aims of this Protocol;

(d) Consult each other, at the request of any one of them, on the significance of any adverse effect on human health which may constitute a water-related disease.

2. Where the Parties concerned are Parties to the Convention, the cooperation and assistance in respect of any transboundary effects of water-related disease which are

jat ylittävien vaikutusten osalta yleissopimuksen määräyksiin.

14 artikla

Kansainvälinen tuki kansallisille toimille

Kun sopimuspuolet toimivat yhteistyössä ja avustavat toisiaan kansallisten ja paikallisten suunnitelmien toteuttamiseksi 11 artiklan b kohdan mukaisesti, sopimuspuolet harkitsevat erityisesti, miten ne voivat parhaiten edistää:

(a) maan rajat ylittäviä, kansallisia ja/tai paikallisia vesitaloussuunnitelmia ja vesi- ja jätevesihuoltoa kehittäviä suunnitelmia,

(b) hankkeiden ja erityisesti näitä suunnitelmia varten laadittujen infrastruktuurihankkeiden täsmentämistä, jotta rahoitus olisi helpommin järjestettävissä,

(c) näiden hankkeiden tehokasta toteuttamista,

(d) vedestä aiheutuviin sairauksiin liittyviä seuranta- ja varhaisvaroitusjärjestelmiä, valmiussuunnitelmia ja reagointivalmiuksia,

(e) tämän pöytäkirjan toteuttamista tukevan lainsäädännön valmistelua,

(f) keskeisen ammattihenkilökunnan ja teknisen henkilökunnan koulutusta,

(g) kustannustehokkaiden menetelmien ja teknikoiden tutkimusta ja kehittämistä vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi,

(h) sellaisten tehokkaiden verkostojen toimintaa, joilla seurataan ja arvioidaan veden liittyvien palveluiden tarjontaa ja laatua ja yhtenäistettyjen tietokantojen ja järjestelmien kehittämistä,

(i) valvonnan ladunvarmistusta, johon sisältyy myös laboratorioden vertailukelpoisuus.

15 artikla

Noudattamisen tarkastelu

Sopimuspuolet tarkastelevat tämän pöytäkirjan määräysten noudattamista 7 artiklassa

transboundary impacts shall take place in accordance with the provisions of the Convention.

Article 14

Internationala support for national action

When cooperating and assisting each other in the implementation of national and local plans in pursuance of article 11, subparagraph (b), the Parties shall, in particular, consider how they can best help to promote:

(a) Preparation of water-management plans in transboundary, national and/or local contexts and of schemes for improving water supply and sanitation;

(b) Improved formulation of projects, especially infrastructure projects, in pursuance of such plans and schemes, in order to facilitate access to sources of finance;

(c) Effective execution of such projects;

(d) Establishment of systems for surveillance and early-warning systems, contingency plans and response capacities in relation to water-related disease;

(e) Preparation of legislation needed to support the implementation of this Protocol;

(f) Education and training of key professional and technical staff;

(g) Research into, and development of, cost-effective means and techniques for preventing, controlling and reducing water-related disease;

(h) Operation of effective networks to monitor and assess the provision and quality of water-related services, and development of integrated information systems and databases;

(i) Achievement of quality assurance for monitoring activities, including inter-laboratory comparability.

Article 15

Review of compliance

The Parties shall review the compliance of the Parties with the provisions of this Proto-

tarkoitettua tarkastelun ja arvioinnin pohjalta. Ne päättävät ensimmäisessä kokouksessaan tasapuolisten, ei-oikeudellisten ja kuulemiseen perustuvien monenvälisen järjestelyjen käyttöön ottamisesta. Näillä järjestelyillä mahdollistetaan kansalaisten asianmukainen osallistuminen.

16 artikla

Sopimuspuolten kokous

1. Sopimuspuolet kokoontuvat ensimmäisen kerran viimeistään 18 kuukauden kuluessa tämän pöytäkirjan voimaantulopäivästä. Tämän jälkeen sopimuspuolet kokoontuvat säännöllisesti sopimuspuolten päätöksen mukaisesti, mutta vähintään joka kolmas vuosi, elleivät muut järjestelyt ole tarpeen tämän artiklan 2 kappaleen tavoitteiden saavuttamiseksi. Sopimuspuolet järjestävät ylimääräisen kokouksen, mikäli siitä päätetään varsinaisen kokouksen aikana tai jonkin sopimuspuolen kirjallisesta pyynnöstä, edellyttäen, että pyyntöä tukee vähintään kolmannes sopimuspuolista kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun pyyntö on välitetty kaikille sopimuspuolille.

2. Sopimuspuolten varsinaiset kokoukset pidetään mahdollisuuksien mukaan yleissopimuksen sopimuspuolten kokousten yhteydessä.

3. Sopimuspuolet tarkastelevat kokouksiinsa jatkuvasti tämän pöytäkirjan täytäntöönpanoa ja tässä tarkoituksessa ne:

(a) tarkastelevat toimintapolitiikkoja ja menettelyjä vedestä aiheutuvien sairauksien ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja vähentämiseksi, pyrkivät näiden toimintapolitiikkojen ja menettelyjen lähentymiseen ja vahvistavat maan rajat ylittävää ja kansainvälistä yhteistyötä 11, 12, 13 ja 14 artiklan mukaisesti,

(b) arvioivat tämän pöytäkirjan täytäntöönpanon edistymistä niiden tietojen perusteella, jotka sopimuspuolet toimittavat sopimuspuolten kokouksen vahvistamien ohjeiden mukaisesti. Ohjeita noudattamalla välitetään päällekkäistä työtä raportoinnissa,

col on the basis of the reviews and assessments referred to in article 7. Multilateral arrangements of a non-confrontational, non-judicial and consultative nature for reviewing compliance shall be established by the Parties at their first meeting. These arrangements shall allow for appropriate public involvement.

Article 16

Meeting of the parties

1. The first meeting of the Parties shall be convened no later than eighteen months after the date of the entry into force of this Protocol. Thereafter, ordinary meetings shall be held at regular intervals to be determined by the Parties, but at least every three years, except in so far as other arrangements are necessary to achieve the aims of paragraph 2 of this article. The Parties shall hold an extraordinary meeting if they so decide in the course of an ordinary meeting or at the written request of any Party, provided that, within six months of it being communicated to all Parties, the said request is supported by at least one third of the Parties.

2. Where possible, ordinary meetings of the Parties shall be held in conjunction with the meetings of the Parties to the Convention.

3. At their meetings, the Parties shall keep under continuous review the implementation of this Protocol, and, with this purpose in mind, shall:

(a) Review the policies for and methodological approaches to the prevention, control and reduction of water-related disease, promote their convergence, and strengthen transboundary and international cooperation in accordance with articles 11, 12, 13 and 14;

(b) Evaluate progress in implementing this Protocol on the basis of information provided by the Parties in accordance with guidelines established by the Meeting of the Parties. Such guidelines shall avoid duplication of effort in reporting requirements;

(c) seuraavat yleissopimuksen täytäntöönpanossa tapahtuvaa kehitystä,

(d) vaihtavat tietoja ja harkitsevat yhteisiä toimia yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen kanssa,

(e) käyttävät tarvittaessa Euroopan talouskomission ja Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimiston asianomaisten elinten palveluja,

(f) mahdollistavat muiden toimivaltaisten kansainvälisten hallitustenvälisen tai valtioista riippumattomien elinten osallistumisen kokouksiin ja muihin toimintoihin, joilla edistetään tämän pöytäkirjan tavoitteiden saavuttamista,

(g) käsittelevät tarvetta laatia uusia määräyksiä, jotka koskevat tiedon saantia, kansalaisten osallistumista päätöksentekoon ja kansalaisten oikeutta hakea muutosta tähän pöytäkirjaan perustuviin päätöksiin tuomioistuimessa tai hallintoviranomaisessa, sen kokemuksen valossa, jota on saatu näissä kysymyksissä muilta kansainvälisiltä tahoilta,

(h) laativat työohjelman, johon sisältyvät tämän pöytäkirjan ja yleissopimuksen mukaiset yhteistyöhankkeet ja perustavat työohjelmaa varten tarvittavat elimet,

(i) käsittelevät ja hyväksyvät ohjeita ja suosituksia tämän pöytäkirjan määräysten täytäntöönpanon edistämiseksi,

(j) käsittelevät ensimmäisessä kokouksessaan kokouksen työjärjestyksen ja hyväksyvät sen yksimielisesti. Työjärjestyksessä on määräykset, joilla edistetään sopusointuista yhteistyötä yleissopimuksen sopimuspuolten kokouksen kanssa,

(k) käsittelevät ja hyväksyvät tähän pöytäkirjaan ehdotetut muutokset,

(l) harkitsevat ja ryhtyvät niihin lisätoimiin, joita tämän yleissopimuksen päämäärin saavuttaminen edellyttää.

(c) Be kept informed on progress made in the implementation of the Convention;

(d) Exchange information with the Meeting of the Parties to the Convention, and consider the possibilities for joint action with it;

(e) Seek, where appropriate, the services of relevant bodies of the Economic Commission for Europe and of the Regional Committee for Europe of the World Health Organization;

(f) Establish the modalities for the participation of other competent international governmental and non-governmental bodies in all meetings and other activities pertinent to the achievement of the purposes of this Protocol;

(g) Consider the need for further provisions on access to information, public participation in decision-making and public access to judicial and administrative review of decisions within the scope of this Protocol, in the light of experience gained on these matters in other international forums;

(h) Establish a programme of work, including projects to be carried out jointly under this Protocol and the Convention, and set up any bodies needed to implement this programme of work;

(i) Consider and adopt guidelines and recommendations which promote the implementation of the provisions of this Protocol;

(j) At the first meeting, consider and by consensus adopt rules of procedure for their meetings. These rules of procedure shall contain provision to promote harmonious cooperation with the Meeting of the Parties to the Convention;

(k) Consider and adopt proposals for amendments to this Protocol;

(l) Consider and undertake any additional action that may be required for the achievement of the purposes of this Protocol.

17 artikla

Sihteeristö

1. Euroopan talouskomission pääsihteerin

Article 17

Secretariat

1. The Executive Secretary of the Eco-

ja Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimiston johtaja hoitavat seuraavat tämän pöytäkirjan sihteeristön tehtävät:

(a) sopimuspuolten kokousten kokoonkutsuminen ja valmistelu,

(b) tämän pöytäkirjan määräysten mukaisesti saatujen raporttien ja muiden tietojen toimittaminen edelleen sopimuspuolille,

(c) muut tehtävät, joista sopimuspuolten kokous päättää käytettävien voimavarojen perusteella.

2. Euroopan talouskomission pääsihteerin ja Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimiston johtaja:

(a) sopivat työnjaosta yhteistyöpöytäkirjassa ja ilmoittavat siitä sopimuspuolten kokoukselle,

(b) laativat sopimuspuolille raportin 16 artiklan 3 kappaleessa tarkoitetun työohjelman osatekijöistä ja toteutustavoista.

18 artikla

Pöytäkirjan muutokset

1. Kukin sopimuspuoli voi esittää muutoksia tähän pöytäkirjaan.

2. Muutosesitykset käsitellään sopimuspuolten kokouksessa.

3. Muutosesitys toimitetaan kirjallisesti sihteeristölle, joka antaa sen tiedoksi kaikille sopimuspuolille vähintään yhdeksänkymmentä päivää ennen kokousta, jossa se esitetään hyväksyttäväksi.

4. Kokouksessa läsnäolevat sopimuspuolet hyväksyvät tämän pöytäkirjan muutokset yksimielisesti. Sihteeristö antaa hyväksytyn muutoksen tiedoksi tallettajalle, joka puolestaan toimittaa sen kaikille sopimuspuolille hyväksymistä varten. Muutos tulee voimaan sen hyväksyneiden sopimuspuolten osalta

economic Commission for Europe and the Regional Director of the Regional Office for Europe of the World Health Organization shall carry out the following secretariat functions for this Protocol:

(a) The convening and preparing of meetings of the Parties;

(b) The transmission to the Parties of reports and other information received in accordance with the provisions of this Protocol;

(c) The performance of such other functions as may be determined by the Meeting of the Parties on the basis of available resources.

2. The Executive Secretary of the Economic Commission for Europe and the Regional Director of the Regional Office for Europe of the World Health Organization shall:

(a) Set out details of their work-sharing arrangements in a Memorandum of Understanding, and inform the Meeting of the Parties accordingly;

(b) Report to the Parties on the elements of, and the modalities for carrying out, the programme of work referred to in article 16, paragraph 3.

Article 18

Amendments to the protocol

1. Any Party may propose amendments to this Protocol.

2. Proposals for amendments to this Protocol shall be considered at a meeting of the Parties.

3. The text of any proposed amendment to this Protocol shall be submitted in writing to the secretariat, which shall communicate it to all Parties at least ninety days before the meeting at which it is proposed for adoption.

4. An amendment to this Protocol shall be adopted by consensus of the representatives of the Parties present at the meeting. The adopted amendment shall be communicated by the secretariat to the Depositary, who shall circulate it to all Parties for their acceptance. The amendment shall enter into

yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona kaksi kolmasosaa sopimuspuolista on tallettanut muutosta koskevan hyväksymiskirjan. Muiden sopimuspuolten osalta muutos tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona sopimuspuoli on tallettanut muutosta koskevan hyväksymiskirjan.

19 artikla

Äänioikeus

1. Tämän artiklan 2 kappaleessa mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta kullakin sopimuspuolella on yksi ääni.

2. Alueellisilla taloudellisen yhdentymisen järjestöillä on omaan toimivaltaansa liittyvissä asioissa niiden sopimuspuolina olevien jäsenvaltioiden lukumäärää vastaava äänimäärä. Mainitut järjestöt eivät käytä äänioikeuttaan niiden jäsenvaltioiden käyttäessä omaansa ja päinvastoin.

20 artikla

Riitojen ratkaisu

1. Jos kahden tai useamman sopimuspuolen välillä syntyy riita pöytäkirjan tulkinnasta tai soveltamisesta, asianomaiset sopimuspuolet pyrkivät ratkaisemaan riidan neuvottelemalla tai muulla riidan osapuolten hyväksymällä riitojenratkaisutavalla.

2. Allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän pöytäkirjan taikka liittyessään siihen, tai milloin tahansa sen jälkeen sopimuspuoli voi selittää kirjallisesti tallettajalle, että se hyväksyy sellaisessa riidassa, jota ei ole ratkaistu tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti, toisen tai molemmat seuraavista riitojen ratkaisukeinoista pakollisena sellaiseen sopimuspuoleen nähden, joka on hyväksynyt saman velvoitteen:

(a) jos sopimuspuolet ovat yleissopimuksen sopimuspuolia ja ovat hyväksyneet yhden tai molemmat yleissopimuksen riitojen ratkaisukeinoista pakollisina toisiinsa nähden, riita ratkaistaan niiden yleissopimuksen

force for the Parties which have accepted it on the ninetieth day after the date on which two thirds of those Parties have deposited with the Depositary their instruments of acceptance of the amendment. The amendment shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after the date on which that Party deposits its instrument of acceptance of the amendment.

Article 19

Right to vote

1. Except as provided for in paragraph 2 of this article, each Party shall have one vote.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States which are Parties. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs, and vice versa.

Article 20

Settlement of disputes

1. If a dispute arises between two or more Parties about the interpretation or application of this Protocol, they shall seek a solution by negotiation or by any other means of dispute settlement acceptable to the parties to the dispute.

2. When signing, ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol, or at any time thereafter, a Party may declare in writing to the Depositary that for a dispute not resolved in accordance with paragraph 1 of this article, it accepts one of the following means of dispute settlement as compulsory in relation to any Party accepting the same obligation:

(a) Where the Parties are Parties to the Convention, and have accepted as compulsory in relation to each other one or both of the means of dispute settlement provided in the Convention, the settlement of the dispute

määräysten mukaisesti, jotka koskevat yleis-sopimuksen yhteydessä syntyvien riitojen ratkaisua,

(b) muissa tapauksissa riita saatetaan Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, elleivät sopimuspuolet sovi välimiesmenettelystä tai jostakin muusta riitojenratkaisutavasta.

in accordance with the provisions of the Convention for the settlement of disputes arising in connection with the Convention;

(b) In any other case, the submission of the dispute to the International Court of Justice, unless the Parties agree to arbitration or some other form of dispute resolution.

21 artikla

Allekirjoittaminen

Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten Lontoossa 17 ja 18 päivänä kesäkuuta 1999 ympäristö- ja terveysministerien kolmannen ministerikokouksen aikana ja tämän jälkeen Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa 18 päivään kesäkuuta 2000 saakka Euroopan talouskomission ja Maailman terveysjärjestön Euroopan aluekomitean jäsenvaltioille, sellaisille valtioille, joilla on Yhdistyneiden Kansakuntien talous- ja sosiaalineuvoston 28 päivänä maaliskuuta 1947 hyväksymän päätöslauselman 36 (IV) 8 kappaleen mukaisesti neuvoa-antava asema Euroopan talouskomissiossa, sekä alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestöille, jotka koostuvat Euroopan talouskomission tai Maailman terveysjärjestön Euroopan aluekomitean toimivaltaisista jäsenvaltioista, joille niiden jäsenvaltiot ovat siirtäneet toimivaltaansa tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, näitä asioita koskevien sopimusten tekeminen mukaan luettuna.

22 artikla

Ratifiointi, hyväksyminen ja liittyminen

1. Tämän pöytäkirjan allekirjoittaneet valtiot ja alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestöt ratifioivat tai hyväksyvät tämän pöytäkirjan.

2. Tämä pöytäkirja on avoinna liittymistä varten 21 artiklassa tarkoitetuille valtioille ja järjestöille.

Article 21

Signature

This Protocol shall be open for signature in London on 17 and 18 June 1999 on the occasion of the Third Ministerial Conference on Environment and Health, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 18 June 2000, by States members of the Economic Commission for Europe, by States members of the Regional Committee for Europe of the World Health Organization, by States having consultative status with the Economic Commission for Europe pursuant to paragraph 8 of Economic and Social Council resolution 36 (IV) of 28 March 1947, and by regional economic integration organizations constituted by sovereign States members of the Economic Commission for Europe or members of the Regional Committee for Europe of the World Health Organization to which their member States have transferred competence over matters governed by this Protocol, including the competence to enter into treaties in respect of these matters.

Article 22

Ratification, acceptance, approval and accession

1. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatory States and regional economic integration organizations.

2. This Protocol shall be open for accession by the States and organizations referred to in article 21.

3. Tämän pöytäkirjan velvoitteet sitovat 21 artiklassa tarkoitettua järjestöä, joka tulee sopimuspuoleksi ilman, että yksikään sen jäsenvaltio on pöytäkirjan sopimuspuoli. Kun kyseessä on sellainen järjestö, jonka yksi tai useampi jäsenvaltio on tämän pöytäkirjan sopimuspuoli, järjestö ja sen jäsenvaltiot päättävät vastuualueistaan pöytäkirjasta johtuvien velvoitteidensa täyttämisen osalta. Tällaisissa tapauksissa järjestöt ja jäsenvaltiot eivät voi samanaikaisesti käyttää tämän pöytäkirjan mukaisia oikeuksiaan.

4. Edellä 21 artiklassa tarkoitettujen alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestöt ilmoittavat ratifioimis-, hyväksymis- ja liittymiskirjassaan toimivaltansa laajuuden tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Ne ilmoittavat myös tallettajalle kaikista niiden toimivallan merkittävistä muutoksista.

5. Ratifioimis-, hyväksymis- ja liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

23 artikla

Voimaantulo

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona kuudestoista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu tallettajan huostaan.

2. Tämän artiklan soveltamista varten alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa ei lasketa mukaan kyseisen järjestön jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lisäksi.

3. Kunkin sellaisen 21 artiklassa tarkoitettun valtion tai järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy tämän pöytäkirjan tai liittyy siihen sen jälkeen, kun kuudestoista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu, tämä pöytäkirja tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona tämä valtio tai järjestö on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymis-

3. Any organization referred to in article 21 which becomes a Party without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Protocol. In the case of such organizations, one or more of whose member States is a Party, the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Protocol. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Protocol concurrently.

4. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, the regional economic integration organizations referred to in article 21 shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Protocol. These organizations shall also inform the Depositary of any substantial modification to the extent of their competence.

5. The instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 23

Entry into force

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

2. For the purposes of paragraph 1 of this article, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by States members of such an organization.

3. For each State or organization referred to in article 21 which ratifies, accepts or approves this Protocol or accedes thereto after the deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such State or organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or ac-

kirjansa.

24 artikla

Irtisanominen

Sopimuspuoli voi milloin tahansa kolmen vuoden kuluttua siitä, kun tämä pöytäkirja on sen osalta tullut voimaan, irtisanoa pöytäkirjan ilmoittamalla siitä kirjallisesti tallettajalle. Irtisanominen tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona tallettaja on vastaanottanut kyseisen ilmoituksen.

25 artikla

Tallettaja

Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimii tämän pöytäkirjan tallettajana.

26 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Tämän pöytäkirjan alkuperäiskappale, jonka englannin-, ranskan-, saksan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet ovat, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

TEHTY Lontoossa 17 päivänä kesäkuuta 1999.

cession.

Article 24

Withdrawal

At any time after three years from the date on which this Protocol has come into force with respect to a Party, that Party may withdraw from the Protocol by giving written notification to the Depositary. Any such withdrawal shall take effect on the ninetieth day after the date of its receipt by the Depositary.

Article 25

Depositary

The Secretary-General of the United Nations shall act as the Depositary of this Protocol.

Article 26

Authentic Texts

The original of this Protocol, of which the English, French, German and Russian texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Protocol.

DONE in London, this seventeenth day of June one thousand nine hundred and ninety-nine.